

Lubomír STANČEK

**Cirkvi na Slovensku
a ekumenizmus**

ĽUBOMÍR STANČEK

Cirkvi na Slovensku a ekumenizmus

Vydal
Kňazský seminár biskupa Jána Vojaššáka
Spišská kapitula – Spišské Podhradie
2002

ĽUBOMÍR STANČEK

Recenzent ThDr. Jozef BIELAK, PhD.

IMPRIMI POTEST

Bratislava 23. 4. 2002

Č. 75/2002

P. ThLic. Augustín Slaninka, CM
provinciálny superior

IMPRIMATUR

Spišská Kapitula 30. 4. 2002

Č. 207/2002

Mons. prof. ThDr. František Tondra
sídlný biskup spišský

©P. doc. ThDr. Dr. Ľubomír STANČEK, PhD., CM
Jazyková úprava Mgr. Agnesa BURIKOVÁ
Grafická úprava Ing. Stanislav Pavol
ISBN 80-7142-102-2
EAN 9788071421023

ABSTRAKT

Stanček Ľubomír: Cirkvi na Slovensku a ekumenizmus: [Monografia]
Ľubomír Stanček – Univerzita Komenského v Bratislave. Cyrilometodská
bohoslovecká fakulta. Teologický inštitút Spišská Kapitula – Spišské
Podhradie. Katedra pastorálnej teológie, ekumenizmus.

Práca mapuje situáciu a stav cirkví na Slovensku v oblasti ekumenizmu. Predstavuje registrované cirkvi okrem Rímskokatolíckej. Je snaha napomôcť ekumenizmus rozvinúť, poznať jednotlivo každú cirkev, jej dejiny, osobnosti, učenie, súčasnú situáciu, význam cirkvi, jej priority, angažovanosť, prínos pre ekumenizmus tak, ako sa samy predstavujú. Obnova jednoty je záležitosť nielen hierarchie každej cirkvi, ale aj každého veriaceho jednotlivých cirkví. Práca nielen informuje, podáva čo najviac informácií o cirkvách, ale aj predstavuje využitie infomácií ako ich v praxi realizovať. Práca chce pomôcť pri výchove, tolerancii, rešpektovaní sa navzájom v oblasti vierouky, mravouky, liturgii a spoluzitia vôbec. Neznalosť v tejto oblasti je príčinou zlých medziľudských vzťahov, vznik rodinných a osobných ťažkostí. Dokumenty, snahy a stretnutia vysvetľujú a pomáhajú riešiť náboženský fenomén. Hľadanie jednoty kresťanov je želanie Rímskokatolíckej cirkvi i cirkví na Slovensku. Bratské spoluzitie, angažovanosť v ekumenizme sú nevyhnutnosťou zrealizovania slov Krista o jednote, jednom pastierovi, spoločnom slávení sviatostí, spoločnom Kréde, rešpektovaní sa v názoroch, prijímaní mienok, učenia, životných postojov, tradície... Slovenská republika v Zbierke zákonov stanovuje kritériá, kedy sa môže nová cirkev uchádzať o priznanie nárokov na dotácie od štátu. Viaceré cirkvi sa zhodli na texte Ekumenickej charty, ktorá obsahuje smernice pre rozvoj spolupráce medzi cirkvami v Európe.

Kľúčové slová

Ekumenizmus, cirkvi na Slovensku, Ekumenická charta, Zbierka zákonov, história cirkvi, vierouka, mravouka, liturgika, hierarchia, dokumenty o ekumenizme, význam a dopad ekumenizmu, ekumenická pobožnosť, rada cirkví, biskupská konferencia, náboženský dialóg...

PREDHOVOR

Úprimne chcem poďakovať všetkým, ktorí ma povzbudili k zostaveniu tohto titulu. Slovensko stále pociťuje absentovanie prác, ktoré majú pomôcť poznať jednotlivé cirkvi na Slovensku. Pätnásť cirkví a náboženských spoločností, ktoré sú registrované v Slovenskej republike, si priam žiada, aby boli poznané. Nestačí, aby dnešný kresťan o inom vyznaní povedal len názov, ale vedel o ňom podstatné veci. Poznanie pomáha nájsť spoločnú reč, vzájomne sa obohatiť, riešiť určité ťažkosti, a najmä napĺňať slová Pána Ježiša „a bude jedno stádo a jeden pastier“ (Jn 10,16), čiže pracovať na ekumenizme.

Je stále viac ľudí, ktorí túžia poznať históriu, vierouku, mravouku aj tých „druhých“. Pri rôznych stretnutiach dochádza k mnohým otázkam, na ktoré aj dobrý veriaci nevie dať ani základnú odpoveď o tých druhých. Stretávajú sa mladí rôznych cirkví, a nevedia o základných hodnotách iných vierovyznaní. Tí „druhí“ sú predsa bratia. Máme spoločného nebeského Otca. Veríme v Božieho Syna, Ježiša Krista. Niektorí dokonca máme podobné hodnoty. A máme sa preto, že ja som sa narodil v tej cirkvi a on v inej cirkvi, mať menej radi, či dokonca nenávidieť sa, urážať? Veríme, že sa nevrátia časy vzájomných útokov, násilia, ohovárania a osočovania pre vieru. Máme nádej, aj keď to nebude hneď „zajtra“, že budú o nás môcť povedať neveriaci – hľa, ako sa milujú –, a staneme sa pre nich mementom k zamysleniu sa nad fenoménom viery, spásy, večného života a spolužitia už tu na zemi.

Riešenie problematiku sa nedá vyčerpávajúco zvládnuť jednou prácou. Táto práca je skôr informačnou, ktorá môže odhaliť a navodiť ďalšie okruhy tém, motivovať k iným riešeniam a podobne. Nestačí konštatovať, že niečo je na internete. Ekumenizmus má veľkú budúcnosť. Aj dnes platí zásada, že kto nepozná, nemôže milovať, a platí to aj o ekumenizme.

„O obnovenie jednoty sa musí starať celá Cirkev, veriaci aj duchovenstvo. Týka sa každého podľa jeho možností, tak v každodennom živote, ako aj v teologických alebo historických štúdiách.“¹ Horlivosť vo veci ekumenizmu je povinnosťou kresťanského svedomia osvecovaného vierou a vedeného láskou.²

¹ Druhý vatikánsky koncil. Dekrét o ekumenizme *Unitatis redintegratio* (UR), s. 5.

² Porov.: JÁN PAVOL II.: *Ut unum sint* (UUS) o úsilí o ekumenizme. Trnava : SSV, 1996, s. 22-24.

OBSAH

ABSTRAKT	4
PREDHOVOR	5
OBSAH	6
Zoznam skratiek	8
Úvod	10
1 Ekumenizmus a cirkvi na Slovensku	11
1.1 Perspektíva ekumenizmu	12
1.2 Rozdelenia na Západe	13
1.3 Spolupráca medzi KEK a CCEE.....	18
1.4 Čo prináša ekumenizmus	20
1.5 Znaky ekumenizmu	23
1.6 Rím a zásady i normy ekumenizmu	28
1.6.1 Direktórium na vykonávanie princípov a noriem o ekumenizme.....	31
1.7 Ciele ekumenizmu.....	32
1.8 Slovensko a cirkvi	36
1.8.1 Registrované cirkvi	37
1.8.2 Neregistrované cirkvi a náboženské spoločnosti na Slovensku.....	51
1.9 Ekumenické aktivity cirkví na Slovensku.....	51
2 Gréckokatolícka cirkev	53
2.1 Kódex kánonov východných cirkví o ekumenizme.....	55
2.2 Ekumenizmus v živote gréckokatolíkov	56
2.3 Obrad a ekumenizmus.....	57
3 Pravoslávna cirkev	61
3.1 Vývoj ortodoxnej cirkvi	62
3.2 Ortodoxná cirkev na Slovensku	62
3.3 Učenie.....	62
3.4 Pravoslávie v súčasnosti.....	64
3.5 Pravoslávie v Čechách a na Slovensku	66
3.6 Prenasledovanie cirkvi v Rusku v 20. storočí.....	69
3.7 Ekumenizmus a Pravoslávie	71
4 Apoštolská cirkev	76
4.1 História.....	76
4.2 Vierouka Apoštolskej cirkvi	78

5	<i>Cirkev bratská.....</i>	81
5.1	Dejiny Cirkvi bratskej	82
5.2	Ekumenické vzťahy	85
5.3	Cirkevné zariadenia a projekty	85
5.4	Vzdelávanie.....	86
5.5	Štruktúra.....	86
5.6	Chápanie sviatosti	87
6	<i>Evanjelická cirkev augsburského vyznania na Slovensku.....</i>	89
6.1	Historický pohľad	89
6.2	Vystúpenie Martina Luthera	90
6.2.1	Učenie Martina Luthera	92
6.3	Organizácia cirkvi	95
6.3.1	Štruktúra cirkvi	96
6.4	Laici v Evanjelickej cirkvi a. v.	98
6.5	Aktivity Evanjelickej cirkvi a. v.	99
6.6	Deň pamiatky reformácie.....	100
6.7	Členstvo v medzinárodných organizáciách	101
7	<i>Evanjelická cirkev metodistická.....</i>	103
7.1	John Wesley a jeho konferencia.....	103
7.2	Štruktúra metodistickej cirkvi.....	104
7.3	História cirkvi.....	105
7.4	Metodisti v Čechách a na Slovensku	105
7.5	Život cirkvi.....	107
8	<i>Cirkev československá husitská.....</i>	108
8.1	Dejiny husitskej cirkvi v Čechách a na Slovensku	108
8.2	Vznik Cirkvi československej husitskej	111
9	<i>Cirkev adventistov siedmeho dňa</i>	114
9.1	Adventisti na Slovensku.....	116
9.2	Organizačná štruktúra cirkvi.....	117
9.2.1	Ústava Cirkvi adventistov siedmeho dňa.....	118
9.3	Základné vieroučné výroky.....	137
9.4	Vydavateľstvo Cirkvi adventistov siedmeho dňa	145
9.5	Adventist World Radio	146
9.6	Teologický seminár.....	147
10	<i>Starokatolícka cirkev na Slovensku</i>	148
10.1	História	148
10.2	Šírenie	150
10.3	Učenie Starokatolíckej cirkvi	152
10.4	Starokatolícka cirkev na Slovensku.....	155

ĽUBOMÍR STANČEK

10.5	Pastoračná činnosť	155
10.6	Predstavenie	156
10.7	Viera.....	158
10.8	Štruktúra cirkvi	159
10.9	Ekumenizmus u starokatolíkov	160
11	<i>Židovské náboženské obce na Slovensku</i>	163
11.1	Tóra a Talmud.....	163
11.2	Základné črty náboženstva	164
11.3	Krst, manželstvo, pohreb	167
11.4	Židovstvo počas dejín	168
11.5	Slovenské židovské náboženské obce	169
11.6	Činnosť náboženských obcí.....	172
12	<i>Bratská jednota baptistov.....</i>	173
12.1	História baptistov	173
12.2	Bratská jednota baptistov verí, vyznáva, učí	174
12.3	Zásady baptistov	178
12.4	Organizácia a ustanovenia baptistov	178
12.5	Činnosť zborov	180
13	<i>Reformovaná kresťanská cirkev na Slovensku</i>	182
13.1	Život a pôsobenie U. Zwingliho	183
13.2	Učenie U. Zwingliho	184
13.3	Ján Kalvín a reformácia v Ženeve	185
13.3.1	Učenie Jána Kalvína	186
13.4	Štruktúra Reformovanej cirkvi na Slovensku	188
13.5	Ekumenizmus	189
14	<i>Ekumenická rada cirkví na Slovensku.....</i>	190
15	<i>Pápežská rada pre napomáhanie jednoty kresťanov.....</i>	191
16	<i>Ekumenizmus v Európe.....</i>	192
	<i>DODATOK</i>	195
	<i>Zoznam bibliografických odkazov.....</i>	233
	<i>Doporučená literatúra k štúdiu ekumenizmu.....</i>	236
	<i>RESUMÉ.....</i>	239

Zoznam skratiek

1) Skratky dokumentov Druhého vatikánskeho koncilu

a) konštitúcie

DV - Vieroučná konštitúcia *Dei Verbum* o Božom zjavení

GS - Pastoralná konštitúcia *Gaudium et Spes* o Cirkvi v súčasnom svete

LG - Vieroučná konštitúcia *Lumen Gentium* o Cirkvi

b) dekréty

AG - *Dekrét Ad gentes* o misijnej činnosti Cirkvi

PO - *Dekrét Presbyterorum ordinis* o kňazskom účinkovaní a živote

2) Skratky cirkevných dokumentov

EN - Apoštolská exhortácia Pavla VI. *Evangelii nuntiandi*

3) Skratky časopisov a iné

AAS - Acta Apostolicae Sedis

a pod. - a podobne

atď. - a tak ďalej

dB - decibel

franc. - francúzsky

gr. - grécky

heb. - hebrejský

ISHR - Medzinárodná spoločnosť pre dejiny v Zürichu

napr. - napríklad

KBD - Katolícke biblické dielo

KKC - Katechizmus Katolíckej cirkvi

kol. - kolektív

lat. - latinský

Opr. - premonštrát

porov. - porovnaj

ĽUBOMÍR STANČEK

- SJ. - Spoločnosť Ježišova (jezuiti)
- SPN - Slovenské pedagogické nakladateľstvo
- SSV - Spolok svätého Vojtecha
- SÚCM - Slovenský ústav svätého Cyrila a Metoda
- SZ - Starý zákon
- roč. - ročník
- t. j. - to jest
- vyd. - vydavateľstvo
- napr. - napríklad

Úvod

Jediný prostredník medzi Bohom a ľuďmi Ježiš Kristus založil a neprestajne udržiava svoju Cirkev, spoločenstvo viery, nádeje a lásky na zemi, ako viditeľný organizmus, prostredníctvom ktorého šíri pravdu a milosť v prospech všetkých. Prvým cieľom Cirkvi je byť sviatosťou dôverného zjednotenia ľudí s Bohom.

V skutočnosti však „v tejto jednej a jedinej Božej cirkvi vznikli už na začiatku určité roztržky, ktoré Apoštol prísne karhá ako odsúdeniahodné. V neskorších storočiach sa však vyskytli väčšie rozpory a nemalé spoločenstvá sa oddelili od plného spoločenstva Katolíckej cirkvi, niekedy vinou ľudí z jednej i druhej strany“(UR 3).

Kristus ustavične dáva svojej Cirkvi dar jednoty, ale Cirkev sa musí stále modliť a pracovať na tom, aby udržiavala, posilňovala a zdokonaľovala jednotu, ktorú pre ňu chce Kristus. Aby sme na túto výzvu primerane odpovedali, vyžaduje sa od nás obnova Cirkvi vo väčšej vernosti krstnému povolaniu, lebo obnova je hybnou silou na ceste k jednote; obrátenia srdca, pretože nevernosť kresťanov je príčinou rozdelení. Spoločnú modlitbu treba považovať za dušu ekumenického hnutia.

Ekumenické hnutie je živé aj na Slovensku. Pomôcť ekumenizmus upevniť má aj kniha Cirkvi na Slovensku a ekumenizmus. Autor predstavuje jednotlivé kresťanské cirkvi na Slovensku, ich históriu, učenie a ekumenické snahy. V súlade s dekrétom o ekumenizme zdôrazňuje potrebu dialógu, v ktorom každá kresťanská cirkev hlbšie vysvetľuje učenie svojej komunity a načrtne jej charakteristické vlastnosti. Preto nekomentuje to, čo jednotlivé cirkvi o sebe hovoria, ale ponúka nám ich vlastný pohľad na seba, aby sme nadobudli pravdivejšie poznanie a nestrannejšie hodnotenie učenia a života kresťanských spoločenstiev. Takéto poznanie nás má viesť k vzájomnej úcte a odstráneniu predsudkov.

Dielo chce obohatiť každého čitateľa o nové poznanie, pomôcť zdolávať prekážky, únavu a pesimizmus, dodať silu pokračovať v ekumenickom úsilí na prahu nového kresťanského tisícročia a poskytnúť nové impulzy k väčšej angažovanosti v požehnanom diele zjednotenia kresťanov.

ThDr. Jozef Bielač, PhD.

1 Ekumenizmus a cirkvi na Slovensku

Snahy o ekumenizmus, o bratské vzťahy medzi jednotlivými cirkvami a cirkevnými spoločenstvami sa zintenzívnili od čias Druhého vatikánskeho koncilu. Práve hľadanie jednoty kresťanov bolo jedným z cieľov koncilu. Je isté, že koncil prvý dal veľmi jasný a správny smer nájsť a nastúpiť na cestu k dialógu s tými, ktorí nežijú v plnom spoločenstve s Katolíckou cirkvou. Z tohto dôvodu Cirkev vydala, vydáva rôzne dokumenty, ktoré by dialóg s inými cirkvami urobili viac efektívnym a účinným.

Na Slovensku je stále absencia informácií o ekumenizme a vzájomných vzťahoch medzi jednotlivými cirkvami. Je potrebné podať širokej verejnosti základné a najpotrebnejšie informácie, ktoré sa týkajú vzťahu Rímskokatolíckej cirkvi k iným kresťanským cirkvám a informovať o snahách po jednote, znovuzjednotení, čiže ekumenizme.

To si vyžaduje vniknúť do organizačných, historických a teologických informácií. K základným a najdôležitejším dokumentom patria dekrét II. vatikánskeho koncilu o jednote z 21. novembra 1964. Podáva katolícke zásady ekumenizmu pre jeho praktické uskutočňovanie v Cirkvi a pre cirkevné spoločenstvá odlúčené od rímskej cirkvi.

Ekumenické direktórium, vydané Sekretariátom pre jednotu kresťanov, schválené Pavlom VI., zo dňa 14. 5. 1967, obsahuje podrobné smernice pre ekumenickú prácu. Pápež Ján Pavol II. schválil 25. marca 1993 Direktórium na vykonávanie princípov a noriem o ekumenizme, a z moci svojho úradu ho potvrdil a dal príkaz na jeho vydanie bez ohľadu na všetky protirečivé skutočnosti.³ Dnes je už mnoho ďalších dokumentov,⁴ či už celocirkevného⁵, alebo lokálneho charakteru.^{6,7}

³ Porov.: PÁPEŽSKÁ RADA PRE NAPOMÁHANIE JEDNOTY KRESŤANOV: *Direktórium na vykonávanie princípov a noriem o ekumenizme*. Trnava : SSV, 1994, s.154.

⁴ Porov.: JÁN PAVOL II.: *Apoštolská konštitúcia Ex corde ecclesiae*. Trnava : SSV, 1998, čl. 26, s. 27.

⁵ Porov.: POSVÄTNÁ KONGREGÁCIA PRE KATOLÍCKU VÝCHOVU: *Základný poriadok pre kňazskú výchovu*. Pracovný text, nová verzia dokončená v IX. 1999.

Direktórium na vykonávanie princípov a noriem o ekumenizme hovorí: „Dialóg je jadrom ekumenickej spolupráce a sprevádza ju vo všetkých jej formách. Dialóg vyžaduje vedieť vypočuť a odpovedať, snažiť sa pochopiť a vedieť pochopiť. To znamená byť pripravený klásť otázky a byť schopný otázky prijímať. Vedieť niečo o sebe povedať (podeliť sa) a veriť tomu, čo druhí o sebe hovoria. (...) Ekumenický dialóg má umožniť členom rôznych cirkví a cirkevných spoločenstiev dospieť k vzájomnému spoznaniu sa, definovať prvky viery a praxe, ktoré sú spoločné, a určiť body, v ktorých sa odlišujú.“⁸

1.1 Perspektíva ekumenizmu

„Ekumenické hnutie by rado dalo odpoveď na dar Božej milosti vyzývajúci všetkých kresťanov veriť v tajomstvo Cirkvi podľa Božieho plánu“ (DirE 9). Koncil považuje rozdelenie kresťanov za veľké pohoršenie z troch dôvodov: že je v rozpore s výslovnou vôľou Pána Ježiša, že je pohoršením pre svet a škodí najsvätejšej veci, čiže ohlasovaniu evanjelia. Nielen podľa misionárov je najčastejšia námietka voči kresťanstvu zo strany pohanov, že je toľko odlišných cirkví a každá sa odvoláva na toho istého Ježiša Krista ako svojho Majstra a Zakladateľa.

Prelom tisícročí je príležitosťou obzrieť sa späť, zhodnotiť predchádzajúce obdobie a zároveň sa smieme pozrieť dopredu a chystať sa na nové úlohy, ktoré čakajú. Tieto dva pohľady nemožno od seba oddeliť. Vedú k otázkam: Ako využiť spoločné skúsenosti a možnosti, ktoré sú pred ekumenizmom? Ako môžu kresťania byť ešte lepším svetlom sveta a soľou zeme? Ako spoločne pomôcť k prekonaniu napätí, chorôb transformácie a prispieť k rozkvetu ekumenizmu na Slovensku? Po cestách, ktoré sú pred nami, nedokážeme kráčať sami. Úlohy ekumenizmu nie sú jednoduché.⁹ K urýchleniu zjednocovania kresťanov vo viere a láske môže napomôcť zmena zmýšľania a postojov:

Vydaná v Ríme 29. marca 1985. Vytlačená pre potreby Spišskej Kapituly, 2001, čl. 80, s. 42.

⁶ Porov.: Pastoračný a evanjelizačný plán Katolíckej cirkvi na Slovensku 2001-2006. Bratislava : KBS, 2001, s. 72-74, ISBN 80-7165-305-5.

⁷ Porov.: TOMEK, P.: Ekumenický rozmer Cirkvi. Vrícko, 1998, s. 66-69.

⁸ PÁPEŽSKÁ RADA PRE NAPOMÁHANIE JEDNOTY KREŠŤANOV: *Direktórium na vykonávanie princípov a noriem o ekumenizme*, s. 120.

⁹ Porov.: DRÁB, P.: *Ekumenizmus na Slovensku*. Prešov : Vydavateľstvo Michala Vaška, 1998, s. 16-17.

1. Pokiaľ možno, každý deň sa modliť Ježišovu modlitbu, „aby všetci boli jedno...“ (Jn 17,21): za jednotu kresťanov, za pekné vzťahy medzi kresťanmi a za napredovanie teologických dialógov medzi kresťanskými cirkvami a cirkevnými spoločenstvami.
2. Často ďakovať za to, čo máme všetci kresťania spoločné: za dar krstu, ktorý nás po celú históriu spája ako Božie deti, za pravdy viery obsiahnuté vo Svätom písme a v Apoštolskom a Nicejsko-carihradskom vyznaní viery.
3. Snažiť sa verne žiť podľa evanjelia a zachovávať jednotu s vlastnou cirkvou.
4. Ľudí z iných cirkví, s ktorými sa stretávame, vnímať ako bratov a sestry a modliť sa za nich.
5. Pri pohľade na kostoly a modlitebne iných cirkví odporúčať tých, ktorí sa v nich stretávajú, Božej láske a vyprosovať im vernosť evanjeliu a Božiu pomoc pri riešení ich problémov.

V priebehu storočí bola európska kultúra poznačená kresťanstvom; avšak vplyv na Cirkev mali aj rôzne národné kultúry. Rozdelenia vnútri Cirkvi – keď sa v 11. storočí oddelilo kresťanstvo západného obradu od kresťanstva byzantského obradu vo východnej Európe, ako i rozdelenie medzi Rímskokatolíckou cirkvou a protestantskými cirkvami v 16. storočí – mali svoje teologické, etické i kultúrne korene.

1.2 Rozdelenia na Západe

V 15. storočí postupne niekoľko národných cirkví sa oddelilo od rímskej. Tento rozchod bol viacej motivovaný otázkami teologickými. Hlavné osobnosti boli Luther a Kalvín.¹⁰ Na Slovensku o Lutherovej osobnosti a jeho diele vyšla kniha francúzskeho katolíckeho spisovateľa Jacquesa Maritaina *Traja reformátori: Luther, Descartes a Rousseau*.¹¹ K úspechu reformácie a jej stabilizácii nemálo prispelo, že šľachta a panovníci v niektorých krajinách ju podporovali z politických dôvodov.

¹⁰ Porov.: FILO, J.: *Ekumenický dialóg*. Prešov : Vydavateľstvo Michala Vaška, 1997, s. 195.

¹¹ Porov.: MARITAIN, J.: *Traja reformátori: Luther, Descartes a Rousseau*. Trnava : SSV, 1947.

Nedostatky cirkví pred reformáciou, ktoré majú korene v tom, že medzi násilne a kolektívne "obrátenými" Germánmi pod kresťanským náterom aj naďalej žilo pohanské myslenie a mravy, závažné mravné nedostatky hierarchie a kňazov, nezrozumiteľná latina, ktorá okrem iného bránila pochopeniu omše, nejasnosť teológie neskorého úpadkového stredoveku.

Nedá sa obísť veľká pápežská schizma od roku 1378 do roku 1417, respektívne 1449, keď posledný protipápež pár rokov pred Lutherovým narodením rezignoval, keď naraz boli dvaja alebo traja pápeži a pápežské kúrie, a keď sa navzájom exkomunikovali.¹² Preto príznačné sú slová sv. Klementa Houbauera: reformácia prišla, pretože Nemci chceli ostať zbožní.¹³

Na druhej strane Luther a reformátori napadli také zásadné kresťanské nauky a zašli v tom tak ďaleko, že dnes nevieme pochopiť, ako to mohli urobiť. Ako je možné, že úplne ignorovali celú kresťanskú tradíciu a rozhodli sa začať úplne odznovu, ponechajúc si ako jediné Sväté písmo vysvetľované bez ohľadu na to, ako ho chápali veriaci od prvých storočí. Potom ale nie je div, že ich katolícki protivníci v množstve závažných omylov a pri ich vášnivom polemickom tóne nevedeli rozpoznať ich správne názory.

Najmä evanjelici spočiatku mali ešte veľa spoločného s katolíkmi. Sproblematizovanie mnohých bodov učenia a prehnaný racionalizmus v protestantizme je dielom osvietenstva. Treba pochopiť, prečo vznikajú menšie cirkvi zaniietené pre život podľa evanjelia, ktoré sa na jednej strane vyznačujú veľkou intenzitou kresťanského života a na druhej strane spôsobili ďalšie roztrieštenie protestantizmu. Ide o takzvanú druhú reformáciu. Jedná sa najmä o metodistov, baptistov, mormónov...

Je málo známa skutočnosť, že pôvodným zámerom reformátorov nebolo založiť novú cirkev, ale reformovať jestvujúcu. Za najhoršie zlo našej doby musíme počítať fakt, že cirkvi sú od seba oddelené až do tej miery, aj čiste ľudské, že sú prípady, že ľudské spoločenstvo sotva existuje medzi nimi. O čom hovorí záver 20. storočia, bývalá Juhoslávia.

Novšie práce ukazujú, že Augsburské vierovyznanie sa mylne považuje za symbol rozchodu s rímskou cirkvou. Naopak, je to posledný pokus reformácie zachrániť ohrozenú jednotu. Napriek

¹² Porov.: JUDÁK, V., ČEKOVSKÁ, E.: *Prehľadné cirkevné dejiny*. Bratislava : LÚČ, 1996, s. 96.

¹³ Porov.: LENCZ, L.: *Ekumenické minimum*. Duchovný pastier č. 1, ročník 84, Trnava : SSV, 1994, s. 9.

ich snahám ríšsky snem odmietol Augsburské vyznanie. K 450. výročiu kardinál Ratzinger navrhol, aby Katolícka cirkev uznala Augsburské vyznanie. Návrh neprešiel. Napriek tomu Ján Pavol II. napísal slová vďačnosti a uznania, ktorými vyjadruje úžas nad tým, aké široké sú spoločné základy viery.¹⁴

Od 16. storočia sa rozdelenie európskych cirkví ich misiami rozšírilo aj na iné svetadiely. Moderné ekumenické hnutie spôsobilo, že všetky európske cirkvi pocítili zodpovednosť za to, aby nastala zmena a napredovalo sa smerom k plňšiemu spoločenstvu.

Zdôrazňuje sa jednoduché spolužitie medzi cirkvami, kde rozdiely v oblasti viery vyvolávajú pochybnosti aj vzhľadom na spoločné prvky; dnes sa zdôrazňuje spoločenstvo, ktoré nám v Kristovi ponúka trojjediný Boh, a práve v jeho svetle sa objasňujú a posudzujú i dávne teologické nezhody.

Spoločenstvo medzi východnými a západnými cirkvami sa prehĺbuje vďaka početným stretnutiam a dialógom medzi Rímskokatolíckou cirkvou a pravoslávnyimi cirkvami, ako aj medzi reformovanými cirkvami a východnými pravoslávnyimi cirkvami.

Z ekumenického pohľadu je mimoriadne významné Vyhlásenie o kristologických odlišnostiach medzi pravoslávnyimi a predchalcedonskýimi cirkvami (1993). Katolícko – evanjelické vzťahy sa podstatne zmenili. Pri príležitosti jubilea, ktoré slávil Augsburské vyznanie viery, sa vypracoval spoločný dokument: Všetci pod vládou jediného Krista. Takmer všade v Európe sa konajú pravidelné stretnutia na rozličných úrovniach pri ekumenických bohoslužbách a spolupráci. Krajiny strednej Európy, kde jestvuje veľká rôznorodosť vierovyznaní, zohrávajú v tomto prípade úlohu priekopníkov. Veľkú pozornosť si zasluhuje Spoločné vyhlásenie o ospravedlnení z viery, ktoré podpísal Svetový luteránsky zväz a Rímskokatolícka cirkev v roku 1999.

Protestantizmus, rozštiepený na rôzne cirkvi, čoraz väčšmi hľadá a nachádza v lone ekumenického hnutia svoje zjednotenie. Od Leuenberskej dohody, podpísanej roku 1973, sa luteránske, reformované a zjednotené cirkvi Európy navzájom uznávajú a vyhlasujú, že tvoria „bratstvo kazateľnice a oltára.“ Aj anglikánske cirkvi uzavreli dohody o vzájomnom uznávaní s nemeckou protestantskou cirkvou (Meisen 1988), so škandinávskymi a s

¹⁴ Porov.: LEN CZ, L.: *Ekumenické minimum*. 1994, s. 9.

baltskými luteránskymi cirkvami (porov. 1994) a s francúzskymi protestantskými cirkvami (Reuilly 1999).¹⁵

Čo spája a čo rozdeľuje – sú hodnoty spoločného dedičstva, ktoré sa nachádzajú aj u odlúčených bratov a netreba na to zabúdať. Čo je spoločné, o tom sa hovorí v tretej kapitole Unitatis redintegratio. Potrebne je vyzdvihnúť najmä vieru v Krista ako Syna Božieho a jediného Prostredníka, čo spolu s krstom zaručuje, že oddelení bratia sú začlenení do určitého spoločenstva, hoci neúplného s Katolíckou cirkvou. Preto ich právom uznávame za bratov. Navyiac ich spoločenstvám dokument priznáva charakter cirkvi, pretože Duch Svätý ich používa ako prostriedky spásy, hoci trpia istými nedostatkami. Rovnako sú u nich mnohé dôležité prvky spásy, ako Sväté písmo (Biblia), život milosti, viera, nádej, láska a iné vnútorné dary Ducha Svätého i viditeľné náboženské prvky. Treba si všimnúť, že vykonávajú mnohé posvätné úkony kresťanského náboženstva, ktoré prinášajú život milosti.

Po stránke vieroučnej je potešujúca skutočnosť, že oddelení bratia, okrem extrémnych siekt, uznávajú a používajú Apoštolské vierovyznanie a Nicejsko-carihradské vyznanie, ktoré obsahujú najzávažnejšie a najdôležitejšie pravdy. Všeobecne to platí o oddelených kresťanských cirkvách.

Nesmie sa prehliadnuť, že východné cirkvi delí od Katolíckej cirkvi niekoľko teologických rozdielov, ako je primát pápeža a dogma o Nepoškvrnenom počatí Panny Márie. Na druhej strane treba vyzdvihnúť ich veľké hodnoty, ako sú sviatosti, nádherná liturgia, vlastná spiritualita, najmä duchovná tradícia mníšstva. Cirkev západná si všíma ich vlastný, veľmi cenný spôsob prístupu k vysvetľovaniu spoločných právd, apoštolskú poslušnosť a postupnosť pri kňazstve, vrúcnu úctu k Panne Márii. V tom všetkom sa javí istá svojráznosť, ktorá však stojí na pôde Zjavenia. Práve svojou odlišnosťou sú pre západnú cirkev zdrojom inšpirácie a obohatenia. Pestovanie duchovného a teologického bohatstva Východu a úcta k nemu má veľký význam pre jednotu. Treba ľutovať, že zjednotené východné cirkvi vo svojej spiritualite, teológii a spôsobe hlásania sa polatinčili. Je chvályhodné, že sú snahy vladika Milana, košického gréckokatolíckeho exarchu, ktorý koná v novom duchu tradícií otcov.

¹⁵ Porov.: LEN CZ, L.: *Ekumenické minimum*. 1994, s. 9.

Koncil u západných kresťanských cirkví vyzdvihuje vieru v Pána Ježiša ako Boha a Prostredníka. Sekty toto neuznávajú, napríklad Svedkovia Jehovovi.¹⁶

Vo všeobecnosti však platí, že sú to nemalé rozdiely najmä v dvoch veľmi závažných bodoch, a to v učení o Cirkvi a sviatostiach.

Podľa katolíckeho učenia podstatným prvkom Cirkvi je úrad Dvanástich, ktorým Pán zveril moc zviazať a rozviazať, moc odpúšťať. Zveril im neporovnateľný dar Eucharistie a poverenie hlásať evanjelium.

Aj samotné Sväté písmo je darom Cirkvi, lebo len od nej vieme, že Písmo je Božie slovo. Tieto základné pravdy sú popreté alebo zahmlené v západných protestantských cirkvách. V dôsledku toho väčšinou uznávajú iba dve sviatosti: krst a Eucharistiu. Nechýba im síce krst, najdôležitejšia sviatosť, ale o Eucharistii majú už neúplné predstavy. Eucharistiu niektoré cirkvi chápu ako čiste duchovnú prítomnosť Pána v akte bratského stolovania. Iní ako spomienku na slávnosť, hoci vo Svätej večeri konajú pamiatku smrti na zmŕtvychvstanie Pána.

Osobitné je postavenie anglikánskej cirkvi. Na začiatku rozdelenia, ku ktorému okrem osobných pohnútok kráľa viedli sociálno-politické motívy, rozdiely teologické neboli žiadne, ale postupom času aspoň časť anglikánskej cirkvi, takzvaná Low Church, podľahla protestantským vplyvom. V 19. storočí prebehlo takzvané oxfordské hnutie, ktoré znamenalo návrat k prameňom a tým aj istú obnovu pôvodných foriem cirkevného života aj učenia. Niektorí predstavitelia oxfordského hnutia neskôr konvertovali ku katolicizmu, ako napríklad kardinál Newman.¹⁷

Tieto ekumenické zblíženia, ktoré sú z pohľadu dejín cirkvi veľmi významné, musí teraz prijať a prežiť celý Boží ľud. Preto je nevyhnutné, aby európske cirkevné inštitúcie viac spolupracovali na ekumenickej úrovni (v oblasti diakonie a sociálnej práce, v mierových snahách, v starostlivosti o ženy, mužov, mladých ľudí, atď.). Úzky vzťah s mimoeurópskymi cirkvami, ktorý jestvuje už od čias misií, ponúka európskym cirkvám podnety na zamyslenie.

¹⁶ Porov.: VRABLEC, J., JARAB, J., STANČEK, Ľ.: *Chodte aj vy do mojej vinice I.* Trnava : SSV, 1997, s. 415.

¹⁷ Porov.: LENCZ, L.: *Ekumenické minimum.* 1994, s. 10-11.

Družba medzi cirkvami a farnosťami je podnetom na rozvíjanie ekumenizmu.

Takmer vo všetkých európskych krajinách už jestvujú národné ekumenické rady cirkví, v ktorých vzrastá i účasť Rímskokatolíckej cirkvi. Na miestnej úrovni sú to predovšetkým početné ekumenické centrá, kde sú zastúpené rozličné vierovyznania, a duchovná skúsenosť, čo sa tam zažíva, povzbudzuje ekumenické hnutie.

No zjavne pôsobia i ekumenické brzdy. Často mnohí kresťania a mnohé cirkvi žijú v situáciách, kde môžu urobiť len máločo. Ekumenizmus je dobrý a pekný, ale Európa musí čeliť dôležitým úlohám, čo si vyžaduje ešte horlivejšiu snahu o zmierenie medzi cirkvami.

Od roku 1989, keď európsky svetadiel prekonal politickú krízu, otvorila sa nová etapa vo vzťahoch medzi cirkvami Východu a Západu. Skutočnosť, že cirkvi v tom istom období prežívali rôzne dejiny, viedla na oboch stranách k veľkej neznalosti, nepochopeniu a nedôvere.

Európske cirkvi sú si vedomé, že majú novú zodpovednosť vzhľadom na aktuálne problémy, akými sú: spoločenský život zahŕňajúci rôznorodosť kultúr, národov a náboženstiev, osobitne stretnutie s islamom; zmysel života; stretnutie s novými skupinami a náboženskými hnutiami, ktoré vznikajú mimo cirkví; vzájomná výmena medzi svetovými náboženstvami; dôležité problémy týkajúce sa ľudských práv v dôsledku genetických objavov, ako je klonovanie, až po nové problémy súvisiace s podstatou rodinného zväzku, životným prostredím a pod.

Budovanie Európskej únie si vyžaduje, aby cirkvi boli bdelé, najmä pokiaľ ide o etiku a kultúru. Cirkvi sa musia postarať o to, aby vznik Európskej únie priniesol perspektívu vyváženej komunikácie i s ostatnými svetadielmi na zeme.

Týmto veľkým výzvam môžu európske cirkvi čeliť len spoločne.

1.3 Spolupráca medzi KEK a CCEE

Konferencia európskych cirkví v roku 2000 zahŕňala 126 pravoslávnych, starokatolíckych, anglikánskych a protestantských cirkví. Rada európskych biskupských konferencií zahŕňa 34 biskupských konferencií tohto svetadielu. KEK a CCEE predstavujú, každé za svoju stranu, približne polovicu kresťanov Európy.

Spolupráca medzi týmito dvoma inštitúciami pravdivo odzrkadľuje ekumenickú situáciu v Európe. Začala sa roku 1971 a viedla k mnohým stretnutiam, napríklad v Chantilly, v Rive del Garda, (Trento, v Erfurte, v Santiagu de Compostela, v Assisi a k schôdzkam na najvyššej úrovni, akými boli európske ekumenické stretnutia (EEAs).

Európske ekumenické stretnutie na tému Pokoj a spravodlivosť pre všetko stvorenie roku 1989 v Bazileji (Švajčiarsko) po prvýkrát zjednotilo všetkých kresťanov nášho kontinentu. Roku 1997 sa stretlo v rakúskom meste Graz viac ako 10 000 predstaviteľov všetkých európskych cirkví a približne 200 cirkví a biskupských konferencií na stretnutí s témou Zmierenie – Boží dar a zdroj nového života.

Zmiešaná komisia v Európe určila témy na stretnutia s islamom: vzájomnosť, zmiešané manželstvá, vzťahy medzi náboženstvom a štátom, modlitba v náboženstve a medzi náboženstvami.

Komisia KEK Cirkev a spoločnosť a Komisia katolíckych biskupov v Európskom spoločenstve (COMECE) zasadali v Bruseli a zapájajú sa do prác európskych politických inštitúcií.

Počas Veľkonočného týždňa 2001 sa stretlo v Štrasburgu vo Francúzsku sto vedúcich predstaviteľov a delegátov cirkví a ekumenických hnutí a sto mladých ľudí, aby si vymenili skúsenosti medzi generáciami a určili hlavné témy na začiatok tretieho tisícročia. Európske cirkvi sa už mnoho rokov zapájajú do náročného, no veľmi perspektívneho projektu Ekumenická charta pre Európu. To malo za cieľ umožniť cirkvám spresniť si ciele, ktoré treba dosiahnuť, a stanoviť pravidlá, ako ďalej spoločne postupovať na tejto ceste.¹⁸

„Ekumenické stretnutie v Grazi naznačilo, aké úlohy stoja pred cirkvami, aby mohli napredovať k viditeľnej jednote:

- potreba ekumenickej spirituality a kultúry, ktoré privedú veriacich priamo do srdca evanjelia;
- rozšírenie tejto ekumenickej kultúry na celý ľud veriacich;
- otvorenie nového ekumenického priestoru na prijatie rodín jednotlivých vierovyznaní v ich osobitosti, ale aj nových cirkví z východnej a zo západnej Európy, zo severnej a južnej pologule. Takýto priestor má byť zbavený prekážok pochádzajúcich z dejín, kultúry, zo psychológie a zákona, aby mohol zabezpečiť autentický teologický dialóg;

¹⁸ Edícia Pápežské listy a Vatikánske dokumenty 28. Trnava : SSV, 2001, s. 71-72.

- prehíbenie dialógu, aby sa vyhlo všetkým nezrovnalostiam a rozporom medzi poňatím dialógu a poňatím pravdy;
- rozvoj ekumenizmu v živote, ktorý sa prejavuje úkonmi lásky, stretnutiami a pokornou službou, aby každý mohol mať podiel na spoločných daroch.¹⁹

1.4 Čo prináša ekumenizmus

Záver 20. storočia priniesol porozumenie. Odstránili sa aspoň u oficiálnych predstaviteľov slová a činy, a neboli vyslovené názory, ktoré by znevažovali ostatné cirkvi alebo nespravodlivo by posudzovali ich učenie a život, čo sa vždy nedá povedať na nižších úrovniach. Viac sme svedkami nádherných gest úcty a lásky voči iným kresťanským cirkvám. Už pozvanie iných cirkví na koncil pápežom Jánom XXIII. a následne počínaním Pavla VI., ktorý počas koncilu slávnostne odprosila protestantov za chyby v dobe reformácie, pokiaľ boli zavinené Katolíckou cirkvou. Patriarcha Athenagoras a Východ bol hlboko dojatý vrátením viacerých relikvií východných svätcov. Patriarcha bol šokovaný, keď Pavol VI. neočakávane si kľakol a pobožkal mu nohy. Gesto pre nás neobvyklé, ale pre Východ to bolo zjavenie Ježiša, ktorý svojim učeníkom umýva nohy.

Ekumenizmu prispieva vzájomné poznávanie. V posledných desaťročiach najmä neoficiálne, ale aj oficiálne miešané skupiny spoločne študovali sporné otázky. Tým sa odstránili mnohé nedorozumenia. Zistilo sa, že spor o vzťahu viery a skutkov je nedorozumením. Totiž obe strany, hoci sa rôzne vyjadrujú, majú na mysli živú vieru, ktorá sa prejavuje skutkami a skutky nám dáva Pán Boh ako ovocie viery a milosti. Hlavne medzi evanjelikmi a katolíkmi, ďalej medzi anglikánmi a katolíkmi sa dosiahlo významného zblíženia aj v takých delikátnych otázkach, ako je Eucharistia a otázka pápeža ako úradu všeobecnej jednoty. V spoločnom katolícko-evanjelickom dokumente teologickej komisie o Eucharistii ostáva neujasnených iba niekoľko bodov: charakter obety, pritom však obe strany vyznávajú skutočnú prítomnosť Pána pod spôsobmi chleba a vína. Čo najviac prekvapuje, uznáva sa potreba všeobecného pastierskeho úradu. Aspoň časťou evanjelických a anglikánskych teológov bez diskusií sa pripúšťa

¹⁹ Edícia Pápežské listy a Vatikánske dokumenty 28. Trnava : SSV, 2001, s. 72-73.

historická forma tohto úradu, t. j. úrad rímskeho biskupa a za istých podmienok sa považuje za prijateľnú pre západné cirkvi.

Podobne aj východné cirkvi sú ochotné uznať primát Petrovho úradu ako "primát cti a lásky". Toto je klasická historická formulácia na Východe. Navyiac, keď hovorí o funkcii rímskeho biskupa, priznávajú mu v skutočnosti viac ako len čestný primát.

Množia sa príklady krásnej spolupráce na poli spoločných úloh. Napríklad v oblasti spoločenských komunikačných prostriedkov.²⁰ Sú to značné pokroky aj vo vzťahu ku kroku preskúmať vlastnú vernosť cirkví voči evanjeliu a na základe toho prikročiť k obnove a reforme vlastnej cirkvi. Inými slovami: pokánie cirkvi ako takej.

Z katolíckej strany Druhý vatikánsky koncil a na ňu naväzujúca obnova nie je ničím iným ako takýmto sputovaním svedomia, pokáním a novým životom cirkvi. Je príznačné, že väčšina nových vecí zavedených koncilom sú veci v katolíckej náuke v zásade obsiahnuté, avšak v praxi cirkvi zanedbané alebo zahmlené. Zároveň sú to veci, ktoré žijú v praxi Východu alebo boli požadované reformátormi. Tak vo vzťahu k Východu je to koncelebrácia kňazov, čo je apoštolský zvyk a na Východe dosiaľ zachovaný. Ďalej prijímanie pod obojím, čo je na Východe všeobecné, sa povolilo na Západe za istých podmienok. Taktiež zavedenie národnej reči po koncile prešlo bez ťažkostí. Rovnako prešiel princíp kolegiality biskupov; to je zásada, že každý biskup je spoluzodpovedný za celú cirkev, a preto ju riadi spolu s pápežom a v bratskej jednote aj s ostatnými biskupmi, pri zachovaní primátu Petra. Aj tento princíp na Východe stále žil a koncil ho znovu podtrhol po stáročiach, keď v praxi táto zásada bola zanedbaná centralistickými tendenciami v Katolíckej cirkvi.

Je pravdou, že zavedenie národnej reči v liturgii a prijímanie pod obojím patria aj medzi požiadavky reformátorov. V ďalších bodoch, ktoré koncil opäť vyzdvihol a pozbavil ich nedostatkov v praxi hlásania a života, poznávame opäť prvky, ktoré vyzdvihla a uplatňovala reformácia, ako sú všeobecné kňazstvo laikov, ich aktívna úloha na každom úseku života cirkvi, jedinečné a popredné miesto Písma v teológii, aj v duchovnom živote kresťana. V minulosti teológia bola pričasto špekulatívna.

²⁰ Porov.: SPUCHLÁK, J.: *Služba a úloha Katolíckej cirkvi v spoločenských komunikačných prostriedkoch*. Spišské Podhradie : Kňazský seminár J. Vojtaššáka Spišská Kapitula, 2000, s. 60-64.

Viac sa starala o teologické názory a výroky Učiteľského úradu, ktoré, samozrejme, stále zachovávajú zásadný význam vyjadrený slovami – kto vás počúva, mňa počúva – ako o učenie Písma. Veriaci usilujúci sa o hlbší duchovný život sa orientovali jednostranne na "duchovné knihy" viac, ako na samotné Božie slovo.

U nekatolíckych cirkví hnutie za obnovu nie je také všeobecné, avšak iniciatívou jednotlivcov alebo spoločenstiev dochádza k vážnemu skúmaniu vernosti cirkví k evanjeliu. Takto vznikajú v našom storočí protestantské rehole, ktoré reformácia zavrhla, a aj u nich sa rehoľný život stáva ohniskami oživenia a obnovy.²¹ U protestantov môžeme vidieť záujem o Eucharistiu. Niektorí duchovní ako Blumhardt a bratia v Taizé obnovujú sviatosť zmierenia formou osobnej spovede, a o inštitúcii pápeža sa hovorí bez posmeškov.

Najviac pokročila snaha o znovuzjednotenie vo vzťahu k anglikánskej cirkvi. Podľa niektorých odborníkov úplné zjednotenie s anglikánmi môže byť vecou budúcich niekoľkých desaťročí.²²

Významné miesto v ekumenizme zohrávajú hnutia. Ide najmä o spoločenstvo v Taizé a hnutie Fokoláre.²³ Ich prínos k jednote nesie pečať lásky. Aj keď ich prostriedky, prax a cesta sa líšia, je tu predsa čosi spoločné, predovšetkým nesmierna láska k Ukrižovanému, vážna vôľa dať aj život za Ježiša. Z toho pramení nový život so vzkrieseným Ježišom, ktorý je uprostred nás, v každom bratovi, život, ktorého výrazom je: nežijem ja, ale Kristus žije vo mne, a modlitba za jednotu, za celú Cirkev, ktorá je modlitbou Ježiša v nás. Nielen tieto dve hnutia na oboch stranách, ale aj iné sú charakteristické spoločnou veľkou úctou k úradu Dvanástich v súčasnej Cirkvi.

Sme svedkami iniciatív, kde sa vážne snažia žiť celé evanjelium. To inšpiruje a oživuje desaťtisíce mladých katolíkov k väčšej vernosti evanjeliu, ale aj väčšej angažovanosti vo svojej vlastnej cirkvi. Najmä stretnutia mladých s pápežom vždy a všade sú viac a viac navštevované aj anglikánmi i protestantmi, ktorí tak naznačujú túžbu žiť v jednote a vo vernosti vlastnej cirkvi, avšak

²¹ Porov.: HLAVÁČ, T.: *Evanjelický kláštor*. In : Katolícke noviny č. 11, roč. 117, 17. 3. 2002, s. 24.

²² Porov.: LENCZ, L.: *Ekumenické minimum*. 1994, s. 10-14.

²³ Porov.: VRABLEC, J., JARAB, J., STANČEK, Ľ.: *Chodte aj vy do mojej vinice I*. 1997, s. 334-335.

podľa tých istých zásad ako katolíci. Dá sa o nich hovoriť, že sú to zázraky milosti, znamenia prichádzajúcej úplnej jednoty Kristovej cirkvi na celom svete.

1.5 Znaky ekumenizmu

K praktickému ekumenizmu patria bratia v Taizé a sestry v Darmstadte. Títo zo svojho pôvodného názvu – Ekumenické spoločenstvo v Taizé a Ekumenické spoločenstvo sestier Márie – vyškrtli prívlastok "ekumenické" a volajú sa jednoducho Spoločenstvo v Taizé a Spoločenstvo sestier Márie – Marienschwesterschaft v Darmstadte. Vyškrtli ho preto, že nesúhlasia s mnohými vecami, ktoré sa často robia pod titulom "ekumenizmus".

Viac ľudí si z evanjelií odnieslo iba akýsi dobre mienený, ale od pravého kresťanstva vzdialený humanizmus s náboženským zafarbením. Chýba im pravá viera v Ježiša Krista ako Bohočloveka a Vykupiteľa, ako aj pravá poslušnosť viery voči evanjeliu. Pre týchto samozrejme rozdiely medzi cirkvami sú zanedbateľné. Vyžívajú sa v rôznych ekumenických podujatiach, akciách a konferenciách jednoducho preto, že pre nich problém rozdelenia vlastne ani neexistuje. To nie je ekumenizmus, ale náboženský indiferentizmus.

Od tejto skupiny podstatne sa líšia veriaci, ktorým nemožno uprieť skutočnú vieru a lásku k Ježišovi Kristovi a Písmu, ale z rôznych dôvodov si neuvedomujú závažnosť vieroučných rozdielov, aj rozdielov v cirkevnej praxi. Títo sa uspokojia s tým, že v podstatných veciach sa zhodujeme, ale neuvedomujú si, že vôľa Pána Ježiša nie je jednota založená na akomsi existenčnom minime, ale jednota, ktorej vzorom, obrazom a normou je jednota Otca, Syna a Ducha Svätého, jednota, ktorá je v poslušnosti celému evanjeliu. Títo potom robia veľa vecí, ktoré sa podobajú ekumenizmu: spoločné stretnutia, prednášky, modlitby, akcie... Sprievodným znakom toho býva postoj, ktorému sa hovorí "falošný irenizmus" – stieranie a bagatelizovanie skutočných, okrem iného i dogmatických rozdielov medzi cirkvami.

Vzájomné poznávanie, kontakty, spoločné modlitby, prednášky a iné akcie, snaha učiť sa jeden od druhého – toto všetko je predpokladom ekumenizmu.

Ekumenizmus je však vážna a úprimná snaha splniť vôľu Pána Ježiša vyjadrenú v predvečer jeho smrti, aby ním založená Cirkev dospela k úplnej a viditeľnej jednote viery, (Jn 17, 21) a života, samozrejme pri zachovaní legitímnej rozmanitosti vyplývajúcej z rôznosti darov Ducha Svätého.

V tomto zmysle hovoria Pravidlá Spoločenstva v Taizé, že nikdy sa nesmieš zmieriť s pohoršením rozdelenia tých kresťanov, ktorí sú tak ochotní vyznávať lásku ku svojim kresťanským bratom, a napriek tomu ostať rozdelení. Pravidlo pobáda k horlivosti za jednotu Kristovho tela. Opačná krajnosť, ktorá však tak isto bráni jednote, sú nekonečné jednania rôznych komisií, ktoré zase vidia všade len samé prekážky teologické, právne a iné, ale stráca sa v nich Duch Boží, ktorý sa v nás modlí za jednotu „nevysloviteľnými vzdychmi“ (Rim 8,26). Je jasné, že ani toto nie je správna cesta k jednote.²⁴

V encyklike *Ut unum sint* Ján Pavol II. pripomína, že „Kristus volá všetkých svojich učeníkov k jednote“ (EN 1). Treba si uvedomiť, že ekumenizmus nie je iba našou iniciatívou, ale najmä iniciatívou Božou, ktorého Duch v nás vzbudzuje túžbu po jednote. Preto všetko, čo podnikáme a organizujeme pre jednotu, je druhoradé, skutočne závažné je len to, aby Ježiš žil a konal v nás. Inými slovami, dušou ekumenizmu je skrytý život v Bohu a s Bohom, naša jednota s Otcom, Synom a Duchom Svätým, ktorého predpokladom a zároveň ovocím je nové srdce a svätosť života. Pavlove slová: „Už nežijem ja, ale vo mne žije Kristus“ (Gal 2,20), sú slovom duchovného ekumenizmu.

Aby však Ježiš žil vo mne, znamená to úplne stratiť seba, všetko svoje, ide o priepastnú pokoru. Uvedomme si, že aj najmenšia smietka čiste ľudského, čo nie je absorbované božskou, t. j. Ježišovou prítomnosťou v nás, ťažko narušuje túto jednotu. Také vysoké a nesmierne je naše povolanie k jednote a museli by sme nad tým rezignovať, keby Pán nám nebol dal zázrak jednoty.

O Eucharistii, ktorá túto dokonalú jednotu nielen naznačuje, ale aj dáva a spôsobuje, sv. Tomáš Akvinský hovorí: „Vo sviatosti Eucharistie sa navonok naznačuje, že Kristus sa stal jedným s tým, kto ho prijíma, a ten zase s Kristom. Falošný „kresťan“ je teda ten, kto ju prijíma, ale v srdci nepraje si toto spojenie a ani sa

²⁴ Porov.: LEN CZ, L.: *Ekumenické minimum*. 1994, s. 15-16.

nesnaží odstrániť každú prekážku, ktorá sa mu stavia do cesty. Preto Kristus nezostáva v ňom, ani on v Kristovi.“

Naša vzájomná jednota je vyžarovaním tejto jednoty v Kristovi s Otcom a Duchom Svätým, a je cestou k nej. Preto aj jednota s inými sa dosahuje tak isto iba hrdinskou pokorou, tým, že strácame seba. Inými slovami: láska ku krížu Pána Ježiša, ktorý je vrcholom stratenia seba pre druhých, je jedinou cestou k jednote. Kto chce pracovať pre jednotu, musí sa pripraviť na pokorenie. Kríž na znášanie rôznych dôsledkov dosiaľ jestvujúcej nejednoty. Láska k ukrižovanému Ježišovi je kľúč k jednote.

Takto chápaná jednota je ovšem viac ako vec občasných stretnutí, je to náplň pre každý deň a každú chvíľu nášho života, je to program pre život v rodine, v zamestnaní, na ulici, aj v občianskej spoločnosti. Je to program, ktorý musíme uskutočniť predovšetkým v tých malých spoločenstvách, v ktorých žijeme v prvom rade v tom spoločenstve, ktoré pracuje na jednote. Bolo by ilúziou robiť ekumenizmus, a nemať čo najdokonalejšiu jednotu medzi sebou.

Vytvárať jednotu medzi sebou, to treba strácať nielen naše sebecké a nedobré sklony, ale často aj naše dobré túžby a dobré idey, aby sme ostali v jednote.

Modlitba za jednotu, ako súčasť duchovného ekumenizmu, vyplýva vlastne z tejto jednoty s Ježišom a bratmi. Je to viac modlitba Ježiša v nás ako naša modlitba, je ozvenou Ježišovej veľkňazskej modlitby v nás. Ale je to aj modlitba bratov, ktorí sa zhodli na nejakej prosbe medzi sebou a v dokonalej jednote v mene Ježišom predkladajú ju Otcovi, a preto je to modlitba, ktorá podľa prislúbenia Pána (Mt 18,19 – 20) bude neomylné vypočítaná. Lebo sa nemodlíme už my, ale Duch Ježiša Krista sa modlí v nás.

Ale potom pravá modlitba – takáto modlitba – je skôr načúvanie Ježišovi modliacemu sa v nás, ako naše hovorenie... To je dôvod, že všetci veľkí priekopníci jednoty natoľko zdôrazňujú modlitbu, ktorá je utíšením, načúvaním, kontempláciou, detinskou a chudobnou modlitbou s málo slovami.

Kroky k zjednoteniu neostávajú iba pri duchovnej strane ekumenizmu, hoci tá je rozhodne najdôležitejšia, ale načrtáva akýsi program zjednotenia, t. j. kroky, ktoré povedú k úplnej jednote, konkrétne k odstráneniu takých slov, názorov a skutkov, ktoré sťažujú a zhoršujú vzájomné vzťahy, lebo sú v rozpore s pravdou a láskou.

Ďalší krok k zjednoteniu vedie cez vzájomné poznávanie sa, najmä dialóg medzi odborníkmi, ale aj rozhovory veriacich o veciach cirkvi.

Nenahraditeľným krokom je spoločná modlitba a spolupráca vo všetkých povinnostiach kresťana, ako napríklad oblasť sociálnych úloh Cirkvi. Vyplýva zo vzájomného poznania a toto všetko povedie k potrebe preskúmať svoju vlastnú vernosť Cirkvi voči evanjeliu, a tak prikročiť každý na svojej úrovni k dielu obnovy a reformy vlastnej cirkvi. Veď prameňom nejednoty môže byť len nedostatok v poslušnosti voči evanjeliu u niektorej alebo niektorých cirkvách. Takáto obnova všetkých cirkví vo vernosti voči evanjeliu povedie k odstráneniu prekážok brániacich dokonalému cirkevnému spoločenstvu medzi kresťanskými cirkvami. Až potom možno dosiahnuť, aby touto cestou postupne všetci kresťania... v slávení Eucharistie boli združení v jednote jednej a jedinej Cirkvi.

Tejto veľkolepej vízii cesty k úplnej a viditeľnej jednote sú podriadené všetky vonkajšie prostriedky. Direktórium na vykonávanie princípov a noriem o ekumenizme jasne a obširne sa dotýka jednotlivých hodnôt podstatných pri realizovaní snáh po jednote.

Nie je to len modlitba. Ale obsahom spoločných modlitieb za jednotu môže byť napríklad tajomstvo Cirkvi, krst, obnova osobného a sociálneho života ako predpoklad jednoty a podobne. Modlitby za jednotu sa majú konať najmä okolo Zjavenia Pána, cez svetovú modlitbovú oktávu za jednotu 18. – 25. januára, v dobe medzi Nanebovstúpením a Turícami, ale aj na Zelený štvrtok a Veľký piatok. Snáď najdôležitejšou je veľkonočná slávnosť.

Doporučujú sa votívne omše za jednotu, ako aj verejné modlitby za jednotu kresťanov pri rôznych príležitostiach, najmä v zmiešaných farnostiach. Tak jedna i druhá strana majú vedieť o podmienkach a účasti vôbec na katolíckych a nekatolíckych bohoslužbách. Rozumie sa účasť na liturgických bohoslužbách, t. j. bohoslužbách konaných podľa kníh, predpisov alebo zvyklostí niektorej cirkvi alebo spoločenstva. Takáto účasť je vhodná za podmienok, že medzi dvoma cirkvami je vzájomná dobrá vôľa. Takáto podmienka nie je splnená, ak hrozí nebezpečenstvo indiferentizmu alebo preťahovania veriacich do iného spoločenstva. V takomto prípade ordinár musí urobiť vhodné opatrenia.

Nie je však prípustné zveriť nekatolíkov napríklad pri omši úlohu lektora, čítanie textov Písma alebo kazateľa, alebo naopak, katolíci nesmie prevziať obdobnú úlohu v inej cirkvi. Katolíci sa môžu z rozumného dôvodu príležitostne zúčastniť liturgických bohoslužieb v uvedenom zmysle u odlúčených bratov, napríklad z dôvodov príbuzenstva alebo priateľstva, alebo z túžby po vzájomnom poznaní, ako aj pre príležitosť k ekumenickému stretnutiu. Môžu sa tiež zúčastniť odpovedí, spevov a úkonov, pokiaľ neodporujú katolíckej viere. To isté platí naopak pre nekatolíkov prítomných na katolíckych bohoslužbách. Rešpektovanie predpisov neškodí ekumenizmu. Naopak.

Významnou vecou v ekumenizme je vzťah ku sviatostiam. Direktórium na vykonávanie princípov a noriem o ekumenizme vyjadruje jasný postoj k sviatostiam.

Krst vysluhovaný nekatolími treba považovať za platný vždy, keď nie sú celkom konkrétne dôvody k pochybnosti o neplatnosti, týkajúce sa konkrétneho prípadu.

Eucharistia má zvlášť dominujúce miesto v ekumenizme. Katolíci môže pristúpiť k Eucharistii alebo spovedi v ortodoxných východných cirkvách z vážnych dôvodov, ako nebezpečenstvo smrti, vzdialenosť od vlastného duchovného (porov. DirE 123). To platí aj o ortodoxných (porov. DirE 125).

Katolíci nemôže pristúpiť k Večeri Pána v protestantských spoločenstvách vzhľadom na to, že v závažných otázkach súvisiacich s Eucharistiou je chápanie Eucharistie, ordinácie duchovných a apoštolská postupnosť značne rozdielna v učení reformačných cirkví a Katolíckej cirkvi (porov. DirE 132).

Účasť veriaceho z reformovaných cirkví na sviatostiach vysluhovaných katolíckym kňazom môže byť povolená výnimočne, napríklad v nebezpečenstve smrti, pri prenasledovaní alebo vo väzení, ak nekatolíci nemôže vyhľadať svojho duchovného, ak jeho viera vo vzťahu k týmto sviatostiam je zhodná s katolíckou vierou a duchovne je disponovaný. O iných naliehavých prípadoch rozhoduje ordinár.

V prípade sobáša katolíckej a nekatolíckej strany sobáš v nekatolíckom kostole môže povoliť ordinár (porov. DirE 157). Katolícka strana sa zaviazá, že deti vychová v katolíckej viere. Nekatolícka strana sa k tomu nezaväzuje. To je zmena oproti predtým platným predpisom. Avšak berie na vedomie, že katolícka strana má takúto povinnosť. V zložitých prípadoch, ktoré prináša

život, napríklad katolík, ktorý uzavrel sobáš pred nekatolíckym duchovným a vychoval svoje deti v nekatolíckej viere, ale po rokoch chce obnoviť jednotu s Katolíckou cirkvou, treba sa poradiť s kňazom.²⁵

1.6 Rím a zásady i normy ekumenizmu

Na začiatok 20. storočia možno zaradiť ekumenické zásady a normy, keď sa stretávali zástupcovia reformačných cirkví a pravoslávni. V zásadách zohráva významnú úlohu Svetová rada cirkví založená v roku 1948 v Ženeve. Je pravdou, že Katolícka cirkev na Druhom vatikánskom sneme rozhodla, že nebude členom Svetovej rady cirkví, pretože je pre ňu ťažké vstúpiť do týchto štruktúr. Ale aj preto nie, lebo mnohé protestantské cirkvi sa obávali členstva Katolíckej cirkvi, že by ich svojou váhou zneistela. Rím sa snaží po koncile o pokračovanie v započatých dialógoch s jednotlivými cirkvami a okrem toho jedenkrát do roka sa arcibiskup poverený Rímom stretáva so zástupcami Svetovej rady cirkví, čo sa chápe ako most ku SRC (porov. DirE 167). Rím vysiela pozorovateľov na stretnutia SRC a ich pozorovateľov pozýva na svoje stretnutia. Úzko spolupracuje s Komisiou pre vieru a náuku SRC. Katolícka cirkev má v tejto komisii 12 teológov. V tejto oblasti má Rím veľmi úzke kontakty s pravoslávnyimi teológmi. V roku 1993 sa táto komisia stretla v Santiagu de Compostella. Z Ríma sa na nej zúčastnilo 30 účastníkov a bola to maximálna úroveň spolupráce so Svetovou radou cirkví.

Pápež Ján XXIII. zaujal kladný postoj Katolíckej cirkvi ku komunitě v Taizé. Ján Pavol II. ju navštívil a to je prejav ocenenia. Teraz sú jej členmi aj viacerí katolíci. Bratia komunity umožňujú mnohým mladým ľuďom chápať evanjelium, žiť ho a modliť sa. Poskytujú mladým ľuďom výborné služby pre budovanie modlitbového života. Prítomnosť dobre sformovaných mladých ľudí kladne pôsobí na ostatných, ktorí prichádzajú s mnohými zmätkami v duši. Mladí ľudia z východnej Európy tam priniesli veľa dobrého.

Svätenie žien v anglikánskej cirkvi spôsobilo známe rozdelenie. Problém nie je len v tom, ale aj v autorite, že mnohí služobníci v

²⁵ Porov.: LEN CZ, L.: *Ekumenické minimum*. 1994, s. 18-19.

anglikánskej cirkvi sa pozerajú na Katolícku cirkev ako na prostriedok vyriešenia tohto problému. Zástupcovia Anglikánskej cirkvi v Anglicku nadviazali kontakty s Katolíckou cirkvou. Pretože viacerí požiadali o prestup do Katolíckej cirkvi, bolo treba dať pozor, aby v týchto zmenách nevznikla v Anglicku nejaká druhá katolícka cirkev.

Anglikánski biskupi k tomu zaujali taký postoj, aby sa veriaci osobne rozhodli. Všetci anglikánski kňazi, keď vstupujú do Katolíckej cirkvi, sú znova ordinovaní. Katolícki biskupi v Anglicku postupujú tak, že vyjadria počas slávnosti ordinácie ocenenie služby, ktorú títo kňazi konali vo vlastnej cirkvi, čo je správne podľa koncilových dokumentov. Pán konal cez nich ako cez služobníkov. Teraz budú začlenení do kňazstva. Pri ordinácii nejde len o vkladanie rúk na budúceho kňaza, ale ide o ordinovanie do viery určitej cirkvi. Z toho nevznikajú žiadne problémy.

Bývalý anglikánsky biskup z Londýna požiadal Svätého Otca o prestup do Katolíckej cirkvi. Tento muž považuje svoju anglikánsku ordináciu za platnú, lebo na jeho posviacke bol biskup Utrechtskej únie, ktorú Katolícka cirkev uznáva. Týmto problémom sa zaoberal kardinál Ratzinger, zodpovedný za učenie viery.

V dialógu s pravoslávnu cirkvou sa ešte k formulácii „filioque“ vo Vyznaní viery nedostalo. Zatiaľ sa viedol dialóg o tajomstve Cirkvi, o Eucharistii a o službe v Cirkvi. V roku 1982 sa v Mníchove dosiahla dohoda a v roku 1987 vyšiel dokument o viere, sviatostiach a dokument o apoštolskej postupnosti v službe. Vedie sa dialóg o konciliárnosti a autorite v Cirkvi, o primáte pápeža zatiaľ nemožno hovoriť, ale tieto dve skutočnosti sú prípravou na možnosť hovoriť o primáte pápeža.

Podľa učenia Rímskokatolíckej cirkvi Panna Mária nie je prekážkou ekumenizmu. My sme prekážkou ekumenizmu! Donedávna sa všeobecne myslelo, že katolícka mariánska úcta je kameňom úrazu a rozdelenia medzi katolíkmi a protestantmi. Katolícka mariológia sa zdala byť neprekonateľnou prekážkou zblíženia oboch vierovyznaní. Ale posledné diela protestantských autorov o tom nehovoria. Kardinál Martin a Roger Schutz uverejnili Lutherove komentáre na Magnifikát, ktoré podľa nich môžu poskytnúť vhodný podnet k zamysleniu mnohým kresťanom, tak katolíkom, ako aj protestantom. Roger Schutz, opäť v Taizé, tvrdí, že v historických protestantských cirkvách sa už nenájde hrubý odpor voči osobe Panny Márie. Veď sám Luther vydal krásny výrok

o Panne Márii, že „Mária je Božou Matkou“.²⁶ Po celom svete sú ekumenické spoločnosti Panny Márie. Sú v nich anglikáni, reformovaní, pravoslávni, luteráni. Rím musí byť opatrný. Zastáva názor, že keď sa zaoberáme ekumenizmom, aby sme nevyťahovali len tie citlivé otázky. Potrebné je hovoriť o tom, čo je spoločné.²⁷ Dá sa vysvetliť aj odpor u niektorých protestantov voči Panne Márii tým, že v minulosti šlo o akýsi druh reťazovej reakcie. Protestanti opovrhovali všetkým, čo sa im zdalo prehnané v katolíckej nábožnosti voči Panne Márii. Boli to polemické stanoviská jednej i druhej strany. Dnes je snaha nájsť k mariánskej úcte najvhodnejšie stanovisko. Jedna strana sa má chrániť od zveličovania a druhá strana nemá izolovať Krista.²⁸

Príde chvíľa, že bude možné sa dostať až k otázke primátu pápeža s pravoslávnyimi. Podobne s kresťanskými cirkvami z reformácie. Rím si kladie zásadu: byť čestný a otvorený. V ekumenizme je problémom prístup k úcte Panny Márie.

Rím podporuje katedry ekumenizmu na teologických fakultách. Pápežská rada pre podporu jednoty kresťanov ponúkla Svätému Otcovi sprostredkovanie dokumentov a odporúčaní pre miestne cirkvi. V Ekumenickom direktóriu je načrtnuté pre miestne cirkvi spôsoby, ako postupovať vo formácii k ekumenizmu (porov. DirE 82). Budovanie katedrií musí byť postupné, záleží od konkrétnych miestnych možností a podmienok.

Najväčšie prekážky ekumenizmu sú tieto vlastnosti ľudí:

1. Netrpezlivosť. Keď chceme veci robiť rýchlo, potom sa robí, čo by sa robiť nemalo.
2. Nedostatok múdrosti. Potrebujeme sa chápať. Čo sa má robiť, a čo nie, o tom hovorí Ekumenické direktórium. Napr. interkomúnia, ak bratia a sestry z ostatných cirkví nezdieľajú našu vieru v Eucharistiu, nemôžu u nás prijímať.
3. Nezáujem. Nemôže nám byť ľahostajná prosba Pána Ježiša o jednotu jeho učeníkov (Jn 17. 21), nemôžu nám byť ľahostajní príslušníci iných kresťanských cirkví.

²⁶ Porov.: SENČÍK, Š.: *Pohľady katolíckych historikov na Martina Luthera*. Duchovný pastier č. 1, Trnava : SSV, 1997, s. 19.

²⁷ Porov.: FILO, J.: *Ekumenický dialóg*. 1997, s. 92-97.

²⁸ Porov.: SENČÍK, Š.: *Pohľady katolíckych historikov na Martina Luthera*. 1997, s. 20.

4. Vo východnej časti Európy je prekážkou ekumenizmu aj historická pamäť, pocity zatrpknutosti. Stačí si spomenúť na bývalú Juhosláviu, ale aj na Ukrajinu.

Pápežská rada pre podporu jednoty kresťanov do budúcnosti nemá špeciálne plány. Cíti sa v postoji Abraháma, keď dostal príkaz od Boha: „Odíď zo svojej krajiny...“ (Gn 12, 1-31). Kongregácia je pripravená počúvať, čo Duch Svätý hovorí cirkvám (porov. Zjv 2, 7). Dôležitá zásada ekumenizmu znie: Majme pohľad upretý do budúcnosti. Bez toho, aby sme sa zriekli niektorej pravdy, musíme hľadať formy spolupráce a zabudnúť na minulosť. Pravdu treba hovoriť vždy s láskou!²⁹

1.6.1 Direktórium na vykonávanie princípov a noriem o ekumenizme³⁰

V Ríme 25. marca 1993 pápež Ján Pavol II. schválil, potvrdil svojou autoritou a prikázal publikovať obnovené Direktórium pre aplikáciu zásad a noriem o ekumenizme. Toto vyhlásenie o predmete a úlohe Katolíckej cirkvi v ekumenickom hľadaní jednoty všetkých kresťanov obsahuje aktuálne princípy a normy. Publikáciu možno prijať ako bezpečného a užitočného sprievodcu pre všetky ekumenické činnosti. Direktórium má dva hlavné ciele: zhromaždiť a zjednotiť základné princípy a normy vydané Katolíckou cirkvou v ekumenickom fóre, ako aj prezentovať takéto právne zásady v súvislej, logickej a principiálnej forme tak, aby Direktórium nebolo iba textom k nahliadnutiu, ak to potrebujeme, ale i nástrojom formácie. Je tiež nepriamo ďalším dôkazom záväzku Katolíckej cirkvi voči ekumenizmu ako priority v jej pastoračnej službe.

Ekumenické direktórium jasne ukazuje, že v rámci Katolíckej cirkvi „biskupi, jednotlivo za svoje vlastné diecézy a kolegiálne za celú Cirkev, podriadení autorite Svätej stolice, sú zodpovední za prípravu ekumenickej práce a za jej uvedenie do praxe“ (DirE 4).

²⁹ Porov.: LENCOVÁ, T.: Z rozhovoru s kardinálom Cassidym. Duchovný pastier. č. 5, roč. 85, Trnava : SSV, 1995, s. 204-205.

³⁰ PÁPEŽSKÁ RADA PRE NAPOMÁHANIE JEDNOTY KRESŤANOV: *Direktórium na vykonávanie princípov a noriem o ekumenizme*. Trnava : SSV, 1994, s. 154.

Toto sa týka kánonu 755 Kódexu kánonického práva pre latinskú cirkev a kánonov 902 a 904 Kódexu kánonického práva pre východné orientálne cirkvi.

Direktórium súčasne poukazuje na to, že všetci veriaci sú povolaní modliť sa a pracovať za jednotu kresťanov pod vedením biskupov. Úloha kňaza pri rozvíjaní tejto činnosti je jedným z najpodstatnejších prvkov v celej ekumenickej činnosti. Druhý vatikánsky koncil v dekréte o pastoračnej službe biskupov v Cirkvi Christus Dominus definuje, že všetci kňazi, diecézni i rehoľní, majú účasť s biskupom na jednom Kristovom kňazstve, a preto majú byť múdrymi spolupracovníkmi kňazského stavu.

Hlavne diecézni kňazi „tvoria jedno kňazstvo a jednu rodinu s biskupom diecézy, v ktorej boli ordinovaní“ (ChD 28).

Z tohto právom vyplýva, že kňazi, hlavne tí, ktorí sú v pastoračnej službe, majú účasť so svojím biskupom na jeho zodpovednosti za ekumenické snahy a činnosti. Skúsenosti ukázali, že tak ako v iných oblastiach cirkevnej služby, kde je kňaz ekumenicky formovaný a vedomý si svojich ekumenických záväzkov, tam sa zapájanie Cirkvi do ekumenického hnutia úspešne rozvíja. Tam, kde sú nedostatky v tejto formácii alebo určitá ľahostajnosť, možno len málo vykonať. Ako sa často stáva, je to práve kňaz, ktorý realizuje tieto snahy a záväzky biskupa v smere ich naplnenia v každodennom živote Cirkvi.

1.7 Ciele ekumenizmu

Pojem priorita je výraz, ktorý použil Svätý Otec pri niekoľkých príležitostiach. Pre pápeža Jána Pavla II. sú záväzky Cirkvi v oblasti ekumenického hnutia "neodvolateľné". Hľadania jednoty tvorí "pastoračnú prioritu" jeho pontifikátu. Na základe učenia Druhého vatikánskeho koncilu – hlavne dekrétu Unitatis redintegratio – najvyšší cieľ tohto ekumenického hľadania sa opisuje doslova ako úplné viditeľné spoločenstvo všetkých kresťanov. Existujú bezprostredné ciele, ktoré dosiahneme na ceste k úplnému viditeľnému spoločenstvu. Sú to dôstojné ciele a skutočne zásadné body, ku ktorým sa dostávame pri našom ekumenickom putovaní. Niektorí ľudia by chceli, aby sme sa uspokojili s bezprostrednými cieľmi, pretože sú presvedčení, že najvyšší cieľ je jednoducho nedosiahnuteľný. Tendencia v takýchto kruhoch, a tento názor nachádza podporu i v Svetovej rade cirkví, je vzdať sa tohto nedosiahnuteľného cieľa a nahradiť ho cieľom,

ktorý možno ľahšie dosiahnuť, a síce spoluprácou pri službe a vydávaní svedectva. Toto by našlo vyjadrenie v spoločnom boji za spravodlivosť, mier a starostlivosť o životné prostredie, v boji, ktorý by našiel sympatiu tiež u tých nových kresťanských spoločenstiev a hnutí rozvojových krajín, ktoré sa považujú za trocha odcudzené vo svete tradičných hlavných línií cirkví a náboženských spoločenstiev.

Z ekumenického záväzku Katolíckej cirkvi a z jej činnosti za posledných 30 rokov jasne vyplýva, že spolupráca v službe a vydávaní svedectva tvorí základ tohto záväzku. Účasť Svätej stolice na Svetovom zhromaždení v Soule, organizovanom Svetovou radou cirkví na tému Spravodlivosť, mier a integrita stvorenstva, ako i početné výpovede a intervencie Svätého Otca a Kolégia biskupov sú dôkazom toho, že Cirkev horlivo podporuje spravodlivosť, mier a starostlivosť o Božie stvorenstvo.

I tak sa Katolícka cirkev nemôže v žiadnom prípade uspokojiť s týmito aktivitami ako s najvyšším cieľom nášho hľadania kresťanskej jednoty a z toho jednoduchého dôvodu, že vôľu nášho Pána pri zakladaní svojej Cirkvi chápeme tak, že Cirkev má byť niečím oveľa hlbším. Keď sa náš Pán Ježiš Kristus večer pred svojím utrpením modlil za svojich apoštolov, ktorí tam boli prítomní, stále prosil Otca: „No neprosím len za nich, ale aj za tých, čo skrze ich slovo uveria vo mňa, aby všetci boli jedno, ako ty, Otče, vo mne a ja v tebe, aby aj oni boli v nás jedno, aby svet uveril, že si ma ty poslal“ (Jn 17, 20-21).

Toto nebola modlitba za bežnú službu a vydávanie svedectva, ale za hlbokú jednotu vo viere a živote, ktorú náš Pán prirovnáva k intímnej životu Najsvätejšej Trojice. A nehľadá sa ako cieľ sám o sebe, ale ako naplnenie práve toho poslania, pre ktoré náš Pán prišiel na svet v čase, ktorý bude nasledovať: „Aby svet uveril.“ Ekumenický príkaz a poslanie Cirkvi sú nerozlučiteľne zviazané, a to pre spásu všetkých. Keď cieľ, ktorý si želá náš Pán, nahradíme nejakým iným cieľom, budeme postupovať proti celému plánu spásy. V nedávno vydanom Direktóriu čítame: „Koncil umiestňuje tajomstvo Cirkvi do stredu tajomstva Božej múdrosti a dobroty, ktorá spája celú ľudskú rodinu a v skutočnosti celé stvorenie do jednoty so sebou (LG 1-41). Preto poslal Boh svojho jediného Syna na svet; bol povýšený na kríž, potom vošiel do slávy a vylial Svätého Ducha, skrze ktorého povolal a spojil ľud Novej zmluvy, ktorým je Cirkev, do jednoty viery, nádeje a lásky“ (DirE 11).

Práve túto globálnu víziu sa musíme snažiť realizovať, víziu, v ktorej je všetko zmierené, všetko obnovené, všetko znovu zjednotené v Kristovi. Eschatologická vízia premeny a jednoty ľudstva je základnou inšpiráciou ekumenizmu. Sv. Pavol jasne podáva túto globálnu víziu vo svojom Druhom liste Korint'anom (15, 18-20).

Rozdelenie kresťanov je určitým spôsobom najhorším a najväčším zo všetkých rozdelení, keďže sme povolani byť poslami zmierenia. Poukazujú na to slová dekrétu Druhého vatikánskeho koncilu *Unitatis redintegratio*: „Táto nezhoda otvorene protirečí Kristovej vôli, predstavuje kameň úrazu pre svet a veľmi poškodzuje najsvätejšiu vec hlásania blahozvesti každému stvoreniu“ (UR 1). Pre túto nezhodu Cirkiev nemôže byť plne tou Cirkvou, akou ju Pán chce mať. Nepokladá ju za takú ani Boh, ani ľudia. Nepriatelia Cirkvi sa tešia z rozdelenia.

Nemôžeme byť pokojní, keď sa Boží plán spásy a zmierenia prezentuje svetu učeníkmi Pánovými, ktorých presvedčenia sú rozporné a ktorých cesty sa rozchádzajú (porov. UR 1). Musíme skutočne precítiť bolesť nášho stavu rozdelenia. Hľadanie úplnej a viditeľnej jednoty je preto jediným cieľom, ktorý môžeme akceptovať.

Keď sa hovorí o úplnom spoločenstve a viditeľnej jednote, netrvá sa na uniformite. Výrazným aspektom úvahy sv. Pavla o tele Kristovom v Prvom liste Korint'anom je skutočnosť, že je charakterizované jednotou v rozmanitosti: „Telo nie je jeden úd, ale mnoho údov. Ale Boh rozložil údy, každý jeden z nich v tele, ako chcel. Keby boli všetky jedným údom, kde by bolo telo? No takto je mnoho údov, ale iba jedno telo“ (1 Kor 12,14.18 – 20).

Jednota, ktorú hľadáme, je potom jednotou v rozmanitosti. Ekumenické direktorium hovorí, rada prehlasuje, že táto jednota v žiadnom prípade nevyžaduje obetovať bohatú rozmanitosť spirituality, disciplíny, liturgických obradov a rozpracovania zjavenej pravdy, ktorá sa rozvinula medzi kresťanmi, ale iba do tej miery, že táto rozmanitosť zostáva verná apoštolskej tradícii (porov. DirE 20).

Pápež Ján Pavol II. tiež poukazuje na význam rozmanitosti v jednote; jedna apoštolská viera by mala byť cieľom našich ekumenických snáh. Cirkiev bude vždy jednotou v rozmanitosti.

Teologický dialóg má preto ako jednu zo zásadných úloh definovať pod vedením Svätého Ducha legitímnu rozmanitosť, ktorá obohacuje jednotu Božej cirkvi. Zvláštny význam v tomto kontexte

nadobúda rozlišovanie, ktoré treba robiť medzi výkladom viery a formuláciou viery.

Je potrebná metóda, ktorá sa vie povzniesť nad zvyky myslenia a vyjadrovania zrodené a živené v nepriateľstve a rozporoch, aby sa mohol zlúčiť veľký spoločný poklad, zaodieť do jazyka – súčasne tradičného aj expresívneho – prenikajúceho do podstaty veku, ktorý sa už neglorifikuje v sporoch, ale snaží sa zjednotiť v načúvaní tichého hlasu Ducha. Zásada sa ukazuje ako plodná v dialógu medzi Katolíckou cirkvou a niektorými východnými cirkvami. Vedúci koptských a sýrskych cirkví a pápež mohli spoločne vyhlásiť svoju kristologickú vieru jazykom, ktorý neprotirečí nijakým spôsobom definícii Chalcedona z roku 451, čo sa 1500 rokov považovalo za otázku rozdeľujúcu cirkvi.

Druhou zásadou mimoriadneho významu pre teologický dialóg v ďalších rokoch bude tá, ktorú už naznačil Druhý vatikánsky koncil, a síce zoradenie alebo hierarchia právd (porov. UR 11). Ekumenické direktórium, ktoré sa odvoláva na vyhlásenie Kongregácie pre náuku viery, *Mysterium Ecclesiae* č. 5, vysvetľuje túto koncepciu nasledovne: hierarchia právd katolíckej doktríny by sa mala vždy rešpektovať, všetky tieto pravdy si vyžadujú súhlas viery, no nie všetky sú rovnako podstatné pre tajomstvo odhalené v Ježišovi Kristovi, keďže sa odlišujú v ich napojení na základy katolíckej viery (porov. DirE 75).

Teologický dialóg sa nachádza presne v centre ekumenických snáh a práve tu sa stretávame s najťažšou úlohou v našej snahe o postup. No i tak v relatívne krátkom čase sa urobil veľký pokrok v bilaterálnych a multilaterálnych dialógoch. V dialógoch vedených pod záštitou Pápežskej rady pre podporu jednoty kresťanov dá sa spomenúť tajomstvo Cirkvi a Eucharistie vo svetle tajomstva Najsvätejšej Trojice z Mníchova v roku 1982. Tiež téma viera, sviatosti a jednoty Cirkvi z Bari roku 1987, či sviatosť kňazstva v štruktúre sviatostí Cirkvi so zvláštnym dôrazom na apoštolskú postupnosť pre posvätenie a jednotu Božieho ľudu z Valama roku 1988. Štvrtý dokument *Ekleziologická a kánonická závažnosť štruktúry sviatosti Cirkvi, koncilu a autority v Cirkvi* sa pripravuje pre diskusiu.³¹

Metóda prijatá v tomto dialógu dobre ilustruje systematický prístup, ktorý je charakteristický pre teologický dialóg. To neznamena, že sa zatajujú alebo odsúvajú otázky, v ktorých je

³¹ Porov.: CASSIDY, E., I.: *Zásady a normy ekumenizmu*. Prednáška na stretnutí s kňazmi počas návštevy ČR a SR v decembri 1993, *Duchovný pastier* č. 5, 1994, roč. 85, s. 207-212.

nezhoda. Skôr je tu snaha o budovanie progresívnych rovín porozumenia v príbuzných bodoch, čo ako dúfame, poskytne pevnú bázu pre plodnú diskusiu o náročnejších bodoch, ktoré nás delia. Dialóg s pravoslávnu cirkvou sa nezačal diskusiou o náročnej téme primátu rímskeho biskupa, ale skôr otázkami, v ktorých bola možná dohoda, a ktoré postupne povedú k spoločnému štúdiu otázky primátu.

V súčasnosti sa vedie dialóg s anglikánskym spoločenstvom prostredníctvom ARCIC I. a II.,

- dialóg s Luteránskou svetovou federáciou;
- so Svetovou radou metodistov, prostredníctvom Medzinárodnej katolícko-metodistickej komisie;
- s Baptistickou svetovou alianciou, prostredníctvom Medzinárodnej zmiešanej katolícko-baptistickej komisie;
- so Svetovou alianciou reformovaných cirkví;
- s Kresťanskou cirkvou /Učeníci Kristovi/;
- s evanjelikmi, prostredníctvom evanjelicko-rímskokatolíckeho dialógu o misii;
- s niektorými turíčnikmi, prostredníctvom Medzinárodnej zmiešanej katolícko-turíčnickej komisie.

V rámci Spoločnej pracovnej komisie WCC tiež prebieha dialóg a publikovali sa štúdie na teologickom základe.

Pápežská rada pre zjednotenie kresťanov je takisto v pravidelnom oficiálnom kontakte s ostatnými medzinárodnými cirkevnými organizáciami a prebiehajú tu nemenej dôležité teologické dialógy na národnej a regionálnej úrovni, ako napríklad v USA medzi Konferenciou katolíckych biskupov a luteránskou cirkvou. Tento súhrn by bol neúplný, treba tu spomenúť prácu Komisie pre vieru a duhovenstvo Svetovej rady cirkví, ktorej členovia sú teológovia menovaní Katolíckou cirkvou, a ktorá bola zodpovedná, okrem iných ustanovení, za najvýznamnejšie multilaterálne ekumenické dokumenty: Rímske ustanovenie o krste, Eucharistii a službe Cirkvi.

1.8 Slovensko a cirkvi

Slovensko ešte neurobilo to, k čomu ho predurčuje tak jeho zemepisná poloha, ako aj história: hrať v ekumenizme väčšiu

rolu v oblasti vzťahov tak k východným kresťanom, ako aj k západným. Nedá sa už vyhovárať na ateizmus. Už sa nik nesnaží o divide et impera.

V Slovenskej republike sa určujú podmienky registrácie cirkví zákonom č. 308/1991 Zb. o slobode náboženskej viery a postavení cirkví a náboženských spoločností, ako aj v zákone SNR č. 192/1992 Zb. o registrácii cirkví a náboženských spoločností.

1.8.1 Registrované cirkvi

V zmysle ustanovení týchto zákonov je v Slovenskej republike registrovaných pätnásť cirkví a náboženských spoločností:

1. Rímskokatolícka cirkev,
2. Gréckokatolícka cirkev,
3. Evanjelická cirkev augsburského vyznania na Slovensku,
4. Reformovaná kresťanská cirkev na Slovensku,
5. Pravoslávna cirkev,
6. Náboženská spoločnosť Jehovoví Svedkovia,
7. Cirkev bratská,
8. Ústredný zväz židovských náboženských obcí v Slovenskej republike,
9. Bratská jednota baptistov v Slovenskej republike,
10. Cirkev adventistov siedmeho dňa,
11. Apoštolská cirkev na Slovensku,
12. Kresťanské zbory na Slovensku,
13. Evanjelická cirkev metodistická,
14. Cirkev československá husitská na Slovensku,
15. Starokatolícka cirkev.

Každá z registrovaných cirkví a náboženských spoločností má zo zákona nárok na štátne dotácie, na zriaďovanie vlastných cirkevných škôl a na vyučovanie náboženstva na školách, na vstup do verejných zdravotníckych zariadení, do zariadení sociálnej starostlivosti i do ubytovacích objektov vojenských útvarov. Majú právo vstupu do verejnoprávnej televízie a rozhlasu. Teda majú

právnú subjektivitu vyplývajúcu zo zákona so všetkými náležitosťami, ktoré sú s tým spojené.

Ak chce byť v Slovenskej republike cirkev alebo náboženská spoločnosť registrovaná, musí splniť viaceré kritériá v zmysle zákona č. 192/1992 Zb. Napríklad: počet plnoletých členov musí byť 20 000 a musia mať trvalé bydlisko na území Slovenskej republiky. Preto niektoré spoločenstvá sú registrované na MV SR ako občianske združenia podľa zákona č. 83/1993 o združovaní občanov, aj keď sa tento zákon nevzťahuje na združovanie občanov v cirkvách a náboženských spoločnostiach.

Registrovaným cirkvám zákon zaručuje právo na uzavretie zmlúv so štátom. Rímskokatolícka cirkev má takúto zmluvu medzi Vatikánom a Slovenskou republikou.³²

32

**Základná zmluva
medzi
Slovenskou republikou a Svätou stolicou**

Slovenská republika a Svätá stolica, vychádzajúc Slovenská republika z ústavných noriem a Svätá stolica z dokumentov Druhého vatikánskeho koncilu a kánonického práva, odvolávajú sa na medzinárodne uznávané princípy náboženskej slobody, na významné poslanie Katolíckej cirkvi v dejinách Slovenska, ako aj na jej aktuálnu úlohu v sociálnej, morálnej a kultúrnej oblasti, hlásiac sa k cyrilo-methodskému duchovnému dedičstvu, uznávajú prínos občanov Slovenskej republiky pre Katolícku cirkev, deklarujú vôľu prispievať k celkovému duchovnému a materiálnemu dobru človeka a spoločnému dobru, dohodli sa takto:

Článok 1

(1) Slovenská republika a Svätá stolica (ďalej len "zmluvné strany") sa vzájomne považujú za nezávislé a autonómne subjekty medzinárodného práva a budú tieto princípy uplatňovať vo svojich vzájomných vzťahoch.

(2) Zmluvné strany vzájomne uznávajú právnú subjektivitu druhej strany, ako aj všetkých právnických a fyzických osôb, ktoré ju majú podľa právneho poriadku Slovenskej republiky alebo podľa kánonického práva.

Článok 2

(1) Slovenská republika uznáva právo Katolíckej cirkvi v Slovenskej republike (ďalej len "Katolícka cirkev") a jej členov na slobodné a nezávislé pôsobenie, ktoré zahrňuje najmä verejné vyznávanie, hlásanie a uskutočňovanie katolíckej viery, slobodu pri plnení poslania Katolíckej cirkvi, vykonávanie jej kompetencií ustanovených kánonickým právom, vykonávanie vlastníckeho práva k jej finančným a materiálnym prostriedkom a spravovanie jej vnútorných vecí.

(2) Svätá stolica garantuje, že Katolícka cirkev využije všetky vhodné prostriedky na mravné formovanie obyvateľov Slovenskej republiky v prospech spoločného dobra podľa princípov katolíckej náuky v súlade s právnym poriadkom Slovenskej republiky.

Článok 3

(1) Katolícka cirkev má výlučné právo stanovovať a meniť svoj právny poriadok, zriaďovať, meniť a rušiť vlastné cirkevné štruktúry, najmä provincie, arcidiecézy, diecézy, eparchie, exarcháty a apoštolské administratúry.

(2) Svätá stolica dá Slovenskej republike dôverným spôsobom na vedomie informáciu o zriadení, zmene alebo zrušení provincie, arcidiecézy, diecézy, eparchie, exarchátu alebo apoštolskej administratúry pred jej zverejnením.

(3) Svätá stolica zabezpečí zhodu hraníc slovenských cirkevných rímskokatolíckych diecéz a apoštolských administratúr, ako aj slovenských cirkevných gréckokatolíckych eparchií a exarchátov, so štátnymi hranicami Slovenskej republiky.

(4) Katolícka cirkev má právo zriaďovať právnické osoby. Slovenská republika garantuje ochranu ich majetku a slobodu ich pôsobenia. Činnosť týchto právnických osôb musí byť v súlade s právnym poriadkom Slovenskej republiky.

Článok 4

Katolícka cirkev má právo udržiavať kontakty so Svätou stolicou a s univerzálnou cirkvou, osobitne s konferenciami biskupov iných štátov, ako aj s inými cirkvami a náboženskými spoločnosťami a s ďalšími právnickými a fyzickými osobami v Slovenskej republike i v zahraničí.

Článok 5

(1) Katolícka cirkev má právo vykonávať apoštolské poslanie, najmä liturgické obrady a náboženské úkony, hlásať a vyučovať katolícku náuku.

(2) Slovenská republika garantuje nedotknuteľnosť posvätných miest, ktoré sú v súlade s kánonickým právom určené na vykonávanie náboženských úkonov. Pod nedotknuteľnosťou posvätného miesta rozumejú zmluvné strany ochranu tohto miesta, spočívajúcu v zamedzení jeho použitia na iné účely, než ktorým slúži v súlade s kánonickým právom a v zamedzení narušenia jeho dôstojnosti.

(3) Zo závažných dôvodov, so súhlasom Katolíckej cirkvi, možno posvätné miesta výnimočne využiť aj na iné účely, ktoré nie sú v rozpore s posvätnosťou týchto miest.

(4) Výnimka spravidla nedotknuteľnosti posvätných miest sa pripúšťa, ak je to nevyhnutné v súvislosti s bezprostredným ohrozením života a zdravia, bezpečnosti alebo majetku, a ak nie je možné vopred získať súhlas Katolíckej cirkvi. V týchto prípadoch môže Slovenská republika na posvätných miestach zabezpečiť vykonanie nevyhnutných a primeraných opatrení tak, aby sa v najvyššej možnej miere zachoval ich posvätný charakter.

Článok 6

(1) Svätá stolica má výlučné právo obsadzovať úrady podľa kánonického práva, najmä nezávisle a výlučne rozhodovať pri výbere kandidátov do

biskupskej služby a rozhodovať o vymenovaní, preložení, vzdaní sa služby a odvolaní biskupa.

(2) Informáciu o mene a priezvisku osoby, ktorá má byť vymenovaná za biskupa, alebo informáciu o preložení a odvolaní biskupa dá Svätá stolica na vedomie pred jej zverejnením dôverným spôsobom Slovenskej republiky. Dôvernosť tejto informácie zahŕňa záväzok Slovenskej republiky nevyjadrovať mienku o osobe kandidáta ani stanovisko k rozhodnutiam Svätej stolice.

(3) Katolícka cirkev má výlučné právo rozhodovať o vymenovaní, preložení, vzdaní sa služby a odvolaní osoby aj v súvislosti s ktorýmkoľvek ďalším cirkevným úradom alebo úlohou týkajúcou sa apoštolského poslania.

Článok 7

Slovenská republika uznáva každému právo uplatňovať výhrady vo svedomí podľa vieroučných a mravoučných zásad Katolíckej cirkvi. Rozsah a podmienky uplatnenia tohto práva ustanoví osobitná medzinárodná zmluva uzavretá medzi zmluvnými stranami.

Článok 8

(1) Spovedné tajomstvo je nedotknuteľné. Nedotknuteľnosť spovedného tajomstva zahŕňa právo odmietnuť vypovedať pred štátnymi orgánmi Slovenskej republiky.

(2) Slovenská republika garantuje aj nedotknuteľnosť tajomstva informácie, ktorá bola ústne alebo písomne zverená pod podmienkou mlčanlivosti osobe poverenej pastoračnou starostlivosťou.

Článok 9

Slovenská republika bude rešpektovať ako dni pracovného pokoja nedele a tieto dni:

- a) 1. január, slávnosť Bohorodičky Panny Márie, Obrezanie Pána a Bazila Veľkého,
- b) 6. január, Zjavenie Pána, Bohozjavenie,
- c) Veľký piatok,
- d) Veľkonočný pondelok,
- e) 5. júl, slávnosť svätých Cyrila a Metoda,
- f) 15. september, slávnosť Sedembolestnej Panny Márie, Patrónky Slovenska,
- g) 1. november, slávnosť Všetkých svätých,
- h) 24. december, Štedrý deň,
- i) 25. december, slávnosť Narodenia Pána,
- j) 26. december, sviatok svätého Štefana, prvého mučeníka.

Článok 10

(1) Manželstvo uzavreté podľa kánonického práva, ktoré spĺňa aj podmienky uzavretia manželstva ustanovené právnym poriadkom Slovenskej republiky má na území Slovenskej republiky rovnaké právne postavenie a účinky ako manželstvo uzavreté občianskou formou. Štátnu evidenciu manželstiev uzavretých podľa kánonického práva a ich zápis v matrike do knihy manželstiev upravuje právny poriadok Slovenskej republiky.

(2) Rozhodnutie Katolíckej cirkvi o nulite manželstva alebo o rozviazaní manželstva sa oznámi na žiadosť jednej zo stránok Slovenskej republiky. Slovenská republika bude ďalej konať v tejto veci podľa svojho právneho poriadku.

Článok 11

Zmluvné strany budú spolupracovať na ochrane a podpore manželstva, ako aj rodiny, ktorá z manželstva pochádza.

Článok 12

- (1) Starostlivosť o deti a ich výchova je právom a povinnosťou rodičov. Ak toto právo nemôžu zo závažných dôvodov uplatňovať rodičia, prechádza na základe rozhodnutia príslušného súdu Slovenskej republiky na iné osoby, alebo zariadenia na výkon ústavnej alebo ochrannej výchovy.
- (2) Rodičia a iné osoby a zariadenia uvedené v ods. 1 majú právo vychovávať deti v súlade s vieroučnými a mravoučnými zásadami Katolíckej cirkvi.

Článok 13

- (1) Katolícka cirkev má právo zriaďovať, spravovať a užívať na výchovu a vzdelávanie základné a stredné školy, vysoké školy a školské zariadenia v súlade s podmienkami ustanovenými právnym poriadkom Slovenskej republiky.
- (2) Školy a školské zariadenia uvedené v ods. 1 majú rovnaké postavenie ako štátne školy a školské zariadenia a sú neoddeliteľnou a rovnocennou súčasťou výchovno-vzdelávacej sústavy Slovenskej republiky. Rozsah finančného zabezpečenia škôl a školských zariadení z prostriedkov štátneho rozpočtu Slovenskej republiky upraví osobitná zmluva podľa čl. 20 tejto zmluvy.
- (3) Rodičia a iné osoby uvedené v čl. 12 ods. 1 majú právo na slobodný výber školy a školského zariadenia.
- (4) Slovenská republika uznáva platnosť dokladov o absolvovaní štúdia na školách a školských zariadeniach uvedených v ods. 1 v rozsahu platnosti dokladov o absolvovaní štúdia rovnakého alebo rovnocenného odboru, druhu a stupňa na štátnych školách a školských zariadeniach za podmienok ustanovených právnym poriadkom Slovenskej republiky pre platnosť dokladov o absolvovaní štúdia na všetkých školách a školských zariadeniach, ktoré sú súčasťou výchovno-vzdelávacej sústavy v Slovenskej republike. Slovenská republika uznáva rovnocennosť týchto

dokladov. Pravidlá uvedené v tomto ustanovení sa týkajú aj dokladov o akademických a vedeckých tituloch a hodnostiach.

(5) Slovenská republika vytvára podmienky pre katolícku výchovu detí v školách a v školských zariadeniach v súlade s náboženským presvedčením ich rodičov. Tento záväzok zahrňuje povinnosť plniť požiadavky rodičov na umožnenie katolíckej náboženskej výchovy na všetkých stupňoch základných škôl a na všetkých druhoch a typoch stredných škôl a školských zariadení a podporu katolíckych výchovných organizácií a hnutí mladých.

(6) Katolícka cirkev má právo vyučovať náboženstvo na všetkých školách a školských zariadeniach, ktoré sú súčasťou výchovno-vzdelávacej sústavy Slovenskej republiky v súlade s podmienkami, ktoré ustanoví zmluva podľa ods. 9. Učiteľ náboženstva má v pracovnoprávnom vzťahu rovnaké postavenie ako učitelia ďalších vyučovacích predmetov, ak spĺňa predpoklady ustanovené v právnom poriadku Slovenskej republiky pre učiteľov príslušného druhu a typu škôl. Nevyhnutnou podmienkou pre výkon pedagogickej činnosti učiteľa katolíckeho náboženstva vo všetkých školách je jeho poverenie Katolíckou cirkvou.

(7) Osoby s katolíckym vierovyznaním majú vo výchovno-vzdelávacom procese právo uplatňovať svoje presvedčenie, pokiaľ ide o výchovu k rodičovstvu, v súlade so zásadami kresťanskej etiky. Tým nie sú dotknuté povinnosti týchto osôb ustanovené právnym poriadkom Slovenskej republiky v oblasti výchovy a vzdelávania.

(8) Svätá stolica bude uplatňovať vo vzdelávacom a výchovnom procese zásady náboženskej znášateľnosti, ekumenizmu a spolupráce a rešpektovať presvedčenie osôb iného náboženského vyznania a osôb bez náboženského vyznania.

(9) Ďalšie pravidlá, týkajúce sa škôl a školských zariadení uvedených v ods. 1, vyučovania katolíckeho náboženstva a katolíckej výchovy detí,

katolíckej univerzity, bohosloveckých fakúlt, kňazských seminárov a rehoľných formačných ustanovizní ustanovia zmluvné strany osobitnými medzinárodnými zmluvami.

Článok 14

- (1) Katolícka cirkev má právo vykonávať pastoračnú službu v ozbrojených silách a policajných zboroch.
- (2) Kňazi, diakoni, rehoľníci, seminaristi a novici majú právo vykonávať povinnú vojenskú službu formou duchovnej služby v ozbrojených silách.
- (3) Príslušníci ozbrojených síl a príslušníci policajných zborov majú právo zúčastňovať sa na bohoslužbách v nedeľu a v dňoch prikázaných cirkevných sviatkov, ak to nie je v rozpore s plnením závažných služobných povinností. Ďalších náboženských obradov v čase zamestnania sa môžu zúčastňovať so súhlasom príslušného služobného orgánu.
- (4) Podrobnosti o výkone pastoračnej služby v ozbrojených silách a policajných zboroch a podrobnosti o výkone povinnej vojenskej služby, ako aj civilnej služby, kňazov, diakonov, rehoľníkov, seminaristov a novicov upravia zmluvné strany osobitnou medzinárodnou zmluvou.

Článok 15

Katolícka cirkev má právo vykonávať pastoračnú starostlivosť o veriacich v ústavoch na výkon väzby a v nápravno-výchovných ústavoch na výkon trestu odňatia slobody.

Článok 16

- (1) Katolícka cirkev má právo vykonávať pastoračnú, duchovnú, vzdelávaciu a výchovnú činnosť vo všetkých štátnych vzdelávacích, výchovných a zdravotníckych zariadeniach, štátnych zariadeniach

sociálnych služieb, vrátane zariadení pre osoby s nariadenou ústavnou výchovou a v štátnych zariadeniach vykonávajúcich liečbu a resocializáciu drogovu a inak závislých osôb v súlade s podmienkami dohodnutými medzi Katolíckou cirkvou a týmito zariadeniami. Slovenská republika zabezpečí primerané podmienky na výkon tohto práva. Osoby, ktoré sú v starostlivosti týchto zariadení majú právo zúčastňovať sa bohoslužieb v nedeľu a v dňoch prikázaných cirkevných sviatkov a slobodne vykonávať všetky náboženské úkony.

(2) Zmluvné strany budú spolupracovať na uskutočňovaní spoločných projektov v oblasti zdravotnej starostlivosti, vzdelávania a výchovy a v oblasti starostlivosti o starých a chorých ľudí. Tieto projekty sa budú týkať škôl, výchovných a zdravotníckych zariadení, zariadení sociálnych služieb, zariadení vykonávajúcich liečbu a resocializáciu drogovu a inak závislých osôb. Svätá stolica garantuje, že Katolícka cirkev bude podporovať tieto projekty najmä personálne a Slovenská republika bude podporovať tieto projekty v primeranom rozsahu najmä materiálne a finančne.

Článok 17

(1) Katolícka cirkev má právo vykonávať vzdelávaciu, výchovnú, vedecko-výskumnú, misijnú, charitatívnu, zdravotnícku a sociálnu činnosť. Toto právo zahŕňa aj zriaďovanie, vlastníctvo a prevádzkovanie zariadení tohto charakteru v súlade s podmienkami ustanovenými právnym poriadkom Slovenskej republiky.

(2) Na zariadenia uvedené v ods. 1 sa vzťahujú rovnaké práva a povinnosti ako na štátne zariadenia rovnakého druhu v oblasti úhrad výkonov za zdravotnícku starostlivosť z povinného poistenia.

(3) Svätá stolica garantuje, že Katolícka cirkev sa bude podieľať na finančnom zabezpečení týchto zariadení. Rozsah finančného zabezpečenia cirkevných zariadení z prostriedkov štátneho rozpočtu upraví osobitná zmluva podľa čl. 20 tejto zmluvy.

Článok 18

(1) Zmluvné strany uznávajú, že spoločenské informačné prostriedky sú dôležitým prostriedkom ochrany slobody myslenia a svedomia, ako aj náboženského presvedčenia a viery.

(2) Zmluvné strany majú právo na slobodu prejavu, vrátane práva rozširovať svoje názory a podávať informácie slovom, písmom, tlačou, obrazom alebo iným spôsobom.

(3) Katolícka cirkev má právo vlastniť prostriedky na vydavateľskú činnosť, rozhlasové, televízne a iné spoločenské informačné prostriedky a zariadenia, a užívať tieto prostriedky a zariadenia v súlade s právnym poriadkom Slovenskej republiky.

(4) Katolícka cirkev má právo vstupovať v primeranom rozsahu do vysielania verejno-právnych spoločenských informačných prostriedkov.

Článok 19

Katolícka cirkev môže nadobúdať vlastnícke právo k huteľným i nehnuteľným hmotným veciam, ako aj k nehnuteľným veciam, a má právo tieto veci scudzovať. Tieto práva sa môžu uplatňovať len v súlade s podmienkami ustanovenými právnym poriadkom Slovenskej republiky.

Článok 20

(1) Zmluvné strany uzavrú osobitnú medzinárodnú zmluvu o finančnom zabezpečení Katolíckej cirkvi.

(2) Katolícka cirkev má právo organizovať kostolné zbierky. Príjmy z hospodárenia s takto získanými prostriedkami nepodliehajú zdaneniu, ani povinnosti verejného vyúčtovania.

Článok 21

(1) Zmluvné strany sa budú podieľať na udržiavaní a obnove nehnuteľností nachádzajúcich sa na území Slovenskej republiky, ku ktorým má vlastnícke právo Katolícka cirkev a ktoré sú podľa právneho poriadku Slovenskej republiky kultúrnymi pamiatkami. Rozsah finančného zabezpečenia pri ich udržiavaní a obnove z prostriedkov štátneho rozpočtu Slovenskej republiky upraví osobitná zmluva podľa čl. 20 tejto zmluvy.

(2) Katolícka cirkev má právo stavať a upravovať kostoly a cirkevné budovy v súlade s podmienkami ustanovenými právnym poriadkom Slovenskej republiky.

Článok 22

Zmluvné strany potvrdzujú diplomatické zastúpenie Svätej stolice v Slovenskej republike na úrovni apoštolskej nunciatúry a diplomatické zastúpenie Slovenskej republiky pri Svätej stolici na úrovni veľvyslanectva.

Článok 23

Sporné otázky týkajúce sa výkladu alebo vykonávania tejto zmluvy budú zmluvné strany riešiť diplomatickou cestou.

Článok 24

(1) Táto zmluva podlieha ratifikácii zo strany Slovenskej republiky v súlade s právnym poriadkom Slovenskej republiky a ratifikácii zo strany Svätej stolice v súlade s jej vlastnými procesnými pravidlami.

(2) Zmluva nadobudne platnosť dňom výmeny ratifikačných listín.

Článok 25

ĽUBOMÍR STANČEK

Takéto zmluvy medzi štátom a jednotlivými cirkvami dovoľuje zákon.

Zmluvu medzi Slovenskou republikou a registrovanými cirkvami a náboženskými spoločnosťami podpísali 11. apríla 2002 v Prezidentskom paláci v Bratislave. Zmluvu upravujúcu vzťahy SR a jedenástich nekatolíckych cirkví, za prítomnosti predstaviteľov Ministerstva kultúry a ďalších hostí, podpísal prezident SR Rudolf Schuster, predseda Národnej rady SR Jozef Migaš, predseda vlády SR Mikuláš Dzurinda a štatutárni zástupcovia jednotlivých cirkví a náboženských spoločností. Podpísanie zmluvy je historický pokrok. Jej prijatie symbolizuje rastúce porozumenie medzi SR a cirkvami po roku 1989 a zároveň ekumenické porozumenie medzi jednotlivými cirkvami a náboženskými spoločnosťami.

Vzťahy štátu a cirkví a náboženských spoločností nadobúdajú novú kvalitu. Podpísanie zmluvy prispeje k zjednoteniu názorov na Slovensku a rozšíri priestor pre spoluprácu a činnosť cirkví. Impulzom k signovaniu Zmluvy medzi SR a registrovanými cirkvami a náboženskými spoločnosťami bola Základná zmluva medzi Slovenskou republikou a Svätou stolicou, podpísaná zástupcami Katolíckej cirkvi na Slovensku a predstaviteľmi štátu v decembri 2000. Ekumenická rada cirkví na návrh ECAV vyzvala ostatné cirkvi a náboženské spoločnosti na prípravu návrhu zmluvy. Z 13 vyzvaných cirkví a náboženských spoločností sa k podpísaniu zmluvy nepripojili Svedkovia Jehovoví a Kresťanské zbory na Slovensku. Signatármi zmluvy, ktorá jednotlivým cirkvám

Táto zmluva sa môže meniť a dopĺňať na základe vzájomnej dohody zmluvných strán. Zmeny a doplnky sa musia vykonať písomnou formou.

Dané vo Vatikáne dňa 24. novembra 2000 v dvoch pôvodných vyhotoveniach, každé v slovenskom jazyku a talianskom jazyku, pričom obidve znenia majú rovnakú platnosť.

Za Slovenskú republiku

Mikuláš Dzurinda, predseda vlády Slovenskej republiky

Za Svätú stolicu + Angelo Kardinál Sodano, Štátny tajomník Jeho Svätosti

a náboženským spoločnostiam umožní uzatvárať čiastkové dohody so štátom a jeho organizáciami v konkrétnych oblastiach sa stali:

ECAV, Reformovaná kresťanská cirkev, Pravoslávna cirkev, Evanjelická cirkev metodistická, Bratská jednota baptistov, Cirkev bratská, Cirkev adventistov siedmeho dňa, Apoštolská cirkev, Ústredný zväz židovských náboženských obcí, Starokatolícka cirkev a Cirkev československá husitská na Slovensku.

Signovanie tejto zmluvy tak vytvára podmienky pre rovnaké pôsobenie ostatných zainteresovaných cirkví a náboženských spoločností.

Zmluva sa týka takmer 10,5 percent obyvateľov SR, ktorí sa totiž podľa posledného sčítania obyvateľov, domov a bytov k jedenástim registrovaným cirkvám a náboženským spoločnostiam prihlásili.

Zúčastneným organizáciám zaručuje právo na nezávislé, slobodné pôsobenie, hlásanie a vyučovanie svojej viery, ako aj uzatvorenie čiastkových dohôd so štátom a jeho organizáciami, napríklad v oblasti školstva, financií, obnovy pamiatok, sociálnej oblasti. Zaručuje im právo pri obsadzovaní cirkevných funkcií a cirkevných úradov, právo vydávať vlastné vnútorné predpisy, voliť, vymenúvať a odvolávať svojich členov do cirkevnej služby, prekladať ich a rozhodovať o zániku služby. Zbierky organizované cirkvami a náboženskými spoločnosťami na zabezpečenie vlastnej činnosti podľa Zmluvy nepodliehajú povinnosti verejného vyúčtovania a sú oslobodené od dane zdanenia. Návrh zmluvy schválila 3. marca vláda, 14. marca 2002 ju prijal aj parlament.

Pri Úrade vlády Slovenskej republiky pôsobí Ústav pre vzťahy štátu a cirkví. Okrem iného jeho úlohou je monitorovanie a analyzovanie pôsobenia nových náboženských systémov v rámci celospoločenského významu. Vo svojom výskumnom pláne má aj databázu neregistrovaných náboženských spoločenstiev. Sú to v našom prostredí netradičné náboženstvá a ich odnože, ako aj rôzne denominácie tradičných náboženských sústav a prúdov. Vo všeobecnosti sa zvyknú tieto spoločenstvá označovať dosť nepresne ako sekty.

Ak neregistrované cirkvi a náboženské spoločnosti nespĺnia kritériá zákona č. 192/1992 Zb., nemajú nárok sa zaregistrovať a nemôžu si uplatniť nárok ako registrované cirkvi. Pre novoregistrované náboženské spoločnosti by mala platiť desaťročná testovacia lehota, a až po uplynutí tejto doby a po splnení určených

podmienok, ako je spoločenská prospešnosť, početný limit, tolerancia a iné, by získali právo uzavrieť zvláštnu zmluvu so štátom.

1.8.2 Neregistrované cirkvi a náboženské spoločnosti na Slovensku

Z islamu je to Všeobecný zväz moslimských študentov na Slovensku.

Z orientálnych náboženských smerov sú to:

Ánanda Márga, Hnutie Haré Kr(i)šna, Joga v dennom živote, Osho, Sahadža joga, Šambaola Slovakia, Šrí Činmoj, Zazen International Slovakia, Zenové centrum – Myo sahn Sah.

Zo synkretických náboženských spoločností sú to:

Cirkev Ježiša Krista svätých posledných dní (mormóni), Cirkev (Hnutie) zjednotenia (moonisti), Dianetika (Scientológia Bratislava), Hnutie posvätného grálu, Spoločenstvo Bahá'í.

Z kresťanských náboženských spoločností sú to:

Cirkev Kristova, Cirkev Manna, Internacionálne združenie obchodníkov plného evanjelia, Kresťanské spoločenstvá, Nazaréni, Nové zjavenie, Novoapoštolská cirkev, Slovo Života International, Spoločnosť priateľov Ježiša Krista, Meč Ducha, Učeníci Ježiša Krista, Univerzálny život a Slobodná ľudová misia (brahmanisti).³³

1.9 Ekumenické aktivity cirkví na Slovensku

Sú to najmä články v časopisoch Duchovný pastier, Katolícke noviny (RKC), Evanjelický posol spod Tatier, Cirkevné listy (ECa.v.), Odkaz sv. Cyrila a Metoda (PC), ako aj Kalvinské hlasy (RC). Z času na čas aj iné cirkvi a časopisy uverejňujú články s ekumenickým zameraním.

Najčastejšie sa v ekumenizme pracuje v rámci modlitieb Týždňa evanjelickej aliancie (prvý týždeň v januári) a vo svetovej oktáve Modlitieb za jednotu kresťanov (18. až 25. januára). V tom čase

³³ PhDr. Mulík Peter, riaditeľ Ústavu pre vzťahy štátu a cirkví, vypracoval Správu o vytvorení databázy neregistrovaných cirkví a náboženských spoločenstiev – siekt v Slovenskej republike a formách ich pôsobenia.

dochádza k stretnutiam na rôznej úrovni, v kostoloch a modlitebniach s dohodnutým obsahom. Na Veľký piatok bývajú ekumenické modlitby so zameraním na spásu človeka (Košice). Na Turíce – sviatok tretej božskej osoby (Veľké Leváre), Vianoce (Myjava, Bratislava). V 90-tych rokoch sa konali ekumenické stretnutia študentov teológie zo všetkých kresťanských fakúlt v Čechách a na Slovensku. Konali, už sa nekonajú (!). Rôzne koncerty, bohoslužby všetkých cirkví na tom území (Košice). Práca s núdznymi (BC-Bernolákovo a aj iné cirkvi a na viacerých miestach). Prínosom v ekuméne je skoro celoslovenské vysielanie Rádia Lumen z Banskej Bystrice, ale aj vysielanie rozhlasu Slovensko 1, a Slovenskej televízie, najmä druhý program. Na počet vysielaných hodín v Slovenskom rozhlase a televízii je to mizerne málo hodín. Ďalej sú to rôzne športové podujatia (futbalové turnaje teologických fakúlt), pochod pre Ježiša, Ježiš pre každého, hudobné podujatia (Námestovo, Trnava), koncerty chvál, Pax Christi, sakrálne festivaly umenia (Košice, Ružomberok). Praktický ekumenizmus by sa mohol viac rozrásť najmä na sociálno-charitatívnom poli. Pretože pozornosť voči núdznym je zrozumiteľným evanjelizovaním súčasných ľudí, poukážme na ekumenickú pastoráciu väzňov. Ekumenizmus nachádza svoje v spolupráci s kresťanskými cirkevnými školami. Veľmi dôležitou akciou kresťanských cirkví na Slovensku je ekumenický preklad Biblie.³⁴ V ekumenizme významnú úlohu zohráva i časopis Rozamer³⁵ a ekumenická formácia bohoslovcov a kňazov, keď sa do osnov teologických fakúlt dostal predmet Ekumenizmus. Nepochybne prínosom je dokument Pápežskej rady pre napomáhanie jednoty kresťanov pod názvom Ekumenický rozmer formovania pastoračných pracovníkov.³⁶ Prínosom je Katedra evanjelikálnej teológie Pedagogickej fakulty Univerzity Mateja Bela v Banskej Bystrici, kde sa študujú odbory kazateľ, misijný pracovník, evanjelista a katechéta. Podobné zameranie je aj na Univerzite v Ružomberku. Ekumenizmus sa prednáša aj na Teologickej fakulte UK pri diaľkovej forme štúdia.

³⁴ Porov.: DRÁB, P.: *Ekumenizmus na Slovensku*. 1998, s. 171.

³⁵ Vydáva Ekumenická spoločnosť pre štúdium siekt. Šéfredaktor Boris Rakovský. Adresa: Palisády 48, 811 06 Bratislava 1. Tel./fax: 02/54433235, E-mail: erc@gtsi.sk.

³⁶ Porov.: PÁPEŽSKÁ RADA PRE NAPOMÁHANIE JEDNOTY KREŠŤANOV: *Ekumenický rozmer formovania pastoračných pracovníkov*. Trnava : SSV, 1998.

2 Gréckokatolícka cirkev

Aj keď sa medzi rímskokatolíckou cirkvou a gréckokatolíckou cirkvou nedá hovoriť o ekumenizme, je potrebné ju poznať a rešpektovať jej existenciu. Často sa mylne zaraďuje ako samostatná cirkev, prípadne len voľne spojená s rímskokatolíckou cirkvou. Takéto chápanie je celkom nesprávne, ba dokonca i sám názov nie je v zhode s termínmi, ktoré uvádza cirkevné právo. Generálne sa pojem cirkev chápe na označenie univerzálnej náboženskej spoločnosti založenej Ježišom Kristom. Je to cirkev katolícka, všeobecná, ktorá sa skladá z častí, ktoré sa volajú cirkvami partikulárnymi. V širšom zmysle sú to jednotlivé diecézy. V užšom zmysle je to spoločenstvo určitého rítu, hierarchicky usporiadané s vlastným právom, ktoré je v súlade so všeobecným cirkevným právom. Týchto partikulárnych cirkví (*Ecclesiae sui iuris*) bolo na prelome II. a III. tisícročia dvadsaťdva a vytvárajú Katolícku cirkev vedenú rímskym pápežom a jeho ústredným orgánom, Apoštolským stolcom. Ako rímskokatolícka tak i gréckokatolícka cirkev sú partikulárnymi súčasťami tejto všeobecnej cirkvi.³⁷

Západná cirkev sa po roku 1054, kedy došlo k roztržke medzi cirkvami Východu a Západu, usilovala o opätovné zjednotenie. Dosiahlo sa niekoľko únií. Užhorodská sa dotýkala Rusínov na území bývalého Uhorska. Mukačevskému biskupovi Bazilovi Tarasovičovi (1633-1648) zjednotenie s Katolíckou cirkvou zabránil Rákoczi. Únia bola vyhlásená 24. apríla 1649 za biskupa Petra Partheniusa Rotošinského (1648-1670) v Užhorode. Za prítomnosti arcibiskupa z Jágru šesťdesiattri východných kňazov zložilo katolícke vyznanie viery a dostalo uistenia, že si môžu ponechať svoj východný obrad, duchovenstvo si bude samé voliť biskupa a rusínske duchovenstvo bude mať také postavenie a práva ako latinské.³⁸ V bývalom Rakúsko-Uhorsku sa osvojil nesprávny názov „gréckokatolícka cirkev“. V úradnej cirkevnej právnej terminológii bola vždy nazývaná „katolícka cirkev

³⁷ Porov.: POLÁČEK, V.: *Sme rodina Božích dětí. Řeckokatolická církev – člen této rodiny – z pohledu nového církevního práva*. In : Brázda 2, 1994, s. 14.

³⁸ Porov.: VYSTRČIL, J.: *Křesťanský východ*. Olomouc : Matice cyrilometodějská, 1992, s. 22.

východného (byzantského) obradu.³⁹ Tento vzťah je dnes chýlostivým bodom vo vzťahu medzi Rímom a Moskvou. Pravoslávnych uniátov chápu ako zradu na pravosláví a zo strany Ríma ako prozelytizmus, postupnú snahu latinizovať východné cirkvi. Poukazujú, že únia bola umelo vyvolaná a násilne udržiavaná. Toto nemá žiadnu oporu v histórii. História dokazuje, že dochádzalo aj k diskriminácii uniátov vo vzťahu k latinskému obradu, najmä z poľskej a maďarskej hierarchie, ale v tom nie je oprávnenosť alebo neoprávnenosť únie, ale je to otázka výlučne vieroučná. Nemožno východným kresťanom upierať právo, aby pri zachovávaní svojho obradu a zvyklostí nevyznávali vieru v primát rímskeho biskupa, vieru, ktorá bola všeobecným majetkom nerozdelenej cirkvi. Významnú historickú kapitolu tvorí skutočnosť, že gréckokatolíci u nás po násilnom včlenení do pravoslávnej cirkvi (1950) prejavili vernosť katolíckej jednote, takže v roku 1968 mohla znova ožiť ako samostatná cirkev.

„Východné cirkvi, ktoré nežijú v spoločensťve s Apoštolskou stolicou, majú osobitnú úlohu napomáhať jednotu všetkých, zvlášť však východných kresťanov podľa smerníc“ (OE 24). Únia môže zohrať významnú úlohu v zblížení východnej a západnej cirkvi. Prehlásenie uniatskych hierarchov na Blízkom východe hovorí, že sú ochotní vzdať sa svojich hodností, akonáhle bude dosiahnuté zjednotenie s pravoslávnuou cirkvou.⁴⁰

Zo strany gréckokatolíkov pretrváva akýsi pocit menejcennosti či nedôvery voči latinskému obradu. Nie vždy svoje práva dostatočne poznajú a sú neraz bojazliví pri ich presadzovaní. Súvisí to aj s tým, že niekedy cítia skutočne nezmyselné, zastaralé, dávno opustené a oficiálne aj odsúdené teórie, podľa ktorej sa Katolícka cirkev stotožňuje s latinským obradom a ostatné obrady sú len akoby láskavo trpené, ale lepšie by bolo, keby pomaly splynuli s latinským, alebo keby sa to podarilo aspoň s tou časťou veriacich, ktorá žije roztrúsená medzi veriacimi latinského obradu.⁴¹ Pravoslávie bedlivo sleduje, či si cirkev gréckokatolícka napriek svojej katolicite zachová neporušenú východnú duchovnosť a liturgickú tradíciu. Každé zanedbanie na tomto poli má dosah aj na možnosť pokroku v ekumenizme. Koncil preto

³⁹ Porov.: POLÁČEK, V.: *Sme rodina Božích dětí. Řeckokatolická církev – člen této rodiny – z pohledu nového církevního práva*, s. 14.

⁴⁰ Porov.: VYSTRČIL, J.: *Křesťanský východ*. Olomouc : Matice cyrilometodějská, s. 121-122.

⁴¹ Porov.: VASIL, C.: *Jednota a identita cirkvi v našich konkrétnych podmienkach*. Slovo 18, 1993, s. 4.

uniatom pripomína „zachovať svoje právoplatné liturgické obrady a svoj spôsob života“ (OE 6), pritom opatrne pristupovať k zmenám, ktoré sa doporúčujú iba vtedy, ak si ich vyžaduje skutočný organický vývoj.

2.1 Kódex kánonov východných cirkví o ekumenizme

Codex Canonum Ecclesiarum Orientalium promulgoval pápež Ján Pavol II. 18. októbra 1990 apoštolskou konštitúciou Sacri canones (posvätné kánony).⁴²

Ekumenizmu sa kódex venuje pod titulom De oecumenismo seu de christianorum unitate fovendam v kánonoch 902 – 908:

Kánon 902. Nakoľko starosť o obnovu jednoty všetkých kresťanov prináleží celej Cirkvi, všetci kresťania, predovšetkým duchovní pastieri, sú povinní modliť sa za plnú jednotu Cirkvi, po ktorej túžil Pán, a horlivo sa zúčastňovať ekumenického diela, ktorému pomáha Duch Svätý.

Kánon 903. Východným katolíckym cirkvám prináleží zvláštna starostlivosť o upevňovanie jednoty medzi všetkými východnými cirkvami, predovšetkým pomocou modlitby, príkladným životom, náboženskou vernosťou pred starožitnou tradíciou východných cirkví, lepším vzájomným poznaním, spoluprácou, bratským – priateľským zaobchádzaním pri materiálnych a duchovných záležitostiach.

Kánon 904. Prijímanie ekumenického pôsobenia je povinné v každej cirkvi sui iuris podľa špeciálnych noriem partikulárneho práva pod vedením rímskej Apoštolskej stolice všeobecnej cirkvi.

§ 2. Pre tento cieľ je povinná v každej cirkvi sui iuris existovať dokonalá komisia vytvorená pre ekumenické záležitosti, ak to vyžadujú okolnosti po dohode s patriarchom a biskupmi iných cirkví sui iuris na území, na ktorom vykonávajú svoju moc.

§ 3. Eparchiálnym biskupom prináleží ustanovenie alebo pre jednotlivú eparchiu, alebo ak sa to zdá dobré, pre viac eparchií, radu pre ekumenické záležitosti; v tých eparchiách, v ktorých nemajú vlastnú radu, je povinný byť menovaný eparchiálnym biskupom hoci i jeden kresťan so špeciálnym záväzkom uskutočňovania tejto záležitosti.

⁴² Porov.: DUDA, J.: *Úvod do štúdia kánonického práva*. Skriptum. Spišská Kapitula : Kňazský seminár J. Vojtaššáka, 1995, s. 72.

Kánon 905. Pri naplňovaní ekumenického diela predovšetkým cez otvorený a smelý dialóg a takisto so spoločnými predsavzatiami s inými kresťanmi, náleží zachovať primeranú obozretnosť a unikať nebezpečenstvu falošnosti, indiferentizmu a prehnanej horlivosti.

Kánon 906. O to, aby sa kresťanom lepšie vyjasnil skutočný obsah náuky Katolíckej cirkvi a iných cirkví i cirkevných skupín, sa majú starostlivo starať predovšetkým hlásatelia Božieho slova a takisto všetci, ktorí pracujú ako učitelia alebo vedúci v katolíckych školách, zvlášť na inštitútoch vyššieho štúdia.

Kánon 907. Riaditelia škôl, nemocníc a iných podobných katolíckych inštitúcií, sú povinní starať sa o to, aby iní kresťania, ktorí k nim patria alebo tam žijú, mohli dostať duchovnú pomoc a prijať sviatosti.

Kánon 908. Je želaním, aby katolíci, zachovávajúc normy dotýkajúce sa spoluúčasti vo veciach svätých, každú činnosť, v ktorej s inými kresťanmi môžu spolupracovať, vykonávali nie oddelene, ale spoločne, menovite: dielo lásky a spravodlivosti, obranu hodnoty ľudskej osoby a jej základných práv, podporovanie pokoja, slávenie dni spomienok na vlasť a národných sviatkov.

2.2 Ekumenizmus v živote gréckokatolíkov

Boli a sú kontakty na rôznych stupňoch medzi pravoslávnu cirkvou, východnými cirkvami a katolíckou cirkvou východného obradu. Obavy však stále pretrvávajú na rôznych stupňoch. Východné cirkvi odmietajú „uniatstvo“ ako model jednoty medzi ortodoxnou a Katolíckou cirkvou. V tomto duchu komisia pre katolícko-ortodoxný dialóg vydala na plenárnom zasadnutí v roku 1993 v Balamonde prehlásenie, čo vyvolalo u niektorých uniatov kritiku. Bol to však nedostatok teologického a historického vedomia, čo kedysi viedlo k problematickému zmiešanému typu zjednoteného katolíka, ktorý nie je ani katolícky, ani ortodoxný. Dokument z Balamondu je dôležitý v tom, že uznáva katolícke východné cirkvi ako sesterské cirkvi. Je im tým výslovne uznané právo na existenciu, čo predtým nebolo vôbec samozrejmé. Uniatské cirkvi sa považujú za „most medzi Východom

a Západom“.⁴³ Ekumenizmu u gréckokatolíkov sa zvlášť venujú Cyril Vasil', SJ⁴⁴, Jozef Tóth⁴⁵ a Ján Babjak, SJ.⁴⁶

Gréckokatolícka cirkev plní v ekumenizme dôležitú úlohu. Je ukážkou, ako zachovať jednotu v rôznosti.

2.3 Obrad a ekumenizmus

Ku ktorému katolíckemu obradu patriš? Túto otázku sme v živote neraz počuli. V bežnom kresťanskom živote, ale najmä v spoločenských oznamovacích prostriedkoch, dochádza niekedy k úplnému stotožňovaniu Katolíckej cirkvi s rímskokatolíckou cirkvou. Počujeme napríklad, že Svätý Otec Ján Pavol II. je viditeľnou hlavou rímskokatolíckej cirkvi. Cirkev sa skladá z viacerých obradov. Katolíci, ktorí patria k latinskému obradu, nazývajú sa u nás rímskokatolíckmi. Existujú však aj katolíci sýrskeho, maronitského, koptského, etiópskeho, arménskeho, chaldejského, asýrskeho, malabarského a grécko-slovanského (byzantského) obradu. Ak sa teda chceme vyjadrovať presne a správne, Svätý Otec je viditeľnou hlavou Katolíckej cirkvi, nielen rímskokatolíckej cirkvi.

Treba vedieť, že pokiaľ ide o Slovenskú republiku, prevažná väčšina katolíkov patrí k latinskému obradu, teda do Rímskokatolíckej cirkvi, ale istá časť katolíkov patrí aj k obradu byzantskému, teda do Gréckokatolíckej cirkvi. Uvedené konštatovanie v nás celkom oprávnene vyvoláva otázku, aké sú cirkevné zákony, podľa ktorých sa stanovuje, ku ktorému obradu katolík patrí, ktorý obrad má praktizovať vo svojom živote. V tejto oblasti panuje medzi veriacimi ľuďmi veľa nejasností. Predmetné zákony treba stručne predstaviť.

Kánonické právo stanovuje, že ak ide o človeka, ktorý bol pokrstený pred dovŕšením štrnásteho roka svojho života, patrí k tomu obradu, ku ktorému patrí jeho katolícky otec. Ak je teda môj

⁴³ Porov.: KRAJŇÁK, P.: *Byť mostom ekumenizmu*. Slovo 1, 1994, s. 10.

⁴⁴ Porov.: VASIL', C.: *Problematika súčasného ekumenizmu*. Slovo 20, 1992, s. 6-7, 21, 1992, s. 4, 6; *Nové štúdijné-výskumné centrum východných cirkví v Ríme*. Slovo 5, 1993, s. 11; *Pravý ekumenizmus nie je možný bez vnútorného obrátenia*. Slovo 17, 1993, s. 6; *Jednota a identita cirkvi v našich podmienkach*. Slovo 18, 1993, s. 4-5.

⁴⁵ Porov.: TÓTH, J.: *Jednota ako záchrana cirkvi a sveta*. Slovo 18, 1992, s. 5; 19, 1992, s. 3-4; 20, 1992, s. 4-5.

⁴⁶ Porov.: BABJAK, J.: *Cesta k vzájomnej úcte, láske a jednote*. Slovo 4, 1992, s. 7; *Niektoré ekumenické zásady*. Slovo 3, (1993), s. 11-12; *Nová encyklika Svätého Otca Ut unum sint. – Aby boli jedno*. Slovo 14, 1995, s. 10.

otec rímskokatolík, aj ja som rímskokatolík; ak je môj otec gréckokatolík, aj ja som gréckokatolík. Treba poznamenať, že ani dlhodobé prijímanie sviatostí v nejakej inej obradovej cirkvi neprináša so sebou zaradenie do nej. Z tohto hľadiska teda nezáleží na tom, či som bol pokrstený a pobirmovaný v rímskokatolíckom alebo gréckokatolíckom kostole – rozhodujúca je výlučne obradová príslušnosť môjho katolíckeho otca.

Existujú však aj špecifické prípady: Dieťa, ktorého otec nie je katolík, alebo dieťa nevydatej matky, sa krstom zaraďuje do obradovej cirkvi svojej matky. Dieťa neznámych rodičov sa krstom zaraďuje do obradovej cirkvi toho, komu bolo zákonne zverené. Dieťa adoptívnych rodičov sa krstom zaraďuje do obradovej cirkvi svojho adoptívneho katolíckeho otca, akoby to bol jeho fyzický otec – presne podľa vyššie uvedených noriem. Dieťa nepokrstených rodičov sa krstom stáva členom obradovej cirkvi toho, kto je zodpovedný za jeho výchovu v katolíckej viere. Človek, ktorý už bol platne pokrstený, ale teraz vstupuje do plného spoločenstva s Katolíckou cirkvou, musí si zachovať svoju obradovú príslušnosť.

Pravoslávny kresťan sa teda vstupom do Katolíckej cirkvi automaticky stáva členom gréckokatolíckej cirkvi, výnimku môže udeliť jedine Apoštolská stolica.

Ak ide o človeka, ktorý bol pokrstený po dovŕšení štrnásteho roku svojho života, zaraďuje sa do obradovej cirkvi, ktorú si sám vybral pre prijatie krstu – obradová príslušnosť jeho otca alebo matky nemá v tomto prípade nijaký vplyv.

Možno si položiť otázku, či existuje spôsob, ako zmeniť svoju obradovú príslušnosť. Vo všeobecnosti platí zásada, že Katolícka cirkev si zmenu obradovej príslušnosti svojich členov neželá, preto ju môže povoliť jedine rímska Apoštolská stolica a bez jej výslovného písomného súhlasu je neplatná. Výnimky z tohto pravidla možno zhrnúť do štyroch bodov:

- a) Rímskokatolícka manželská stránka – tak muž ako žena – môže pri uzatváraní manželstva alebo počas jeho trvania prijať obrad svojho gréckokatolíckeho manželského partnera. Po skončení manželstva sa môže slobodne vrátiť do rímskokatolíckej cirkvi.
- b) Gréckokatolícka žena môže pri uzatváraní manželstva alebo počas jeho trvania prijať obrad svojho rímskokatolíckeho muža (pre gréckokatolíckeho muža a rímskokatolícku ženu to neplatí). Po skončení manželstva sa môže slobodne vrátiť do gréckokatolíckej cirkvi.

- c) Rímskokatolík môže prejsť do gréckokatolíckej cirkvi, ak sa biskupstvá týchto cirkví územne prekrývajú a obidvaja dotknutí biskupi s tým písomne súhlasia (podľa všetkého ani v tomto prípade to neplatí pre gréckokatolíka a jeho prestup do rímskokatolíckej cirkvi).
- d) Dieťa rodičov, ktorí patria do rozličnej obradovej cirkvi, sa môže krstom zaradiť do obradovej cirkvi svojej matky, ak obidvaja rodičia o to zhodnou vôľou výslovne žiadajú. Uvedená žiadosť rodičov musí byť otvorene deklarovaná a uvedená medzi poznámkami v príslušných cirkevných matrikách, inak je neplatná – nestačí samotné pokrstenie dieťaťa v matkinej obradovej cirkvi. Týmto spôsobom nie je možné zaradiť do gréckokatolíckej cirkvi dieťa dvoch rímskokatolíkov alebo do rímskokatolíckej cirkvi dieťa dvoch gréckokatolíkov.

Ak obidvaja rodičia, alebo v prípade miešaného manželstva (teda manželstva medzi katolíkom a pokrsteným nekatolíkom) katolícka stránka, prechádzajú do inej obradovej cirkvi, spolu s nimi automaticky prechádzajú do nej aj ich deti, ktoré ešte nedovŕšili štrnásť rok svojho života. Ak v manželstve medzi dvoma katolíkmi prechádza do inej obradovej cirkvi iba jedna stránka, deti do nej prechádzajú iba vtedy, ak s tým súhlasia obidvaja rodičia. Po dovŕšení štrnásteho roku života sa deti môžu slobodne vrátiť do svojej pôvodnej obradovej cirkvi.

V tejto súvislosti treba poukázať na niekoľko historických skutočností. Totalitný komunistický režim v roku 1950 vyhlásil Gréckokatolícku cirkev na Slovensku za zrušenú. Hoci sú gréckokatolíci známi svojou láskou k vlastnému obradu, napriek opačnému tlaku zo strany štátu sa prevažná väčšina z nich na priame pobádanie otca biskupa Petra Pavla Gojdiča rozhodla žiť dočasne radšej v rímskokatolíckej cirkvi ako v cirkvi pravoslávnej. Viac im totiž záležalo na katolíckej viere a na vernosti Svätému Otcovi, ako na možnosti praktizovať vlastný obrad. Z uvedeného dôvodu dávali gréckokatolíci počas mnohých rokov, ba desaťročí, krstiť a birmovať svoje deti v rímskokatolíckej cirkvi; v nej sa sobášili, v nej prijímali Eucharistiu, v nej sa spovedali. Mnohí sa preto domnievajú, že sa takto stali rímskokatolíkmi, alebo že sa takto stali rímskokatolíkmi aspoň ich deti. Treba povedať, že toto presvedčenie je mylné a všetci katolíci, ktorých otec je gréckokatolík, sú naďalej gréckokatolíkmi podľa pravidiel, ktoré sme uviedli vyššie.

Keďže všetky katolícke obrady sú si rovné, každý by mal praktizovať kresťanský život vo vlastnej obradovej cirkvi podľa kánonického práva. Pochopiteľne, nemusí byť pre človeka ľahké po mnohých rokoch zistiť, že patrí k inej obradovej cirkvi, ako si doteraz v dobrej viere myslel. Ešte náročnejšie môže byť preňho pochopiť svoj vlastný obrad a začať ho praktizovať v každodennom živote. Treba však pamätať na želanie Katolíckej cirkvi, ktoré nachádza svoje vyjadrenie v predpisoch kánonického práva, a ktoré neraz prezentoval aj súčasný Svätý Otec Ján Pavol II. Ak sa rozhodneme plniť Božiu vôľu, Pán nás určite nenechá bez pomoci, ale dá nám spoznať veľké množstvo nových vecí, ktoré nás naplnia nečakanou radosťou. Navyše, zachovanie a rozvíjanie vlastného obradu je naša morálna povinnosť voči našim otcom a dedom, ktorí za vernosť Katolíckej cirkvi neraz obetovali vlastný život. Nebolo by spravodlivé a správne, keby gréckokatolícka cirkev na svoju vernosť Rímu v konečnom dôsledku doplatila úbytkom veriacich.⁴⁷

⁴⁷ Porov.: GAJDOŠ, M.: *Ku ktorému katolíckemu obradu patrím?* <http://grkat.nfo.sk>

3 Pravoslávna cirkev

Východné a západné cirkvi išli mnoho storočí svojou vlastnou cestou, boli však spojené spoločnosťou viery a sviatostného života, pričom všetci uznávali rozhodnutia Apoštolskej stolice, ak vznikli medzi nimi nezhody vo veciach viery alebo disciplíny.

Spory kultúrne či cirkevno-politické medzi Východom a Západom boli aj pred rokom 1054. Spor sa vyhrotil za patriarchu Michala Cerullaria (1043 – 1058). Nielen on cítil odpor proti všetkému latinskému. Roku 1053 pozatváral v Carihrade všetky kostoly latinskej cirkvi s odôvodnením, že latinský rítus je zneužitím kresťanskej bohoslužby. Nato ostro odsúdil „bludy“, používanie nekvaseného chleba, celibát, dodatok vo vyznaní viery „filioque“ a tiež obmedzenie spevu „aleluja“ cez pôst.⁴⁸ Pápež Lev IX. chcel obnoviť mier a vyslal do Carihradu posolstvo pod vedením kardinála Humberta. Cisár prijal delegátov s pochtami, pripravený odvolať odsúdenie latinských zvyklostí. Návšteva u patriarchu bola chladná. Nedovolil im slúžiť sv. omšu. Nato Humbert 16. 7. 1054 rezolútne položil v Chráme Božej Múdrosti exkomunikačnú bulu proti patriarchovi a jeho prívržencom.⁴⁹ Nazdával sa, že patriarcha zmení správanie, ale zmýlil sa. Cerullarius vzápätí vyobcoval podobne pápeža a západniarov, čím sa schizma dovŕšila.⁵⁰

Tieto kliatby vzájomne boli stiahnuté až pápežom Pavlom VI. a patriarchom Atenagorasom 7. 12. 1965. Rozkol prakticky i napriek nasledujúcim akciám trvá.

⁴⁸ BIRNSTEIN, U.: *Kronika kresťanství*. Praha : Fortuna Print, 1998, s. 134.

⁴⁹ „Nemôžem však túto urážku a potupu... Apoštolského stolca znášať,... a preto vyhlasujem nasledujúce: Michal, svojvoľný patriarcha, v skutočnosti novic, ktorý dostal mníšsky odev len z ľudského strachu, teraz tiež poznamenaný tými najstrašnejšími zločínmi, a všetci jeho ľudia, zotrúvajúc v rovnakých bludných predstavách, tí všetci buďte prekliati so všetkými kacírmi, so samotným diablom a s jeho anjelmí, pokiaľ neprídu niekedy k rozumu.“ In : BIRNSTEIN, U.: *Kronika kresťanství*, s. 134.

⁵⁰ Porov.: ŠPIRKO, J.: *Cirkevné dejiny*. Turčiansky sv. Martin : Neografia, 1943, s. 271-278.

3.1 Vývoj ortodoxnej cirkvi

Možno sledovať štyri etapy. Prvá začala na Východe v polovici 5. storočia a skončila roku 1054. Druhá etapa končí zánikom východnej ríše roku 1453. Ortodoxná cirkev tu bola oslabená postupujúcim islamom a križiackymi výpravami. Pokusy o úniu s Rímom boli neúspešné. Tretia etapa začína pádom Carihradu 29. 5. 1453. Dedičom Byzancie sa stáva Kyjev a potom Moskva (1589). Štvrtá etapa začína znovuzriadením Moskovského patriarchátu r. 1917. Nielen v ZSSR, ale vo všetkých komunistických krajinách bola cirkev silne utláčaná. Dôležitý je vstup do ekumenického hnutia 24. 9. 1961.

3.2 Ortodoxná cirkev na Slovensku

História začala v zmierlivom duchu s rímskou cirkvou. Uzatvárali sa rôzne únie, ktoré boli v Rusku prenasledované.⁵¹ Po vzniku ČSR v roku 1918 bola založená Československá pravoslávna obec. Úzko spolupracovala so srbskou pravoslávnu cirkvou. Po nevydarenom atentáte na Heydricha v roku 1942 boli mnohí predstavení cirkví popravení a väznení. Jednu časť Pravoslávnej cirkvi v ČSR po roku 1945 tvorili „volyňskí Česi“. Boli to vystaňovalci do Ruska, ktorí sa vrátili po oslobodení späť a usadili sa na pohraničí. Štát podporoval biskupstvá v Prešove, Michalovciach a Teologickú fakultu v Prešove. Vytvorili sa predpoklady pre osamostatnenie sa od Moskvy.

27. 4. 1950 sa komunistickí funkcionári rozhodli vykonať v Prešove akciu, na ktorej 28. 4. 1950 sa uskutočnila likvidácia Gréckokatolíckej cirkvi v ČSR. Z 268 gréckokatolíckych duchovných sa po prestupe na pravoslávie prihlásilo len 10 %. Zatkli biskupov Gojdiča i Hopku.⁵²

3.3 Učenie

Je založené na tzv. ekumenických konciloch prvých storočí. Dôležitosť zohráva bohoslužba, pre ktorú existuje mnoho rítov. Pravoslávie má dôkladne vypracované zásady mníšstva.

⁵¹ Porov.: FRANZEN, A.: *Malé církevní dějiny*. Praha : Zvon, 1992, s. 300.

⁵² Porov.: HEJL, V.: *Zpráva o organizovaném násilí*. Praha : Univerzum, 1990, s. 321-322.

Kresťania na Východe boli pevne presvedčení, že verne ochraňujú pôvodné kresťanské hodnoty vo viere i v živote, a naplňajú tak „pravé velebenie, pravé slávenie“ (orthé doxa).⁵³ Pravoslávne učenie a náuka je blízke s učením a náukou rímskej cirkvi. Majú pravé sviatosti a predovšetkým vplyvom apoštolskej postupnosti majú kňazstvo a Eucharistiu, ktoré ich úzko spájajú (porov. UR 15). Zjavené tajomstvá a teologické formulácie sa skôr dopĺňajú, než si odporujú (porov. UR 17).

Carihradský patriarcha Antimos VII. spolu s členmi posvätnej synody okružným listom v roku 1895 odpovedali na encykliku Praeclara gratulationis Leva XIII. z roku 1894, ktorá bola vážnym pokusom ponúknuť ruku zmierenia, v ktorej vyložil katolícku náuku v duchu miernosti a bratskej lásky. Vyzval kresťanský Východ k jednote s Apoštolským stolcom a s Katolíckou cirkvou.

Patriarcha a posvätná synoda ponuku odmietli.

Dá sa hovoriť o rozdieloch:

1. Náuka, podľa ktorej Duch Svätý vychádza i z Boha Syna.⁵⁴
2. Vloženie „filioque“ do Nicejsko-carihradského vyznania viery.⁵⁵
3. Krst pokropením.⁵⁶
4. Príprava hostie z nekvaseného chleba.⁵⁷
5. Popretie účinkov epiklézy.⁵⁸
6. Prijímanie pod obojím spôsobom.⁵⁹
7. Oheň v očistci, odpustky, odmeny spravodlivých pred vzkriesením tela a posledný súd.⁶⁰
8. Definícia článku viery o Nepoškvrnenom počatí Panny Márie.⁶¹
9. Rímsky primát.⁶²

⁵³ VYSTRČIL, J.: *Kresťanský východ*. Olomouc : Matice cyrilometodějská, s. 134.

⁵⁴ KKC 232-267, 685, 689, 729, 1287.

⁵⁵ KKC 195.

⁵⁶ Porov.: *Pravoslávna cirkev v Československu. Pravoslávny katechizmus*. Bratislava : Cirkevné nakladateľstvo, 1969, s. 121-128, 364-366.; KKC 1212-1284, 1285-1321.

⁵⁷ Porov.: KKC 1333-1335.

⁵⁸ Porov.: KKC 1238, 1297.

⁵⁹ Porov.: *Pravoslávna cirkev v Československu. Pravoslávny katechizmus*, s. 392-433.; KKC 1322-1419.

⁶⁰ Porov.: KKC 988-1060.

⁶¹ Porov.: KKC 490-493.

⁶² Porov.: KKC 882, 891-2, 937, 1463, 2034.

10. Definícia pápežskej neomylnosti.⁶³

Na námietky bolo odpovedané. Z desiatich sú v súčasnej dobe najzásadnejšie len dva, a to učenie o primáte rímskeho pápeža a o vychádzaní Ducha Svätého z Otca i zo Syna.

3.4 Pravoslávie v súčasnosti

Pravoslávna cirkev je najviac rozšírená vo východnej a juhovýchodnej Európe a vo východnom Stredomorí. Má viac ako 200 miliónov veriacich. Sčasti tvoria národné cirkvi a sčasti sú menšinovými cirkvami v islamských krajinách, napríklad v Turecku. Jednotlivé ortodoxné cirkvi sú právne samostatné, avšak v duchu byzantskej tradície uznávajú čestný primát ekumenického patriarchu v Carihrade.

24. 9. 1961 sa zišli zástupcovia všetkých ortodoxných cirkví na ostrove Rhodos na prvej „panorthodoxnej“ (celopravoslávnej) konferencii. Tu sa mali zaoberať cirkevno-právnymi otázkami a vzťahom pravoslávnej cirkvi k ostatným kresťanským cirkvám. Predsedal jej carihradský patriarcha Athenagoras I., najvýznamnejšia osobnosť pravoslávneho sveta v 20. storočí, ktorému záležalo nielen na jednote ortodoxnej cirkvi, ale i všetkých kresťanov. Konferencia je prelomom vo vzťahu k Ekumenickej rade cirkví, do ktorej vstúpila Ruská pravoslávna cirkev a zároveň i pravoslávne cirkvi z ostatných komunistických krajín. Bolo to na treťom zasadaní ERC v Dillí.

V roku 1963 sa konala druhá a v roku 1964 štvrtá konferencia, kde sa už preberali otázky vzťahu ku Katolíckej cirkvi. Na záver Druhého vatikánskeho koncilu 7. 12. 1965 Katolícka cirkev i ekumenický patriarchát slávnostne odvolali vzájomné kliatby zo 16. 7. 1054.⁶⁴

28. 10. 1967 sa stretol pápež Pavol VI. s carihradským ekumenickým patriarchom Atenagorom I. v Ríme. 30. 11. 1979 sa stretli pápež Ján Pavol II. a Atenagorov nástupca Dimitrij I. v Carihrade a 6. 7. 1979 v Ríme, čím začal pravidelný teologický dialóg na oficiálnej úrovni. Vznikla komisia pre teologický dialóg a prvé ovocie priniesla 7. 12. 1987 v spoločnom prehlásení pápeža

⁶³ Porov.: KKC 891.

⁶⁴ Porov.: BIRNSTEIN, U.: *Kronika křesťanství*. 1998, s. 417.

Jána Pavla II. a ekumenického patriarchu Dimitrija I., „že katolícka a pravoslávna cirkev už môžu spoločne vyznávať svoju vieru v tajomstvo cirkvi a vo zväzok medzi vierou a sviatosťami.“⁶⁵

Komisia ďalej prehlásila, že „v našich cirkvách je apoštolská postupnosť základom posvätenia a jednoty Božieho ľudu.“⁶⁶ Tieto body sú dôležité pre pokračovanie dialógu.

Do roku 1990 sa uskutočnilo šesť zasadaní, z ktorých vzišli podnety o viere, sviatostiach a o jednote Cirkvi.

V roku 1991 sa pristúpilo k otázke metódy, priviesť k obnoveniu plného spoločenstva medzi katolíckou cirkvou a pravoslávnu cirkvou, a to na základe náuky o sesterských cirkvách.

Na Veľký piatok v roku 1994 viedol rozjímanie krížovej cesty v rímskom Koloseu carihradský ekumenický patriarcha Bartolomej. Kresťania vyznávajú tú istú pravdu o kríži.⁶⁷

Prelomovou udalosťou v ekumenizme bola pastoračná návšteva Jána Pavla II. v Rumunsku (7. – 9. 5. 1999). Bola to prvá návšteva v krajine s pravoslávnu väčšinou.⁶⁸

Ďalšou udalosťou bolo Gruzínsko (8. – 9. 11. 1999). Došlo k bozku pokoja medzi pápežom Jánom Pavlom II. a Jeho Svätosťou Iljom II. Katolikosom, patriarchom Gruzínska.⁶⁹

V tom istom čase moskovský patriarcha Alexej II. odmietol návštevu pápeža Jána Pavla II. a vyčítal Katolíckej cirkvi, že sa snaží odvábiť pravoslávnych veriacich v Rusku, Bielorusku, na Ukrajine a v Kazašskej republike.⁷⁰

⁶⁵ *Prehlásenie pápeža Jána Pavla II. a ekumenického patriarchu Dimitrija I.*: AAS 80, 1988, *Ut unum sint*, s. 59.

⁶⁶ Spojená medzinárodná komisia pre teologický dialóg medzi katolíckou cirkvou a pravoslávnu cirkvou: „Kňazské svätenie vo sviatostnej štruktúre cirkvi so zvláštnym ohľadom na dôležitosť apoštolskej postupnosti pre posvätenie a jednotu Božieho ľudu“ (26. 5. 1988), 1: Information Service, 68 (1988) 173 v JÁN PAVOL II.: *Ut unum sint*.

⁶⁷ Porov.: *Reč po krížovej ceste na Veľký piatok* (1. 4. 1994), 3: AAS 87 (1995).

⁶⁸ Porov.: TK KBS: *Rumunsko: Pápežova návšteva posilní ekumenizmus*. Č. správy 990597 (9. 4. 1999).

⁶⁹ Porov.: TK KBS: *Pastoračná cesta do Gruzínska*. Č. správy 991382 (10. 11. 1999).

⁷⁰ Porov.: TK KBS: *Alexej II.: Návšteva pápeža v Rusku*. Č. správy 991378 (9. 11. 1999).

3.5 Pravoslávie v Čechách a na Slovensku

Pravoslávna cirkev na Slovensku i v Čechách má kánonickú jednotu. Patrí do rodiny samostatných pravoslávnych cirkví sveta.

Počet veriacich na Slovensku:

V roku 1950 bolo pravoslávnych veriacich 0,2 %, v roku 1991 0,6 %, čo je 34 244 obyvateľov a v roku 2001 0,9 %, čo je 50 363 obyvateľov.

V Českej republike sú čísla približne rovnaké.

Administratíva:

Metropolitná rada v Prahe: Pražská eparchia a Olomoucko-brnenská eparchia.

Metropolitná rada Pravoslávnej cirkvi na Slovensku: Prešovská eparchia a Michalovská eparchia.

Situácia na Slovensku:

Na čele Prešovskej eparchie je Jeho Vysokopreosvietenectvo Nikolaj, arcibiskup prešovský a Čiech i Slovenska. V pastoračnej službe prešovskej eparchie pôsobí 72 činných kňazov. Administratívu tvoria 8 arcidekanáty a 6 dekanáty. Má 69 farností a 121 filiálnych obcí.

Na čele Michalovskej eparchie je Jeho Preosvietenectvo Ján, biskup michalovský. Eparchia je rozčlenená na 4 arcidekanáty. Pôsobí v nej 26 duchovných v činnej pastoračnej službe. Má 21 farností a 14 filiálnych obcí.

Obe eparchie sa aktívne zapájajú do činnej charitatívnej činnosti. Pôsobia v službe sociálnej i v školstve.

Pravoslávna bohoslovecká fakulta (PBF) Prešovskej Univerzity sa stará o výchovu duchovných na šiestich katedrách. Fakulta má svoje detašované pracovisko v Olomouci.

Po roku 1989 pravoslávna cirkev prežila zložité obdobie, pretože zákonom č. 211/90 Zb. všetky farnosti boli pozbavené vlastníckeho práva na nehnuteľný majetok. V dôsledku toho obidve eparchie museli vynaložiť veľké úsilie pri zabezpečovaní priestorov na dôstojný výkon pravoslávnych bohoslužieb.⁷¹

⁷¹ Porov.: www.orthodox.sk/academy

Na tejto stránke nachádza sa text posvätných kánonov - pravidiel. Kánony tvoria podstatnú časť posvätnej tradície Kristovej cirkvi. V češtine bola vydaná pod názvom: „Pravidla všeobecných a místních sněmů i svatých Otců pravoslavné Církve“. Sú to pokyny a normy schválené všeobecnými koncilmi (bolo ich sedem) a prijaté celou Cirkvou; ako súčasť posvätnej tradície Cirkvi sú záväzné pre všetky miestne

Pravoslávna Akadémia na Slovensku:⁷²

Jedná sa o vzdelávacie, kultúrne, spoločenské a informačné centrum. Vznikla z iniciatívy mladých pravoslávnych kresťanov ako občianske združenie, ktorí sa na báze dobrovoľnosti rozhodli prispieť k rozvoju a podpore svätého Pravoslávia na Slovensku a vo svete. Pravoslávna Akadémia je priestor, v ktorom uvedomelý kresťan môže prezentovať svoje názory a postoje, a zaujímať jasné pravoslávne stanovisko k problémom, s ktorými je človek žijúci v súčasnej, stále viac sekularizovanej spoločnosti, konfrontovaný.

CIELE A FUNKCIA AKADÉMIE

- ♦ Teologické a kultúrne výmeny.
- ♦ Konferencie, stretnutia, návštevy, družby, pracovné skupiny a iné formy vzájomných výmen.
- ♦ Vzdelávacie a školiace programy, mládežnícke programy.
- ♦ Spolupráca s inými domácimi a zahraničnými organizáciami, ktoré sa usilujú o podobné ciele.
- ♦ Publikačná a informačná činnosť.
- ♦ Zhromažďovanie, vzájomná výmena a rozširovanie informácií.
- ♦ Vytvorenie pravoslávneho tlačového a informačného strediska.
- ♦ Praktická diakonia a filantropia (dobročinné a humánne aktivity).

pravoslávne cirkvi. Ide o zásadné vieroučné a niektoré liturgické predpisy; ale pravidlá obsahujú hlavne normy pre zachovávanie mravnej čistoty duchovenstva i veriacich a pre ich bdely a účinný boj s hriechom vo všetkých jeho formách. Prijatie a dodržiavanie týchto záväzných predpisov je predpokladom pre duchovnú identitu a právnu súvislosť každej miestnej pravoslávnej cirkvi s Cirkvou apoštolskou a svätotočovskou – t. j. s obecnou (*grécky: katholicou*) cirkvou pravoslávnu.

Iná hlavná stránka má zoznam „za dveřmi“. Stránka o Pravosláví www.orthodoxia.cz obsahuje: všeobecne o pravoslávnom učení, pravoslávnej duchovnosti, modlitby, vierouku, posvätnú tradíciu Cirkvi, svätých, duchovný život a mystiku, sväté ikony, apokalypsu, koniec sveta, Pravoslávna cirkev u nás i vo svete: na Východe i na Západe, pravoslávny kalendár, literatúru, recenzie, aktuality, polemiku, (zabývame sa zde vším, co se týká pravoslavné církve a jejího života).

72 Adresa Akadémie: PRAVOSLÁVNA AKADÉMIA. Vzdelávacie, kultúrne, spoločenské a informačné centrum na Slovensku, P. O. Box 33, Duklianska 16, 071 01 Michalovce, SLOVENSKO. Tel./Fax: 00421 (0)56 642 5458. Email: academy@post.sk. KONTAKT: Pravoslávna Akadémia, Duklianska 16, P. O. Box 33, 071 01 Michalovce. Tel./Fax. +421(0)56/642 5458.

[www http://www.orthodox.sk/academy/](http://www.orthodox.sk/academy/) E-mail: academy@post.sk

ČLENSTVO

Riadne členstvo:

Členom Akadémie sa môže stať každý pravoslávny kresťan s trvalým pobytom v Slovenskej republike, ktorý dovŕšil vek 18 rokov a chce dobrovoľne a nezištne prispieť k rozvoju svätého Pravoslávia na Slovensku.

Asociované členstvo:

Ako kolektívni členovia môžu do Akadémie vstúpiť mimovládne pravoslávne hnutia, bratstvá a iniciatívy, teologické a cirkevné školy, akadémie a iné právnické osoby, ak sú výsledkom spoločnej iniciatívy pravoslávnych.

Čestné členstvo:

Čestnými členmi sa stávajú riadni členovia, alebo iné osoby, na základe rozhodnutia Valného zhromaždenia, ktorí sa významne zaslúžili o rozvoj Akadémie, alebo sa podieľali na naplnení tých istých cieľov.

Členstvo v Donor Clube Akadémie:

Riadni členovia Akadémie sa môžu stať členmi Donor Clubu Akadémie, ktorý je zriadený na podporu práce Akadémie. Členovia sa zaväzujú v priebehu roka prispieť na činnosť Akadémie čiastkou stanovenou Valným zhromaždením. Donor Club Akadémie môže udeliť raz za rok jedno štipendium pre štúdium na Pravoslávnej bohosloveckej fakulte Prešovskej univerzity v Prešove.

Sekcie Pravoslávnej Akadémie, v ktorých realizuje svoju činnosť:

- ♦ Vzdelávacia
- ♦ Kultúrno-sociálno-spoločenská
- ♦ Mládežnícka
- ♦ Vydavateľská
- ♦ Informačná
- ♦ Ekonomická⁷³

⁷³ Porov.: www.orthodox.sk/academy. V časti: *Račte vstoupit do dveří*.

3.6 Prenasledovanie cirkvi v Rusku v 20. storočí⁷⁴

Ekumenizmus prijať, pochopiť a zaujať k nemu zodpovedné stanovisko si vyžaduje širší rozhľad. Aj keď práca venuje pozornosť Pravoslávnej cirkvi na Slovensku, nie je na škodu uviesť niektoré údaje o Pravoslávnej cirkvi v Rusku. Počty a údaje môžu v celkovom pohľade dokresliť čierne a neznáme miesta:

MONASTIERE

- Roku 1917 bolo v Rusku 1257 monastierov (kláštorov),
- do roku 1938 bolo cez 1200 monastierov skoro zničených, zdemolovaných, vykradnutých či premenených na kolchozy a koncentračné tábory, zostali otvorené iba 2 monastiere (Pocajevsky a Pskovo-pecersky).
- Za vojny dochádza k obrode,
- roku 1945 bolo otvorených 101 monastierov,
- roku 1948 bolo otvorených celkom 85 monastierov (opäť úbytok),
- roku 1959 už len 47 monastierov,
- roku 1965 zostalo iba 15 monastierov;
- obroda začína roku 1988 - 22 monastierov,
- roku 1993 bolo v Rusku 360 monastierov,
- roku 1998 štatistika uvádza počet 478 monastierov.

CHRÁMY

- Roku 1915 bolo v Rusku 54 500 chrámov a 23 598 kaplniek, (celkom asi 80 000 bohoslužobných priestorov),
- r. 1938 ruská cirkev vlastnila iba 1744 chrámov,
- r. 1941 3 732 chrámov,
- r. 1948 14 329, (ale otvorených iba 1 270),
- r. 1966 7 523 chrámov,
- r. 1976 7 038 registrovaných farností,
- r. 1984 oficiálne zaregistrované iba 2 farnosti,
- r. 1994 15 985 farností,
- r. 1997 18 000 farností.

MOSKVA

⁷⁴ Porov.: www.orthodox.sk/academy. Tento pracovný text je informácia z ruských prameňov.

ĽUBOMÍR STANČEK

- Pred r
- evolúciou mala 433 chrámov (podľa iných prameňov 500),
- r. 1932 zostalo iba 87 chrámov,
- celkom bolo 168 chrámov zrovnaných so zemou,
- ďalších 253 chrámov zničených, zdemolovaných, vykradnutých či premenených na kiná a agitačné strediská.

PETROHRAD

- Pred revolúciou mal 670 chrámov,
- 400 z nich bolo celkom zničených,
- 266 zachovano, ale funkčných z nich bolo len 15.

Roku 1939 bolo v celom Rusku menej chrámov ako v roku 1935 v jedinej Ivanovskej oblasti!

MONACHI A MONACHYNE (rehoľníci a rehoľné sestry)

- R. 1917 bolo v Rusku 107 035 monachov a monachyn,
- napr. len v rokoch 1922-23 bolo zabitých 1 962 monachov a 3 447 monachyn,
- r. 1941 ich zostalo len 5 000 (žili väčšinou mimo kláštorov - monastierov),
- r. 1965 štatistiky uvádzajú 1 500 monachov a monachyn.

DUCHOVENSTVO

- R. 1918 zastrelených 3 000 a zatknutých 1 500 duchovných,
- r. 1919 zastrelených 1 000 a zatknutých 800 duchovných,
- r. 1922 zastrelených 2 691 kňazov, 1962 monachov a 3447 monachyn,
- r. 1937 z 98,4 miliónov občanov sa verejne priznalo k viere 55,3 miliónov a za neveriacich sa považovalo 42,2 miliónov,
- r. 1937 bolo zatknutých 136 900 duchovných, z nich 85 300 hneď popravili,
- r. 1938 zatknutých 28 300 duchovných, zabitých 21 500,
- r. 1939 zatknutých 1500 duchovných, zabitých 900,
- r. 1940 zatknutých 5 100 a zabitých 1 100 duchovných,
- r. 1941 zatknutých 4 000 a zabitých 1 900 duchovných,
- r. 1971 bolo v ruskej cirkvi registrovaných iba 6 234 kňazov a 618 diakonov.

Ešte na doplnenie, že pred druhou svetovou vojnou bol zlikvidovaný skoro celý episkopát; počas 20. storočia bolo fašistami a komunistami zlikvidovaných okolo 60 000 000 Rusov.⁷⁵

3.7 Ekumenizmus a Pravoslávie

Život kresťanov má byť charakterizovaný starosťou o ekumenizmus. Kresťan je povoláný k tomu, aby sa usiloval o jednotu nielen navonok, ale aj vnútorným obrátením sa každého veriaceho k evanjeliu, k zmene svojho pohľadu, aby nestratil zo zreteľa Boží plán (porov. US 15,16,26). Toto nie je „prívesok“ ku tradičným činnostiam Cirkvi, ale je to organickou súčasťou jej života a pôsobenia (porov. US 20, 49). Ekumenický dialóg nie je len akási výmena názorov, ale je to určitým spôsobom aj „výmena darov“ (porov. LG 13). Pre lepšie pochopenie postoja k ekumenizmu v pravoslávnej cirkvi dva články z pera pravoslávnych teológov.

Prvý pohľad:

Ekumenizmus a Pravoslávie

V ekumenické otázke někdy narážime na citlivou oblasť vzájemných vzťahů mezi členy různých církví. Někdy si jinoslavní stěžují na jakési pohrdavé přezírání z naší strany, jindy jsou vzájemné vztahy srdečné natolik, že zatlačují do pozadí skutečné příčiny a důsledky rozdělení křesťanství. Zatlačují, ale neřeší. Přečetl jsem si v Hlasu Pravoslaví, prosincovém čísle 1995, článek o ekumenickém setkání křesťanských žen. Tlumochí se v něm názor protestantské teoložky a přítomných žen o "rozdílu mezi náboženskými strukturami tvrdě trvajících na staletých tradicích (patrně je tím míněno i Pravoslaví) a neviditelnou církví Kristovou, která v moci Ducha svatého působí přes hranice ... denominací". Dále se v článku hovoří o nadšení ze společných ekumenických bohoslužeb "vrcholících svatou večeří Páně" vysluhovanou jednou z přítomných sester farářek.

Rád bych na to reagoval. Mám za to, že (ten článek) nevypovídal o správném postoji Pravoslaví k ekumenismu. Jako kněz mám odpovědnost za to, co prostřednictvím tisku předávám svěřenému stádcí. Budu za to souzen. A jestliže by měli moji pravoslavní věřící právě z tohoto článku usuzovat na postoj naší církve k ekumenické problematice a já bych jako pastýř k tomu nezaujal stanovisko, pak bych se, myslím, měl na Božím soudu čeho obávat. Jsem dalek toho, abych v jedné ruce s mečem a v druhé s plamennou pochodní volal do boje s nevěřícími. A už vůbec nejsem přesvědčen o tom, že

⁷⁵ Porov.: www.orthodox.sk/academy. Informácie čerpané prevažne z práve vydanej Pravoslávnej encyklopédie Ruskej pravoslávnej cirkvi (2001) a z knihy F. J. Sipunova: *Istina velikoj Rossiji*.

by ostatními bylo potřebné pohrdat. Nebylo by to křesťanské, ba ani lidské. Přesto však musím trvat na tom, že mezi Pravoslavím a západním křesťanstvím je zásadní rozdíl.

Když se mne jinoslavní ptali, jaký je tedy ten vlastně ten rozdíl, nenapadla mne jiná odpověď nežli: rozdílnost ducha. Hned se pokusím vysvětlit, co to znamená, v následujícím podobenství: Kdyby, dejme tomu v devátém století, usnul pravoslavný věřící ve svém chrámu kdesi na východě a ze svého neobvyklého spánku by se probudil až dnes, nezpozoroval by žádný podstatný rozdíl církevního ducha. Mohl by se zapojit do svaté liturgie aniž by si ihned povšiml, že uplynulo tisíciletí. Východní křesťanství se podstatně nezměnilo, setrvává v téže víře a duchu od Krista a apoštolů přes jejich nástupce - biskupy až k nám. Kdyby kdesi na západě usnul tímto zvláštním spánkem křesťan v devátém století a probudil se ve století desátém, bylo by to i zde podobné. Kdyby však na západě usnul v desátém století a probudil se ve třináctém, po rozdělení křesťanstva (v r. 1054), už by pocítil v církevní duchovnosti značnou změnu. A snadno si představíme, jak by se podivil, kdyby se probudil dnes. Od r. 1054 se opravdu západní křesťanství začíná měnit. Je to znát na církevním učení, na bohoslužbě, na organizaci církevní správy, ba i na architektuře chrámů. Přichází gotika, po ní renesance - návrat "křesťanské" Evropy k ideálům pohanské antiky, potom reformace, baroko a tak dále. Během toho se například ze západního církevního života vytratilo vzývání Ducha svatého.

Píši to všechno proto, abych ilustroval, že se duchovnost západu změnila opravdu hodně. Každé z nových křesťanských společenství (po Římskokatolické církvi přicházejí další, nová křesťanská společenství, tzv. reformační, a potom i sekty) se utvářelo jako vlastní, samostatný duchovní organismus, tělo. V každém z nich uzavřeně koluje vlastní duchovní "krevní skupina". Jistě někoho napadne - nu a co, vždyť Bůh je jen jeden, Duch svatý je jeden, takže v tom není žádný problém. Ale problém v tom je. Uvedu několik příkladů.

Zatímco v Pravoslaví je upřímný člověk v ochraně Svatého Ducha na bezpečné cestě ke spáse, u jiných církví jsem na pochybách. Netvrdím, že v západních církvích vůbec Duch svatý nepůsobí, On vane kam chce, ale člověk je v nich také vystaven působení mnoha jiných duchů - jak jsem již napsal, jejich vlastních duchovních "krevních skupin". A to bez možnosti a záruky jejich pravého rozpoznání. Za působení Ducha svatého se tam považuje jakýkoliv duchovní závan, nebo i jen myšlenka. To vše jenom v jakémsi doufání a samozřejmém předpokládání, že je to skutečně od Boha. Sloužil jsem mnoho let v protestantské církvi a mám s tím zkušenosti.

Dále: člověk, který přijde do takového prostředí, je kromě nejistých duchovních vlivů vystaven i názoru, že vlastně žádná z viditelných církví na světě nemůže být ta jediná pravá. Protestanté totiž dobře vědí, že něco takového by sami o sobě prohlásit nemohli. A když nemohou oni, tak nemůže ani nikdo jiný. Ale Pravoslaví může o sobě říci, že je pravou Církví Kristovou, a může to i přesvědčivě doložit.

Také se vypráví o jednom mnišském učedníku, že ztratil milost Ducha svatého, kterou dostal při křtu, jen proto, že v náhodném rozhovoru s výmluvným židem připustil - "snad máte také pravdu". Když se pravoslavný křesťan modlí s jinoslavnými, pak tím vyjadřuje totéž: "Věříme sice jinak,

někdy tak, že víra jednoho je pro druhého rouháním, ale snad máte také pravdu".

Stojí-li pravoslavný křesťan v jinoslavném chrámu, dýchá duchovní atmosféru jiné víry a tato jiná víra působí na jeho srdce. Aniž si je toho vědom, rodí se v něm duchovní rozdvojení, vnitřní svár. Děje-li se to opakovaně, dochází k otupení, ke zpovrchnění víry a jejímu ochladnutí. To je cesta směrem od Boha, od bezpečné cesty ke spáse. Cesta k duchovní zmatenosti, ve které může člověk mylně zaměnit i krásné společenství lidí v Bohu za pouze hezké společenství lidí v jakémisi jejich společném duchu.

To jsou tedy důvody, proč nesouhlasím se společnými modlitbami s jinoslavnými a nejsem přítelem takového ekumenického přibližování. Opravdu to není zkostratělost ani pohrdání a už vůbec ne nepřátelství. Je to jen respektování poznaných duchovních zákonitostí.

Jestliže může něco napomoci vztahům mezi jinak věřícími křesťany, pak je to, kromě charitativní spolupráce, především to, že pravoslavný křesťan bude důsledným pravoslavným křesťanem. Aby totiž ostatní měli vůbec možnost poznat, co je to skutečné Pravoslaví. A osobně mám rád, když římský katolík, nebo evangelík, pokud jsou o své víře přesvědčeni, se ke mně také tak chovají. Potom víme, co můžeme jeden od druhého očekávat. Potom spolu můžeme hovořit k věci. Ale být ekumenicky někde mezi církvemi, nebo nad nimi, je neplodné. Protože to, co máme společné, se týká jenom povrchu. Hluboké základy jsou rozdílné. Už proto, že kdyby ty opravdu základní věci byly společné, tak by za tu dlouhou dobu už jakékoli rozdělení zmizelo. Ale skutečnou církev nelze rozdělit, Krista roztrhnout, živé tělo rozpoltit, aby žilo dál. Pravá církev je jen jedna.

Napadá mne v této věci věta, kterou kdysi při přednášce na Husově fakultě pravil evangelický profesor Amadeo Molnár (jehož památku chovám v hluboké úctě), že ekumenické hnutí je poslední křesťanskou herezí. Podobně se o tom vyslovil i pravoslavný biskup sv. Justýn Popovič. Dovolte mi tedy, abych se i já, nehodný, z důvodů, které jsem naznačil, mohl k tomuto hlasu připojit. A abych i vás vybídl k témuž. Nebudme hněviví, ani pyšní, ale budme ani naivní, či povrchní. Budme pravdiví.

Kněz Jan Týmal

Psáno pro časopis Hlas Pravoslaví⁷⁶

Druhý pohľad:

O ekumenismu

Dlouhé váhání mám za sebou, když se nyní odhodlávám podělit se s Vámi o svůj nejmocnější duchovní zážitek posledních měsíců. Nerozdělit se mi však nedovoluje... svědomí. Ten zážitek je velmi prostý: ztratil jsem přítele. Možná i nejlepšího. Ne že bych ho již nikdy neviděl, vídáme se, ovšem - mimo jiné - již spolu nepřijímáme z jednoho kalicha. Můj přítel, taktéž po mnoha duchovních bolestech, opustil naši místní pravoslavnou církev. Setrvat mu nedovolilo totéž, co mě nyní nutí psát: svědomí. Odešel pod omofoř jiného pravoslavného biskupa. S jeho krokem, a považuji za nutné to nanejdvýš zdůraznit, jsem nesouhlasil a nesouhlasím, leč chápu ho. Jsou názory, s nimiž

⁷⁶ Porov.: www.orthodox.sk/academy

LUBOMÍR STANČEK

se neztotožňuji, ale rozumím jim. Hlavním důvodem jeho odchodu jest: ekumenismus a modlitební společenství s nepravoslavnými. A také tvrzení některých našich nejmenovaných duchovních v tom smyslu, jako kdyby Církev byla totožná nikoliv s církví pravoslavnou, ale celým křesťanstvem. Tyto věci vyhnaly mého přítele z naší církve a - ať se to komukoliv líbí nebo ne - stojí na počátku toho, že se naše místní církev ocitla ve stavu faktického schismatu.

Po těchto událostech dostaly pro mne zprávy o účasti našich duchovních na ekumenických bohoslužbách další rozměr. Jsou pro mne, jak si možná mnozí ekumenisté přejí, osobní záležitostí. Bolí mě. O něco mne totiž tyto modlitby připravily. Víím, co ihned mnozí namítnou: nebyl to ekumenismus, nýbrž zélotství mého přítele, co mě o něj připravilo. Je-li ovšem v tomto spor, není třeba se ptát, který názor je pravoslaví vlastnější, když jejich nositelé nejsou schopni stát u téhož prestolu, přijímat z téhož kalicha? Cožpak pravoslavná církev nedávala staletí najevo, co soudí o západních vyznáních? Mohli bychom vidět svaté církevní otce, jak se drží za ruce s ikonoborci a modlí se s nimi, jak žehnají zároveň s papežem nebo jak uznávají církevnost těch, kteří nectí Bohorodici? Není-li, pak je třeba, aby nositelé názorů mladších a nezvyklejších přesvědčili v církvi své bratry s názory staršími a vžitějšími, a ukáže-li se to nemožným, aby v zájmu Církve ustoupili, neboť převažující a starší tradice a praxe má přednost před sebeosvícenějším "theologuménom".

Ztratil jsem přítele a naše místní církev ztratila kanonickou jednotu, kterou vydobývala dlouhá desetiletí. Patrně by nebylo vhodné tyto věci zlehčovat. Ekumenismus rozděluje pravoslavné po celém světě. Osobně jakoukoliv účast v ekumenismus odmítám a vede mne k tomu, myslím, velmi přirozený názor: zdá se mi duchovně nezodpovědné a nanejvýš dobrodružné usilovat o spojení s nepravoslavnými za cenu rozdělení mezi pravoslavnými. Navíc chovám hlubokou pochybnost o prospěchu ekumenismu pro pravoslavnou církev. Pokojný vladyka Dorotej si krátce před svým zesnutím povzdychl, že skrze ekumenismus nebyl do církve přiveden jediný člověk. Ani já jsem takového nepotkal. Zato potkávám ty, které z církve odvedl. Není tedy konečně čas zamyslet se nad tím, jaký prospěch má naše církev z ekumenismu?

Nedostí na tom: je zde ještě jedno vážné nebezpečí z hlediska pastýřského. Ekumenismus již brzdí a bude brzdit příliv mladého českého živlu do církve. Pro dnešního mladého člověka u nás je pravoslaví cestou přinejmenším těžkou. Jsou i (nebo jen?) lehčí. Proč si ovšem vybrat pravoslaví, je-li římský katolicismus také plný a spásonosný? Zamýšleli se vůbec někdy ekumeničtí duchovní nad důvody, které dnes mladé lidi přivádějí do pravoslavné církve? Vždyť přece naprosto nestačí, aby se jim "líbila". S takovým základem nelze přestát žádnou těžší zkoušku. Jestliže se ovšem takový člověk po svém vstupu do pravoslavné církve dozví, že nepravoslavní jsou pouze křesťany "jiné tradice"... proč tedy nešel ke katolíkům? Cožpak není jasné, že podobné názory činí z nás, pravoslavných českých konvertitů, směšný spolek jakýchsi slavjanofilů a že na takový spolek snižují celou místní pravoslavnou církev? Ano, kvůli tomu odešel můj přítel. Po velkém zápase opustil před lety CČSH (církev českosl. Husitskou) a stal se pravoslavným. A když se to stalo, naznačili mu ekumeničtí duchovní, že tam mohl (a snad i měl) zůstat. Uvědomují si toto vše ekumenisté? Uvědomují si, že mladí čeští konvertité jsou nutně a přirozeně nositeli důrazů na jedinečnost pravoslaví? Uvědomují

ĽUBOMÍR STANČEK

si, že když v převážně nekřesťanské a nepravoslavné společnosti podporují "křesťanství", ničí tím naše (menšinové) pravoslaví? My přece potřebujeme dobře vědět, proč jsme pravoslavní!

Nechceme-li přicházet o další syny a dcery církve, jako jsme již o některé přišli, je nutné, abychom zásadně přehodnotili jakoukoli účast v ekumenických modlitbách. To není volání po náboženské nesnášenlivosti, nýbrž po upřímnosti vůči sobě samým. Měli bychom střízlivě zhodnotit výsledky 80 let ekumenismu. Jsou přinejmenším rozporuplné. V takovém případě bude moudré, jestliže se přikloníme k opatrnosti. Nebo jsme již zapomněli, jak svatá je modlitba? Už nevíme, že společná modlitba je možná jen při společné víře? Nevidíme, že když se modlíme s těmi, kteří se nesklánějí před věčnou pravdou svatého pravoslaví, oddělujeme se od těch a rouháme se těm, kteří pro ni v minulosti trpěli? Už jsme opravdu tak duchaprázdni, že nerozeznáme, co je ze světa a co od Boha? Cožpak už ve své mělkosti nejsme s to nahlédnout plytkost a povrchnost ekumenických konferencí? Cožpak jsme se nepoučili, že tam, kde byla včera zpochybněna jedna církev, tam dnes již je zpochybnován jediný Bůh?

o. Antonij

(Článek pro Hlas Pravoslaví ze dne 4. prosince 2001.)⁷⁷

Periodiká zohrávají důležitou úlohu aj v oblasti ekumenizmu. Metropolitná rada pravoslávnej cirkvi vydáva oficiálny mesačník Odkaz sv. Cyrila a Metoda.⁷⁸ SYNDESMOS vydáva mládežnícky časopis Istina, ktorý je prílohou časopisu Odkaz sv. Cyrila a Metoda.

⁷⁷ Porov.: www.orthodox.sk/academy

⁷⁸ Adresa redakcie: Bayerova 8, 080 01 Prešov.

4 Apoštolská cirkev

Práca nechce len predstaviť cirkvi na Slovensku, ale chce poukázať na „prvky posväcovania a pravdy, ktoré sú v iných kresťanských spoločenstvách rôznou mierou prítomné, totiž vytvárajú objektívny základ realizovaného, aj keď nedokonalého spoločenstva medzi týmito cirkevnými spoločenstvami a Katolíckou cirkvou“ (UUS 11).

Apoštolská cirkev na Slovensku je evanjelikálna cirkev letnično-charizmatického smeru. Je súčasťou celosvetového cirkevného spoločenstva Assemblies of God, ktoré spolu s ostatnými letničnými a charizmatickými cirkevnými spoločenstvami má asi 300 miliónov členov – znovuzrodených kresťanov.

Ide o protestantskú cirkev, lepšie povedané náboženský smer. Zatiaľ ich nemožno stotožňovať z charizmatickými hnutiami v Katolíckej cirkvi. Cirkev je mimoriadne aktívna v pastoračne oblasti, tak prostredníctvom osobného kontaktu,⁷⁹ ale aj prostredníctvom hudby a internetu.⁸⁰

4.1 História

Apoštolskej cirkvi na Slovensku siaha do roku 1907. V tomto roku boli v oblasti Vysokých Tatier a západného Slovenska sformované domáce zbory, ktorých členovia v roku 1924 zažili skúsenosť krstu Duchom Svätým a vytvorili prvé spoločenstvá apoštolskej viery na Slovensku. Apoštolská viera na Slovensku bola mnoho rokov nepriamo ovplyvňovaná Apoštolskou misiou založenou v roku 1906 v Portlande, ktorá pravidelne posielala do miestnych cirkevných zborov slovenskú literatúru a noviny. Niektorí z kazateľov týchto zborov boli v priamom kontakte s účastníkmi duchovného prebudenia na Azusa Street, v Los Angeles - USA a s duchovným prebudením v Nórsku.

⁷⁹ ACS rada cirkví, Sreznovského 2, 831 03 Bratislava, Slovakia. Tel./fax: 02/44250913.

⁸⁰ E-Mail: acs@gtinet.sk

Napriek tomu, že jednotlivé cirkevné zbory dôsledkom misijného pôsobenia rástli, Apoštolská cirkev na Slovensku nepožiadala pred druhou svetovou vojnou o registráciu, a tak v roku 1948, keď prišli k moci komunisti, veriaci z týchto zborov začali mať problémy. Boli považovaní za ilegálnu sektu, prenasledovaní a obmedzovaní až do roku 1977, keď bola prijatá Ústava Apoštolskej cirkvi na Slovensku a cirkev sa stala štátom uznanou. Počas celého tohto obdobia cirkev rástla, a to napriek izolácii od bratov a sestier vo svete. Prelomom v živote cirkvi bol rok 1989, keď príchod demokracie umožnil neskrývaný vnútorný život a misijné pôsobenie cirkvi. V tomto období mala apoštolská cirkev šesť cirkevných zborov.

V súčasnosti vzrástol počet cirkevných zborov na 25.⁸¹

Západ:

Oblasť bratislavská - Bratislava.

Oblasť nitrianska - Nesvady, Nové Zámky, Topoľčany.

Oblasť trenčianska - Dubnica nad Váhom, Nové Mesto nad Váhom, Púchov.

Oblasť trnavská - Galanta, Hlohovec, Piešťany, Senica.

Stred:

Oblasť bansko-bystrická - Banská Bystrica, Lučenec, Zvolen.

Oblasť žilinská - Martin, Turčianske Teplice, Žilina.

Východ:

Oblasť košická - Košice, Rožňava, Trebišov.

Oblasť prešovská - Humenné, Poprad, Prešov, Vranov nad Topľou.

Popri nich pôsobí približne 60 kazateľských staníc. Cirkev vníma svoje poslanie v misijnom budovaní zborov na miestach, kde dobrá správa evanjelia Ježiša Krista ešte neprenikla. Chce slúžiť svojim veriacim, aby všetkých pripravila a vystrojila pre plnohodnotný a Bohom požehnaný život služby.

Víziou Apoštolskej cirkvi na Slovensku je zasiahnuť evanjeliom celé Slovensko i Slovákov v zahraničí, a vychovávať učeníkov, ktorí žijú a slúžia v miestnych zboroch.

Pri sčítaní obyvateľov v roku 2001 sa k apoštolskej cirkvi prihlásilo 3 905 obyvateľov.

⁸¹ Porov.: <http://acs-net.sk>. zo dňa 14. 2. 2002.

Cirkev na svoj počet veriacich má bohatú publikačnú činnosť, ale i pastoračnú a bohato prezentovanú na internete E-mail: acs@gtinet.sk.

4.2 Vierouka Apoštolskej cirkvi

Články Augsburského vyznania sú základňou pre vyjadrenie viery, pre spoluprácu a koordinujúcu činnosť jednotlivcov, zborov a spoločenských zoskupení. Vierouka vyjadruje biblické pravdy, ktoré sú všeobecne považované za základné. Veria, že Biblia pozostávajúca z Písom Starého a Nového zákona je jediné pravdivé napísané Božie slovo. Sväté písmo je Bohom inšpirované, neomylné a absolútne zvrchované a dostatočné v záležitostiach viery, spásy a životných postojov. Biblia nielenže obsahuje Božie slovo, ale vskutku je kompletným Zjavením a Božím slovom inšpirovaným Duchom Svätým. Veriaci majú dnes duchovné osvietenie, zjavenie uschopňujúce ich rozumieť a privlastniť si pravdy Božieho slova. Boh však nedáva zjavenia, ktoré by neboli v súlade s Bibliou.

Apoštolská cirkev má postoj k učeniu viery zakotvené v článkoch: o Bohu, dedičnom hriechu, Božom Synovi, ospravedlnení, kazateľskom úrade, novej poslušnosti, cirkvi, čo je cirkev, krste, svätej Večeri, spovedi, pokání, používaní sviatostí, cirkevnej správe, cirkevných poriadkoch, štátnej moci a svetskej správe, Kristovom príchode k súdu, slobodnej vôli, príčine hriechu, viere a dobrých skutkoch, uctievaní svätých. Má svoj postoj vyjadrený aj v odstránení neporiadkov: obidvoch podobách sviatosti, manželstve kňazov, omši, spovedi, rozlišovaní pokrmov, kláštorných sľuboch, právomoci biskupov.

V učení o Bohu veriaci v apoštolskej cirkvi veria v jedného, pravého a živého Boha, ktorý je svätý, večný, samojestvujúci, všadeprítomný, vševediaci, všemohúci, nemenný, suverénny, spravodlivý, prevyšujúci zmysly, jediná Bytosť v troch osobách: Otec, Syn a Duch Svätý.

O Bohu Otcovi veria, že je prvou osobou trojjediného Boha, večne jestvujúceho, Stvoriteľa neba i zeme. Veria v Pána Ježiša Krista, druhú božskú osobu trojjediného Boha, večného Syna Božieho vychádzajúceho od Otca, ktorý bol vtelený prostredníctvom Ducha Svätého a narodil sa z Márie Panny. Vzal na seba pravú, ale nie padlú ľudskú prirodzenosť, je jedna osoba vlastniaca dve

zjednotené prirodzenosti, ľudskú a Božiu, nezmiešanú, nepremenenu a nerozdelenú. Veria v jeho bezhriešny život, zázračnú službu, zástupnú výkupnú smrť, telesné vzkriesenie, triumfálne nanebovstúpenie, neustále orodovanie za nás a druhý príchod.⁸²

O Duchu Svätom veria, že je tretou osobou trojjediného Boha, vychádzajúceho od Otca a od Syna, ktorý usvedča a znovuzrodzuje hriešnika a uisťuje, posväcuje a zmocňuje sa veriaceho.

O páde človeka veria, že človek bol stvorený dobrý a priamy. Jeho dobrovoľné rozhodnutie porušiť Božie nariadenia spôsobilo oddelenie od Boha, fyzickú a duchovnú smrť.

O spáse človeka veria, že spása je darom Božej milosti založenej na osobnej viere v Ježiša Krista, ktorý zomrel za naše hriechy, bol pochovaný a vstal z mŕtvych. Odpustenie hriechov bolo zabezpečené prostredníctvom Kristovej preliatej zmiernej krvi na kríži pre všetkých, ktorí sa v pokání odvrátia od hriešneho spôsobu života a vo viere prijmú Ježiša Krista ako Pána a Spasiteľa. V Božích očiach je veriacemu v Ježiša Krista odpustené, je ospravedlnený. Suverénnym pôsobením Ducha Svätého je znovuzrodený pre večný život a stáva sa členom cirkvi Ježiša Krista, ktorý je jeho telom, Božou rodinou. Bez znovuzrodenia nie je možná spása človeka.

O Božom uzdravení veria, že Starý a Nový zákon zjavuje Boha, ktorý zázračne uzdravuje, čo je výrazom jeho súcitu s chorými, prejavom jeho milosti pri naplňaní fyzických potrieb a zásahom jeho všemohúcnosti do nášho života. Veria, že Pán Ježiš v čase svojej pozemskej služby nadprirodzene uzdravoval chorých a táto jeho služba je stále prítomná, stále pokračuje prostredníctvom modlitieb, skladania rúk, pomazania olejom v mene Pánovom a darom Ducha Svätého. Pri jeho druhom príchode vykúpenie zahrnie celú našu bytosť.⁸³

O cirkvi a jej poslaní veria, že je Kristovým telom. Boh v nej prebýva prostredníctvom Ducha, je svedectvom prítomnosti Božieho kráľovstva v súčasnom svete a zahŕňa všetkých znovuzrodených. Veria, že poslaním cirkvi je oslavovať Boha, zvestovať radostnú zvesť o spáse všetkým ľuďom, vychovávať a vzdelávať veriacich k službe a prejavovať kresťanské milosrdenstvo všetkým trpiacim.

⁸² Porov.: <http://acs-net.sk>. zo dňa 14. 2. 2002.

⁸³ Porov.: <http://acs-net.sk>. zo dňa 14. 2. 2002.

Veria, že všetci, ktorí robili pokánie a uverili, majú sa dať pokrstiť vo vode ponorením. Týmto vyznávajú svetu, že s Kristom zomreli a boli s ním vzkriesení, aby žili novým životom. Veria, že Pánova večera je zvestovaním utrpenia a smrti Pána Ježiša Krista a majú mať na nej účasť všetci znovuzrodení veriaci, kým Pán nepríde.

O posväcovaní veria, že posvätenie je činom oddelenia sa od zlého a zasvätenie sa Bohu. Čo do skúseností je okamžité a rastúce. Prejavuje sa v živote veriaceho privlastnením si moci Kristovej krvi a vzkrieseného života cez pôsobenie Ducha Svätého. Duch Svätý upriamuje pozornosť veriaceho na Krista a vyučuje ho Božím slovom.

O krste v Duchu Svätom veria, že je zmocnením veriaceho k životu a službe pre Krista. Táto skúsenosť je odlišná od znovuzrodenia a nasleduje po ňom. Je zasľúbený všetkým znovuzrodeným. Je prijímaný vierou a je doprevádzaný počiatočným prejavom hovorenia inými jazykmi, tak ako dáva Duch vysloviť sa.⁸⁴

⁸⁴ Porov.: <http://acs-net.sk>. zo dňa 14. 2. 2002.

5 Cirkev bratská

Cirkev bratská sa predstavuje ako spoločenstvo ľudí, ktorí veria v Ježiša Krista ako Božieho Syna a svojho Záchrancu. Prijímajú Bibliu za merítko viery, učenia a života; členom sa môže stať každý, kto vyznáva vieru v Ježiša a ktorého život tomu zodpovedá. Cirkev bratská chce byť otvoreným spoločenstvom, do ktorého môže ktokoľvek prísť a počuť biblické odpovede na najdôležitejšie životné otázky. Cirkev bratská vidí svoju úlohu vo vyznávaní kresťanskej viery, vo vedení k tejto viere, vo vytváraní spoločenstva veriacich a v praktickej pomoci ľuďom, ktorí to potrebujú.⁸⁵

Cirkev bratská je spoločenstvom ľudí, ktorí sa v tejto cirkvi narodili prirodzene ako deti, a nadprirodzene znovuzrodením, keď uverili. Patria do nej tí, čo o sebe tvrdia, že začali nanovo žiť s Ježišom Kristom ako svojim Záchrancom a Pánom tak, ako o tom hovorí Biblia.

Pri sčítaní obyvateľov Slovenskej republiky v roku 2001 sa k tejto cirkvi prihlásilo 3 217 obyvateľov. Veriaci žijú na Slovensku v zboroch: Banská Bystrica, Bardejov, Bratislava, Kalinovo, Košice, Levice, Michalovce, Prešov, Stará Turá, Trenčín a Žilina. Cirkev v Čechách má asi štyrikrát viac zborov a kazateľov. Tvoria viacgeneračné spoločenstvá v centre obcí a miest, kde majú zborové domy, modlitebne. Snažia sa žiť život, nasledujúc Ježiša Krista. Cirkev spolupracuje s inými kresťanskými cirkvami.

⁸⁵ Porov.: [tt//www.cb.sk/cb-index.html](http://www.cb.sk/cb-index.html)

5.1 Dejiny Cirkvi bratskej

Osobnosť Jána Husa a postoje doby je správne poznať z každej strany.⁸⁶ Vlastný pohľad zainteresovaného odborníka, znalca a veriaceho nie je možné podceňiť.

⁸⁶ Porov.: [tt//www.cb.sk/cb-index.html](http://www.cb.sk/cb-index.html).

Zodpovedný zpravodaj: Pavel Černý

Datum zverejnení: 11.12.2001 15:10

Text proslovu u príležitosti 120 let Církyve bratské

Vážení hosté,

nechceme slaviť narodeniny Církyve bratské okázalým spôsobom. Uviedomujeme si jednak, že vznik nové denominácie je vždy signálom nejakej krízy, nejakej biedy církyve a je provizorným riešením. Cítíme sa predovšetkým ako kresťané a teprve potom ako členové Církyve bratské. Musíme vyznať, že dejiny našej církyve sú poznamenané chvíľami krásnymi, ktoré svedčili o Boží veľkosti a moci, ale také chvíľami biedy, prohry a hříchu. Nejde nám teda toľko o církev, ako skôr o duchovné probuzenie. Prostor, v ktorom sme sa shromáždili dnes večer je pre obyvateľov nášho národa zvláštnym miestom. V roku 1402 začal tu, v Betlémskej kapli, kázať kazateľ a univerzitný učiteľ Mistr Jan Hus, pozdávajší rektor Pražskej univerzity. Kázanie bolo v češtině a jejím témom bývala obnova církyve. Betlémská kaple bola patrne prvým oficiálnym církevným priestorom v Evrope, kde sa pravidelne kázalo v domácim jazyce. Do tejto kaple sa vešlo viac než 2000 posluchačov, nebyli tu lavice a posluchači stáli. Tenkrát 2000 posluchačov tvorilo 5-7% obyvateľov celého Prahy. To vysvetľuje veľký dosah a vliv Husových kázání. Strhující a reformační byl důraz na pravdu Božího slova, pravdu Kristova evangelia a také její aplikaci na etiku a sociální otázky. Když byla nad Husem vyhlášena církevní klatba, v roce 1412 se odvolal k autoritě, kterou kanonické právo neznalo. Na Mostecké věži, kterou jste dnes někteří vstupovali na Karlův most, Hus přibil své odvolání k Ježíši Kristu. V něm vyhlásil komu se cítí odpovědný a kdo je nejvyšší autoritou v církyvi. Hus uplatnil reformační zásadu, že Boží zákon musí být normou v církyvi. Ještě ze svého vězení při Kostnickém koncilu, v

roce 1414 dává souhlas, aby poprvé po staletích, byla sv. Večeře Páně opět vysluhována "pod obojí způsobou", kdy všichni účastníci sdíleli chléb i víno. To se také hned uskutečnilo ve čtyřech pražských kostelech a téměř přes noc se v Čechách stal kalich symbolem obnovného hnutí. Svatá večeře Páně sbor křesťanské církve vytvářela a také přetvářela Kristovým křížem a vítězstvím vzkříšení. Po Husově mučednické smrti 1415, již v roce 1457 vzniká Jednota bratrská, první oficiálně ustavená církev nezávislá na Římu, která si své kněze volí, aniž vyžaduje apoštolskou sukcesi. Toto dědictví bylo později zatíženo téměř třemi sty lety silné protireformace. Být evangelíkem, bylo v této zemi dlouho ilegální. Proto odcházejí tzv. čeští a moravští bratři do ciziny. Z nich je velmi známá skupina, která se usadila v Německu na panství hraběte Mikuláše Zinzendorfa a založila Herrnhut. Až v roce 1781 je vydán toleranční patent, po němž začíná postupné obnovení českého protestantismu.

Evangelické církve mají v této zemi skutečně slavné dědictví a mnohé, na co je možné navázat. 19. století nás zastihuje ovšem již pod náporom racionalismu a teologického liberalismu. V této době je naše země ale také zasažena probuzeneckým hnutím, které prošlo různými zeměmi Evropy. Zvláště intenzivní jsou kontakty s Německem a Skotskem. Objevují se skupiny obrácených a duchovně obnovených lidí. Tyto skupiny tenkrát, žel, nenalezly dostatečný prostor ve stávajících protestantských církvích. Do této situace po roce 1860 přicházejí do Prahy tři američtí misionáři, které vysílá Bostonský misijní výbor (Boston Board of Mission). Jsou to misionáři, kteří evangelizují a postupně se sblížují s místními obrácenými lidmi. Občas se objevuje perzekuce rakousko-uherských úřadů a trvá i nepřízeň ze strany některých církví. Všecko potom směřuje k tomu, že nakonec zde v Praze je v roce 1880 ustavena Svobodná reformovaná církev. Postupně vznikají další sbory v různých částech této země a také na Slovensku. Rozvíjí se diakonie a vznikají ústavy pro sirotky a pro staré lidi. Rozvíjí se i misie, zvláště v oblasti Podkarpatské Rusi a dnešního Chorvatska a Slovinska.

Celá práce tato práce je silně narušena Mnichovskou dohodou a bouřemi 2. světové války. Jaltská dohoda na konci války nás vrhá do náruče kulturně

cizího a násilně importovaného komunismu. Československo se stává na 41 let satelitem Sovětského svazu. Zde je dobré si uvědomit, že náš vývoj a naše kultura v této zemi byly vždy západní a vliv komunistického ateizmu způsobil obrovské zmatky a pnutí. V roce 1968 po krátkém pokusu o demokracii, jsme byli okupováni armádami pěti států. Po letech se ale naplnila vize posledního biskupa České Jednoty bratrské, kterým byl Jan Amos Komenský. Pán Bůh vrátil "vládu našich věcí" opět do domácích rukou. Stalo se tak v roce 1989 způsobem, který nedovedeme pochopit. Bylo to bez jediného výstřelu a dokonce bez rozbitých výloh obchodů. Naše církve dobu komunismu přežila a dokonce ani neztratila mládež. Devastaci ale ještě dnes dovedeme těžko odhadnout. Měli jsme odvážné hrdiny víry, kteří sloužili a trpěli (někteří dokonce ve vězeních), ale měli jsme také lidi, kteří kolabovali s komunistickým režimem a zapírali Krista. Je dobré, že soud nepatří lidem, ale Hospodinu. Česká republika, ve které dnes žijeme, je jedním z nejvíce ateistických států Evropy (podobně jako např. Belgie nebo Francie).

Nyní se Církev bratrská snaží vrátit ke svému původnímu misijnímu náboji, který byl pro ni typický na počátku. Spíše než etablovanou církví chceme být misijní strukturou. Chceme zakládat nové sbory, připravovat misionáře, rozvíjet sociální práci. Máme radost z toho, že jsme mohli založit Evangelikální teologický seminář, máme radost z toho, že fungují některá diakonická zařízení. Stavíme nové církevní budovy. Naším poznatkem je, že církve dnes nesmí stavět jen sama pro sebe. Každý nový sborový dům je multifunkční a zařazuje např. křesťanskou kavárnu, obchod s křesťanskou literaturou, klubovny pro práci s dětmi a s mládeží, pokoje pro diakonickou službu. Je toho mnoho, co je třeba obnovit a rozvinout. Proto děkujeme všem za rozmanitou pomoc, která nám v uplynulých letech byla poskytnuta. Jsme vděční, že v současné době můžeme z Boží milosti prožívat růst a že může přibývat obrácených jednotlivců, misijních stanic i sborů. Učíme se také pracovat více na veřejnosti, ve školách, v armádě, ve věznicích, v médiích, v politice a spolupracovat s místními úřady tam, kde to je možné.

5.2 Ekumenické vzťahy

V zahraničí sa najužšie spolupracuje s Cirkvou bratskou v Českej republike. S ostatnými sesterskými cirkvami tvorí Medzinárodnú federáciu slobodných evanjelikálnych cirkví (IFFEC). Prostredníctvom Svetového reformovaného zväzu (WARC) je časťou Svetovej rady cirkví. Na Slovensku je členom Združenia evanjelikálnych cirkví, Ekumenickej rady cirkví. Nepravidelné udalosti, t. j. mimoriadne akcie, konferencie atď. sú obvykle uvedené v informačnom servise Effatha.

5.3 Cirkevné zariadenia a projekty

Vlastné projekty⁸⁷ a medzicirkevné projekty⁸⁸ hovoria o ekuméne.

Je toho mnoho, čo sa musíme učiť. Chceme byť podľa slov Kristových cirkví otvorenou ke svetu, cirkví milujúci svet, ale pritom si udržet charakter soli a svetla. Vzorem je nám Kristus, ktorý jak jsme četli v Janově evangeliu v 17. kapitole, žil ve světě, žil ve světě ale jako ten, který nebyl ze světa a který ve svém pozemském životě zachoval identitu Božího království. Nechceme se světu uzavírat, nechceme se ve svých sborech barikádovat a vytvářet křesťanské gheto. Naší vizí je církev otevřená, církev existující ne pro sebe samu, ale pro druhé. Církev zvěstující, ale také žijící evangelium Ježíše Krista. Někdy máme dojem, že Pán Bůh ještě chystá nové duchovní probuzení a že tvrdý nástup postmodernismu, se může stát připravenou půdou pro evangelium. Modlete se spolu s námi, aby Pán Bůh dal moudrost a moc Ducha svatého, tuto dobu milosti využít.

Pavel Černý

Porov.: [tt//www.cb.sk/cb-index.html](http://www.cb.sk/cb-index.html) RADA CIRKVI BRATSKEJ V SLOVENSKEJ REPUBLIKE, kancelária: ul. 29. augusta 27, 934 01 Levice. Tel./fax (036) 631 6556. Katedra evanjelikálnej teológie a misie na Pedagogickej fakulte Univerzity Mateja Bela v Banskej Bystrici, Ružová 13, 974 01 Banská Bystrica. Tel. (048) 436 4911-2, fax (048) 436 4444.

Diakonické združenie Betánia, Partizánska 6, 811 03 Bratislava. Tel. (02) 5441 6401, tel/fax (02) 5443 5885.

⁸⁷ Vid': Diakonické druženie BETÁNIA, Partizánska 6, 811 03 Bratislava.

- Cirkevná základná škola, Beňadická 38/A, 851 06 Bratislava.

- Celoslovenský mládežnícky spevokol Eben-Ezer, Miletičova 26, 821 08 Bratislava.

5.4 Vzdelávanie

Miestom teologického vzdelávania pracovníkov cirkvi bratskej sa po roku 1989 stala Katedra evanjelikálnej teológie a misie (KETM) na Pedagogickej fakulte Univerzity Mateja Bela v Banskej Bystrici.⁸⁹ Katedru ETM pôvodne ako Teologicko-misijný seminár založilo Združenie evanjelikálnych cirkví v Slovenskej republike: Apoštolská cirkev, Bratská jednota baptistov, Cirkev bratská, Evanjelická cirkev.

Most je občasník informujúci o aktuálnom dianí v zboroch.

5.5 Štruktúra

Najvyšším orgánom Cirkvi bratskej na Slovensku a v Čechách je Celocirkevná konferencia. Schádza sa raz za dva roky a rieši otázky ústavy, vierouky a cirkevného poriadku. Konferencii predsedá Rada, ktorá má štyroch členov: predseda, tajomník ako zástupcovia českej a slovenskej vetvy cirkvi bratskej. Ich úlohou je organizačne zabezpečiť chod Konferencie. Zbory na konferencii zastupujú duchovní, člen staršovstva a jeden delegát na sto členov miestneho zboru. Republiková konferencia Cirkvi bratskej na Slovensku sa schádza každý rok a rieši otázky prevažne hospodárskeho charakteru. Výkonným orgánom medzi konferenciami je Česká rada Cirkvi bratskej a Slovenská rada Cirkvi bratskej. Delegáti konferencii sa vyberajú na štyri roky. Slovenská rada Cirkvi bratskej má sedem členov a spravuje na Slovensku deväť zborov.

Zbory sú autonómne časti cirkvi, ktorých autonómia je vymedzená poriadkom cirkvi. Najvyšším orgánom v miestnom zbore je členská schôdza, ktorú tvoria všetci právoplatne prijatí členovia zboru a schádzajú sa raz v roku. Členská schôdza volí presbyterskú (farskú) radu – staršovstvo, ktoré rozhoduje o tom, kto sa stane členom cirkvi, dbá na výchovu a diakoniu, organizuje rozličné evanjelizačné aktivity. Duchovný (kazateľ) je osobitne volený členskou schôdzou na sedem rokov. Pri menovaní skladá

⁸⁸ Ekumenický preklad Biblie v Slovenskej biblickej spoločnosti, misijná práca združenia Ježiš pre každého, združenia Mládež pre Krista a Vysokoškolského biblického hnutia - činnosť Evanjelickej aliancie.

⁸⁹ Ružová 13, 974 01 Banská Bystrica, Slovenská republika Tel.: 088-410 27 64 Fax: 088-410 27 09, E-mailová adresa vedúceho katedry: prochazk@pdf.umb.sk, E-mailová adresa sekretariátu katedry: bravena@pdf.umb.sk

ordinačný sľub. Po ich uplynutí členská schôdza rozhoduje, či duchovný zotrúva v tejto službe, alebo nie. Duchovný nie je najvyšším predstaviteľom zboru, je len členom tovaríštvá s jedným hlasom ako všetci ostatní. V päťdesiatčlennom zbore staršovstvo tvoria štyria členovia a zbor má jedného duchovného.

Súdna prax vo vieroučných otázkach je v rámci zboru v rukách staršovstva.

Ak je obžalovaný s rozsudkom staršovstva nespokojný, spor sa postupuje Cirkevnej rade príslušného štátu. V prípade nespokojnosti obžalovaného sa spor postupuje Cirkevnej konferencii, ktorej verdikt je konečný.

Členstvo v bratskej cirkvi sa prijíma na základe slobodného rozhodnutia. Cez ňu prechádza množstvo ľudí, ktorí sa nikdy nestali a nestanú jej členmi, ale obrátili sa z ateistov a veriacich a našli domov v spoločenstvách, ktoré im boli bližšie priestorovo, myslením a štruktúrou. Má iba osobné členstvo. Deti do osemnásteho roku sa chápu ako deti cirkvi, potom je na nich, či sa stanú riadnymi členmi cirkvi bratskej, alebo nie. Nejde teda o členstvo rodom, ako je to v iných cirkvách. Deti sú vedené k tomu, ale stávajú sa právoplatnými členmi na základe osobnej viery v Ježiša Krista ako osobného Spasiteľa. Dôraz sa kladie na osobný vzťah k Bohu, ktorý v Ježišovi Kristovi zasiahol konkrétny ľudský život.⁹⁰

5.6 Chápanie sviatosti

Krst je chápaný ako vyznanie viery a zastáva princíp jedinokrešćenia. Forma a čas nie sú rozhodujúce, ale dôraz je na tom, či prijímateľ krstu vyznáva vieru v Ježiša Krista. Praktizuje sa len krst dospelých. Deti sa krstia len na osobitné požiadanie rodičov, z ktorých aspoň jeden je členom cirkvi bratskej. Nikdy sa nekrstia deti neveriacich rodičov, pretože nie je dôvod, prečo by ich mali pokrstiť. Deti sa len požehnávajú. Používajú sa tri formy krstu: pokropením, poliatím a ponorením. V prípade krstu dospelého ponorením sa využíva možnosť použiť baptistériá bratov baptistov.

Večera Pánova sa má sláviť minimálne raz za dva mesiace. Tradíciou je raz za mesiac. Je súčasťou nedelného

⁹⁰ Porov.: KOMÁRIK, E.: audiokazeta: *Prednáška o Cirkvi bratskej*. Spišská Kapitula 27. 10. 1999.

zhromaždenia, ktoré sa schádza raz do mesiaca. Pri Večeri Pánovej sa neuskutočňuje prepodstatnenie, ale veriaci berie účasť na hlbokej symbolike a vyznáva, že sa táto symbolika viaže s tým, čo Pán Ježiš povedal a vykonal, a čo učí aj sv. Pavol. Účasť na Večeri Pánovej môžu mať plnoprávni členovia CB, ale aj členovia iných cirkví. Podáva sa pod obojím spôsobom (sub utraque specie) tým, ktorí vyznávajú Ježiša ako osobného Spasiteľa. Zo slávenia Večere Pánovej sa vylučuje každý, kto žije v nevyriešenom hriechu. Má prijať napomenutie a polepšiť sa. V opačnom prípade sa pristúpením k prijímaniu pri Večeri Pánovej dopúšťa znesväcovania. Veľký dôraz sa kladie nie na osobný, ale na spoločný prvok lámania chleba.

Nedeľnú štruktúru zhromaždenia tvoria spevy, modlitby (počet nie je pevne stanovený) a hlásanie Božieho slova. Na poradí častí nezáleží. Vyvrcholením je slávenie Večere Pánovej. Po nej sa veriaci rozídu.

Adoračné bohoslužby sú nedeľné stretnutia, kde sa vysluhuje Večera Pánova. Konajú sa prevažne popoludní, na ktoré môžu chodiť a chodia prevažne mladé rodiny s deťmi, ktoré vyrušujú na zhromaždení.

K zmiereniu ako aktu v jednotlivých prípadoch sa pristupuje individuálne.

Bratia z cirkvi bratskej nemajú problém uzatvárať manželstvo katolíckej stránky s nekatolíckou. Sobáš je vyslúžený len pokrsteným, nehľadiac na cirkevnú príslušnosť. Neveriacich nezobášia. Aspoň jedna stránka musí byť pokrstená. Manželstvo sa chápe ako nerozlučiteľné, končí sa smrťou a sú vedení k tomu, aby k nemu pristupovali zodpovedne.

Deti od troch rokov navštevujú nedeľnú besiedku, ktorá je v čase hlavných nedeľných bohoslužieb, kde sa deti učia spievať, modliť a spoznávajú Písmo cez rozličné biblické príbehy.

Vyučovanie náboženstva je organizované pri zbore. Ľudia sú vedení k tomu, aby denne čítali Písmo, aby nad ním rozjímali a skúmali svoj život vo svetle Písma.⁹¹

⁹¹ Porov.: [tt//www.cb.sk/cb-index.html](http://www.cb.sk/cb-index.html)

6 Evanjelická cirkev augsburského vyznania na Slovensku⁹²

V Direktóriu na vykonávanie princípov a noriem o ekumenizme sa hovorí: „Ekumenický dialóg umožní členom rôznych cirkví a cirkevných spoločenstiev dospieť k vzájomnému spoznaniu sa, definovať prvky viery a praxe, ktoré sú spoločné, a určiť body, v ktorých sa odlišujú.“⁹³

Poznať čo najlepšie Evanjelickú cirkev a. v. má napomôcť k hľadaniu spoločnej cesty a vzájomnému úsiliu o jednotu. Je potrebné oboznámiť sa s Evanjelickou cirkvou augsburského vyznania, s jej históriou, učením a organizačnou štruktúrou. Toto všetko má smerovanie k poznaniu evanjelickej cirkvi.

6.1 Historický pohľad

Počiatky vzniku Evanjelickej cirkvi na Slovensku siaha do 16. storočia. Toto storočie bolo poznamenané mravným a duchovným úpadkom. Príčinou boli neporiadky, nedostatky a chyby Cirkvi, ktoré napravovala neskoro, čo malo za následok vznik rôznych hnutí mimo Cirkvi. Dochádza k zmene pre tieto príčiny. Bez týchto príčin by sa reformácia nebola uskutočnila. Viac ako zmena pre Katolícku cirkev bolestnejšia bola rozluka.

V dejinách Cirkvi k rozluke už raz došlo. Bolo to v roku 1054, keď sa kresťanstvo rozdelilo na východnú a na západnú cirkev so sídlom v Carihrade, resp. v Ríme.

Protestantizmus, ktorý má svoju kolísku v Nemecku, je oveľa horší ako východná schizma. Táto kresťanstvo rozpoltila, no niet takých a toľko protiv, žeby sa pri dobrej vôli nedalo dohodnúť. Protestantizmu sa podarilo kresťanstvo skutočne rozdvojiť a kresťanskú jednotu dôkladne rozbiť.⁹⁴ Pred rokom 1517, kedy dochádza k reformácii a tým aj k štiepeniu Cirkvi, bola jediná Cirkev, a to Rímskokatolícka. Tak bola jednotu Cirkvi zranená.

⁹² Porov.: MISÁL, S.: *Seminárna práca z ekumenizmu*. Spišská Kapitula, 1999.

⁹³ PÁPEŽSKÁ RADA PRE NAPOMÁHANIE JEDNOTY KRESŤANOV: *Direktórium na vykonávanie princípov a noriem o ekumenizme*. 1994, s. 120.

⁹⁴ Porov.: ŠPIRKO, J.: *Cirkevné dejiny II*. Turčiansky sv. Martin : Neografia, 1943, s. 118.

Určité roztržky vznikli v Cirkvi už na začiatku. Neskôr, rok 1517 je toho dôkazom, sa vyskytli väčšie rozpory a došlo k oddeleniu od Katolíckej cirkvi, od tohto plného spoločenstva.⁹⁵ Vystúpením Martina Luthera⁹⁶ vzniká nové spoločenstvo, z ktorého neskôr vznikli ďalej rôzne cirkvi. Tieto si dávajú meno: evanjelikálne cirkvi.

Cirkvi a cirkevné spoločenstvá Západu „sú spojené s Katolíckou cirkvou úzkym zväzkom osobitného príbuzenstva vzhľadom na dlhodobé spolunažívanie kresťanského ľudu v predchádzajúcich vekoch v cirkevnom spoločenstve. Treba však uznať, medzi týmito cirkvami a spoločenstvami a Katolíckou cirkvou jestvujú dôležité rozdiely“ (UR 19).

6.2 Vystúpenie Martina Luthera

Reformácia sa dala do pohybu r. 1517. Martin Luther, po prekonaní životného obdobia plného vnútorného nepokoja, pochybovaní a rôznych duševných ťažkostí, nachádza uspokojujúce riešenie v liste Rimanom (1,17): „Spravodlivý bude žiť z viery.“

Ospravedlnenie iba vierou je začiatkom Lutherovej reformácie. Poznanie, ku ktorému dospel, vzniklo zo subjektívneho zážitku vo veži. Toto je reformačný objav, ktorého dôsledky si Luther nevedomoval.⁹⁷

V tomto čase už zmýšľal opozične voči Cirkvi. V duchu ju opustil ešte predtým, ako Tetzel začal svoje kázne o odpustkoch. Vyhlásenie rímskych odpustkov pápežom Júliusom II. bolo Lutherovi vhodnou príležitosťou, aby so svojim proticirkevným učením vystúpil na verejnosť.⁹⁸ Predávaním odpustkov v Nemecku boli poverení arcibiskup Albert Brandenburský a dominikánsky mních Ján Tetzel, ktorý má skúsenosti z predošlého predávania odpustkov. „Taxy poplatku za odpustky boli odstupňované podľa stavu, hodnosti a hriechu od 24 po 1/2 zlatky“⁹⁹. Nie všade mohli voľne prísť a predávať odpustky. Tetzel nemohol do Saska vôbec

⁹⁵ Porov. KKC 817.

⁹⁶ Narodil sa 10. 11. 1483 v meste Eisleben. Študoval v rodnom meste, v Mansfelde a v Magdeburgu. Potom neskôr filozofiu v Ertfurte (doktor filozofie r. 1505). R. 1507 vysvätený za kňaza. Od r. 1508 prednáša filozofiu na univerzite vo Wittenbergu, neskôr aj teológiu, spisovateľ. Umrel v Eislebene 18. 2. 1546.

⁹⁷ Porov.: FRANZEN, A.: *Malé cirkevné dejiny*. Praha : Zvon, 1992, s. 190.

⁹⁸ Porov.: ŠPIRKO J.: *Cirkevné dejiny*. 1943, s. 127.

⁹⁹ VESELÝ, D.: *Martin Luther – reformátor*. Liptovský Mikuláš : Tranoscius, 1994, s. 27.

vkročiť. Luther poznal účinky povrchného hlásania odpustkov Jána Tetzela.¹⁰⁰

V predvečer sviatku Všetkých svätých, 31. 10. 1517 na dvere chrámu vo Wittenbergu, kde pôsobil pastoračne, vyvesil 95 téz o účinnosti odpustkov. Tézy boli namierené proti zneužívaniu odpustkov, proti falošnej predstave o nich a súčasne aj pozvánkou na dišputu, ktorej sa však nikto nezúčastnil.¹⁰¹ Veľmi výrečne hovorí o tom jedna z Lutherových výpovedí. Je to téza, výpoveď č. 27: „Ľudské rečičky kážu tí, čo tvrdia, že len čo groš, vhodný do truhlice zazvoní, duša vyletí z očístca.“¹⁰² Proti nej chcel a snažil sa uplatniť svoje vlastné učenie o viere, ako o jedinom a rozhodujúcom faktore vo veci spásy. O tejto situácii informovali pápeža a v auguste r. 1518 bol proti nemu začatý proces pre kacírstvo. Luther sa mal zodpovedať v Ríme, no nakoniec bol vypočutý kardinálom Kajetanom v Augsburgu (september 1518), kde odmietol odvolať svoje bludné učenie a tajne utiekol. Na lipskej dišpute (27. 6. – 16. 7. 1519) sa stretol s Jánom Eckom. Tu už otvorene zavrhol pápežský primát, neomylnosť koncilov. Eck cestoval s týmto výsledkom do Ríma, kde začali riešiť problém s Lutherom. Proces sa skončil konštatovaním, že Luther je bludár.

Bulou Exsurge Domine (15. 6. 1520) pápež Lev X. zavrhol jeho bludné učenie a pohrozil mu exkomunikáciou, ak neodvolá do 60 dní 41 článkov vybratých z jeho spisov. Lutherove tézy sa medzitým rozšírili nielen po Nemecku, ale prekročili aj jeho hranice. Do Nemecka bulu priniesol Ján Eck. Túto bulu pred bránami Wittenbergu spálil (10. 12. 1520) a 3. 1. 1521 pápež vyhlásil nad ním kľatbu.

Cisár Karol V. zvolal do Wormsu snem. Dostavil sa na snem a 17. 4. 1521 predstúpil pred snem. Vyzvali ho, aby odvolal bludné tézy, no vyžiadal si čas na rozmyslenie a na druhý deň vo vystúpení odmietol ich odvolať. Odcestoval z Wormsu, na ceste ho však prepadli a odviedli na hrad Wartburg. Karol V. podpísal 8. 5. 1521 Wormský edikt, čím bola kľatba nad Lutherom vyhlásená a dúfal, že sa uskutoční.

Vývoj v Nemecku od wormskeho snemu po snem v Augsburgu bol žalostný a bolestný. Dochádzalo k hromadnému

¹⁰⁰ Porov.: FRANZEN, A.: *Malé církevní dějiny*. 1992, s. 190.

¹⁰¹ Porov.: FRANZEN, A.: *Malé církevní dějiny*. 1992, s. 190.

¹⁰² LUTHER, M.: *Výber zo spisov*. Liptovský Mikuláš : Tranoscius, 1983, s. 17.

vystupovaniu z kláštorov, rozpadu nemeckej cirkevnej provincie, kňazi sa mohli ženiť, zrušili katolícke bohoslužby.¹⁰³

Na sneme v Augsburgu Luther spolu so svojimi stúpenkami predložil vypracované vyznanie viery, záväzné pre jeho stúpenkov. Tí sa nazývajú evanjelikmi, lebo sa riadia podľa evanjeliovej slobody. Práve tu zložili protestanti r. 1530 vlastné vyznanie viery, ktoré vypracoval Melancton, známe ako Confessio Augsburtiana.¹⁰⁴ Preto sa aj nazývajú Evanjelická cirkev augsburského vyznania, respektívne evanjelici augsburského vyznania. V Nemecku bolo treba urovnať spor medzi katolíkmi a luteránmi. Spor sa podarilo urovnať až na ríšskom sneme v Augsburgu. Náboženský mier bol uzavretý 25. 9. 1555. Katolíkom a protestantom sa priznáva rovnoprávnosť. Náboženský mier sa netýkal kalvínov, zwingliánov a novokrstencov. Tí boli z neho vylúčení. Tento stav platil až do vestfalského mieru (1648): vtedy dostali rovnoprávnosť.¹⁰⁵ V priebehu došlo ku konfrontácii učenia M. Luthera a U. Zwingliho o správnom chápaní Večere Pánovej. Týmto rozdielom nezabránila ani rozprava v Marburgu (1529). Luteráni a reformovaní sa rozpadli, boli v opozícii voči sebe. K dohode medzi nimi došlo až v r. 1973 prijatím dohody dňa 16. marca 1973 v Leuenbergu.¹⁰⁶

6.2.1 Učenie Martina Luthera

Charakteristickým znakom učenia Martina Luthera je trojité „sola“. Tieto „sola“ princípy sú spoločné reformátorom 16. storočia: sola Scriptúra, sola gratia, sola fides. Toto vyznanie poznáme ako ospravedlnenie hriešnika pred Bohom a ktoré je obsahom 4. článku Augsburgského vyznania.¹⁰⁷ Sola Scriptúra je formálnym objektom a materiálnym princípom sú sola gratia a sola fides. U protestantov je za jediný a rozhodujúci prameň zjavenia viery považovaná Biblia. Biblia je pre nich norma normans. Tradícia nepatrí do pokladu viery. Nestavajú ju nad Sväté písmo, ktoré sú spolu s Božou milosťou rozhodujúcimi piliermi spásy evanjelika.¹⁰⁸

¹⁰³ Porov.: FRANZEN, A.: *Malé církevní dějiny*. 1992, s. 190 - 195.

¹⁰⁴ Porov.: FRANZEN, A.: *Malé církevní dějiny*. 1992, s. 198.

¹⁰⁵ Porov.: ŠPIRKO, J.: *Církevné dějiny*. 1943, s. 159.

¹⁰⁴ Porov.: *Na cestě k jednotě*. Leuenbergské dokumenty, Praha : Sít', 1996, s. 5.

¹⁰⁷ Porov.: Luther, M.: *Výber zo spisov*. 1983, s. 10.

¹⁰⁸ Porov.: FILO, L. st.: *Ekumenický dialóg*. Prešov : Vydavateľstvo Michala Vaška, 1997, s. 29.

Sola gratia a sola fides, tieto dva princípy znamenajú, že spása je z milosti skrze vieru a že ju nemožno ovplyvniť skutkami; Boh spasí človeka svojou milosťou, dobré skutky nezavážia.

M. Luther bol veľmi činným spisovateľom. Napísal mnoho spisov, ale tie najhlavnejšie pochádzajú z roku 1520, sú považované za základné reformačné spisy. Za také sú pokladané tri: Kresťanskej šľachte nemeckého národa o náprave kresťanského stavu, O babylonskom zajatí cirkvi, O slobode kresťana.

V prvom spise útočí veľmi rázne proti Rímu, proti hradbe vystavenej z dôvodu, aby mal pod kontrolou celé územie kresťanského sveta. Ide o trojitú hradbu; o podriadenie si svetskej moci, ďalej o správnosť vysvetľovania Písma a o právo zvolávať koncily. Ďalej sa obracia na kniežatá, aby oni uskutočnili reformu cirkvi a štátu, keď reformu nechce uskutočniť duchovenstvo. Žiada národnú nemeckú cirkev, zrušiť celibát, povoliť kňazom manželstvo. Zo sviatkov ponechať len nedele a ostatné sviatky zrušiť, ďalej zrušiť púte, odpustky.

V druhom spise, ktorý je jeho najradikálnejší, popieral transsubstanciáciu, obetný róz omše; zredukoval sviatosti na dve a to na krst a Eucharistiu. V platnosti ponecháva aj pokánie v súvislosti s odpustením hriechov.

V treťom spise zhrnul všetky bludy a poslal ich prostredníctvom Miltitza pápežovi.¹⁰⁹

Tento krátky prehľad je informatívny. Z tohto dôvodu je potrebné priblížiť protestantskú náuku o krste, o Večeri Pánovej a zmieniť sa aj o pokání.

Učenie o krste sa nejaví ako sporné. I bratia luteráni uznávajú krst za sviatosť a ako podmienku spásy. Aj oni sa odvolávajú na Kristove slová, ktorými ustanovil krst: „Choďte teda, učte všetky národy a krstite ich v mene Otca i Syna i Ducha Svätého“ (Mt 28, 19). Evanjelické vyznanie o krste hovorí v 9. článku toto: ...je potrebný a v ňom sa ponúka milosť. Treba krstiť aj deti, ktoré sa krstom odovzdávajú Bohu a Boh ich prijíma. Podľa evanjelického učenia obrátenie človeka spôsobuje Duch Svätý, ktorý ako nástroje používa kázanie slova Božieho a jeho počúvanie. Krst sa vykonáva v mene trojjediného Boha a to: v mene Otca i Syna i Ducha Svätého. Pokrstený už nepatrí sebe,

¹⁰⁹ Porov.: VESELÝ, D.: *Martin Luther – reformátor*. 1994, s. 38 - 44.

ale Bohu a Kristovi. Krst je začiatkom celoživotného procesu posväcovania, aby prijal Ducha Svätého, vzdelával sa v slove Božom a prinášal ovocie Ducha. Čo sa týka krstnej praxe, evanjelici krstili tromi spôsobmi do uzavretia dohody o vysluhovaní sviatosti krstu; poliatím, pokropením a ponorením. Po krste vysluhujú konfirmáciu. U evanjelikov nie je pokladaná za sviatosť. Pokladajú ju za bohoslužobný úkon. Konfirmáciou sa konfirmovaní stávajú dospelými členmi cirkvi a majú právo zúčastňovať sa na Večeri Pánovej.

Sviatosť oltárnu pokladajú za sviatosť. Konštatujú, že ju ustanovil Pán Ježiš a že Eucharistia je opravdivé telo a krv Pána Ježiša Krista podávané pod spôsobom chleba a vína. V evanjelickej teológii sa nehovorí o prepodstatnení, ale držia sa výlučne Kristových slov ustanovenia. Zo strany prijímajúcich sa zdôrazňuje viera, ktorá umožňuje hodné prijímanie zo stola Pánovho. V článku 24 o omši sa hovorí, že si táto sviatosť vyžaduje vieru a bez viery sa prijíma zbytočne. Luther učil reálnu prítomnosť Krista vo Sviatosti oltárnej, ale túto pripúšťal len v čase prijímania.

Väčší rozpor v chápaní Večere Pánovej sa javí zo strany reformovaných kresťanov. Jednota medzi protestantmi a reformovanými v tomto sa dosiahla v tzv. Leuenbergskej konkordii. Dovtedy nemohli členovia reformačných cirkví vzájomne pristupovať k sviatosti Večere Pánovej. Najskôr boli služby Božie a Večera Pánova spoločné. Neskôr dochádza k narušeniu pôvodného omšového poriadku, k oddeleniu Večere Pánovej od služieb Božích. V najnovšom čase sa presadzuje tendencia integrovať Večeru Pánovu do služieb Božích, do pôvodného omšového poriadku a zbory viesť k častejšej komúnii. Bohoslužobnými jazykmi niektorých cirkevných zborov sú popri slovenčine aj maďarčina, nemčina a angličtina.

Pokánie podľa Evanjelickej cirkvi a. v. niekedy pokladali za sviatosť, potom neskôr za súčasť spovede, ktorá tvorila prípravu k Večeri Pánovej, teda sa pričlenilo k Sviatosti oltárnej a predstavovalo jej úvodnú časť. Tak je to až doteraz. Čo sa týka ušnej spovede, tú Luther zrušil, ale ponechal súkromnú spoveď, praktizovanú v rodinách, v nemocniciach. Okrem súkromnej spovede evanjelická cirkev uviedla do praxe spoveď verejnú, konanú v chrámoch a na ktorej sa zúčastňujú viacerí veriaci. Po príhovore, ktorý nabáda k pokániu, spovedajúci odpovedajú na 4 spovedné otázky: Uznávate svoje hriechy? Ľutujete ich? Veríte, že vám budú pre zásluhy Kristove odpustené? Sľubujete, že sa s pomocou Ducha Svätého polepšíte? V Malom katechizme sám

Luther hovorí, že spoveď má dve časti: pokánie a rozhrešenie. Pri súkromnej spovedi je rozhrešenie osobné, pri verejnej je verejné pokánie a osobné, alebo aj všeobecné rozhrešenie.¹¹⁰

V Leuenbergskej konkordii sa nachádzajú záväzné nariadenie pre všetky cirkvi, ktoré z reformácie vznikli. V súčasnosti všetky tieto cirkvi vychádzajú práve z tohto dokumentu, ktorý usmerňuje ich kroky ku vzájomnej jednote. Zúčastnené cirkvi vzájomné spoločenstvo odôvodňujú na spoločnom pochopení evanjelia. Je úlohou cirkvi, aby toto evanjelium podávala kázaním, zvestovaním jednotlivcovi, krstom a Večerou Pánovou. Vo zvestovaní, krste a Večeri Pánovej je Kristus prítomný skrze Ducha Svätého. Tak sa ľuďom dostáva ospravedlnenia v Kristovi a Pán tak zhromažďuje svoj ľud. Pôsobí pri tom v rozličných formách úradu a služieb, ako i svedectvom všetkých členov miestnej obce. V tomto dokumente podávajú spoločné chápanie o zvestovaní, krste a Večeri Pánovej.

Spoločné chápanie krstu formulujú: Krst sa vykonáva vodou v mene Otca i Syna i Ducha Svätého. V krste Ježiš Kristus človeka, ktorý prepadol hriechu a smrti, neodvolateľne prijíma do spoločenstva svojej spásy, aby bol novým stvorením. Mocou Ducha Svätého ho povoláva medzi svoj ľud a volá k novému životu z viery, ku každodennému pokániu a k nasledovaniu.¹¹¹

Spoločné chápanie Večere Pánovej popisujú nasledovne: V nej vzkriesený Ježiš Kristus dáva sám seba vo svojom tele a krvi, ktoré boli vydané za všetkých skrze slovo svojho zasľúbenia s chlebom a vínom. Poskytuje nám tak odpustenie hriechov a oslobodzuje nás k novému životu z viery. Dáva nám znovu zakúsiť, že sme údy jeho tela. Pobáda nás k službe ľuďom. Keď slávime Večeru Pánovu, zvestujeme Kristovu smrť, skrze ktorou Boh zmieril svet so sebou. Vyznávame, že vzkriesený Pán je medzi nami prítomný. V radosť, že Pán prišiel k nám, očakávame jeho príchod v sláve.¹¹²

6.3 Organizácia cirkvi

Cirkevná organizačná štruktúra evanjelickej cirkvi vznikla po žilinskej synode v r. 1610 (28. – 30. 3), ktorú zvolal Juraj Thurzo,

¹¹⁰ Porov.: FILO, J. st.: *Ekumenický dialóg*. 1997, s. 97 - 129.

¹¹¹ Porov.: ZIOLKOVSKI, A.: *Na ceste k jednote*. In : Brázda č. 2, Spišská Kapitula : Časopis pre seminaristov, 1992, s. 63.

¹¹² Porov.: ZIOLKOVSKI, A.: *Na ceste k jednote*. 1992, s. 51.

zástupca evanjelikov.¹¹³ Do roku 1670 bola väčšina obyvateľov Uhorska evanjelická. V rokoch 1670 – 1680 boli evanjelici prenasledovaní. Roku 1681 vyšli určité obmedzenia Šopronské artikuly. Cirkev takto jestvovala celých 100 rokov.¹¹⁴ Slobodnému rozvoju sa tešili, keď cisár Jozef II. 25. októbra 1781 uverejnil na podnet uhorských evanjelikov Tolerančný patent, ktorý obsahoval právo na služby Božie bez obmedzenia a stavať kostoly.¹¹⁵ Vznikom ČSR r. 1918 sa konštituovala samotná Evanjelická cirkev a. v. na Slovensku.

6.3.1 Štruktúra cirkvi

Evanjelická cirkev a. v. má demokratické cirkevné zriadenie, teda má voliteľné orgány v cirkevnej štruktúre a štvorstupňovú správu. „Evanjelická cirkev sa člení na dištrikty, senioráty a cirkevné zbory. Evanjelická cirkev a jej organizačné jednotky majú právnu subjektivitu.“¹¹⁶ Spoločenstvo veriacich tvorí cirkevný zbor, ktorý je základom organizačnej jednotky. Zbor spravuje farár alebo farárka, ordinovaný kazateľ. „Do funkcie zborového farára možno zvoliť absolventa Evanjelickej bohosloveckej fakulty, ktorý úspešne zložil farársku skúšku a dosiahol 24 rokov.“¹¹⁷ Ďalšou, zároveň vyššou organizačnou jednotkou evanjelickej cirkvi je seniorát. „Seniorát tvoria cirkevné zbory, ktoré do jeho územného obvodu začlení dištriktuálne presbyterstvo.“¹¹⁸ Na čele seniorátu je senior. Na Slovensku je 14 seniorátov, 8 východných a 6 západných. Tie majú svoje seniorátne konventy a seniorátne presbyterstvá.¹¹⁹

Vnútoraná správa cirkvi, organizácia

- máme **demokratické** cirkevné zriadenie, ktoré spočíva:
 - vo volebnom práve veriacich
 - v paritnom (rovnaký počet) zastúpení kňazov a veriacich v orgánoch cirkvi
- základom organizácie je cirkevný **zbor**: zborov je vyše 300

¹¹³ Porov.: VESELÝ, D.: *Dejiny kresťanstva na Slovensku*. Učebnica ev. c. a. v. náboženstva pre stredné školy. Lipt. Mikuláš : Tranoscius, a. s., 1994, s. 30.

¹¹⁴ Porov.: VESELÝ, D.: *Dejiny kresťanstva na Slovensku*. 1994, s. 37 - 39.

¹¹⁵ Porov.: VESELÝ, D.: *Dejiny kresťanstva na Slovensku*. 1994, s. 48.

¹¹⁶ *Ústava Evanjelickej cirkvi augsburského vyznania na Slovensku*, čl. 14.

¹¹⁷ *Ústava Evanjelickej cirkvi augsburského vyznania na Slovensku*, čl. 41, ods. 1.

¹¹⁸ *Ústava Evanjelickej cirkvi augsburského vyznania na Slovensku*, čl. 20, ods. 1.

¹¹⁹ Porov.: DRÁB, P.: *Ekumenizmus na Slovensku*. Prešov : Vydavateľstvo Michala Vaška, 1998, s. 118.

ĽUBOMÍR STANČEK

- zbory sa združujú do -> **seniorátov** a senioráty do -> **dištriktov**
- seniorátov je 14: Bratislavský, Dunajsko-nitriansky, Gemerský, Hontiansky, Košický, Liptovsko-oravský, Myjavský, Novohradský, Považský, Rimavský, Šariško-zemplínsky, Tatranský, Turčiansky, Zvolenský
- a dištrikty sú dva
- zbory, senioráty, dištrikty tvoria Evanjelickú cirkev a. v. na Slovensku Spolu 4 úrovne, a teda štvorstupňová správa.

Mapa seniorátov

jednotlivé **senioráty** sú označené dvojpísmenovými skratkami na mape sú vyznačené aj **dištrikty: západný a východný**¹²⁰

Niekoľko zaujímavých čísiel ¹²¹

Počet zborov ECAV:	328
Počet členov cirkvi:	372 858 *
Počet duchovných:	332 **
Z toho žien:	117 (35%)
Počet kostolov a modlitební:	575

* (6.93% populácie SR, Štatistický úrad SR, 2001)

** z toho 53 kaplánov, 7 diakonov, 20 (základná vojenská služba, materská dovolenka, študijný pobyt)

Pre porovnanie: ECAV mala v roku 1997 302 duchovných a 572 kostolov a modlitební, v roku 1993 len 257. Čísla nezahŕňajú slovenských evanjelikov žijúcich v Juhoslávii.¹²²

¹²⁰ © 1998-2000 Evanjelické informačné stredisko, podľa materiálov Vladimíra Lásku a Ondreja Prostredníka spracoval Ján Gondol'.

¹²¹ Aktualizované dňa 20. 4. 2001.

¹²² © 1998-2000 Evanjelické informačné stredisko, podľa materiálov Vladimíra Lásku a Ondreja Prostredníka spracoval Ján Gondol'.

„Do funkcie seniora a konseniora možno zvoliť zborového farára zo seniorátu, ktorý dosiahol vek 30 rokov a pôsobí v senioráte najmenej 3 roky. Seniora volia cirkevné zbory a konseniora seniorálny konvent.“¹²³ Senioráty združujú do dištriktov. „Evanjelická cirkev sa člení na Východný dištrikt so sídlom v Košiciach a na Západný dištrikt so sídlom vo Zvolene.“¹²⁴ Prvým duchovným pastierom a vedúcim cirkevného života v dištrikte je dištriktuálny biskup.¹²⁵ „Do funkcie dištriktuálneho biskupa možno zvoliť ordinovaného kňaza. Zvolením do funkcie dištriktuálneho biskupa zaniká jeho predchádzajúca funkcia. Dištriktuálneho biskupa volia cirkevné zbory dištriktu.“¹²⁶ Biskupom Východného dištriktu je Ján Midriak a Ivan Osuský je biskupom Západného dištriktu. Nad dištriktami stojí generálna cirkev s generálnym biskupom¹²⁷ a generálnym dozorcem. Generálnym biskupom je doc. Dr. Július Filo ml., ktorý je zároveň predsedom Ekumenickej rady cirkví a viceprezidentom Svetového luteránskeho zväzu.¹²⁸ Generálny biskupský úrad je v Bratislave.¹²⁹ Zbory, senioráty a dištrikty tvoria Evanjelickú cirkev a. v. na Slovensku. Najvyšším orgánom zboru, seniorátu a dištriktu je konvent. Všetky organizačné jednotky evanjelickej cirkvi majú svoj konvent, ktorý je ich najvyšším orgánom.¹³⁰ „Najvyšším orgánom evanjelickej cirkvi je synoda.“¹³¹ Základným zákonom cirkvi je Ústava ev. c. a. v. na Slovensku, ktorá bola schválená v Uhrovci v dňoch 20. – 23. júna 1993.¹³²

6.4 Laici v Evanjelickej cirkvi a. v.

Laickým predstaviteľom v evanjelickej cirkvi je dozorca. Aj tu sa stretávame s tým, že každá organizačná jednotka cirkvi má svojho dozorca. Cirkevný zbor má svojho zborového dozorca,

¹²³ Ústava Evanjelickej cirkvi augsburského vyznania na Slovensku, čl. 42, ods. 1.

¹²⁴ Ústava Evanjelickej cirkvi augsburského vyznania na Slovensku, čl. 42, ods. 1.

¹²⁵ Porov.: Ústava Evanjelickej cirkvi augsburského vyznania na Slovensku, čl. 43, ods. 2.

¹²⁶ Ústava Evanjelickej cirkvi augsburského vyznania na Slovensku, čl. 43, ods. 1.

¹²⁷ „Do funkcie generálneho biskupa možno zvoliť ordinovaného kňaza. Generálneho biskupa volia všetky cirkevné zbory.“ Ústava, čl. 44, ods. 1.

¹²⁸ Porov.: LEHOTSKÝ, Ľ, FILO, J.: *Duch tlačí k spolupráci*. Bratislava : Zrno, 1999, s. 17.

¹²⁹ Porov.: Ústava ev. c. a. v. na Slovensku, čl. 28.

¹³⁰ Porov.: Ústava ev. c. a. v. na Slovensku, čl. 17, čl. 21, čl. 25.

¹³¹ Ústava ev. c. a. v. na Slovensku, čl. 29, ods. 1.

¹³² Porov.: VESELÝ, D.: *Dejiny kresťanstva na Slovensku*. 1994, s. 68.

seniorát má seniorálneho dozorca. Dištrikt má dištriktuálneho dozorca.¹³³

6.5 Aktivity Evanjelickej cirkvi a. v.

Evanjelická cirkev vyzýva svojich členov k úlohe svedčiť, zvlášť rodičov a dospelých, aby evanjelium podávali z generácie na generáciu svojim deťom a dospievajúcim. Celý život každého kresťana má byť svedectvom evanjelia, svedectvom o Božej milosti. Takisto ku kresťanstvu patrí diakonia, to znamená služba a starostlivosť o spoločenstvo. Diakonia bola nanovo otvorená po roku 1989 a súčasne aj zriadené charitatívne strediská. Služby poskytované v spoločenstve sú rôzne. Tieto služby nie sú iba pre členov cirkvi, ale pre všetkých ľudí. Evanjelická cirkev slúži prácou medzi väzňami, vojakmi a sociálno-charitatívnou činnosťou medzi sociálne, telesne a duševne postihnutými občanmi. Cirkev sa o to snaží, dbá a podporuje rodičov vo svedectve i pomáha v tejto ich úlohe pomocou vhodných inštitúcií, napr. výučbou a výchovou detí a mládeže (Spoločnosť evanjelickej mládeže), zaoberá sa prácou s nimi. Pedagogická práca sa orientuje najmä na biblické hodiny pre dospelých a mládež, na biblické štúdium a bakalárske štúdium na fakulte, ktoré pozostáva z troch ročníkov.¹³⁴

V cirkvi pracuje aj Stavebný výbor, Hospodársky výbor, Sekretariát pre zahraničné styky a Ekumenický výbor. Ten je spojený s Ekumenickou radou cirkví na Slovensku, ktorej zakladajúcim členom je evanjelická cirkev. Ekumenická rada cirkví je spojená so Svetovou radou cirkví, sídlom ktorej je Ženeva, Švajčiarsko. Spojená je aj so Svetovým luteránskym zväzom.¹³⁵

Čo sa týka školstva, Evanjelická cirkev a. v. má v súčasnosti dve základné a päť stredných škôl. Bilingválne anglicko-slovenské gymnáziá sú v Bratislave, v Tisovci a v Košiciach. Ďalšie gymnáziá sa nachádzajú v Banskej Bystrici. V Prešove je gymnázium s rozšíreným vyučovaním nemeckého jazyka. Evanjelické základné školy sú v Liptovskom Mikuláši a v Bratislave na Palisádach. I z tohto vidieť, že evanjelici venujú mimoriadnu pozornosť kvalitnej jazykovej príprave študentov. Nezabúdajú však ani na kvalitnú duchovnú prípravu študentov svojich škôl. Miesto, kde študujú poslucháči a poslucháčky teológiu, je Evanjelická

¹³³ Porov.: *Ústava ev. c. a. v. na Slovensku*, čl. 46, čl. 47, čl. 48, čl. 49.

¹³⁴ Porov.: DRÁB, P.: *Ekumenizmus na Slovensku*. 1998, s. 118.

¹³⁵ Porov.: DRÁB, P.: *Ekumenizmus na Slovensku*. 1998, s. 118, v privátnej korešpondencii autora.

bohoslovecká fakulta Univerzity Komenského v Bratislave. V nedeľu 3. októbra 1999 sa konala posviacka novej budovy Evanjelickej bohosloveckej fakulty UK v Bratislave. Posviacku vykonal doc. ThDr. Július Filo, generálny biskup ECAV na Slovensku. Táto budova je postavená na Machnáči a tvorí ju komplex troch budov.¹³⁶

Náboženská štruktúra obyvateľov Slovenska je pomerne pestrá. Slovensko je v prevažnej miere katolícke. Kresťanov pri sčítaní 3. marca 1991 bolo 73 % a v novembri 2001 bolo už 84 %. Najpočetnejšia rímskokatolícka cirkev v roku 1991 tvorila 60,4 % a v roku 2001 68,9 %. Za ňou Evanjelická cirkev a. v. v roku 1991 s 6,19%, v roku 2001 so 6,9 %, čo je teda počtom členov druhá najväčšia cirkev na Slovensku. Podľa sčítania ľudu r. 1991 na Slovensku žilo 326 117 a v roku 2001 372 858 evanjelikov.

Cirkev vydáva aj časopisy, v ktorých okrem iného sa píše aj na tému ekumenizmu.

Sú to najmä: dvojtyždenník Evanjelický posol spod Tatier, mesačník Cirkevné listy a Svetlo.

Tieto časopisy vydáva Tranoscius, a. s., Lipt. Mikuláš. Toto vydavateľstvo okrem časopisov vydáva nielen náboženskú literatúru, ale aj svetskú literatúru. Okrem týchto periodík vydávajú ešte mimo tohto vydavateľstva regionálny mesačník Evanjelický východ, evanjelizačno-misijný mesačník Cestou svetla.

6.6 Deň pamiatky reformácie

Nemožno obísť 31. október 1999. Práve v tento deň došlo k historickej udalosti po druhýkrát. Táto je omnoho pozitívnejšia a radostnejšia ako tá, ku ktorej došlo 31. októbra 1517. Kým tá zo začiatku 16. storočia znamenala štiepenie cirkvi, táto znamená veľký, priam rozhodujúci krok k jednote medzi zainteresujúcimi cirkvami. Nielen medzi nimi, ale medzi všetkými cirkevnými organizáciami usilujúcimi sa o zjednotenie. Historický okamih nastal v historickom meste Augsburg, keď prefekt Kongregácie pre napomáhanie jednoty kresťanov kardinál Edward Cassidy a nemecký biskup Walter Kasper za katolícku stranu a prezident Svetového luteránskeho zväzu Christian Krause, generálny

¹³⁶ Porov.: DOBOŠOVÁ, M.: *Nová štepica svetového i domáceho luteranizmu*. Katolícke noviny č. 41, 1999, s. 2.

tajomník Ishmael Noko, viceprezident zväzu a generálny biskup ECAV na Slovensku Július Filo a ďalší štyria viceprezidenti zväzu, za luteránsku stranu podpísali Spoločné vyhlásenie o ospravedlnení z viery.¹³⁷ Toto podpísanie bolo vrcholným momentom a zavŕšením desaťročia trvajúceho teologického zápasu oboch zainteresovaných cirkví. Spoločné vyhlásenie o ospravedlnení z viery prvýkrát oznámili 9. júna 1999 v Ženeve. Vyhlásili to I. Noko a kardinál E. Cassidy. Dokument podpísaný na deň Pamiatky reformácie je plodom viac ako tridsaťročnej práce teológov oboch cirkví a otvoreného, o zjednotenie sa vyznačujúceho dialógu katolíkov a evanjelikov. Posledné výhrady Vatikánu sa prekonalí až tohto roku. Katolíci a evanjelici sa dohodli na dvoch dokumentoch, ktoré potvrdzujú správnosť predošlého dokumentu Spoločné vyhlásenie. Prvým dokumentom je Spoločné oficiálne konštatovanie, kde je potvrdené, že v základných pravdách učenia o ospravedlnení je konsenzus. Druhým dokumentom je Annex (Dodatok), kde sa zdôrazňuje, že Katolícka cirkev a Svetový luteránsky zväz viedli tento dialóg ako rovnocenní partneri. Tieto dva dodatočné dokumenty boli potrebné pre zostávajúce diferencie, ktoré už nerozdeľujú obe cirkví.¹³⁸

Tento historický akt je svedectvom o zhode v názore na náuku o ospravedlnení. Spoločným vyhlásením v učení o ospravedlnení sa snahy o jednotu oboch cirkví nekončia. Začína sa ním otvárať priestor na hľadanie nových jednotiacich snáh, princípov a foriem pre dialóg ako základ ekumenickej spolupráce.

6.7 Členstvo v medzinárodných organizáciách

ECAV je zakladajúcim členom Svetového luteránskeho zväzu (SLZ), Konferencie európskych cirkví (KEC) a Svetovej rady cirkví (SRC), sídlom ktorých je Ženeva, Švajčiarsko. Na Slovensku je ECAV zakladajúcim členom Ekumenickej rady cirkví.

ECAV je signatárom Leuenbergských dohôd, čo znamená, že členovia reformačných cirkví môžu vzájomne pristupovať k sviatosti Večere Pánovej a vymieňať si kazateľov. ECAV prijíma k Večeri Pánovej ako hostí aj kresťanov iných cirkví. Svetový luteránsky zväz vznikol v roku 1947 a dnes je spoločenstvom 128 evanjelických cirkví z celého sveta. Svetová rada cirkví združuje niekoľko sto kresťanských cirkví.

¹³⁷ Porov.: *Ďalší krok k jednote*, Katolícke noviny č. 46, 1999, s. 3.

¹³⁸ Porov.: *Ukončenie dávneho sporu*, Katolícke noviny č. 47, 1999, s. 7.

ĽUBOMÍR STANČEK

ECAV má partnerstvá s týmito zahraničnými cirkvami:
Evanjelická krajinská cirkev vo Württembersku,
Evanjelicko-luteránska cirkev v Durínsku,
Evanjelicko-luteránska cirkev v USA (ELCA), najmä jej
slovenskou synodou Sion,
Švédská cirkev – diecéza Härnösand.

ECAV má živé styky so slovenskými evanjelikmi v zahraničí.
Sú to najmä:
Slovenská evanjelická cirkev a. v. v Juhoslávii,
Slovenský ev. a. v. seniorát v Rumunsku,
Ev. a. v. cirkev (slovenská) v Prahe, ČR,
Slovenský ev. a. v. cirkevný zbor Krista Pána v Lavertone –
Melbourne, Austrália.
Oživujú prácu so slovenskými evanjelikmi v Maďarsku a
dvaja kňazi zo Slovenska slúžia krajanom v Kanade.

7 Evanjelická cirkev metodistická¹³⁹

Kristus vzbudil v kresťanoch túžbu po jednote ekumenizmu (UR 1).

Práca chce pomôcť tomuto duchu, a to tým, že sa v nej budem zaoberať Evanjelickou cirkvou metodistickou na Slovensku. Táto cirkev nie je u nás veľmi známa, nie je až tak rozšírená ako iné cirkvi. Predstavíme a budeme venovať pozornosť zakladateľovi tejto cirkvi, jej histórii, štruktúre a najmä situácii u nás a v Čechách.

7.1 John Wesley a jeho konferencia

John Wesley, zakladateľ cirkvi metodistickej, sa narodil v roku 1703, zomrel v roku 1791. Túto cirkev založil aj spolu so svojím bratom Charlesom a pätnástimi priateľmi na Oxfordskej univerzite. Spočiatku táto cirkev nebola uznaná ako právoplatná cirkev, bola chápaná iba ako náboženské hnutie. Až 28. februára 1784, keď bola v Londýne prijatá tzv. Deklaračná listina, sa z hnutia stala registrovaná organizácia a z Konferencie metodistov právnická osoba. Uznanie konferencie sa stalo veľmi dôležitým krokom k cirkevnej samostatnosti britského metodizmu.¹⁴⁰ Na konferencii v roku 1767 sa predložila štatistika, podľa ktorej bolo vtedy 194 kazateľov a takmer 26 000 členov. V roku 1791, v roku keď zomrel Wesley, to bolo 511 kazateľov a 120 000 členov.¹⁴¹

Pri sčítaní obyvateľov na Slovensku v roku 2001 prihlásilo sa do cirkvi 7 347 veriacich obyvateľov. Cirkev na Slovensku obsadila ôsme miesto v počte prihlásených.

Štrnásť rokov pred svojimi osemdesiatimi narodeninami vypracoval Wesley plán, čo sa má stať po jeho smrti a tento plán potom predložil na konferencii. Najneskôr šesť týždňov po jeho smrti sa mali zísť všetci kazatelia v Londýne, aby spoločne vyriešili

¹³⁹ Porov.: MARLENGA, M.: *Evanjelická cirkev metodistická. Seminárna práca pod vedením doc. STANČEKA Ľ., Spišská Kapitula, 1999.*

¹⁴⁰ Porov.: VRABLEC, J., JARAB, J., STANČEK, Ľ.: *Chodte aj vy do mojej vinice I. 1997, s. 410.*

¹⁴¹ Porov.: VRABLEC, J., JARAB, J., STANČEK, Ľ.: *Chodte aj vy do mojej vinice I. 1997, s. 411.*

vedenie zborov. Mali vybrať spomedzi seba troj až sedemčlenný výbor, ktorý by prevzal úlohu Wesleya. Sám Wesley ako 71-ročný navrhol za svojho nástupcu J. Fletchera, ale on to neprijal. Ďalej sa mali vyriešiť po jeho smrti aj problémy majetkového charakteru, lebo toto hnutie malo aj značné množstvo majetkov. Vznikla teda otázka, komu mal pripadnúť majetok po smrti Wesleya. A toto bol aj jeden z najväčších dôvodov dať zaregistrovať konferenciu ako právnickú osobu. Neprijalo sa to ale jednohlasne, nesúhlasilo päť osôb, no títo z hnutia neskôr vystúpili.

Deklaračná listina sa niekedy označuje za "Magnu chartu" metodizmu.

Deklaračná listina

V nej boli uvedené mená a adresy kazateľov a ich povinnosti boli zhrnuté do pätnástich bodov. Tu sú niektoré z nich:

- Členovia, ktorí rozhodujú o hnutí, sa majú schádzať raz ročne. Majú dopĺňať uvoľnené miesta.
- Zasadanie sa nemá konať menej než päť dní a nie dlhšie ako tri týždne.
- O právoplatnosti rozhodnutia rozhoduje väčšina hlasov.
- Konferencia si volí svojho predsedu a sekretára.
- Konferencia má právo prijímať kazateľov na skúšku.¹⁴²

7.2 Štruktúra metodistickej cirkvi

Existujú malé spolky, ktoré sa schádzajú na to, aby si vymenili skúsenosti. Stretávajú sa raz mesačne. Na svojich schôdkach sa modlia a navzájom usmerňujú. Niekedy ich navštívi kazateľ, ktorým je vždy laik. Tieto skupiny sa potom spájajú do okresov, kde navštevujú Večeru, prípadne krst. Okres tvoria 2 – 3 skupiny. Na čele okresu stojí pastor, ktorý je za svojich členov zodpovedný. Pastor je členom ročnej konferencie, na čele ktorej stojí biskup. Biskup je menovaný. Biskupi sa spájajú do centrálnej konferencie, ktorá sa koná každé štyri roky. Okrem tejto konferencie existuje i generálna konferencia, ktorá sa tiež koná každé štyri roky.¹⁴³

¹⁴² Porov.: VRABLEC, J., JARAB, J., STANČEK, Ľ.: *Chodte aj vy do mojej vinice I.* 1997, s. 411.

¹⁴³ Porov.: ZIEGERT, A.: *So bunt ist unsere Glaube.* Leipzig : St. Benno, 1985, s. 93.

7.3 História cirkvi

Samotná metodistická cirkev vznikla z anglického prebudeneckého hnutia. Jej zakladateľ Wesley chcel spočiatku vnieť nového ducha do anglikánskej cirkvi, ale tu ho odmietli. Tak si založil vlastný spolok, ktorý spočíval v pravidelných spoločných stretnutiach, čítaní bibliie, postení, modlení a pomáhaní chorým. Nazvali sa »METHODISTI«. Tento názov je pravdepodobne odvodený od metodistického spôsobu života členov.¹⁴⁴ Išlo o to, že jedinou metódou bolo uveriť v Ježiša Krista ako Spasiteľa. Samotné hnutie však spočiatku bolo prijímané odmietane, ba dokonca s posmeškom. Samozrejme, toto spoločenstvo kvôli posmeškom po nejakom čase zaniklo, ale po určitej dobe¹⁴⁵ sa opäť k nemu vrátila skupina ľudí, ktorí vo vtedajšej anglikánskej cirkvi začali prežívať novú skúsenosť s Bohom. Nešlo o novinky, ale o to, čo v cirkvi nebolo, ale malo byť. Ľudia zblízka spoznávali svoje hriechy a milosť, ktorú Boh preukazuje každému. Onedlho sa hnutie veľmi rozšírilo. Zachvátilo celé vtedajšie Anglicko, Škótsko, Írsko. Svojich misionárov vyslalo aj do kolónií na americkom kontinente. Po celú dobu to bolo obrodenecké hnutie vnútri anglikánskej cirkvi a nikdy ju nechcelo opustiť, hoci sa mnohí anglikánski predstavitelia snažili týchto metodistov vylúčiť. K vzniku a oddeleniu metodistickej cirkvi veľmi pomohla americká revolúcia a vyhlásenie samostatnosti. Vtedy všetko, čo pripomínalo anglikánsku cirkev, muselo ísť preč. Tým pádom aj anglikánski duchovní, ktorí boli podriadení samotnému kráľovi. Aby metodistickí misionári nemuseli odísť od začatej práce, vznikla metodistická cirkev.¹⁴⁶

V súčasnej dobe žije na svete asi 20 miliónov metodistov, z toho asi 13 miliónov v USA.¹⁴⁷

7.4 Metodisti v Čechách a na Slovensku

Prví metodistickí misionári sa u nás objavujú po roku 1920. V prvom rade to boli českí krajanovia, ktorí do svojej domoviny priniesli novú vieru v Boha a v Ježiša Krista.¹⁴⁸ Sústredili sa hlavne na tri

¹⁴⁴ Porov.: *Encyklopedie náboženství*. Kostelní Vydří : Karmelitánské nakladatelství, 1997, s. 210.

¹⁴⁵ Predpokladá sa, že to bolo po roku 1729.

¹⁴⁶ Porov.: http://mujweb.cz/www/ecm_lochotin

¹⁴⁷ Porov.: ZIEGERT, A.: *So bunt ist unsere Glaube*, s. 93.

¹⁴⁸ Porov.: http://mujweb.cz/www/ecm_lochotin

obory: sociálnu prácu, na kolportérsku činnosť a na „stanovú“ činnosť. Najskôr pracovali vo veľkých vojenských stanoch, ktoré sa stali ich kostolmi. V povojnovej dobe sa starali o študentov, siroty a poskytovali lekársku pomoc. Mnoho ľudí, ktorí vtedy hľadali zmysel života, ho našli práve v tejto cirkvi. Rozdávali biblie, rôznu náboženskú literatúru, a tak vznikali nové zbory. Zaujímavé je, že jej ani tak veľmi neublížila nemecká okupácia, ako komunistické presvedčenie, že cirkev, ktorá spolupracuje s americkým imperializmom, je nebezpečná. Vlastne vtedy žiadna z cirkví nemohla pracovať tak, ako jej to vravelo svedomie. Po tomto roku sa cirkev postupne rozrastá aj na Slovensku. Ich prví predstavitelia sa pripravovali v ich vlastnom seminári v Prahe.¹⁴⁹

Jedna z komunít aktívne pracuje v Plzni, kde vychádza aj ich bulletin Lochotinská polnice. Ďalšie zo stredísk sú Prusiny, Tremošná, Vinice, Stříbro.

Veľmi sa angažujú v práci s deťmi, napr. v Plzni ich vedie skupina pod názvom Kvítek. Pre deti organizujú rôzne pobyty v prírode, organizujú rôzne biblické krúžky, napr. Učeník, ďalej rôzne školy, ktoré sú pokračovaniami týchto krúžkov. Do týchto škôl sa môžu aktívne zapájať aj ostatní členovia.¹⁵⁰ V rokoch 1923 – 1952 vydávali mesačník Kresťanský buditeľ, v šesťdesiatych rokoch občasník Metodista, neskôr pod názvom Obežník. V roku 1925 vydali spevník Sbírka duchovných písní a chválozpěvů cirkve metodistické a v roku 1956 Zpěvník Evangelické cirkve metodistické. K obom bol pripojený rituál.¹⁵¹

Cirkvi viac uškodil komunizmus, ako nemecká okupácia.

Evanjelická cirkev metodistická je súčasťou svetového metodistického hnutia. V Preambule k zriadeniu cirkvi z roku 1964 sa píše, že evanjelická cirkev metodistická je cirkvou reformačnou, má biskupské zriadenie. So svetovým metodizmom je spojená svojím zakladateľom, vyznaním a učením.¹⁵² Metodisti v Českej a Slovenskej republike sú súčasťou Centrálnej konferencie pre strednú a južnú Európu. Patria pod Generálnu konferenciu, ktorá ako najvyšší orgán tejto cirkvi rozhoduje o zásadných veciach. Generálna konferencia sídli v USA, kde je aj najväčší počet metodistov.

¹⁴⁹ Porov.: KOLEKTÍV.: *Český ekumenizmus, theologické kořeny a současná tvář církví*. Praha : Ekumenická rada církví v ČSR, 1976, s. 218.

¹⁰⁶ Porov.: http://mujweb.cz/www/ecm_lochotin

¹⁵¹ Porov.: *Český ekumenizmus, theologické kořeny a současná tvář církví*, s. 222.

¹⁵² Porov.: *Český ekumenizmus, theologické kořeny a současná tvář církví*, s. 218.

7.5 Život cirkvi

Bohoslužobný život zborov sa veľmi nelíši od ostatných evanjelických cirkví. Stredobodom nedeľných bohoslužieb a biblických hodín v týždni tvorí zvesť a výklad Biblie. V nedeľu dopoludnia sa spravidla číta zo Starého i Nového zákona a niekedy zbor spoločne prednesie Apoštolské vyznanie viery. Pri kázani sa využívajú služby laických spolupracovníkov. Časté sú zhromaždenia, kde si členovia navzájom vymieňajú skúsenosti a vydávajú svedectvo. Piesne, ktoré používajú pri bohoslužbách, sú z domácej i zahraničnej tradície.

Cirkev má dve sviatosti: krst a Pánovu večeru. Krst sa vysluhuje deťom veriacich rodičov, mládeži a dospelým na základe vlastného vyznania. Krst sa koná pokropením, poliatím alebo ponorením. Pánova večera sa vysluhuje pod obojím spôsobom všetkým, ktorí vyznávajú Ježiša Krista ako svojho Pána a Spasiteľa, pričom k Pánovej večeri pozývajú aj členov ostatných cirkví. Vysluhovanie sviatosti sa koná niekoľkokrát do roka. Štúdium teológie je umožnené mužom i ženám. Spočíva z biblistiky, dejín, systematickej a praktickej teológie. Štúdium je predpokladom pre ordináciu. Po štúdiách sa pokračuje v doškolení.

Cirkev má svoju konfesiu, 25 článkov viery, ktoré vznikli skrátením 39 článkov viery anglikánskej cirkvi. Táto konfesia nehrala v metodizme významnejšiu úlohu. Metodisti svoju úlohu chápali ako volanie hriešnikov k pokániu, ako prebudenie ľudí k rozhodnému a plnému biblickému kresťanstvu. Preto zdôrazňujú, že človek sa musí jasne rozhodnúť pre nasledovanie Krista. Boh dáva človekovi milosť, ktorá ho poznamenáva na celý život.¹⁵³

Existujú mnohé náboženstvá a cirkvi a evanjelická cirkev metodistická je jednou z nich. Je jednou z cirkví Pána Ježiša Krista. Patrí do rodiny evanjelických cirkví, to znamená, že sa podriaďujú jedine slovu Písma - «sola Scriptura». Je zapojená do Ekumenickej rady cirkví a spolupracuje so všetkými, ktorým ide o bratské rozširovanie evanjelia Ježiša Krista a je veľmi naklonená ekumenickému duchu.

¹⁵³ Porov.: Český ekumenizmus, theologické kořeny a současná tvář cirkví, s. 218.

8 Cirkev československá husitská¹⁵⁴

Kristus vo svojej veľkňazskej modlitbe slovami: „...aby všetci jedno boli...“ (Jn 17,21), jasne naznačil potrebu jednoty, ktorej on sám je centrom. Kresťanské cirkvi a hnutia na svete sú poznačené akousi zatvrdilosťou a nechotou komunikovať. Stáli vedľa seba celé stáročia v nezhode a vo vzájomnom obviňovaní. Tretie tisícročie by malo byť poznačené aj túžbou po jednote.

8.1 Dejiny husitskej cirkvi v Čechách a na Slovensku

Misia solúnskych bratov Konštantína – Cyrila a Metoda slovanským písmom a rečou zaradila Slovienov k významným krajinám. Slovanská liturgia vytlačila latinskú. Ján Hus podnikol radikálnu reformu v 15. storočí k obnove Cirkvi a spoločnosti na základe biblickej zvesti. Husou odkaz si osvojilo široké hnutie zvané husitské. Z hnutia vzišla Jednota českých bratov, ktorá zdôrazňovala slobodný vzťah ku Kristovi, jednotu a vzdelanie u veriacich.

Významnou osobnosťou je Ján Hus, ktorý sa narodil v r. 1371 v Husinci pri Prachaticiach. Vyrastal vo veľmi ťažkých sociálnych podmienkach. Spočiatku používal meno Ján z Husinca, neskôr Ján Hus - podľa hradu Husi. Štúdiá absolvoval v Prahe na artistickej fakulte. V školách patril medzi najlepších žiakov. Snom mladého študenta bolo stať sa kňazom. V roku 1400 bol vysvätený za kňaza. Pastoračne pôsobil v Betlémskej kaplnke, kde sa stal veľmi obľúbený ako kazateľ.

V živote dosiahol významné postavenia, začínal ako bakalár slobodných umení, v roku 1385 sa stal majstrom a dekanom Artistickej fakulty, neskôr rektorom Pražskej univerzity. Bol aj kaplánom Václava IV. Venoval sa aj literárnej činnosti a je autorom viacerých diel teologického, morálneho a homiletického charakteru. Husove myšlienkové dielo pochádzalo z domácej

¹⁵⁴ Porov.: LABAŠ, M.: *Husitská církev v Čechách a na Slovensku*. Seminárna práca z ekumenizmu. Spišská Kapitula, 1999.

pôdy. Bol stúpencom umierneného realizmu v praktickom živote. Hlavné poslanie tohto filozofického prúdu bolo zameranie nie na vieroučné a dogmatické problémy, ale na oblasť sociálnej etiky a potreba zvratu spoločenského života k lepšiemu.¹⁵⁵

Čerpal hlavne z prameňov anglického filozofa a reformátora Johna Wicliffa.¹⁵⁶ Vo svojich spisoch často citoval celé jeho pasáže. Za prvotnú ideovú činnosť a hlavný zmysel svojho životného poslania pokladal zmeniť spoločnosť v zmysle biblickej pravdy, uviesť tradíciu Písma do praktického života a odstrániť z kresťanskej náuky všetko, čo spôsobilo rozklad katolíckej morálky. Prvé konflikty mal v roku 1408, keď nepriamo útočil na pápeža Gregora XII. V tomto období začal ostro pranierovať aj niektoré neduhy, ktoré sa vyskytovali v Cirkvi a ktoré si ako reformátor nemohol nevšimnúť. Ostrej kritike sa nevyhlo svätokupectvo – simónia, nemravný život kňazov a obchod s odpustkami. Jeho názory ľahko prenikli do povedomia ľudu, pretože mal na to vhodné podmienky – post kazateľa a mecenáša arcibiskupa Zbyněka. Pri kritizovaní Hus prekročil potrebnú mieru a svojou kritikou často napadal a podkopával autoritu Cirkvi. Na pápežovo naliehanie, aby boli potlačené bludné náuky, pražský arcibiskup mu zakázal vystupovať v Betlémskej kaplnke. Hus nastúpil cestu tvrdšej kritiky voči pápežovi, ale už aj voči samotnému arcibiskupovi. Napätú situáciu vystupňoval pápež Ján XXIII. bulou, ktorou sľúbil odpustky všetkým, ktorí pomôžu pri realizácii križiackej výpravy. Hus túto bulu verejne spálil. Pápež vyhlásil nad ním kľatbu a nad Prahou interdikt.¹⁵⁷ Hus bol pozvaný na Kostnický koncil, aby sa ospravedlnil a odvolal svoje učenie. Kľatbu a interdikt sňal pápež, no suspenzia ostala. To však Hus ignoroval a verejne slúžil omšu. Reakcia bola okamžitá – uväznenie a zostavenie komisie pápežom. Jej úlohou bolo skúmať Husove spisy. Nasledoval verejný výsluch, pri ktorom priznal všetky svoje výroky. Koncil odsúdil 30 téz, ktoré „Hus odmietol napriek usilovnej snahe účastníkov koncilu odvolať. Preto bol 6. 7. 1415 ako nenapraviteľný kacír exkomunikovaný a vydaný svetskej moci na potrestanie.“¹⁵⁸ Snahy panovníka Žigmunda zachrániť Husovi život bol neúspešný, pretože označil koncil za zhromaždenie farizejov. Zomrel 6. 7. 1415 v Kostnici na hranici.¹⁵⁹

¹⁵⁵ Porov.: SPĚVÁČEK, J.: *Václav IV.* Praha : Nakladatelství Svoboda, 1986, s. 394

¹⁵⁶ Porov.: SPĚVÁČEK, J.: *Václav IV.* 1984, s. 428.

¹⁵⁷ Porov.: ŠPIRKO, J.: *Cirkevné dejiny.* 1943, s. 76.

¹⁵⁸ Porov.: FISCHER, WOLLPERT, R.: *Malý teologický slovník.* Praha : Zvon, 1995, s. 51.

¹⁵⁹ Porov.: FISCHER, WOLLPERT, R.: *Malý teologický slovník.* 1995, s. 50 - 51.

Prvé správy o husitských vpádoch na Slovensko sú z roku 1421, z čias kráľa Žigmunda, ktorý bránil Trenčín pred husitmi. V roku 1423 bolo takmer celé západné Slovensko obsadené husitmi. Táto okupácia mala charakter dokonalej vojenskej výpravy. Vtrhli pod vedením Žišku z Trocnova s jediným zámerom – pomstiť sa Žigmundovi za krivdy, ktoré spáchal v Čechách. Sila husitov nespočívala iba vo výbornom vodcovi, ale hlavne vo fanatickom presvedčení o spravodlivosti toho, že bojujú za slobodu slova Božieho, za svoju vlasť a reč.¹⁶⁰ Po Žiškoví boli významní vodcovia: Bohuslav zo Švamberka, Prokop Veľký – odpadlí kňazi, Bedřich zo Strážnice, Ján Pardus.¹⁶¹ Na jar v roku 1428 Táboriti pod vedením Prokopa Veľkého a Sirotci pod vedením Prokupa prešli cez Moravu na Slovensko a obsadili Skalicu, Trnavu, Bratislavu až po Beckov. Žigmund sa usiloval uzavrieť mier, no dohoda nenastala, a tak v roku 1430 opäť vtrhli na Slovensko. Tieto vpády boli len predohrou veľkých vtrhnutí v roku 1431, keď obsadili takmer celé Slovensko.

Významné stretnutie husitských teológov s predstaviteľmi Krakovskej univerzity sa uskutočnilo v Krakove 18. 3. 1431. Katolícku stranu reprezentoval kráľ Vladislav, ktorý argumentoval Písmom a prosil ich, aby nasledovali vieru, učenie najvyššieho biskupa. Husiti hájili názor, že nasledujú cestu svojich otcov, ktorú voľakedy nepoznali.¹⁶² Predpokladanú dohodu však zmaril krakovský biskup Zbignej, ktorý zakázal bohoslužby v meste dotedy, kým husiti neopustia Krakov. Urazení „hostia“ začali všetko plieniť, vtrhli aj na Spiš – Červený Kláštor, ktorý vyplienili, zhabali posvätné nádoby, ornáty a knihy a obyvateľov kláštora - kartuziánov povraždili. Husitské vpády spôsobili na Slovensku nesmierne škody, ale boli to hlavne škody materiálne. Česká konfesia sa dostala viac do popredia počas Lutherovej reformácie. „Česká konfesia sa stala predpokladom k zjednoteniu všetkých českých reformačných smerov v jedno.“¹⁶³ V roku 1609 boli tieto smery uznané Majestátom cisára Rudolfa II.¹⁶⁴ Keďže v tomto čase prevládala vo svete rímskokatolícka cirkev, nebolo ľahké túto náboženskú slobodu „stráviť“, hlavne pre katolíckych panovníkov, a tak v roku 1620 v bitke na Bielej hore boli porazené reformačné

¹⁶⁰ Porov.: ŠPIRKO, J.: *Husiti, jiskrovci a bratříci v dejinách Spiša*. Spiš. Kapitula, 1937, s. 9, 10.

¹⁶¹ Porov.: ŠPIRKO, J.: *Husiti, jiskrovci a bratříci v dejinách Spiša*. 1937, s. 10.

¹⁶² Porov.: ŠPIRKO, J.: *Husiti, jiskrovci a bratříci v dejinách Spiša*. 1937, s. 12.

¹⁶³ KOLEKTÍV AUTOROV: *Český Ekumenismus*. Praha : Ekumenická rada církví v ČSR, 1976, s. 169.

¹⁶⁴ KOLEKTÍV AUTOROV: *Český Ekumenismus*. 1976, s. 169.

hnutia. Dôležitým medzníkom sa stal Tolerančný patent Jozefa II. v roku 1781, ktorý opäť dovolil „dýchať“ týmto reformovaným hnutiam. Práve tak vznikli na našom území dve evanjelické cirkvi – luteráni a reformovaní.

Husitizmus sa na Slovensku neujal tak ako v Čechách. Nenašiel tu vhodné náboženské ani sociálne podmienky.¹⁶⁵

8.2 Vznik Cirkvi československej husitskej

Autori, ktorí sú nepochybne protestantsky ladení, tvrdia, že v týchto pohnutých časoch každý katolícky kňaz túžil po reformách v predogmatizovanej Cirkvi, a tak vznikli začiatkom nášho storočia snahy obohatiť Cirkev modernými prvkami.

Vznik Cirkvi československej husitskej sa spája i s hnutím modernizmu v úsilí oživiť vieru ako tvorivú silu vtedajšieho života. „Po prvej svetovej vojne uznal modernistický a vlastenecký kňaz dr. Karel Fársky, že oprávnené požiadavky náboženskej reformy, po ktorej volal novodobí veriaci Čech vedený svojím vzdelaním, dobovými rozpormi a otrasom z konfliktu I. svetovej vojny, v ktorej Cirkev hrala nepeknú úlohu, sú nespĺniteľné v rímskokatolíckej cirkvi, lebo ich realizáciu pápež Benedikt XV. kategoricky českému duchovenstvu odmietol. Rozhodol sa preto (dr. K. Farský) uskutočniť tieto požiadavky v cirkvi československej,¹⁶⁶ počas Vianoc 1919. Táto cirkev vznikla 8. 1. 1920 v Prahe, ale rovnako v širšej oblasti. Toto spoločenstvo sa nazvalo ľudovou reformačnou cirkvou, ktorá nadviazala na tradíciu Jána Husa. V duchu ctiť si slobodu svedomia každého človeka, pri bohoslužbách používať materský jazyk a do spravovania cirkvi pribrať aj laikov, boli riadené prvé kroky vzniku. Ústava cirkvi bola prijatá v roku 1924 a okrem iného je tam aj vlastná charakteristika: Cirkev československú husitskú tvoria kresťania, ktorí sa usilujú naplniť súčasné mravné snaženie a vedecké poznanie Kristovým Duchom.¹⁶⁷ Zriadenie Cirkvi československej husitskej spočíva na zásadách presbyterských, ako je spoluúčasť veriacich na vedení cirkvi s episkopálnymi biskupskými prvkami. V roku 1961 prijali nové ustanovenia, v ktorom sa hovorí, že prameňom ich viery je Božie slovo dosvedčené Písmom a tradíciou, zvlášť husitskou. Cirkev podlieha norme, ktorou je Kristov Duch a poslušnosť tomuto

¹⁶⁵ Porov.: ŠPIRKO, J.: *Cirkevné dejiny*. 1943, s. 82.

¹⁶⁶ Porov.: ŠPIRKO, J.: *Cirkevné dejiny*. 1943, s. 170.

¹⁶⁷ Porov.: ŠPIRKO, J.: *Cirkevné dejiny*. 1943, s. 171.

Duchu je hlavná zásada slobody svedomia.¹⁶⁸ Na čele stojí volená rada starších s farárom alebo farárkou. Náboženské obce sú zoskupené do piatich diecéz: Pražskej, Kráľovohradeckej, Plzenskej, Brnenskej a Olomouckej. Na čele cirkvi stojí biskup s titulom patriarcha, volená ústredná rada zložená zo všetkých biskupov, laických zástupcov všetkých diecéz a predstaviteľov Teologickej fakulty. Otázky vieroučné, organické, právne a iné rieši celocirkevný snem, ktorý volí aj patriarchu. Medzi snemami je najvyšším orgánom cirkvi volené Cirkevné zastupiteľstvo. Kandidáti duchovnej služby tejto cirkvi študujú na Husitskej teologickej fakulte Karlovej univerzity. Laickí kazatelia sa pripravujú v diecéznych kurzoch. Prvým patriarchom bol jej zakladateľ K. Fársky. Bohoslužby majú katolícku štruktúru. Cirkev má sedem sviatostí a nedeľu ako deň Pána. Liturgia Farského má dva body: zvestovanie Božieho slova a Večere Pánovej. Cirkev si ponechala rôzne pobožnosti adventné či pôstne. Podľa reformačného princípu sa cirkev riadi vo svojom učení svedectvom Biblie. Z cirkevnej tradície prijíma to, čo je v zhode so Svätým písmom. Cirkev učí, že na svete je len jedna Kristova cirkev. Najvyššou autoritou, normou tejto cirkvi je Duch Kristov, ktorý mocou Ducha Svätého osvedčuje našu myseľ, zapáľuje k viere srdcia, a tak sa osvedčuje ako živý Pán a hlava svojej cirkvi. Jedine živý Kristus, ktorého tajomstvo približuje trojičná a kristologická náuka, je vrcholným Božím zjavením vo Svätom písme. Keď sa jedná o kresťanskú tradíciu, cirkev nadväzuje na tieto vieroučné pramene:

1. Sväté písmo, ktoré je prvým a rozhodujúcim základom kresťanstva.
2. Apoštolské, Nicejsko-carhradské vyznanie viery ako vyznanie, ktoré vzniklo a užívalo sa pred rozdelením na smer rímsky a pravoslávny, ale i cirkvi reformačné.
3. Štyri pražské artikly z roku 1420, ktoré vyjadrujú program husitského hnutia a Českú konfesiu z roku 1575, ktorá vyjadruje spoločnú vieru českej reformácie.

Cirkev má ekumenické snahy. V roku 1963 bola prijatá do Svetovej rady cirkví a je členkou Konferencie európskych cirkví. Medzi cirkvami husitskou a evanjelickou došlo k dohode o vzájomnom uznaní členstva cirkví o vzájomnom vysluhovaní Pánovej Večere, a o uznaní duchovnej služby.

¹⁶⁸ Porov.: ŠPIRKO, J.: *Cirkevné dejiny*. 1943, s. 172.

ĽUBOMÍR STANČEK

Je snaha z radov Katolíckej cirkvi prehodnotiť osobnosť a učenie Jána Husa. Podnet vyšiel od Jána Pavla II. Je to významný krok v tejto oblasti.

9 Cirkev adventistov siedmeho dňa¹⁶⁹

Cirkev počas jeden a pol storočia svojej existencie vyrástla z hŕstky zanietencov, ktorí v úsilí poznať pravdu pozorne študovali Bibliu, na celosvetovú komunitu viac ako jedenásť miliónov členov a miliónov ďalších, ktorí považujú cirkev adventistov za svoj duchovný domov. Vierouka adventistov siedmeho dňa má svoje základy v učení Millerovho hnutia zo 40-tych rokov 19. storočia. Hoci názov "adventisti siedmeho dňa" si zvolili už v roku 1860, denominácia nemala oficiálnu organizáciu až do 21. mája 1863, kedy hnutie zahŕňalo približne 125 zborov a 3500 členov. Vojna v roku 1812 napomohla zrodu "veľkého očakávania druhého príchodu Ježiša Krista", ktoré sa postupne rozšírilo takmer do celého kresťanského sveta. Opierajúc sa o svoje štúdium proroctva Daniela (8.14), Miller vypočítal, že Ježiš sa vráti na Zem 22. októbra 1844. Keď sa Ježiš neobjavil, Millerovi nasledovníci prežili to, čo sami nazvali "veľkým sklamaním".¹⁷⁰

Väčšina z tisícov ľudí, ktorí sa pripojili k hnutiu, ho v hlbokom rozčarovaní opustila. Ostatní, hoci ich bolo málo, sa vrátili k svojim Bibliám, aby v nich hľadali príčinu svojho sklamania. Veľmi rýchlo prišli k záveru, že dátum 22. október bol vypočítaný správne, Miller však na tento deň predpovedal nesprávnu udalosť. Nadobudli presvedčenie, že biblické proroctvo nepredpovedá Ježišov druhý príchod na zem v roku 1844, ale že Ježiš v tomto čase začne v nebi konať zvláštnu službu pre svojich nasledovníkov. Napriek tomu neprestali očakávať skorý Ježišov príchod, ktorý adventisti siedmeho dňa očakávajú aj dnes.

Z tejto malej skupinky ľudí, ktorí sa odmietli po prežití "veľkého sklamania" vzdať, vyrástli viaceré osobnosti, ktoré položili základy neskoršej cirkvi adventistov siedmeho dňa. Medzi týmito osobnosťami vynikal mladý pár – James a Ellen G. Whiteovci a tiež vyslúžilý námornícky kapitán Joseph Bates.

Tento malý zárodok "adventistov" sa začal rozrastať – hlavne v americkom štáte New England, rodisku Millerovho hnutia. Ellen G. White, ktorá v dobe "veľkého sklamania" bola ešte teenagerkou,

¹⁶⁹ Porov.: DRÁB, P.: *Ekumenizmus na Slovensku*. 1998, s. 137.

¹⁷⁰ <http://www.casd.sk/gk.htm>

vyrástla na talentovanú spisovateľku, prednášateľku a organizátorku. Stala sa dôveryhodnou duchovnou oporou rodiny adventistov a zostala ňou počas viac ako sedemdesiatich rokov až do jej smrti v roku 1915. Prví adventisti verili – tak ako všetci adventisti v dejinách až podnes – že sa tešila zvláštnemu Božiemu vedeniu pri písaní jej svedectiev pre rozrastajúce sa spoločenstvo veriacich.

V roku 1860 v Battle Creeku, štát Michigan, voľne spojené skupiny adventistov prijali názov Adventisti siedmeho dňa a v roku 1863 formálne vytvorili cirkev, ktorá mala približne 3500 členov. Na začiatku bolo dielo obmedzené na Severnú Ameriku, až pokiaľ v roku 1874 prvý misionár cirkvi, J. N. Andrews, nebol poslaný do Švajčiarska. Do Afriky sa adventná zvesť dostala v roku 1879, keď Dr. H. P. Ribton, po krátkej zastávke v Taliansku, sa prepravil do Egypta a založil školu. Jeho projekt však skončil, keď v susedstve školy vypukli nepokoje.

Prvou navštívenou neprotestantskou kresťanskou krajinou sa stalo Rusko, ktoré adventistický posol navštívil v roku 1886. 20. októbra 1890 bola v San Franciscu spustená na vodu plachetnica Pitcairn, ktorá už onedlho začala prevážať misionárov na Tichomorské ostrovy. Vyslanci adventistov siedmeho dňa po prvýkrát vkročili na nekresťanskú pôdu v roku 1894 na Zlatom pobreží (Ghana) v Západnej Afrike a Matabelelande v Južnej Afrike. V tom istom roku sa misionári ocitli v Južnej Amerike a v roku 1896 aj v Japonsku. Dnes cirkev pôsobí v 230 štátoch sveta.

Vydávanie a distribúcia literatúry boli hlavnými príčinami rastu adventného hnutia. Advent Review and Sabbath Herald (dnes Adventist Review), oficiálny cirkevný časopis, bol prvýkrát vytlačený v roku 1850 v Paris, štát Maine, časopis Youth's Instructor v Rochesteri, štát New York, v roku 1852 a Signs of the Times (Znamená doba) v Oaklande, štát California, v roku 1874. Prvé denominačné nakladateľstvo v Battle Creeku, Michigan, začalo fungovať v roku 1855 a v roku 1861 bolo zahrnuté do Asociácie vydavateľstiev a nakladateľstiev adventistov siedmeho dňa.

Inštitút zdravotnej reformy, neskôr známy ako sanatórium v Battle Creeku, otvoril svoje brány v roku 1866 a práca misionárskej spoločnosti bola zorganizovaná v roku 1870. Prvá z celosvetovej siete cirkevných škôl bola založená v roku 1872 a rok 1877 priniesol vznik asociácie sobotných škôl. V roku 1903 bolo vedenie denominácie presťahované z Battle Creeku v Michigane do

Washingtonu, D. C. a v roku 1989 do Silver Spring v štáte Maryland, kde pokračuje v rozvoji nervového centra do celého sveta rozširujúceho sa diela.

9.1 Adventisti na Slovensku

Začiatok Cirkvi adventistov na Slovensku siaha do minulého storočia príchodom viacerých evanjelikov z Nemecka a Rakúska. V roku 1903 boli v Bratislave pokrstení prví deviaty členovia a založili skupinu. V roku 1911 vznikol z tejto skupiny zbor s 18 členmi. Druhý zbor Cirkvi adventistov siedmeho dňa vznikol v Košiciach v roku 1912. Po skončení 1. svetovej vojny a vzniku Československa sa v roku 1919 vytvorila samostatná Československá únia Cirkvi adventistov. Okrem Českého a Moravskosliezskeho združenia sem patrilo aj Slovenské misijné pole so 148 členmi a 4 zbormi. V roku 1935 mala Československá únia Cirkvi adventistov 3546 členov. Rok 1938 priniesol do života cirkvi veľký zlom. Mníchovskou dohodou stratilo Slovenské misijné pole viac ako 250 členov, niekoľkých kazateľov a 9 zborov. Po vyhlásení Slovenského štátu v roku 1939 bola činnosť cirkvi úradne zastavená. Po II. svetovej vojne v roku 1948 vzniklo Slovenské združenie. V roku 1952 bola opäť úradne pozastavená činnosť cirkvi. Majetok cirkvi bol násilne vzatý a niektorí kazatelia boli uväznení. V roku 1956 bola činnosť cirkvi čiastočne obnovená a uväznení kazatelia boli prepustení. Slovenské združenie bolo znovu zriadené až v roku 1968 a majetok cirkvi bol úplne vrátený až po roku 1989. Dnes má Slovenské združenie Cirkvi adventistov 3 429 členov podľa sčítania obyvateľov Slovenska v roku 2001. Svetové údaje hovoria nasledovné: Pokrstených členov na svete 10 163 414, zborov 44 888, kazateľov 13 432. Pôsobia v 205 krajinách. Majú 4 450 základných škôl, 1 014 stredných, 90 vyšších a univerzít. Majú 162 nemocníc a sanatórií. Cirkev zamestnáva 165 213 ľudí. Prevádzkuje 127 sirotincov a domovov dôchodcov. Vlastní 57 nakladateľstiev a tlačiarň, v ktorých tlačí v 272 jazykoch.¹⁷¹

Úlohou vedenia cirkvi je určovať ciele, koordinovať programy a udržiavať jednotu učenia. Vlastný život cirkvi sa však odohráva v

¹⁷¹ Porov.: Údaje z roku 1998 podľa správy zverejnenej oddelením archívov a štatistiky Konferencie cirkvi adventistov s. d. v auguste 1999.

miestnych zboroch na úrovni rodín a jednotlivcov. Zbory využívajú svoj vplyv a pomoc tam, kde žijú. Usporadúvajú semináre proti stresu, fajčeniu a rôznym formám závislostí, o predmanželskej výchove, o harmonickom manželstve a komunikácii medzi ľuďmi, o zdravom životnom štýle a podobne. Organizujú zbierky na pomoc ľuďom v oblastiach postihnutých vojnami alebo prírodnými katastrofami. Kazatelia a laickí pracovníci majú prednáškové cykly na základných a stredných školách, ale aj vo väzniciach. Organizujú stretnutia mladých ľudí, festivaly hudby a piesní, športové aktivity pre mládež a letné tábory pre deti.¹⁷²

9.2 Organizačná štruktúra cirkvi

Generálna konferencia ako vrcholný orgán cirkvi má sídlo v USA.¹⁷³ Na Slovensku má štyridsaťpäť zborov a osem skupín.

¹⁷² Oficiálna stránka Cirkvi adventistov siedmeho dňa v Českej republike a pripomienky i podnety ohľadne web stránky na komunikace@casd.cz. Otázky o cirkvi na adrese unie@casd.cz

¹⁷³ <http://www.casd.sk/gk.htm>

9.2.1 Ústava Cirkvi adventistov siedmeho dňa¹⁷⁴

¹⁷⁴ Preambula.

Túto Ústavu vyhlasujeme preto, aby sme potvrdili, že

- na základe učenia Biblie považujeme za žiaduce a nevyhnutné zachovať v cirkvi poriadok a disciplínu a upraviť ňou vnútorné záležitosti cirkvi
- sa považujeme za súčasť svetového spoločenstva adventistov siedmeho dňa, a preto usudzujeme, že táto Ústava má byť vykladaná vždy v súlade so zásadami zakotvenými v Cirkevnom poriadku a v Pracovných zásadách Generálnej konferencie Cirkvi adventistov siedmeho dňa
- chceme mať túto Ústavu a k nej ako jej neoddeliteľnú súčasť pripojené Základné vieroučné výroky Cirkvi adventistov siedmeho dňa a ustanoviť ich záväznosť pre všetkých členov, orgány, predstaviteľov a inštitúcie cirkvi

Časť I.

Základné ustanovenia

čl. 1

(1) Cirkev adventistov siedmeho dňa je kresťanské spoločenstvo veriacich, ktorí dobrovoľne prijali a prežívajú vyznanie viery formulované v Základných vieroučných výrokoch Cirkvi adventistov siedmeho dňa.

(2) Cirkev adventistov siedmeho dňa (ďalej len "cirkev") je štátom uznanou a registrovanou cirkvou pôsobiacou na území Slovenskej republiky.

(3) Organizačnú štruktúru cirkvi tvoria tieto organizačné zložky:

a) zbory ako miestne spoločenstvá veriacich,

b) Slovenské združenie Cirkvi adventistov siedmeho dňa (ďalej len "združenie") ako zväzok zborov.

(4) Sídлом cirkvi je Bratislava, Cablkova 3, 821 04 Bratislava.

čl. 2

Poslanie cirkvi a jej úlohy

(1) Cirkev vychádza z pôvodného učenia kresťanskej cirkvi, ako sa nachádza v Novej zmluve a je pokračovateľkou reformačného úsilia našich predkov.

Vyznáva Boha Otca, Syna a Ducha Svätého. Prijíma Ježiša Krista ako svojho jediného Pána a Spasiteľa a chce ho z vďačnosti a lásky vo všetkom poslúchať a nasledovať. Uznáva platnosť Desatora a na jeho základe

zachováva siedmy deň - sobotu - ako deň odpočinku ustanovený Bohom. Jej pravidlom viery a pravidlom života je Písmo sväté - Stará a Nová zmluva - v jeho plnom znení.

(2) Hlavným poslaním, právom a povinnosťou cirkvi je zvestovať večné evanjelium nášho Pána a Spasiteľa, vyzývať všetkých ľudí, aby prijali Ježiša Krista ako svojho osobného Spasiteľa a pripojili sa k jeho cirkvi a viesť ich, aby sa pripravovali na jeho skorý druhý príchod, ako je to symbolicky vyjadrené v posolstve troch anjelov v 14. kapitole knihy Zjavenia.

(3) Cirkev sa predovšetkým snaží zvestovať Božie slovo, hlásať spôsob života podľa evanjelia, napĺňať náboženské potreby veriacich a konať kresťanskú dobročinnosť a služby v rôznych formách.

(4) V snahe dosiahnuť tento cieľ cirkev koná náboženské obrady, pripravuje programy a vykonáva katechetickú, pastoračnú, evanjelizačnú, zdravotnú, osvetovú, ekologickú, výchovnú, dobročinnú, kultúrnu a verejno-informačnú činnosť. Podporuje vzájomnú toleranciu, mier, bratstvo a kresťanskú lásku medzi ľuďmi všetkých vyznaní, národností, národov a rás, obhajuje občianske práva a slobody, najmä slobodu svedomia a náboženstva a chráni svoje dobré meno a povesť.

(5) Na splnenie svojho poslania a úloh cirkev využíva tiež:

- a) tlač, periodické a neperiodické publikácie;
- b) rozhlasové, televízne i rôzne iné audiovizuálne programy, ktoré vytvára a šíri sama alebo prostredníctvom na to oprávnených osôb;
- c) kurzy, vzdelávacie inštitúcie, ktoré zriaďuje a prevádzkuje;
- d) kultúrne, vzdelávacie, výchovné, zdravotnícke a iné zariadenia, zriadené inými subjektmi s ich súhlasom.

čl. 3

Spolupráca so svetovou Cirkvou adventistov siedmeho dňa

(1) Cirkev adventistov siedmeho dňa v Slovenskej republike je súčasťou svetovej Cirkvi adventistov siedmeho dňa, podieľa sa bezprostredne, najmä slobodnou účasťou svojich členov, na práci jej orgánov, uskutočňuje svoje programy v súlade s jej programami a hmotne i morálne podporuje celosvetové adventistické hnutie.

(2) Hoci je v otázkach vieroučných viazaná predovšetkým Božím slovom, v otázkach cirkevno-organizačných a cirkevno-právnych uznáva vyššie orgány celosvetovej cirkvi, predovšetkým Generálnu konferenciu Cirkvi adventistov siedmeho dňa a orgány príslušnej územnej divízie Generálnej konferencie a Česko-Slovenskej únie Cirkvi adventistov siedmeho dňa.

(3) Orgány združenia dbajú o to, aby vnútorné predpisy cirkvi, vrátane Ústavy cirkvi, boli v súlade s predpismi vydávanými vyššími orgánmi svetovej Cirkvi adventistov siedmeho dňa, predovšetkým Cirkevným poriadkom (Church Manual) a Pracovnými zásadami Generálnej konferencie Cirkvi adventistov siedmeho dňa (Working Policy).

čl. 4

Cirkev a štát

(1) Cirkev spravuje vlastné záležitosti slobodne a nezávisle od štátu, pričom sa riadi vlastnými vnútornými predpismi; spoluprácu so štátnymi orgánmi a inštitúciami v záujme rozvoja ľudskej osobnosti, zachovania slobody svedomia a všeobecného dobra pokladá za užitočnú a podporuje ju.

(2) Vo vzťahu k štátu cirkev pôsobí na to, aby práva veriacich, cirkví a náboženských spoločností boli zabezpečované Ústavou štátu, zákonmi, účinne chránené štátnou mocou a aby neboli podrobované iným obmedzeniam okrem tých, ktoré sú v právnom štáte nevyhnutné.

(3) Cirkev sa predovšetkým snaží o to, aby mal každý zabezpečenú slobodu svedomia a vyznania; a aby tým, ktorí o to žiadajú, bola daná skutočná, zákonom zaručená možnosť svätiť sobotu od piatkového do sobotného západu slnka ako deň odpočinku podľa Písma a konať náboženské obrady.

Časť II.

Členovia a pracovníci cirkvi

Hlava prvá

Členovia cirkvi

čl. 5

Vznik členstva

(1) Členom cirkvi sa môže stať každý vekovo a rozumovo spôsobilý človek, ktorý dobrovoľne a na základe slobodného rozhodnutia uznáva a prakticky

napĺňa zásady, poslanie a životný štýl, ktorý cirkev prijala.

(2) Ālenstvo v cirkvi vzniká rozhodnutím zboru na základe žiadosti o prijatie za člena, obvykle obradom krstu, výnimočne na základe vyznania viery, ak bol žiadateľ už v minulosti pokrstený ponorením.

(3) Každý člen cirkvi je súčasne členom niektorého zboru.

čl. 6

Práva člena

(1) Každý člen cirkvi má právo za rovnakých podmienok využívať zariadenie cirkvi a plne sa podieľať na jej živote a činnosti, predovšetkým sa zúčastňovať na zhromaždeniach, obradoch a programoch konaných cirkvou.

(2) Každý člen cirkvi, ktorý nie je v cirkevnej kázni, má právo voliť a byť volený do orgánov cirkvi, vykonávať funkcie, ktorými je poverený, a vystupovať v zborových zhromaždeniach.

(3) Člen cirkvi má právo obracať sa na orgány cirkvi s podnetmi a sťažnosťami a ak nie je s vybavením spokojný, môže sa so žiadosťou o preskúmanie obrátiť podľa povahy veci buď na vyšší výkonný orgán, alebo môže žiadať, aby o jeho veci rozhodlo príslušné pracovné zhromaždenie.

čl. 7

Dobrovoľný zväzok vyplývajúci z členstva v cirkvi

Každý člen cirkvi je zaviazaný usilovať sa svojimi schopnosťami a možnosťami o naplnenie poslania cirkvi, dodržiavať túto Ústavu a ďalšie vnútorné predpisy cirkvi a rozhodnutia jej orgánov, morálne i materiálne cirkev podporovať, dôstojne reprezentovať svoju vieru i cirkev a podľa svojich síl a schopností sa zúčastňovať na živote zboru a programoch cirkvi.

čl. 8

Následky porušenia povinností vyplývajúcich zo zásad členstva

(1) Nedodržanie povinností vyplývajúcich zo zásad členstva v cirkvi musí byť s členom prerokované a musí mu byť poskytnutá možnosť, aby vysvetlil a obhájl svoje konanie.

(2) Ak sa preukáže, že člen svoje povinnosti nedodržiava a ak bratské napomenutie na nápravu nestačí, alebo k nej nevedie, príslušný orgán cirkvi rozhodne o

- a) uložení cirkevnej kázne na obdobie najviac dvanásť mesiacov,
- b) vylúčení z cirkvi.

čl. 9

Zánik členstva v cirkvi

(1) Členstvo v cirkvi zaniká:

- a) vystúpením člena z cirkvi na vlastnú žiadosť,
- b) vylúčením člena z cirkvi,
- c) smrťou.

(2) Zánikom členstva nevzniká právny nárok bývalého člena alebo iných osôb na vrátenie finančných alebo hmotných príspevkov a darov cirkvi alebo na podiel z majetku cirkvi.

čl. 10

Cirkevný poriadok stanovuje podrobnosti o tom, kto a za akých podmienok môže byť prijatý do cirkvi, o právomoci cirkevných orgánov rozhodovať o uložení cirkevnej kázne a vylučovaní z cirkvi a o opravných prostriedkoch proti takýmto rozhodnutiam.

Hlava druhá

Duchovenský a iní pracovníci cirkvi

čl. 11

Duchovenský pracovníci

(1) Duchovenský pracovník cirkvi je jej člen, ktorý je držiteľom platného poverenia alebo povolenia na duchovenskú službu a je obvykle v pracovnom pomere k niektorej organizačnej zložke cirkvi.

(2) Poverenie alebo povolenie vykonávať duchovenskú službu môže udeliť výbor združenia, a to na funkčné obdobie výboru, no najdlhšie do najbližšej konferencie.

(3) Poverenie na duchovenskú službu sa môže udeliť len vysvätenému (ordinovanému) kazateľovi; ostatným duchovenským pracovníkom (nevysväteným kazateľom, ktorými sú najmä kazatelia v nástupnej praxi a biblickí pracovníci) sa udeľuje povolenie na duchovenskú službu.

(4) Orgán oprávnený udeľovať poverenie alebo povolenie, ho môže tiež odňať, ak zanikli predpoklady potrebné na jeho udelenie. V takom prípade je

zbor, ktorého členom duchovenský pracovník je, povinný túto skutočnosť prerokovať a vyvodit' z nej prípadné disciplinárne dôsledky.

čl. 12

Predpoklady na udelenie poverenia a povolenia

(1) Poverenie alebo povolenie na duchovenskú službu možno udeliť len členovi cirkvi, ktorý preukazuje lásku k Bohu a k jeho Slovu, hlbokú vieru, spĺňa duchovné, mravné a intelektuálne predpoklady, získal požadované teologické vzdelanie, má vnútornú istotu povolania k duchovenskej službe a je oddaný Božiemu dielu.

(2) Vysväteným kazateľom sa môže stať duchovenský pracovník, ktorý úspešne vykonal nástupnú prax a výbor únie vyslovil na návrh výboru združenia súhlas s jeho ordináciou.

čl. 13

Povinnosti duchovenských pracovníkov

Duchovenskí pracovníci sú okrem povinností člena cirkvi povinní vykonávať svedomite duchovenskú službu, aktívne plniť zverené úlohy, rozvíjať predpoklady na výkon duchovenského povolania, prehĺbovať si vedomosti najmä účasťou na kurzoch, seminároch a školeniach organizovaných cirkvou. V občianskom živote sú povinní zdržať sa všetkého, čo by mohlo ohroziť dobré meno cirkvi i pracovníka osobne.

čl. 14

Ostatní pracovníci cirkvi

Organizačné zložky cirkvi zamestnávajú v pracovnom pomere ďalších pracovníkov, predovšetkým členov cirkvi. Práva a povinnosti z tohto pracovného pomeru sa riadia platnými právnymi predpismi a pracovnou zmluvou.

Časť III.

Vnútorné pomery cirkvi

Hlava prvá

Organizácia cirkvi

čl. 15

Zásady organizácie

- (1) Zdrojom autority cirkvi sú rovnakou mierou všetci jej členovia.
- (2) Cirkev je organizovaná od najnižších článkov po najvyššie na zastupiteľskom (delegačnom) princípe a na princípe zodpovednosti výkonných orgánov zhromaždeniam veriacich alebo ich delegátov.
- (3) Zhromaždenie veriacich alebo ich delegátov na jednotlivých stupňoch (pracovné zhromaždenia) ustanovuje predovšetkým voľbou na určitú dobu výkonné orgány a predstaviteľov cirkvi, poveruje ich správou cirkevných záležitostí, ukladá im úlohy, kontroluje ich splnenie a volá ich na zodpovednosť.

čl. 16

Orgány a predstavitelia cirkvi

- (1) Orgány cirkvi na jednotlivých stupňoch organizácie sú:
 - a) pracovné zhromaždenia, a to
 - aa) pracovné zhromaždenie zboru, ktoré tvoria všetci pokrstení členovia miestneho zboru, kazateľ ustanovený orgánom združenia, prípadne prítomní predstavitelia združenia a únie,
 - ab) konferencia združenia, ktorú tvoria delegáti zborov, duchovenskí pracovníci s poverením, ktorí pracujú v združení, delegáti inštitúcií zriadených združením menovaní výborom združenia a prítomní, tým poverení zástupcovia príslušnej únie, divízie a Generálnej konferencie Cirkvi adventistov siedmeho dňa,
 - b) výkonné orgány (ďalej len "výbory"), a to
 - ba) výbor zboru,
 - bb) výbor združenia.
- (2) V mene cirkvi vystupujú jej predstavitelia:
 - a) zboru: kazateľ ustanovený výborom združenia a starší alebo vedúci zboru volený pracovným zhromaždením zboru,
 - b) združenia: predseda združenia, tajomník združenia a hospodár združenia, ktorí sú volení konferenciou združenia.
- (3) Predstaviteľ vyššej organizačnej zložky cirkvi má právo predsedat' zasadaniam výborov nižších organizačných zložiek a hlasovať ako ich člen.

čl. 17

Inštitúcie cirkvi

(1) Nato, aby cirkev efektívne realizovala niektoré svoje programy a dosahovala vytýčené ciele, jej orgány zriaďujú, vytvárajú a zakladajú pomocné organizácie, zariadenia, nadácie, neziskové organizácie a podobné inštitúcie (ďalej len "inštitúcie cirkvi").

(2) Inštitúcie cirkvi vykonávajú svoje poslanie v rámci zásad, štatútu, uznesení orgánu cirkvi, ktorý ich zriadil (ďalej len "zriaďovacia listina"). Zriaďovacia listina musí obsahovať názov, sídlo, právny status, ideový zámer, program, organizačnú štruktúru, spôsob financovania, hospodárenia, ustanovovanie vedúcich inštitúcie cirkvi, spôsob jej zániku a majetkového vysporiadania.

(3) Inštitúciu cirkvi ako právnickú osobu môže zriadiť a zrušiť výbor združenia po predchádzajúcom súhlase výboru únie.

Hlava druhá

Voľby v cirkvi

čl. 18

Výkon volebného práva

Volebné právo vykonáva člen cirkvi osobne na pracovnom zhromaždení.

Zastúpenie nie je prípustné.

čl. 19

Výber kandidátov

(1) Kandidátov na členstvo vo výboroch, na jednotlivé služby a predstaviteľov navrhuje menovací výbor zvolený príslušným pracovným zhromaždením.

(2) Každý člen pracovného zhromaždenia je oprávnený predniesť menovaciemu výboru svoje návrhy a pripomienky.

(3) Predloženie návrhu je možné len na základe predchádzajúceho súhlasu kandidáta.

(4) Menovací výbor predkladá návrhy pracovnému zhromaždeniu.

čl. 20

Hlasovanie

(1) Hlasovanie je platné, ak sa ho zúčastní nadpolovičná väčšina oprávnených na hlasovanie. Pri hlasovaní počas pracovného zhromaždenia zboru platia ustanovenia Cirkevného poriadku.

(2) Hlasuje sa zdvihnutím ruky.

(3) Ak o to požiada nadpolovičná väčšina oprávnených na hlasovanie, nariadi predsedajúci tajné hlasovanie.

(4) Predsedajúci je povinný urobiť vhodné opatrenia na riadne spočítanie hlasov, prípadne na zabezpečenie tajnosti hlasovania.

(5) Zvolený je ten, kto dostal nadpolovičnú väčšinu odovzdaných platných hlasov.

(6) Ak nebude navrhnutý kandidát zvolený, predloží menovací výbor nový návrh.

Kooptácia

čl. 21

(1) Ak sa v priebehu volebného obdobia uvoľní miesto vo výbore, možno naň kooptovať spôsobilého člena cirkvi, ktorý má pasívne volebné právo a spĺňa na jeho zastávanie prípadne ďalšie podmienky stanovené touto Ústavou alebo inými vnútornými predpismi cirkvi.

čl. 22

(1) Kooptáciou podľa predchádzajúceho ustanovenia možno nahradiť najviac jednu tretinu miest vo výbore.

(2) Ak dôjde k uvoľneniu väčšieho počtu miest, než možno kooptáciou obsadiť, uvoľnené miesta ostanú neobsadené do konca funkčného obdobia.

(3) Ak v dôsledku uvoľnenia miest a nemožnosti kooptácie podľa predchádzajúceho odseku nemôže výbor vykonávať svoju funkciu, je povinný zvolať mimoriadne pracovné zhromaždenie na voľbu nového výkonného orgánu.

čl. 23

(1) O vykonanej kooptácii výbor bezodkladne informuje výbor vyššieho stupňa.

(2) Mandát člena kooptovaného do výboru združenia zaniká, ak s kooptáciou vysloví nesúhlas výbor únie.

čl. 24

(1) Podrobnosti o voľbách pri konferencii združenia stanovuje Organizačný a rokovací poriadok cirkvi.

(2) Podrobnosti o voľbách v pracovnom zhromaždení zboru stanovuje Cirkevný poriadok.

Hlava tretia

Rokovanie a rozhodovanie orgánov cirkvi

čl. 25

(1) Konanie pracovného zhromaždenia sa musí písomne oznámiť najmenej štyri týždne pred jeho začatím a súčasne uviesť program rokovania. Pracovné zhromaždenie zboru môže byť zvolané dva týždne pred jeho začatím, a to aj ústne.

(2) Výbory zasadať vo vopred dohodovaných termínoch; mimoriadne zvolanie sa urobí najvhodnejším spôsobom.

(3) Rokovanie orgánu cirkvi musí byť zvolané, ak o to požiadajú s uvedením dôvodov nadpolovičná väčšina jeho členov alebo výbor toho istého alebo vyššieho stupňa.

(4) Rokovania orgánov cirkvi sú neverejné. Na rokovania orgánu môžu byť prizvaní ďalší členovia cirkvi alebo iné osoby, ak je to potrebné a vhodné.

čl. 26

(1) Orgán cirkvi je uznášaniaschopný, ak sa na jeho rokovaní zúčastňuje nadpolovičná väčšina jeho členov. Predstavitelia a zástupcovia vyšších organizačných zložiek, ktorí sú na rokovaní orgánu prítomní, sa na tento účel do počtu členov nezarátavajú; pre pracovné zhromaždenie zboru platia ustanovenia Cirkevného poriadku.

(2) Návrh je prijatý, ak je zaň nadpolovičná väčšina odovzdaných hlasov.

(3) Ústava alebo vnútorné predpisy cirkvi ustanovujú, v ktorých prípadoch je na prijatie návrhu potrebná kvalifikovaná väčšina.

(4) O pracovnom zhromaždení i o rokovaní výboru sa spisuje zápis, ktorý obsahuje mená účastníkov, predsedajúcich, miesto a deň zasadania, prerokované otázky a výsledky hlasovania o nich.

(5) Zápis o rokovaní cirkevného orgánu musí byť tomuto orgánu predložený na odsúhlasenie najneskôr na jeho nasledujúcom zasadaní.

(6) Rovnopis zápisu o zasadaní orgánu cirkvi predkladá predsedajúci bezodkladne vyššiemu výkonnému orgánu. Orgány zboru tak robia len na

požiadanie.

(7) Pre rokovania zborového zhromaždenia platia ustanovenia Cirkevného poriadku.

čl. 27

Náprava nesprávnych rozhodnutí

(1) Pracovné zhromaždenie vyššieho stupňa nie je nadriadené pracovnému zhromaždeniu nižšieho stupňa vo veciach, ktoré patria do samostatnej pôsobnosti pracovného zhromaždenia nižšieho stupňa. Ak sa však pracovné zhromaždenie nižšieho stupňa uznieslo na rozhodnutí, ktoré odporuje právnemu predpisu, tejto Ústave alebo inému záväznému vnútrocirkevnému predpisu alebo rozhodnutiu, pracovné zhromaždenie vyššieho stupňa také rozhodnutie zruší.

(2) Vyšší výbor je nadriadený nižšiemu výboru, v rámci svojich právomocí je oprávnený ukladať mu úlohy a kontrolovať ich plnenie. Ak nižší výbor prijal rozhodnutie, ktoré odporuje právnemu predpisu, tejto Ústave alebo inému záväznému vnútrocirkevnému predpisu alebo rozhodnutiu, vyšší výbor také rozhodnutie zruší a podľa okolností uloží nižšiemu výboru vec znova prerokovať alebo o nej rozhodne sám.

(3) Vyšší výbor nie je nadriadený pracovnému zhromaždeniu nižšieho organizačného stupňa. Ak však zistí, že toto pracovné zhromaždenie prijalo rozhodnutie, ktoré odporuje právnemu predpisu, tejto Ústave alebo inému záväznému vnútrocirkevnému predpisu alebo rozhodnutiu, je oprávnený pozastaviť jeho vykonávanie. V takom prípade je povinný vec predložiť svojmu pracovnému zhromaždeniu na rozhodnutie.

Časť IV.

Pôsobnosť orgánov cirkvi

Hlava prvá

Združenie

Konferencia združenia

čl. 28

(1) Konferencia združenia je najvyšší orgán cirkvi.

(2) Pravidelná konferencia združenia sa koná raz za tri alebo štyri roky, podľa

rozhodnutia konferencie únie, a zvoláva ju výbor združenia.

(3) Mimoriadnu konferenciu zvolá výbor združenia podľa rozhodnutia riadnej konferencie združenia, z vlastného rozhodnutia alebo na žiadosť:

- a) väčšiny zborov,
- b) výboru únie,
- c) výboru príslušnej divízie Generálnej konferencie Cirkvi adventistov siedmeho dňa.

(4) Ak mimoriadnu konferenciu nezvolá výbor združenia, hoci je to jeho povinnosť, urobí tak výbor únie.

čl. 29

(1) Na konferencii združenia sa s právom hlasovať zúčastňujú:

- a) delegáti vybratí zbormi. Ich počet sa určí podľa nasledujúceho kľúča:
 - aa) zbor s počtom členov menej než 50: 1 delegát,
 - ab) zbor s počtom 50 alebo viac členov: na každých plných 50 členov: po 1 delegátovi,
na zostávajúcich neúplných 50 členov, ak ich počet presiahne 25: 1 delegát,
- b) delegáti zboru pri združení, ktorí sú pri zachovaní pravidla v bode a) poverení výborom združenia,
- c) členovia výboru združenia a kazatelia s poverením, ktorí pracujú na združení,
- d) delegáti inštitúcií cirkvi, spravovaných združením, ktorí sú delegovaní výborom združenia,
- e) tím poverení členovia výboru únie, členovia výboru Generálnej konferencie a členovia výboru príslušnej divízie Generálnej konferencie Cirkvi adventistov siedmeho dňa, ich podiel na počte oprávnených na hlasovanie nesmie byť vyšší než 10 %.

Súčet oprávnených na hlasovanie podľa odstavca c), d) a e) nesmie presiahnuť počet delegátov určených podľa odstavca a) a b).

(2) Delegátom konferencie združenia môže byť len člen cirkvi, ktorý žije podľa zásad viery, podporuje cirkev a je schopný vhodným spôsobom reprezentovať základné poslanie cirkvi a záujmy združenia a prejavuje zásady kresťanskej etiky.

(3) Ako pozorovateľ konferencie sa môže zúčastniť tiež každý člen cirkvi. Právo hlásiť sa o slovo a hlasovať však majú len riadni delegáti konferencie.

čl. 30

(1) Konferencii združenia predsedá a rokovanie vedie predseda združenia alebo ním poverený zástupca. Podrobnosti stanoví Organizačný a rokovací poriadok cirkvi.

(2) Konferencia združenia najmä:

- a) hodnotí činnosť zborov, združenia, jeho výboru, predstaviteľov združenia, kazateľov a inštitúcií cirkvi zriadených združením za obdobie od poslednej konferencie a prijíma opatrenia na odstránenie zistených nedostatkov,
- b) hodnotí hospodárenie združenia a zborov, dodržiavanie ich rozpočtov, prerokúva správu cirkevného audítora o hospodárení združenia a prijíma zásadné rozhodnutia majetkovej a finančnej povahy na ďalšie obdobie,
- c) prijíma opatrenia na zabezpečenie jednoty a čistoty viery, na dodržiavanie Ústavy a ďalších cirkevných predpisov, uznesení a opatrení nevyhnutných na všestranný, harmonický a rovnomerný rozvoj všetkých zborov a inštitúcií cirkvi zriaďovaných združením,
- d) stanovuje programy a ciele práce združenia v budúcom období a spôsoby ich zabezpečenia,
- e) volí na ďalšie funkčné obdobie predstaviteľov a ďalších členov výboru združenia,
- f) zriaďuje a ruší oddelenia združenia a volí na celé funkčné obdobie orgánov združenia alebo na jeho časť vedúcich oddelení alebo poveruje výbor združenia ich menovaním,
- g) hodnotí hospodárenie a ďalšiu činnosť inštitúcií cirkvi,
- h) vyhlasuje mimoriadne zbierky na zabezpečenie programov a projektov združenia,
- i) prerokúva a rozhoduje o opravných prostriedkoch vo veciach disciplinárnych a kárnych opatrení, ak ide o členov, zamestnancov združenia alebo zbory.
- j) prijíma alebo vylučuje zbory zo zväzku združenia cirkvi.

Výbor združenia

čl. 31

- (1) Členmi výboru združenia sú predstavitelia združenia a ďalší 4 až 14 členovia volení konferenciou združenia.
- (2) Právo hlasovať pri rokovaní výboru združenia má aj predstaviteľ únie, príslušnej divízie a Generálnej konferencie Cirkvi adventistov siedmeho dňa, ak sa osobne zúčastní na rokovaní výboru združenia. Hlasovať môžu tiež ďalší takí predstavitelia za rovnakých podmienok, ak však ich hlasy nepresiahnu 10 % počtu prítomných členov výboru združenia.
- (3) Riadne zasadnutie výboru združenia zvoláva predseda združenia alebo tajomník združenia najmenej štyrikrát v roku.
- (4) Mimoriadne zasadnutie výboru združenia musí byť zvolané:
 - a) na žiadosť nadpolovičnej väčšiny členov výboru združenia,
 - b) na žiadosť výboru únie alebo únijnej rady,
 - c) na žiadosť väčšiny zborov združenia.
- (5) Ak zasadnutie výboru združenia nemôže viesť predseda združenia preto, že je navrhnuté jeho odvolanie, alebo preto, že má byť kooptovaný nový predseda, musí ho viesť predseda únie alebo ním poverený zástupca.
- (6) Na kooptáciu alebo odvolanie predsedu združenia je potrebné, aby sa na zasadnutí výboru združenia zúčastnili najmenej dve tretiny jeho členov a na prijatie návrhu sú potrebné najmenej dve tretiny hlasov všetkých prítomných.

čl. 32

- (1) V období medzi konferenciami združenia rozhoduje výbor združenia o všetkých otázkach súvisiacich s bežným chodom združenia.
- (2) Výbor združenia najmä:
 - a) vykonáva a zabezpečuje vykonávanie úloh, ktoré vyplynuli z konferencie združenia,
 - b) dozerá na činnosť, vieroučnú čistotu a mravnú úroveň členov, kazateľov a ďalších zamestnancov, ako aj inštitúcií cirkvi, ktoré združenie zriadilo, odstraňuje a ukladá odstraňovať zistené nedostatky,
 - c) priebežne sleduje duchovnú úroveň, vnútorný život a činnosť jednotlivých zborov,
 - d) kontroluje činnosť zborov vo veciach hospodárskych a finančných, sleduje využívanie majetku združenia a majetku zborov,

- e) prerokúva podnety a opravné prostriedky urobené členmi alebo zamestnancami združenia, rozhoduje o odvolaniach členov proti rozhodnutiam výborov zborov,
- f) posudzuje prijímanie alebo prepúšťanie zamestnancov združenia,
- g) vyjadruje sa k návrhom výborov zborov na vysvätenie, udelenie alebo odňatie povolenia alebo poverenia na duchovenskú službu, alebo prepustenie z pracovného pomeru,
- h) zostavuje ročný rozpočet združenia, zodpovedá za hospodárenie podľa neho, kontroluje jeho plnenie, rozhoduje o nakladaní s peňažnými a inými prostriedkami združenia, každoročne prerokúva správu cirkevného audítora a vyvodzuje z nej dôsledky vrátane osobnej zodpovednosti,
- i) poveruje delegátov na konferenciu únie, prípadne na iné zjazdy, sympóziá, semináre a akcie organizované úniou,
- j) zabezpečuje školenia a vzdelávanie starších zborov, vedúcich zborov a skupín a ďalších činovníkov zborov,
- k) s predchádzajúcim súhlasom výboru únie zriaďuje a ruší inštitúcie cirkvi, vydáva ich základné dokumenty, hodnotí ich hospodárenie a ďalšiu činnosť, menuje a odvoláva ich vedúcich a ukladá im opatrenia na odstránenie zistených nedostatkov.

čl. 33

Predstavitelia združenia

- (1) Predsedom združenia môže byť len kazateľ s poverením. Koná v mene cirkvi vo vnútri cirkvi i navonok vo všetkých veciach, ktoré patria do pôsobnosti združenia.
- (2) Tajomník združenia môže byť len kazateľ s poverením. Po dohode s predsedom koná v mene združenia vo veciach administratívnych a v neprítomnosti predsedu združenia ho zastupuje.
- (3) Hospodár združenia zodpovedá za nakladanie s finančnými prostriedkami a inými materiálnymi hodnotami a po dohode s predsedom koná v mene združenia vo veciach hospodárskych.
- (4) Tajomník a hospodár združenia môže byť súčasne jedna osoba.

čl. 34

Okrsky

- (1) Výbor združenia môže sústrediť niektoré zbory v oblasti svojej územnej pôsobnosti do okrskov.
- (2) Na čele okrsku je vysvätený kazateľ, ktorého úlohou je najmä koordinovať činnosť zborov v okrsku a ich kazateľov a dohliadať na uskutočňovanie programov a projektov stanovených pre okrskov orgánmi združenia.
- (3) Okrskový kazateľ vedie radu okrsku, ktorú tvoria všetci kazatelia, starší zborov, vedúci zborov a skupín okrsku. Rada okrsku plní konzultatívne a poradenské úlohy.

Hlava druhá

Zbor

čl. 35

- (1) Zbor je základná organizačná zložka cirkvi na určenom území. Zbor tvorí najmenej 12 členov cirkvi, ak pri zriadení zboru alebo neskôr nebolo ustanovené inak.
- (2) Úlohou zboru je plniť základné poslanie a ciele cirkvi na vymedzenom území, predovšetkým uspokojovať náboženské potreby členov cirkvi, propagovať prakticky prežívané biblické zásady viery, propagovať a realizovať zásady evanjelia, ktoré harmonicky rozvíjajú ľudskú osobnosť duchovne, duševne, telesne i spoločensky.
- (3) Na to zbor organizuje a koná bohoslužby, modlitebné zhromaždenia, kázanie Božieho slova, cirkevné obrady, evanjelizačné prednášky, zhromaždenia a programy, prednášky a programy s námetmi zdravotne-osvetovými, etickými, týkajúcimi sa spoločenského a rodinného života, výchovy detí, všestranného rozvoja ľudskej osobnosti, zvoláva porady zboru a jeho orgánov a vykonáva ďalšiu činnosť v súlade s poslaním a cieľmi cirkvi.
- (4) Spoločenstvá členov cirkvi, ktoré nemôžu vytvoriť vlastnú organizačnú zložku cirkvi, tvoria skupiny, ktoré sú súčasťou niektorého existujúceho zboru. Skupinu vedie vedúci skupiny menovaný výborom zboru.
- (5) Pre členov cirkvi, ktorí zo závažných dôvodov nemôžu byť členmi niektorého miestneho zboru alebo skupiny, môže výbor združenia zriadiť zbor pri združení.

(6) Podrobnosti o členstve v zbore, úlohách a práci zboru, úlohách a organizácii zborového zhromaždenia, o práci výboru zboru a jeho predstaviteľov, o voľbách a hospodárení zboru ustanovuje Cirkevný poriadok.

Časť V.

Hospodárenie cirkvi a jeho kontrola

čl. 36

Základné ustanovenia

(1) Zdrojom finančných príjmov cirkvi sú najmä:

- a) desiatky, osobné dary a príspevky členov,
- b) príspevky, dary, dedičstvá, odkazy, dotácie a subvencie od fyzických i právnických osôb z tuzemska i zo zahraničia,
- c) výnosy pravidelných i mimoriadnych účelových zbierok vo vnútri cirkvi i mimo nej,
- d) dotácie a príspevky Generálnej konferencie, príslušnej divízie Generálnej konferencie, Česko-Slovenskej únie, prípadne sesterských zahraničných organizácií a inštitúcií Cirkvi adventistov siedmeho dňa,
- e) výnosy, hospodárske prebytky alebo zisk inštitúcií cirkvi.

(2) Všetky organizačné zložky cirkvi hospodária s prijatými prostriedkami v súlade s právnym poriadkom štátu, podľa vopred schváleného rozpočtu a v súlade s Finančným poriadkom cirkvi.

(3) Desiatky sa musia podľa zásady prijatej cirkvou používať na zvestovanie evanjelia. Účelové zbierky a dary musia byť použité na účel, na ktorý boli vyzbierané alebo podľa určenia darcu.

(4) Účty cirkvi musia byť vedené v spoľahlivých peňažných ústavoch na meno cirkvi a disponovať s prostriedkami na týchto účtoch sú oprávnené len osoby výslovne určené výkonným orgánom.

(5) Každá organizačná zložka je povinná viesť starostlivo účtovníctvo podľa právnych predpisov, predkladať podľa vnútorných predpisov cirkvi správy a výkazy o svojom hospodárení a poskytovať ďalšie údaje potrebné na preverenie správnosti hospodárenia.

čl. 37

Hospodárenie zboru

(1) Základným zdrojom príjmov zboru je hlavná zbierka v rámci bohoslužby s kázaním v sobotu dopoludnia a účelové zbierky a dary určené zboru.

(2) Príspevky a dary určené vyšším organizačným zložkám cirkvi, vrátane desiatkov, zbor posielajú na účet združenia.

(3) Podrobnosti o hospodárení zboru ustanovuje Cirkevný poriadok.

čl. 38

Kontrola hospodárenia

(1) Hospodárenie združenia a inštitúcií cirkvi podlieha každoročnej pravidelnej nezávislej a odbornej kontrole, ktorú vykonáva audítor určený príslušnou divíziou Generálnej konferencie Cirkvi adventistov siedmeho dňa alebo audítor určený výborom únie.

(2) Správa o vykonanom audite a odporúčanie audítora majú záväzný charakter. Predstavitelia organizačnej zložky cirkvi musia s nimi oboznámiť členov výkonného orgánu a sú do 60 dní od predloženia správy povinní oznámiť nadriadenému výkonnému orgánu, aké opatrenia boli prijaté a vykonané na nápravu zistených nedostatkov.

(3) Hospodár združenia je povinný vykonávať alebo zabezpečiť vykonanie každoročnej kontroly hospodárenia jednotlivých zborov.

(4) Každé pracovné zhromaždenie má právo zvoliť tiež revíziu komisiu alebo určiť revízorov, ktorí vykonajú nezávislú revíziu hospodárenia príslušnej organizačnej zložky cirkvi.

Časť VI.

Právne pomery cirkvi

čl. 39

(1) Spôsobilosť mať práva a povinnosti má v plnom rozsahu cirkev. Tiež má neobmedzenú spôsobilosť nadobúdať svojimi úkonmi práva a zaväzovať sa.

(2) Zbor je oprávnený vlastnými úkonmi nadobúdať práva a zaväzovať sa v rozsahu delegovanom združením. Nemôže však samostatne nadobúdať, predávať, darovať, zaťažovať, prenajímať nehnuteľnosti alebo akokoľvek inak s nimi právne disponovať.

(3) Štatutárnym orgánom cirkvi je výbor združenia; v jeho mene sú oprávnení konať predseda, tajomník a hospodár združenia.

(4) V mene zboru sú oprávnení konať kazateľ a starší alebo vedúci zboru.

(5) Právne dokumenty podpisuje za cirkev predseda združenia. V mene zboru podpisuje také dokumenty kazateľ ustanovený združením alebo starší, resp. vedúci zboru. Označovanie a podpisovanie dokumentov vo finančnom a inom bežnom styku medzi orgánmi cirkvi i navonok upravuje Organizačný a rokovací poriadok.

čl. 40

(1) Pri rozpustení niektorého zboru alebo pri vylúčení všetkých jeho členov z cirkvi prechádza všetok majetok tohto zboru a všetky jeho práva a záväzky ku dňu rozpustenia zboru alebo vylúčenia všetkých jeho členov z cirkvi na cirkev ako celok, ibaže by orgán, ktorý rozhodol o rozpustení zboru alebo vylúčení jeho členov, o takomto majetku, právach alebo záväzkoch urobil výslovne iné opatrenia.

(2) O zániku cirkvi ako celku musí rozhodnúť konferencia združenia a takýto návrh musí byť prijatý dvojtretinovou väčšinou všetkých oprávnených na hlasovanie. V takom prípade konferencia súčasne menuje likvidátora a rozhodne o tom, na aké účely má byť použitý likvidačný zostatok. O archiváliách, záznamoch a dokumentoch rozhodne likvidátor v dohode s predstaviteľmi únie a Generálnej konferencie Cirkvi adventistov siedmeho dňa, orgánom štátnej pamiatkovej starostlivosti a orgánom štátnej archívnej správy.

Časť VII.

Záverečné ustanovenia

čl. 41

(1) Všetky poriadky, smernice, uznesenia a iné vnútorné predpisy vydané v minulosti orgánmi cirkvi a doteraz platné, musia byť do konca roku 1995 uvedené do súladu s touto Ústavou, Cirkevným poriadkom a Pracovnými zásadami Generálnej konferencie Cirkvi adventistov siedmeho dňa, inak strácajú platnosť.

(2) Záväzný výklad tejto Ústavy vykonáva výbor združenia.

čl. 42

9.3 Základné vieroučné výroky

Adventisti siedmeho dňa prijímajú Písmo sväté za svoje jediné krédo a z neho odvodzujú základné vieroučné zásady. Uvedené výroky sú výrazom toho, ako cirkev učenie Písma svätého chápe a vyjadruje. K revízii týchto výrokov môže dôjsť pri zasadnutí Generálnej konferencie, ak je cirkev Duchom Svätým vedená k plnšiemu pochopeniu pravdy Písma, alebo ak nachádza výstižnejšie výrazové prostriedky na vyjadrenie učenia svätého Božieho slova.

1. Písmo sväté

Písmo sväté, Stará a Nová zmluva, je inšpirované Božie slovo, ktoré z podnetu Ducha Svätého oznamovali a napísali svätí, Bohom povolaní ľudia. Boh v tomto Slove zveril človekovi poznanie nutné na spasenie. Písmo sväté je neomylné zjavenie Božej vôle. Je meradlom povahy, skúšobným kameňom skúseností, spoľahlivým zjavením učenia a vierohodným záznamom o Božích skutkoch v dejinách.

2. Trojjediný Boh

Boh je jeden: Otec, Syn a Duch Svätý; jednota troch súvečných osôb. Je nesmrteľný, všemohúci, vševediaci, vševládny a všadeprítomný. Je nekonečný, presahuje všetko ľudské chápanie, no predsa je známy prostredníctvom svojho sebazjavenia. Hoden je, aby ho celé stvorenstvo naveky vzývalo, velebilo a slúžilo mu.

3. Otec

Boh, večný Otec, je stvoriteľ, zdroj, udržiavateľ a vládca celého stvorenstva. Je spravodlivý a svätý, zľutovný a milostivý, dlhohovievajúci, plný neochvejnej lásky a vernosti. Moc a vlastnosti prejavené v Synovi a v Duchu Svätom zjavujú aj Otca.

4. Syn

Na prijatie tejto Ústavy, jej zmien a doplnkov je potrebná dvojtretinová väčšina všetkých osôb oprávnených na hlasovanie.

čl. 43

Táto Ústava bola prijatá konferenciou Cirkvi adventistov siedmeho dňa 28. apríla 1995 v Bratislave a registrovaná Ministerstvom kultúry Slovenskej republiky 18. 4. 1996 pod č. j. MK - 58/96 - 320.

Boh, večný Syn, sa v Ježišovi Kristovi stal človekom. Prostredníctvom neho boli stvorené všetky veci, zjavila sa Božia povaha, uskutočnilo sa spasenie ľudstva a súdený je svet. Večne pravý Boh stal sa aj pravým človekom, Ježišom Kristom. Počatý z Ducha Svätého narodil sa z Márie, Panny; žil a pokúšaný bol ako človek, ale dokonale spríkladnil Božiu spravodlivosť a lásku. Svojimi divmi prejavil Božiu moc a osvedčil, že je Bohom sľúbený Mesiáš. Dobrovoľne trpel a zomrel na kríži pre naše hriechy a namiesto nás. Vstal z mŕtvych, vstúpil na nebesá, kde v našom záujme slúži v nebeskom svätostánku. Opäť príde v sláve, aby navždy vyslobodil svoj ľud a všetko obnovil.

5. Duch Svätý

Boh, večný Duch, spolu s Otcom a Synom pôsobil pri stvorení, vtelení a vykúpení. On inšpiroval pisateľov Písma svätého. On naplňoval Kristov život mocou. On pozýva a presvedča ľudí. V tých, čo odpovedia, pôsobí obnovu a premenu na Boží obraz. Prišiel od Otca a Syna, aby bol stále s Božími deťmi. Cirkev obdarúva duchovnými darmi, zmocňuje ju vydávať svedectvo o Kristovi a v súlade s Písmom ju uvádza do všetkej pravdy.

6. Stvorenie

Boh je Stvoriteľom všetkého a v Písme podal hodnoverný záznam o svojej stvoriteľskej činnosti. Za šesť dní Hospodin stvoril "nebo a zem" i všetko pozemské tvorstvo a v siedmy deň onoho prvého týždňa odpočinul. Tak ustanovil sobotu ako trvalý pamätník svojho dokončeného stvoriteľského diela. Prví ľudia, muž a žena, boli stvorení na Boží obraz ako vrcholné dielo stvorenia; dostali vládu nad svetom a zodpovedne sa mali oň starať. Svet bol po dokonanom stvorení "veľmi dobrý" a zvestoval Božiu slávu.

7. Prirodzenosť človeka

Muž a žena boli stvorení na Boží obraz, vybavení individualitou a schopnosťou slobodne myslieť a konať. Aj keď boli stvorení ako slobodné bytosti, svojím životom, dychom a všetkým ostatným závisia od Boha. Každý človek je nedeliteľnou jednotou telesných, duševných a duchovných prejavov. Naši prví rodičia svojou neposlušnosťou voči Bohu popreli svoju závislosť od neho a spreneverili sa svojmu vznešenému poslaniu žiť pod Božou vládou. Boží obraz v nich bol znetvorený a oni sa stali korisťou smrti. Ich potomkovia dedia túto padlú prirodzenosť s jej následkami, rodia sa so slabosťami a náklonnosťami k zlému. Boh však v Kristovi zmieril svet so sebou a svojím Duchom obnovuje v

kajúcných smrteľníkoch obraz ich Tvorcu. Stvorení na Božiu slávu sú povolaní milovať Boha, milovať sa navzájom a starať sa o svoje životné prostredie.

8. Veľký spor

Celé ľudstvo je zatiahnuté do veľkého sporu medzi Kristom a satanom týkajúceho sa Božej povahy, Božieho zákona a Božej zvrchovanej vlády vo vesmíre. Tento spor sa začal v nebi, keď sa stvorený cherub, obdarený možnosťou voľby začal povyšovať. Stal sa satanom, Božím odporcom, a do odboja strhol časť anjelov. Satan uviedol ducha vzbury na tento svet, keď do hriechu zvedol Adama a Evu. Hriech znetvoril Boží obraz v ľuďoch, narušil poriadok v stvorenom svete a zapríčinil zničenie sveta potopou. Celé stvorenstvo pozoruje náš svet, ktorý sa stal javiskom vesmírneho sporu, na konci ktorého bude Boh lásky obhájený. Na pomoc v tomto spore posielal Kristus svojmu ľudu Ducha Svätého i verných anjelov, ktorí majú veriacich viesť, chrániť a zachovať na ceste spasenia.

9. Kristov život, smrť a zmŕtvychvstanie

V Kristovom živote dokonalej poslušnosti voči Božej vôli, v jeho utrpení, smrti a zmŕtvychvstaní Boh poskytol jediný zmierujúci prostriedok za ľudský hriech, aby tí, čo toto zmierenie vierou prijímajú, mohli mať večný život a aby celé stvorenstvo mohlo lepšie chápať nekonečnú a svätú lásku Stvoriteľa. Toto dokonalé zmierenie obhajuje spravodlivosť Božieho zákona i Božiu láskyplnú povahu, pretože odsudzuje náš hriech, ale nám aj odpúšťa. Kristova smrť je zástupná a očisťujúca, zmierujúca a premieňajúca. Kristovo zmŕtvychvstanie zvestuje Božie víťazstvo nad mocnosťami zla a tým, ktorí zmierenie prijímajú, zaručuje konečné víťazstvo nad hriechom a smrťou. Oznamuje vládu Ježiša Krista, pred ktorým sa skloní každé koleno v nebi i na zemi.

10. Skúsenosť spasenia

Z Božej nekonečnej lásky a milosrdenstva sa Kristus, ktorý nepoznal hriech, stal hriechom za nás, aby sme sa v ňom smeli stať spravodlivosťou Božou. Pod vplyvom Ducha Svätého si uvedomujeme svoju úbohosť, uznávame svoju hriešnosť, ľutujeme svoje prestúpenia a veríme v Ježiša ako Pána a Krista, ako zástupcu i vzor. Túto vieru, ktorá prijíma spasenie, nám sprostredkúva božská moc Slova ako dar Božej milosti. Prostredníctvom Krista sme ospravedlnení, prijatí za Božích synov a Božie dcéry a vyslobodení sme z nadvlády hriechu. Mocou

Ducha sme znovuzrodení a posvätení. Duch nám obnovuje myseľ a do srdca nám vpisuje Boží zákon lásky. Dostávame moc žiť svätým životom. Ak zostávame v ňom, stávame sa účastníkmi božskej prirodzenosti a máme istotu spasenia teraz i na súde.

11. Cirkev

Cirkev je spoločenstvom veriacich, ktorí vyznávajú Ježiša ako Pána a Spasiteľa. V nadväznosti na starozmluvný Boží ľud sme povolani zo sveta, aby sme mali spoločnú bohoslužbu, vzájomné spoločenstvo, vzdelávali sa v Slove, slávili Večeru Pánovu, slúžili všetkým ľuďom a celému svetu zvestovali evanjelium. Autorita cirkvi pochádza z Krista, Slova vteleného, a z Písma svätého, Slova napísaného. Cirkev je Božia rodina; Boh prijal jej členov za svoje deti, ktoré žijú na základe novej zmluvy. Cirkev je Kristovo telo, spoločenstvo viery, ktorého Hlavou je sám Kristus. Cirkev je nevesta, za ktorú Kristus zomrel, aby ju mohol posvätiť a očistiť. Pri svojom víťaznom návrate bude mať cirkev slávnú, v ktorej budú verní všetkých vekov, ktorých vykúpil svojou krvou; cirkev bez poškrvny a vrásky, svätú a bez úhony.

12. Cirkev ostatkov a jej poslanie

Univerzálnu cirkev tvoria všetci, čo skutočne veria v Krista, ale v posledných dňoch, v čase všeobecného odpadnutia, cirkev ostatkov je povolaná zachovávať Božie prikázania a vieru v Ježiša. Tieto ostatky oznamujú príchod hodiny súdu, zvestujú, že spasenie je možné iba prostredníctvom Ježiša Krista a hlásajú blízkosť jeho druhého adventu. Toto zvestovanie symbolizujú traja anjeli zo 14. kapitoly Zjavenia. Súčasne s tým prebieha v nebi súd a na zemi jeho výsledkom je pokánie a náprava. Každý veriaci je povolaný k osobnej účasti na tomto svetoširokom svedectve.

13. Jednota Kristovho tela

Cirkev je jedno telo, má mnohé údy, ktoré Boh povoláva z každého národa, pokolenia, jazyka a ľudu. V Kristovi sme novým stvorením, nesmú nás deliť odlišnosti rasové, kultúrne, vzdelanostné, národnostné, rozdiely medzi vysoko či nízko postavenými, bohatými a chudobnými, medzi mužom a ženou. Všetci sme si rovní v Kristovi, ktorý nás spojil jedným Duchom, aby sme žili v spoločenstve s ním i medzi sebou. Nestranne a bez výhrad si máme navzájom slúžiť. Zjavenie Ježiša Krista v Písme nám umožňuje mať podiel na tej istej viere a nádeji a s jednotným svedectvom prichádzať ku všetkým ľuďom. Táto jednota má svoj zdroj v jednote trojjediného Boha, ktorý nás prijal za svoje deti.

14. Krst

Krstom vyznávame, že sme uverili v smrť a vzkriesenie Ježiša Krista, a svedčíme, že sme zomreli hriechu a chceme žiť novým životom. Tým uznávame Krista za Pána a Spasiteľa, stávame sa jeho ľuďom a prijatí sme za členov jeho cirkvi. Krst je symbolom nášho spojenia s Kristom, odpustenia hriechov a prijatia Ducha Svätého. Je potvrdením viery v Ježiša Krista a znamením pokánia nad hriešnym životom. Deje sa ponorením do vody. Krst nasleduje po dôkladnom poučení z Písma a po prijatí biblického učenia.

15. Večera Pánova

Pri Večeri Pánovej máme účasť na symboloch Ježišovho tela a krvi, čím vyjadrujeme vieru v neho ako svojho Pána a Spasiteľa. V tomto spoločenstve sa Kristus stretáva so svojím ľuďom a posilňuje ho. Svojou účasťou radostne zvestujeme význam Pánovej smrti, kým nepríde. Príprava na Večeru Pánovu zahŕňa skúmanie vlastného svedomia, pokánie a vyznanie hriechov. Kristus ustanovil službu umývania nôh znamenajúcu obnovené očistenie i výraz ochoty v kresťanskej pokore slúžiť si navzájom a v láske si zjednotiť srdcia. Večera Pánova je prístupná všetkým veriacim kresťanom.

16. Duchovné dary a služby

Boh v každej dobe udeľuje všetkým príslušníkom svojej cirkvi duchovné dary, ktoré má každý člen v službe lásky použiť na spoločné dobro cirkvi i ostatných ľudí. Pôsobením Ducha Svätého, ktorý každého člena obdarúva podľa svojej vôle, sa tieto dary prejavujú vo všetkých schopnostiach a službách, ktoré cirkev potrebuje na splnenie Bohom jej určených povinností. Podľa Písma medzi dary Ducha patrí dar viery, uzdravovania, prorocstva, zvestovania, vyučovania, spravovania, zmierovania, spoluúčasti, sebaobetavej služby a ochotnej lásky pomáhať ľuďom a povzbudzovať ich. Niektorých členov cirkvi Boh povolal a Duchom pripravil, aby spĺňali pastoračnú, evanjelizačnú, apoštolskú a učiteľskú úlohu, potrebnú na prípravu členov pre službu, na vzdelávanie cirkvi k duchovnej zrelosti a na podporu jednoty viery a poznania Boha. Ak členovia používajú tieto duchovné dary ako verní správcovia rôznej Božej milosti, cirkev je chránená pred ničivým vplyvom falošného učenia, rastie Božím rastom a upevňuje sa vo viere a láske.

17. Dar proroctva

Jedným z darov Ducha Svätého je proroctvo. Tento dar je príznačný pre cirkev ostatkov a prejavil sa v diele E. G. Whiteovej. Spisy tejto Pánovej služobnice sú stálym a významným svedectvom pravdy. Cirkvi sú pomocou, usmernením, poučením i napomenutím. Jasne tiež potvrdzujú, že Písmo sväté je meradlom, podľa ktorého treba posudzovať každé učenie i každú skúsenosť.

18. Boží zákon

Dôležité zásady Božieho zákona sú zvýraznené v Desatore a spríkladnené v Kristovom živote. Vyjadrujú Božiu lásku, vôľu, zámery týkajúce sa ľudského správania i vzťahov, a sú záväzné pre všetkých ľudí v každom veku. Tieto príkazy sú základom Božej zmluvy s Božím ľudom a meradlom pri Božom súde. Pôsobením Ducha Svätého odhaľujú hriech a prebúdzajú vedomie potreby Spasiteľa. Spasenie je jedine z milosti, nie zo skutkov, ale jeho ovocím je poslušnosť podľa prikázaní. Táto poslušnosť rozvíja kresťanský charakter a prináša vnútorné uspokojenie. Je prejavom našej lásky k Bohu a nášho záujmu o spolublížnych. Poslušnosť viery dokazuje Kristovu moc premieňať život, čím sa umocňuje kresťanské svedectvo.

19. Sobota

Dobrotivý Stvoriteľ po šiestich dňoch stvorenia v siedmy deň odpočinul a sobotu ustanovil pre všetkých ľudí ako pamiatku stvorenia. Štvrté prikázanie Božieho nezmeniteľného zákona vyžaduje zachovávanie tohto siedmeho dňa ako dňa odpočinku, bohoslužby i služby v súlade s učením a konaním Ježiša Krista, Pána soboty. Sobota je dňom radostného spoločenstva s Bohom i medzi veriacimi navzájom. Je symbolom nášho vykúpenia v Kristovi, znamením nášho posvätenia, znakom našej oddanosti Bohu a určitou predzvesťou našej večnej budúcnosti v Božom kráľovstve. Sobota je trvalým znamením večnej zmluvy medzi Bohom a jeho ľudom. Radostné zachovávanie tohto posvätného času od večera do večera (od západu slnka v piatok do západu slnka v sobotu) je oslavou Boha a jeho stvoriteľských i vykupiteľských činov.

20. Kresťanské správcovstvo

Sme Božími správcami. Boh nám zveril čas i príležitosti, schopnosti i majetok, dary zeme a prírodné zdroje. Jemu sme zodpovední za ich správne používanie. Božie vlastníctvo uznávame vernou službou Bohu i blížnym, ako aj odovzdávaním

desiatkov a dobrovoľných darov na účely spojené so zvestovaním evanjelia i na podporu a rozmach cirkvi. Kresťanské správcostvo je prednosť, ktorú dostávame od Boha, aby sme rástli v láske a víťazili nad sebeckým a lakomstvom. Kresťan sa raduje, že z jeho verného správcostva majú úžitok aj iní ľudia.

21. Kresťanské správanie

Sme povolaní byť zbožnými ľuďmi, ktorí zmýšľajú, cítia a správajú sa podľa biblických zásad. Aby v nás Duch Svätý mohol stvárňovať povahu nášho Pána, zapájame sa len do toho, čo podporuje kresťanskú čistotu, zdravie a radosť. To znamená, že aj naša rekreácia a činnosť vo voľnom čase sa riadia vznešenými kritériami kresťanského vkusu a krásy. Pri všetkom rešpektovaní kultúrnych odlišností dbáme o to, aby náš odev bol jednoduchý, skromný, čistý, ako sa sluší na ľudí, ktorých pravá krása nespočíva vo vonkajších ozdobách, ale v nehynúcej ozdobe šľachetného a tichého ducha. To tiež znamená, že sa o svoje telo máme uvážlivo starať ako o chrám Ducha Svätého. Okrem primeraného pohybu a odpočinku máme telu dať tú najzdravšiu stravu, akú len môžeme pripraviť, a zdržiavať sa tých pokrmov, ktoré Písmo označuje za nečisté. Keďže alkoholické nápoje, tabak a rôzne omamné prostriedky škodia nášmu telu, nemáme ich užívať. Namiesto toho sa máme zapojiť do všetkého, čo našu myseľ i telo podriadi Kristovi a čo je v záujme nášho zdravia, radosti a blaha.

22. Manželstvo a rodina

Manželstvo ustanovil Boh v raji a Ježiš ho potvrdil ako celoživotné spojenie muža a ženy v spoločenstve lásky. Manželský sľub dáva kresťan Bohu a svojmu životnému partnerovi. Rozhodovať by sa preň mali len tí, čo rovnako veria. Vzájomná láska, česť, úcta a zodpovednosť sú spojivom tohto zväzku, ktorý má odzrkadľovať lásku, svätosť, dôvernosť a trvácnosť vzťahu medzi Kristom a jeho cirkvou. O rozvode Ježiš učil, že ten, kto sa rozvádza (s výnimkou partnerovho cudzoložstva) a uzatvára nový manželský zväzok, dopúšťa sa cudzoložstva. Aj keď niektoré rodinné zväzky nie sú ideálne, manželia, ktorí sa vzájomne odovzdávajú v Kristovi, môžu pod vplyvom Ducha Svätého a cirkvi dosiahnuť jednotu lásky. Boh žehná rodinu a chce, aby si jej členovia vzájomne pomáhali k úplnej zrelosti. Rodičia majú vychovávať svoje deti, aby milovali a poslúchali Boha. Svojím príkladom a slovami ich majú učiť, že Kristus je láskavý, vždy vládny a starostlivý vychovávateľ, ktorý chce, aby boli údmi jeho tela, členmi Božej rodiny. Stále pevnejšia

rodinná súdržnosť je jedným z cieľov evanjeliového posolstva pre poslednú dobu.

23. Kristova služba v nebeskej svätyni

V nebi je svätyňa, pravý svätostánok, ktorého staviteľom je Pán, nie človek. Kristus tam v našom záujme koná službu, ktorá veriacim sprístupňuje požehnanie jeho zmierujúcej obete, prinesenej raz navždy na kríži. Kristus bol uvedený do úradu ako náš slávny Veľkňaz a svoju prostrednícku službu začal po svojom nanebovstúpení. Roku 1844, na konci prorockého obdobia 2300 dní (rokov), prešiel k druhej, záverečnej fáze svojej zmierujúcej služby. Je to dielo vyšetrujúceho súdu, ktorý je súčasťou záverečného odstránenia všetkých hriechov. Predobrazom toho bolo očisťovanie starodávneho židovského svätostánku v Deň zmierenia. V predobraznej službe bola svätyňa očistená krvou zvieracích obetí, ale nebeské veci sa očisťujú dokonalou obeťou Ježišovej krvi. Vyšetrujúci súd vyjavuje nebeským bytostiam, kto z mŕtvych zosnul v Kristovi, a teda v ňom je uznaný za hodného mať podiel na prvom vzkriesení. Tento súd tiež ozrejmuje, kto spomedzi živých zostáva v Kristovi, zachováva Božie prikázania a vieru v Ježiša, a v ňom je teda pripravený na vstup do jeho večného kráľovstva. Tento súd obhajuje Božiu spravodlivosť zachraňujúcu tých, čo veria v Ježiša. Vyhlasuje, že ľudia, ktorí zostali Bohu verní, dostanú kráľovstvo. Završenie tejto Kristovej služby bude pre ľudí pred druhým adventom znamenať zakončenie času milosti.

24. Kristov druhý príchod

Kristov druhý príchod je blahoslavenou nádejou cirkvi, slávnym vyvrcholením evanjelia. Spasiteľov príchod bude doslovný, osobný, viditeľný a celosvetový. Spravodliví mŕtvi budú pri Kristovom návrate vzkriesení a spolu so spravodlivými živými budú oslávení a vzatí do neba. Ľudia nespravodliví zomrú. Naplnenie väčšiny prorociev i stav sveta naznačujú, že Kristov príchod je blízko. Keďže čas tejto udalosti zjavený nebol, Písmo nás nabáda, aby sme boli pripravení v každom čase.

25. Smrť a vzkriesenie

Následok hriechu je smrť. Boh však, ktorý jediný je nesmrteľný, dá večný život svojim vykúpeným. Až do Kristovho príchodu je smrť pre všetkých ľudí stavom bez akéhokoľvek vedomia. Keď sa zjaví Kristus, ktorý je naším životom, vzkriesení spravodliví a živí spravodliví budú oslávení a uchvátení v ústrety svojmu Pánovi.

Druhé vzkriesenie – vzkriesenie nespravodlivých – bude o tisíc rokov neskôr.

26. Tisícročie a koniec hriechu

Milénium znamená tisícročnú vládu Ježiša Krista s jeho svätými v nebi medzi prvým a druhým vzkriesením. V tomto čase budú súdení bezbožní mŕtvi. Zem bude úplne pustá, bez živých obyvateľov, ale obývať ju bude satan a jeho anjeli. Na konci tohto obdobia zostúpi z neba na zem Kristus so svojimi svätými i so svätým mestom. Vtedy budú vzkriesení nespravodliví mŕtvi, ktorí so satanom a s jeho anjelmi obklúčia Božie mesto. Oheň od Boha ich však spáli a očistí zem. Takto bude vesmír naveky zbavený hriechu a hriešnikov.

27. Nová zem

Na novej zemi, kde prebýva spravodlivosť, Boh pripraví vykúpeným trvalý domov a dokonalé prostredie pre večný život, lásku, radosť i vzdelávanie v jeho prítomnosti. Boh sám tu bude bývať so svojím ľudom a nebude už utrpenia ani smrti. Veľký spor sa skončí a hriech prestane. Všetko živé i neživé bude zvestovať, že Boh je láska a že bude vládnuť naveky.¹⁷⁵

9.4 Vydavateľstvo Cirkvi adventistov siedmeho dňa

Advent-Orion je kresťanské vydavateľstvo založené Cirkvou adventistov siedmeho dňa v roku 1993. Od svojho založenia vydalo v rôznych edíciách viac ako 100 titulov. Hlavná vydavateľská činnosť je zameraná na kresťanskú literatúru so zdravotnou, výchovnou, detskou a teologickou tematikou. Publikácie vychádzajú v niekoľkých edíciách, napríklad Život a zdravie, Orion, Filip, Prameň, Knihy pre sviežu myseľ. Okrem toho vydávame niektoré cirkevné periodiká, časopisy Znamenia doby a Advent.¹⁷⁶

¹⁷⁵ <http://www.casd.sk/gk.htm>

¹⁷⁶ jmuntag@adventorion.sk, 0903 451 416, 0905 589 935

9.5 Adventist World Radio

AWR je rozhlasová spoločnosť Cirkvi adventistov siedmeho dňa. Vznikla v roku 1971 v USA ako inštitúcia cirkvi. Zo skromných začiatkov vysielania z jedného prenajatého vysielateľa sa vyvinula na spoločnosť s celosvetovou pôsobnosťou. V súčasnosti táto rozhlasová spoločnosť vlastní vysielacie stredisko na ostrove Guam v Tichom oceáne, vysielacie stredisko v Kostarike, vysielacie stredisko vo Forli (Taliansko) a začala sa výstavba i štvrtého vysielacieho strediska v Argente (Taliansko). Okrem vlastných vysielacích stredísk sa vysielajú programy stanice AWR ešte z 5 prenajatých vysielacích stredísk. Celkový počet 18 vysielateľov uvedených stredísk dodá do 22 antén 1.702 800 wattov. Programy tejto rozhlasovej stanice sú pripravované v 50 štúdiách po celom svete vo viac ako 40 jazykoch. Pri vysielaní viac ako 1 000 hodín týždenne môže počuť programy tejto stanice až 70% svetovej populácie. Obsahová náplň vysielania sa zameriava na tri základné oblasti človeka: telesnú, duševnú a duchovnú. Jednotlivé programy sú tvorené tak, aby vyvážené pomáhali riešiť problémy ľudí vo všetkých troch oblastiach. V telesnej oblasti sa programy zameriavajú hlavne na propagáciu zdravého životného štýlu a ponúkajú rady, ako sa zbaviť rôznych škodlivých návykov a závislostí. V duševnej oblasti tvoria podstatnú časť programy zamerané na rozvoj pozitívneho myslenia, na zlepšovanie medziľudských vzťahov a nemalú časť vyplňajú programy riešiace problémy výchovy mladej generácie. V duchovnej oblasti majú svoje stále miesto programy vyzývajúce všetkých ľudí bez ohľadu na cirkevnú príslušnosť k príprave na druhý príchod Ježiša Krista. Okrem toho sú v tejto oblasti zaraďované aj programy umožňujúce poslucháčom systematické štúdium Biblie.

V januári roku 1994 začala spoločnosť AWR vysielat' svoje programy aj z prenajatého vysielacieho strediska Rimavská Sobota v Slovenskej republike. Postupne rozširovala svoj vysielací plán a prostredníctvom troch vysielateľov s celkovým výkonom 750 000 wattov vysielala 33 hodín denne. Spoločnosť AWR vysielala svoje programy z Rimavskej Soboty do Indie, Pakistanu, Afganistanu, do krajín Blízkeho východu, do Afriky a Západnej Európy. Spolu s vysielacím strediskom na ostrove Guam sú to najsilnejšie vysielacie strediská spoločnosti AWR.¹⁷⁷

¹⁷⁷ Porov.: AWR Europe, Cablkova 3, 821 04 Bratislava. Tel.: 02-43415504. VYSIELANIE CEZ INTERNET.

9.6 Teologický seminár

Teologický seminár patrí k významným inštitúciám cirkvi. Jeho hlavným poslaním je vychovávať duchovných pracovníkov pre potreby Cirkvi adventistov siedmeho dňa v Českej a Slovenskej republike. Jeho odborné pedagogické poslanie vychádza z biblických ideálov. Hlavný dôraz sa kladie na duchovný rozvoj osobnosti, na získanie vedomostí a skúseností potrebných k službe ľuďom a cirkvi. Táto inštitúcia cirkvi vznikla v roku 1920 a do dnešnej doby vychovala asi 300 absolventov. Rozvíjala sa podľa potrieb cirkvi od skromných začiatkov až k dnešnej podobe. V určitom období aj prestala existovať, alebo vykonávala svoje poslanie iba vo veľmi obmedzenej forme. Súčasný teologický seminár obnovil svoju činnosť v roku 1990. Sídli pri mestečku Sázava na brehu rieky rovnakého mena. V súčasnej dobe študuje v oboch formách štvorročného štúdia (denné a diaľkové) viac než 50 mladých ľudí. V uplynulom šesťročnom období prednášalo na tejto škole 19 zahraničných lektorov z USA, Kanady, Veľkej Británie, Francúzska, Švajčiarska a Belgicka.¹⁷⁸

¹⁷⁸ Slovenské združenie Cirkvi adventistov s. d., Cablkova 3, 821 04 Bratislava. E-mail: casd@casd.sk

10 Starokatolícka cirkev na Slovensku

Starokatolícka cirkev hlása, že má korene už v dobe svätého Cyrila a Metoda, v dobe svätého Gorazda sú duchovné počiatky našej Starokatolíckej cirkvi na Slovensku, respektívne Slovenskej katolíckej cirkvi, ku ktorej sa hlásime!¹⁷⁹

10.1 História

Na Prvom vatikánskom koncile, ktorý bol otvorený 8. 12. 1869, sa prijali dve dogmy, ktoré rozvírili hladinu Cirkvi: neomylnosť pápeža v otázkach viery a mravov a božský právny primát pápeža nad celou Cirkvou. Tieto novoty sa stretli s otvoreným odporom biskupov, ktorí zastupovali asi tretinu katolíckeho sveta a boli veľmi vážení kvôli svojej učenosti. Zástancovia neomylnosti mali prevahu. Pri konečnom hlasovaní 18. júla 1870 bolo za dogmu 533 hlasov a proti dogme len 2, pretože časť biskupov opustila zasadanie. Náuka o primáte a neomylnosti pápeža sa volá *Pastor aeternus* a konštitúcia v poslednej kapitole O Kristovej cirkvi učí, že sa dokonca požadovala najvyššia zvrchovanosť Cirkvi nad štátnou mocou. To sa už ozvali proti i niektoré vlády. Cirkev pravoslávna upozorňovala, že takýmto novým učením sa ešte viac prehĺbi priepasť medzi rímskokatolíckou a pravoslávnu cirkvou. Nič nepomohlo. Preto významní cirkevní profesori, taktiež radoví veriaci, ktorí rozumeli veci a ktorým záležalo na pravej pôvodnej viere, sa rozhodli po márných pokusoch o porozumenie, vytvoriť i organizačne cirkev, ktorá sa dištancuje od omylov vo veciach viery, čo zdôrazňuje i jej názov Starokatolícka cirkev. Keďže biskupi, ktorí na koncile protestovali proti novotám, z rôznych dôvodov cúvli, obrátili sa starokatolícki veriaci na utrechtskú cirkev, aby im vysvätila biskupa, čo by zabezpečilo platné vysluhovanie sviatostí.

Počiatky utrechtskej cirkvi siahajú do doby sv. Willibrorda, ktorý sa stal v roku 695 arcibiskupom v holandskom meste Utrecht. Už v

¹⁷⁹ Porov.: BAČINSKÝ, A.: <http://www.starokat.host.sk>

stredoveku sa vyznačovali utrechtskí arcibiskupi ďalekosiahlou nezávislosťou od Ríma. Napríklad ich voľba bola vecou katedrálnej kapituly, vytvorenej z domáceho duchovenstva, ktorej práva boli potvrdené cisárom v roku 1145.

Spoločným základom jednotlivých miestnych starokatolíckych cirkví bolo trvanie na zachovaní apoštolskej postupnosti a mimorímska orientácia. Ale navonok starokatolícke biskupstvá neboli zjednotené. Preto sa biskupi z Holandska, Nemecka a Švajčiarska zišli v septembri roku 1889 v Utrechte a založili Medzinárodnú starokatolícku biskupskú konferenciu. Prezidentom sa stal a naďalej ním zostáva utrechtský arcibiskup. Prítomní biskupi sa zaviazali podávať informácie o cirkevnom živote vo svojej diecéze. Spoločne budú postupovať voči ostatným kresťanským cirkvám. Biskupi sa dohodli, že ďalšie biskupské sviatky musia byť jednohlasne schválené Biskupskou konferenciou, ktorá sa má schádzať každé dva roky.

Dňa 24. septembra 1889 vychádza Prehlásenie biskupov. V ňom deklarujú, že za katolícke považujú to, čo všade, vždy a od všetkých bolo za katolícke považované. Utrechtské prehlásenie hovorí o tom, v čo veria starokatolíci. Prehlásenie znie: „Zachovávame starokresťanskú zásadu, charakterizovanú sv. Vincentom Lerinským (pred rokom 450). Pridržiavame sa toho, čo vždy, všade a všetci verili. Je to skutočne katolícke. Podľa toho zachovávame vieru starej cirkvi, ako zostala vyjadrená v ekumenických vyznaniach viery a vo všeobecne uznávaných dogmách a rozhodnutiach ekumenických koncilov cirkvi prvého tisícročia. Všetky neskoršie prijímame len v tom, v čom sa zhodujú s učením starej cirkvi.“ Ďalej odmietajú závery 1. vatikánskeho koncilu, dogmu o Neпоškvrnenom počatí Panny Márie, ktorá bola vyhlásená pápežom Píom IX. (1854) bez súhlasu cirkvi a odporuje Svätému písmu. Neuznávajú niektoré pápežské dokumenty z 18. a 19. storočia. Rozhodnutie Tridentského koncilu prijímajú pokiaľ sú zhodné s učením starej cirkvi.

Starokatolícke spoločenstvo v duchu viery prvých storočí a prvých siedmich koncilov všeobecnej cirkvi trvá na tom, že pod spôsobom chleba a vína je prijímaná pravá Kristova krv a pravé Kristovo telo. Verným vytrvaním v Kristovom učení chcú starokatolícki biskupi účinne pôsobiť proti šírenému neverectvu a náboženskej ľahostajnosti, čo považujú za najväčšie zlo vtedajšej doby. Prehlásenie biskupov sa stavia za spoluprácu so všetkými, ktorí

usilujú o dosiahnutie konsenzu v otázkach vzniknutých rozdelením cirkvi.

Každá miestna cirkev, ktorá chce do starokatolíckeho utrechtského spoločenstva vstúpiť, musí podpísať toto prehlásenie. Biskupské zhromaždenie však môže zo svojho stredu vylúčiť z vážnych dôvodov niektorú členskú cirkev. Na kongresy starokatolíkov boli pozývaní predstavitelia cirkví, ktorých vieroučná základňa bola blízko starokatolíkom. Išlo najmä o zástupcov pravoslávnych a anglikánskych cirkví. Kongresy nadobudli ekumenický charakter.

V roku 1892 bolo určené, že kongresy nebudú mať úradný charakter, ich výsledky nebudú pre jednotlivé cirkvi záväznými rozhodnutiami. Úlohou je o dogmatických otázkach diskutovať, nie rozhodovať. Nie je možné miešať sa do záležitostí jednotlivých členských cirkví Utrechtskej únie. Biskupské konferencie, konajúce sa v pravidelných intervaloch, umožňovali koordináriu cirkevného života v jednotlivých národných cirkvách. Kontakty medzi veriacimi v rôznych krajinách boli posilnené na medzinárodných starokatolíckych kongresoch. Do kongresu v roku 1938, konajúcom sa v Zúrichu, sa vniesol silný polemický tón proti rímskokatolíckej cirkvi. Až po druhej svetovej vojne sledujeme zmenu postoja aj v tejto otázke.

10.2 Šírenie

Starokatolícke cirkvi vznikli potom okrem Nemecka vo Švajčiarsku, v Rakúsko-Uhorsku, pridala sa k nim i utrechtská cirkev, čiže holandská, a neskôr vznikajú v Amerike a Poľsku. Po rozpadnutí Rakúsko-Uhorska vznikli samostatné cirkvi v Rakúsku, Československu, Juhoslávii. Dnes pri novom usporiadaní Európy je už aj samostatná Starokatolícka cirkev na Slovensku, Starokatolícka cirkev v Českej republike, v Chorvátsku, ale tiež sú i cirkevné zoskupenia v Taliansku, Francúzsku a v Škandinávii. Už samotný názov cirkvi poukazuje na jej charakter. Je to cirkev, ktorá sa hlási k pôvodnému, starému katolíckemu učeniu; učeniu nerozdelenej cirkvi. Preto jej vieroučná báza je spoločná s ortodoxnými katolíckymi cirkvami, avšak výraz, či prejav tejto cirkvi je najviac blízky súčasnej rímskokatolíckej cirkvi. To je preto, lebo jej tradícia je predovšetkým západného typu.

ĽUBOMÍR STANČEK

Z historického pohľadu sú v starokatolíckej cirkvi tri hlavné prúdy:

- Prvý prúd je holandský, resp. utrechtský. Počiatky biskupského stolca tejto cirkvi spadajú do doby sv. Willibrorda (+736), ktorý bol prvým arcibiskupom Utrechtu. Po nedorozumení s rímskym biskupským stolcom v prvej polovici 18. storočia sa stáva táto cirkev autonómnu s názvom Rímskokatolícka cirkev starobiskupského kléru.
- Druhý prúd sa vyvinul z hnutia, ktoré vzniklo v dôsledku 1. vatikánskeho koncilu, kedy sa prijali v rímskokatolíckej cirkvi nové články viery: neomylnosť pápeža a jeho univerzálna jurisdikcia nad celou cirkvou. Časť tejto cirkvi, hlavne v nemeckých krajinách ostala na platforme starej katolíckej viery, preto názov starokatolícka.
- A napokon na prelome 19. a 20. storočia vzniká národné hnutie v rámci starokatolíckej cirkvi.

Tu vzniká predovšetkým silná poľská starokatolícka cirkev, ktorá nesie názov Poľskokatolícka cirkev, resp. v USA a Kanade Poľská národná katolícka cirkev. Starokatolícke cirkvi tvoria spolu Utrechtskú úniu. Jednotlivé cirkvi sú však autonómne.

Šírenie starokatolíckych myšlienok v Čechách po roku 1870 bolo menšie ako v Nemecku, ale nebolo zanedbateľné. Jurisdikčne patrili pod správu viedenského starokatolíckeho biskupa. Boli snahy založiť samostatnú českú správu, ale pre rôzne okolnosti sa to nepodarilo uskutočniť. Keďže toto vierovyznanie bolo rozšírené najmä medzi nemeckým obyvateľstvom, starokatolícka cirkev sa stala nástrojom na presadenie nacistickej moci v Čechách a na Morave. Nemecké úrady zriadili pre českých starokatolíkov generálny vikariát, ktorý sa po vojne stal základom Starokatolíckej cirkvi v Československu.

V 1948 roku prichádza komunistický režim, ktorý znamenal ťažké obdobie pre všetky cirkvi. Za správcu biskupstva bol zvolený Augustín Podolák (1912 – 1991), dominikán a profesor teológie. V roku 1968 bol vysvätený za biskupa. Po normalizácii bol prenasledovaný, čo nútilo ostatných veriacich zakladať podzemné cirkvi. Biskup Podolák bol komunistickou mocou zosadený a svojej funkcie sa ujal až po novembri 1989. Podolákovým nástupcom, po jeho smrti, sa stal Dušan Hejbal (1951). Vysvätený bol až v roku 1995 pre komplikácie, ktoré nastali s kolaborantskými kňazmi,

snažiacimi sa spochybníť legitimitu Starokatolíckej cirkvi v Čechách a na Morave.

Starokatolícka cirkev na Slovensku tvorila jeden zväzok so Starokatolíckou cirkvou v Čechách.

Jej členská základňa sa však začala formovať predovšetkým z nemeckého obyvateľstva, čomu nasvedčuje i štatistický údaj: na Spiši sa hlásilo k starokatolíckej cirkvi okolo 200 veriacich. Keďže za komunistického režimu nesmeli sa na území Slovenska vyvíjať činnosť tejto cirkvi, podľa cirkevnej ústavy spadali jeho veriaci pod správu najbližšej farnosti v Českej republike, ktorou bolo Brno. Na synode Starokatolíckej cirkvi v Českej a Slovenskej federálnej republike, ktorá sa konala v roku 1991 v Prahe, bol pre Slovensko určený duchovný z Brna, farár P. Mgr. Augustín Bačinský, ktorý je slovenskej národnosti. Po osamostatnení oboch štátov vznikli i dva samostatné cirkevné subjekty. Ustanovujúce synodálne zhromaždenie samostatnej Starokatolíckej cirkvi na Slovensku sa konalo 16. 12. 1995 v Bratislave.

10.3 Učenie Starokatolíckej cirkvi

1. Boh je – láska, pravda, dobro, je jediný a večný. Boh stvoril svet z ničoho svojím Slovom. Boh a svet sú vo vzťahu lásky.

2. Poznanie Boha – v tomto živote poznávame Boha z jeho činov. Rozumovou úvahou môžeme dospieť k tomu, že Boh existuje. Boh sa zjavuje vo všetkých stvorených veciach a zvlášť v dejinách, ktoré nazývame dejiny spásy. Boha v našom vnútri zjavuje Duch Svätý. Očakávame, že vo večnosti budeme vidieť Boha z tváre do tváre.

3. Pramene zjavenia – sú Sväté písmo a tradícia.

4. Sväté písmo je ľuďmi napísaná a cirkvou zostavená a uchovávaná správa o Božom zjavení. Boh v ňom svedčí o sebe. Pisateľov Svätého písma (Bible, ktorá sa skladá zo Starého a Nového zákona) inšpiroval (osvecoval) Duch Svätý, zjavil im pravdu a podnietil ich k zapísaniu. Starý zákon má 46 kníh, Nový zákon tvorí 27 kníh.

5. Tradícia – vysvetľuje Sväté písmo a pôvodnú apoštolskú tradíciu bez toho, aby ju obsahovo menila alebo doplňovala.

6. Učiteľská autorita cirkvi – najvyššiu učiteľskú autoritu cirkev prisudzuje ekumenickým, čiže všeobecným koncilom. Zatiaľ ich bolo sedem: Prvý nicejský v r. 325; Prvý carihradský v r. 381; Efezský v r. 431; Chalcedonský v r. 451; Druhý carihradský v r. 553; Tretí carihradský v r. 680 – 681; a Druhý nicejský v r. 787. Tieto všeobecné cirkevné koncily záväzne stanovili na základe Svätého písma a apoštolskej tradície, čo je pravá kresťanská viera.

7. Vyznanie viery – vieru vyznávame v ekumenických symboloch (Apoštolskom, Nicejsko-carihradskom a Athanaszskom vyznaní viery) a ďalej všeobecne uznávanými dogmami, čiže vieroučnými výpoveďami koncilov nerozdelenej cirkvi prvého tisícročia.

8. Svätá Trojica – je jeden Boh v troch osobách. Tri božské osoby vo zväzku lásky sú Otec, Syn a Duch Svätý. Sú rovnakej podstaty. Prvej božskej osobe sa prisudzuje stvorenie, Synovi vykúpenie a Duchu Svätému posvätenie.

9. Človek a anjeli – človek je tvor mysliaci, obdarený slobodnou vôľou. Podľa Svätého písma je človek najdokonalejší Boží tvor na zemi. Človek je Božie dielo, má dušu a telo. Človek má čtiť Boha, plniť Božiu vôľu a slúžiť Bohu. Sväté písmo na viacerých miestach hovorí o anjeloch, hlavne ako o Božích posluch a ochrancoch. Úlohu zvodcov, ohováračov a škodcov pripisuje zlým duchom (satanovi, diablovej), ktorí sú padlí anjeli.

10. Cirkev – je ľud Boží putujúci dejinami pod vedením Ježiša Krista. Je to viditeľné i neviditeľné spoločenstvo pokrstených veriacich, ospravedlnených a posvätených Kristovou milosťou pôsobením Ducha Svätého. Tento ľud zotrváva na apoštolských základoch, zriadení a bohoslužbe. Cirkev je mystické telo Ježiša Krista, tajomstvo spasenia, je jedna, svätá, všeobecná (t. j. katolícka) a apoštolská. Duch Svätý zvoláva Boží ľud do miestnych cirkví.

11. Kňazský ľud – krstom a birmovaním sú všetci kresťania povolani k všeobecnému kňazstvu, otvárajú sa darom Ducha Svätého a zvestujú evanjelium. Tým pokračujú v diele apoštolov.

12. Sviatostná kňazská služba – aby mohla cirkev plniť svoje poslanie, Kristus jej zanechal prostredníctvom apoštolov sviatostnú kňazskú službu. Duch Svätý neodvolateľne povoláva niektorých kresťanov, aby sa na nich vkladáním rúk a slovami biskupa prenieslo zmocnenie a príkaz hlavne k zvestovaniu slova Božieho a sviatostnej službe, slúženiu Eucharistie – svätej omše a slúženiu ďalších sviatostí. Toto služobné kňazstvo sa deje v troch stupňoch: v diakonáte, kňazstve a biskupskom úrade. Tieto služby pokladáme za Bohom ustanovené. Nositelia každého stupňa služby musia stáť v apoštolskej jednote s Katolíckou cirkvou. Jej znamením je postupnosť biskupov od Ježiša Krista a apoštolov až dodnes (apoštolská sukcesia). Rímsky biskup, ktorého stolec býva označovaný ako Petrov stolec, je prvým medzi seberovnými biskupmi.

13. Bohoslužba – stredom bohoslužby (liturgie) je hlásanie Božieho slova a slávenie Eucharistie, čiže svätej omše. Sväté prijímanie podávame pod oboma spôsobmi: telo a krv Pána Ježiša. Tak ako to bolo i v dobe apoštolov.

14. Panna Mária – vyznávame učenie, ktoré je vyjadrené vo všeobecných vyznaniach viery, vyslovené na všeobecnom koncile v Efeze v r. 431 a tradované v cirkvi spolu s tajomstvom Vtelenia. Mária je panenská Matka Božia (Bohorodička). Je hodná úcty a lásky pred všetkými anjelmi a svätými. U nás na Slovensku si ju zvlášť uctievať ako Matku sedembolestnú, Patrónku Slovenska.

15. Spoločenstvo svätých – svätí sú všetci ľudia ospravedlnení a posvätení Kristovou milosťou. V tomto spoločenstve vyniká oslávená cirkev. Jej členovia odišli zo sveta plne posvätení Kristovou milosťou. Boh ich poctil, cirkev ich ako svätých uznala a my slávime ich pamiatku. Prosíme ich o spoločnú modlitbu k Otcovi skrze Krista. Veríme, že sa prihovárajú za nás, za putujúcu cirkev.

16. Sviatosti všeobecne – sviatosti sú Ježišom Kristom ustanovené a Duchom Svätým oživované znamenia Božej milosti. Sviatostnú milosť prijímame živou vierou a z nej rastie nádej a láska. Sviatostami sa kresťan podieľa na vnútornom tajomstve lásky medzi osobami Svätej Trojice.

17. Jednotlivé sviatosti – pôvodom celého sviatostného života je Ježiš Kristus. Jeho cirkev má sviatostný charakter, pretože on sám aj ona je znamením Božej milosti. V katolíckej

tradícii sa počet sviatostí ustálil na sedem: krst, birmovanie, Sviatosť oltárna, pokánie, pomazanie chorých, posvätenie kňazstva a manželstvo.

10.4 Starokatolícka cirkev na Slovensku

Už samotný názov poukazuje na jej charakter. Je to cirkev, ktorá sa hlási k pôvodnému starému katolíckemu učeniu nerozdelenej cirkvi. Preto u nás, na Slovensku cirkev nadväzuje na cyrilometodský odkaz, v ktorom vidí symbol jednoty východnej a západnej cirkvi. Keďže naše slovenské kresťanské korene máme v tejto spomínanej dobe, oprávnene sa nazývame i Slovenská katolícka cirkev.

Štruktúra starokatolíckej cirkvi je taká istá, aká bola v prvotnej cirkvi za čias apoštolov. Preto napríklad kňazi a biskupi môžu byť i ženatí, čo je zvlášť dôležité pre dnešnú dobu, ktorá potrebuje obnovu rodiny a vzor, ktorý jej môžu poskytnúť práve i kňazské rodiny. Biskupské sídlo je v starobylej Nitre.

Cirkev vydáva časopis Slovenské katolícke listy. Má svoj seminár, ktorý pripravuje pre službu cirkvi lektorov, katechétov i bohoslovcov (ktorí môžu svoje štúdiá ukončiť i v zahraničí, hlavne vo Švajčiarsku). Ďalej má mládežnícku organizáciu a charitu pod názvom Slovenská katolícka diakonia. Na riadení cirkvi biskupovi pomáhajú okrem duchovných i laici a rozhodujú o majetku a iných hospodárskych záležitostiach.

10.5 Pastoračná činnosť

Vysluhovanie sviatosti: krst, birmovanie, Sviatosť oltárnu (tiež prvé sväté prijímanie), pokánie (svätá spoveď je ušná, ale i všeobecná), pomazanie chorých, posvätenie kňazstva a manželstvo. V prípade stroskotania manželstva podľa praxe starej cirkvi je možnosť uzatvoriť nové zodpovedné manželstvo a pristupovať k sviatostiam. Vysluhovanie svätenín, pohrebov, pastoračné rozhovory, atď.

Dôležitá poznámka:

Biskupské, kňazské a diakonské svätenia starokatolíckej cirkvi sú platné (pre zaujímavosť, nikdy ich nespochybnil ani Rím), a preto sú platné i sviatosti, ktoré starokatolícki kňazi a biskupi vysluhujú. Kto by náhodou tvrdil niečo iné, tak hovorí v rozpore s pôvodnou Katolíckou cirkvou a vierou, čoho dôkazom je i toto stručné podanie.¹⁸⁰

10.6 Predstavenie

Starokatolícka cirkev je súčasťou jednej, svätej, všeobecnej a apoštolskej Cirkvi Kristovej. Slovo "starý" v názve vyjadruje ducha pôvodnosti, úprimnosti a dôvery – ducha prvých kresťanských spoločenstiev. Starokatolícki kresťania neprijali učenie o pápežskej neomylnosti a božskom pôvode pápežskej moci, vyhlásené na 1. vatikánskom sneme v roku 1870, ako učenie cudzie pôvodnému kresťanstvu. Utrechtské prehlásenie starokatolíckych biskupov z roku 1889 hovorí o tom, v čo veríme: zachovávame starokresťanskú zásadu charakterizovanú sv. Vincentom Lerinským (+ pred 450). Držíme sa toho, čo vždy, všade a všetci verili. To je ozajstné a skutočne katolícke. Podľa toho zachovávame vieru starej cirkvi, ako je vyjadrená v ekumenických vyznaniach viery a vo všeobecne uznaných dogmách a rozhodnutiach ekumenických koncilov cirkvi prvého tisícročia. Všetky neskoršie náuky prijímame len do tej miery, v ktorej sa zhodujú s učením starej cirkvi.

Teologické úsilie starokatolíctva videl jeden z jeho prvých teológov Ignaz von Dollinger v trojitom poslaní:

1. Vydávať svedectvo pre pravdivosť cirkvi a proti ľubovôli pri zostavovaní nových článkov viery.
2. V budúcom vývoji vytvárať cirkev konformnejšiu so starou, ešte nerozdelenou cirkvou.
3. Slúžiť ako nástroj a sprostredkujúci článok pri budúcom znovuzjednotení odlúčených kresťanov a cirkví.

¹⁸⁰ Porov.: BAČINSKÝ, A.: <http://www.starokat.host.sk>

Tým sa stáva chápanie cirkvi, rodiny všetkých kresťanov, ako jednej a svätej, základnou otázkou. Prvky jej štruktúry sú dané Kristom, ako hlavou tela cirkvi skrze Ducha Svätého, v historickej kontinuite sa vytvárajúcej jednote svätosti, služby, učenia, zvestovania, utrpenia pri nasledovaní Krista a bratskej službe lásky. Preto starokatolícka cirkev zachováva sviatostné svätenie v troch stupňoch: službu diakonov, kňazov a biskupov v apoštolskej postupnosti.

Starokatolícka cirkev si je dobre vedomá jedinečnosti svojho návratu k prameňom. Tieto zásady považuje za jedinú možnú cestu k zachovaniu si svojej identity v stále sa meniacom svete okolo nás a súčasne k vytváraniu mostov dorozumenia medzi kresťanmi. Jej súčasnosť i budúcnosť chce byť stále hlbším prenikaním k čistým prameňom a oprosteniu sa od nánosov vekov. Tak chápeme svoju cestu k čistému katolíckemu kresťanstvu a otvorenému spoločenstvu súrodencov vo viere v sekularizovanom svete, v ktorom chceme byť znamením Kristovej prítomnosti a útočiskom istoty. Odtiaľ pramení naše úsilie o obnovu, naša spiritualita a ekumenická otvorenosť voči ostatným vyznaniam v duchu Augustínovho: „V podstatných veciach jednota, v nepodstatných sloboda, ale vo všetkých láska.“ Starokatolícka cirkev zachováva prijímanie tela a krvi Kristovej "pod obojím" všetkým veriacim a od začiatku slávi svoje bohoslužby v materinskom jazyku. Starokatolícka cirkev v zhode s praxou cirkvi prvého tisícročia nekladie celibát ako podmienku sviatostného svätenia a umožňuje svojim diakonom, kňazom a biskupom žiť v manželstve a mať rodinu.

Starokatolícka cirkev nevyučuje rozvedených z prijímania sviatostí a s láskavosťou posudzuje možnosť ich nového manželstva. V tejto cirkvi sú farári volení svojimi farskými obcami a biskup je volený synodou zloženou z kňazov a laikov. Tento demokratický princíp umožňuje pravdivejšie uskutočňovanie všeobecného kňazstva všetkých veriacich a právo každého člena tejto cirkvi spolurozhodovať o všetkých otázkach života. Starokatolícka cirkev bola v dobe komunistickej diktatúry v našej vlasti takmer vyhladená, a tak dnes patrí k cirkvám najmenším.

10.7 Viera

Písmo a tradícia sú súčasne prameňom a normou viery. Starokatolícka teológia odmieta tridentskú zhodu medzi Písmom a tradíciou. Učí, že Písmo stojí nad tradíciou, lebo je vecne a časovo staršie. Od cirkevnej tradície odlišuje apoštolskú pratradiáciu. Cirkevná tradícia má veľkú cenu, pretože vysvetľuje Písmo. Len v prípade, že plní túto funkciu, môže byť pokladaná v istom zmysle za "rozšírenie" Písma. Tradícia je zachovaná v učení a praxi starej cirkvi. Ten, kto opovrhne tradíciou, zle rozumie Písmu. Tradícia je nutná ku spásu, ale jediným prameňom viery zostáva Písmo sväté.

Starokatolícka tradícia si uctieva Pannu Máriu ako Matku Božiu. Mariánska úcta sa líši od rímskeho chápania, lebo vychádza z výpovedí Písma a starokatolíckej tradície. Odmieta účasť Matky Božej na diele vykúpenia, odmieta dogmu o Nepoškvrcenom počatí Panny Márie a dogmu o Nanebovzatí Panny Márie. Dôvodom odmietnutia dogiem o Panne Márii je ten, že Mária nemá byť vyčlenená z ostatného ľudstva. Nesúhlas s druhou dogmou spočíva v tom, že nie je výslovne a ani skryto obsiahnutá v Písme.¹⁸¹ Tým ale nie je obmedzovaná súkromná zbožnosť veriacich.

V otázke ospravedlivenia vidia starokatolíci spojenie medzi vierou a láskou. Skutky bez viery, a ani samotná viera bez skutkov lásky nestačí k ospravedliveniu človeka pred Bohom. Ospravedlivenie človek dosiahne vierou, ktorá to robí prostredníctvom lásky. Viera je prostriedkom a podmienkou ospravedlivenia. Ľudské skutky a Božie dary nie je možné, podľa starokatolíckeho učenia, kauzálne podmieňovať. Boh dáva svoju milosť slobodne a tento dar si je možné jedine vyprosiť.

V učení o cirkvi je odmietnutý pápežov univerzálny episkopát a monarchisticko-centralistické riadenie Cirkvi. Podstaty cirkvi sa vôbec nedotýka, že vo svojej dejinnej existencii žije v podobe národných cirkví, lebo toto je starokresťanský a vlastne biblický model. Rôzne národné cirkvi tvoria jednotu v učení, bohoslužbe a zriadení. Úlohou cirkvi tu na zemi je pokračovať v pozemskom poslaní Krista, k príprave Božieho kráľovstva. Túto úlohu môže cirkev splniť len vtedy, ak je slúžiacim a trpiacim spoločenstvom. Starokatolícka teológia odmieta chápanie cirkvi ako štátnej cirkvi, a

¹⁸¹ Porov.: Hejbalová, M.: *Návraty ke kořenům křesťanství*. Praha : Starokatolícka cirkev, 1996, s. 29.

taktiež odmieta cirkevný štát. Obidva prípady sú v rozpore s podstatou cirkvi. Z tohto titulu odmieta nárok pápeža, aby mohol byť pozemským zástupcom Krista.

Starokatolícka cirkev uznáva všetkých sedem sviatostí. Najdôležitejšou sviatosťou je krst a Eucharistia. Vo sviatosti pokánia je odmietnutá ušná spoveď ako to, čo nebolo praktizované v starej cirkvi. Ostatné sviatosti sú vysluhované podobne ako v rímskokatolíckej cirkvi. Sú viditeľnými, Bohom ustanovenými znameniami. S ich udeľovaním je spojená neviditeľná milosť. Účinnosť jednotlivých sviatostí je viazaná na vieru, pôsobí tam, kde nie je rúhavo odmietaná.

Liturgická prax sa v jednotlivých národných cirkvách značne líši, ale v štruktúre zostáva bohoslužba rovnaká s rímskokatolíckou cirkvou. Zmenou bolo zavedenie národných jazykov.

Zriadenie starokatolíckej cirkvi je episkopálno-synodálne. Biskup je pastierom a reprezentantom cirkvi. Je samostatný vo vykonávaní svojho pastierskeho úradu. No pokiaľ ide o správu cirkvi, je viazaný rozhodnutím synody. Synoda volí biskupa. Taktiež volí synodálnu radu, ktorá rozhoduje o majetku. Keď nie je obsadený biskupský post, synodná rada je zodpovedná za zvolenie biskupa. Podobná je štruktúra farnosti, ktorú spravuje farár s farskou radou.

V duchovných otázkach je farár samostatný, ohľadom majetku a správy farnosti je viazaný rozhodnutím farskej rady. Zhromaždenie náboženskej obce volí delegátov do synody. Zhromaždenie volí aj farára, ktorého voľba si vyžaduje súhlas biskupa.

10.8 Štruktúra cirkvi

Štruktúra Starokatolíckej cirkvi na Slovensku má základ v episkopálno-synodálnom zriadení. To znamená, že na riadení cirkvi sa podieľajú okrem duchovných i veriaci laici. Najdôležitejšie vnútorné cirkevné otázky rieši synoda. Riadiacim orgánom je synodálna rada, ktorej predsedom je biskup, v prípade uprázdnenia biskupského stolca administrátor cirkvi.

Cirkev kladie dôraz na život v jednotlivých farnostiach, ktorý sa má prejavovať ako živé spoločenstvo vedené duchom Pána Ježiša. Tu

je možnosť nielen liturgického prejavu, ale i riešenia všetkých problémov dotýkajúcich sa života jednotlivca, rodiny, či spoločnosti. Zvlášť sa kladie dôraz na rodinu, ktorá je základnou bunkou farnosti a cirkvi. Celibát kňazov, vrátane biskupov je dobrovoľný. Diakonát sa udeľuje i ženám tak, ako o tom hovorí i Sväté písmo. Starokatolícka cirkev na Slovensku má autonómny a národný charakter. Preto u nás, na Slovensku, sa hlási predovšetkým k cyrilometodskému odkazu, v ktorom vidí určitú symbiózu východnej a západnej cirkvi.

10.9 Ekumenizmus u starokatolíkov

Svojím dôrazom na pôvodnú kresťanskú tradíciu a život nerozdelenej cirkvi, chcelo starokatolícke hnutie od začiatku slúžiť opätovnému zjednoteniu kresťanských cirkví. Odtrhnutie od Ríma sa vníma ako nutné zlo, lebo rímska cirkev sa podľa starokatolíckeho chápania vzdialila praxi a učeniu prvých storočí.¹⁸²

Od svojho vzniku sa starokatolíci usilujú o dialóg s pravoslávnyimi. Tento dialóg však nedospel k žiadnym výsledkom. Problém je zrejme na strane pravoslávnych, lebo jednotlivé pravoslávne cirkvi nemajú žiadny koordinačný orgán. S konečnou platnosťou za všetky pravoslávne cirkvi rozhoduje len pravoslávny koncil.

Úspešnejšie sú kontakty starokatolíkov s anglikánmi. Od samého vzniku starokatolíckej cirkvi prejavovali zreteľný záujem anglikáni o užšiu spoluprácu. Boli ustanovené komisie v oboch cirkvách, ktoré viedli v roku 1931 k uzavretiu dohody medzi Utrechtskou úniou a anglikánskym arcibiskupstvom v Canterbury a v New Yorku. Ide o tzv. Bonnskú dohodu. Uvedené interkomúnio naznačuje, že jedno spoločenstvo verí o druhom, že sa drží všetkého podstatného, čo kresťanská viera obsahuje. Spoločenstvá tiež vzájomne uznávajú svoju katolicitu a samostatnosť. To sú podmienky umožňujúce pristúpiť k interkomúnii.

¹⁸² Podrobnejšie informácie o základoch viery Starokatolíckej cirkvi, porov.: Starokatolícka cirkev, Biskupský ordinariát a synodní rada Starokatolíckej cirkve v ČR, február 1999, s.10-17.

Bonnská dohoda medzi starokatolíckymi a anglikánskymi cirkvami z roku 1931:

1. Každé z cirkevných spoločenstiev uznáva katolicitu a samostatnosť druhého, pričom udržiava svoju vlastnú katolicitu a samostatnosť.

2. Každé z cirkevných spoločenstiev súhlasí s pripúšťaním členov druhej cirkvi k účasti na sviatostiach.

3. Interkomúnio nevyžaduje od žiadnej z cirkevných spoločenstiev prevzatie všetkých stanovísk učenia, celú sakramentálnu zbožnosť alebo liturgickú prax, aké sú vlastné druhému vyznaniu, ale zahrňuje v sebe, že každý verí v dodržiavanie všetkého podstatného u kresťanskej viery spoločenstva druhého vyznania.¹⁸³

Bonnská dohoda poslúžila neskoršie ako vzor k uzavretiu interkomúnia medzi Poľskou katolíckou národnou cirkvou a Protestantickou episkopálnou cirkvou v Amerike. V 1965 bolo na 19. starokatolíckom kongrese rozšírené interkomúnio a následne uzavreté s Biskupskou reformovanou cirkvou v Španielsku, s Husitánsko katolícko-evanjelicko-apoštolickou cirkvou Portugalska a nezávislou Katolíckou cirkvou na Filipínach. Utrechtská únia sa zúčastňuje na práci Svetovej rady cirkví a Konferencie európskych cirkví.

Vo vzťahu s rímskokatolíckou cirkvou zostávajú problematické dva body: pápežská neomylnosť a pápežský primát. Je zatiaľ ťažké prekonať tento rozpor. Dogma o neomylnosti pápeža v súčasnej dobe však zásadne nevylučuje, aby niektorá z miestnych starokatolíckych cirkví, zhromaždených v Utrechtskej únii, uzavrela interkomúnio s rímskokatolíckou cirkvou. V súčasnosti existuje interkomúnio medzi Poľskou národnou starokatolíckou cirkvou v USA a rímskokatolíckou cirkvou.¹⁸⁴

Zložitý je vzťah starokatolíkov a klasických reformovaných cirkví. Základným problémom vo vzťahu k evanjelickým cirkvám, ktoré vychádzajú z reformácie 16. storočia (výnimkou sú

¹⁸³ Porov.: Starokatolícka cirkev, Biskupský ordinariát a synodní rada Starokatolíckej cirkve v ČR, február 1999, s. 27.

¹⁸⁴ Porov.: Dokumenty. In: Starokatolícka cirkev, Biskupská rada Starokatolíckej cirkve, február 1999, s. 27.

ĽUBOMÍR STANČEK

anglikáni), je problém apoštolskej postupnosti. Na miestnych ekumenických stretnutiach dochádza k bilaterálnym rozhovorom. Je celkom možné, že v budúcnosti nastane pokrok a starokatolíci s reformovanými cirkvami podpíšu interkomúnio.

Starokatolícka cirkev sa v jednotlivých krajinách zúčastňuje na ekumenických stretnutiach. Je členom Ekumenickej rady cirkví a zároveň je členom Konferencie európskych cirkví.

11 Židovské náboženské obce na Slovensku¹⁸⁵

Hovorí sa, že súčasná civilizácia spočíva na troch stĺpoch. Sú to hora Sinaj, druhým Akropola a tretím Kapitol. O stĺpe, hore Sinaj, ktorá reprezentuje židovské zdroje náboženstva a kultúry, sa vie pomerne málo, a to napriek tomu, že židovské obyvateľstvo, potomkovia starozákonného židovského ľudu, tvoria súčasť obyvateľstva skoro všetkých krajín sveta.

Slová Žid, žid a židovský majú dvojaký význam. Jednak sa vzťahujú na náboženstvo, jednak na národ. Pôvod slova žid treba hľadať v Starom zákone, v zbierke kníh tvoriacich základ židovského náboženstva. Slovenské pomenovanie Žid (nemecky der jude, rusky jevrej) súvisí so štvrtým synom Jakuba, Júdom. Izrael má všeobecnejší charakter, pretože zahŕňa všetkých dvanásť kmeňov. Toto pomenovanie prijal aj novodobý židovský štát, ktorý po skoro dvoch tisícročiach začal mať znova svoje miesto na mape v roku 1948 na pôde niekdajšieho biblického osídlenia Židov.

Pri budovaní ekumenizmu je najväčšou prekážkou neznalosť problematiky. Pretože o židovskej problematike sa vie medzi ľuďmi málo, toto krátke zhodnotenie židovstva môže priniesť viac svetla, porozumenia, pokoja s ľuďmi židovského náboženstva.

11.1 Tóra a Talmud¹⁸⁶

Najväčší význam pre židovstvo má zbierka komentárov Tóry, známa pod menom Talmud. Štúdiom Talmudu sa zaoberajú hlavne študenti vysokých rabínskych škôl (jesiv), ktoré sú špecializované na výchovu rabínov. Jedna z najstarších a najvýznamnejších jesiv v Európe bola do roku 1939 v Bratislave. V strednej a východnej Európe existuje v súčasnosti len jedno rabínske učilište a to v Budapešti. Talmud, na rozdiel od Biblie, nie je u nás dostatočne známy, a preto je mu v tejto knihe venovaná

¹⁸⁵ Porov.: ŽUFA, J.: *Židovské obce na Slovensku*. Seminárna práca. Spišská Kapitula, 1999.

¹⁸⁶ Porov.: www.chaverim.sk; www.uzzno.sk

kapitola. Bibliu alebo Tóru nemožno posudzovať podľa krátkych, z textu vytrhnutých citátov, treba ju chápať ako celok. Vznik Tóry historici kladú do obdobia pred 3500 rokmi. Bola to doba, keď to, čo Tóra požadovala, pôsobilo priam šokujúco, revolučne. V židovskej literatúre sa Biblia označuje skratkou Tanach, zloženou z písmen Tav, Nun a Kov, respektíve Chov (Kov a Chov sa líšia len bodkou). Prvé písmeno znamená Tóru, nasledujú neviim (proroci) a po nich ketubim (spisy). Spočiatku bola za svätú považovaná len Tóra, prorocké knihy boli kanonizované niekoľko storočí pred počiatkom nového letopočtu. Spisy boli predmetom polemiky ešte v čase tvorby Talmudu.

Tóra a ostatné knihy Starého zákona majú centrálnu postavenie v židovskej literatúre. Existuje obrovské množstvo náboženskej literatúry, ktorá sa obracia k Starému zákonu. Vykladá ho, dopĺňa a komentuje. Existujú dokonca stupňovito (hierarchicky) usporiadané komentáre. Slovo Talmud je substantívum slovesa učiť sa alebo učiť (iných). Správnejšie by bolo použiť spojenie Talmud – Tóra, teda učenie alebo učenie sa Tóre. Zatiaľ čo Tóra predstavovala písomne zaznamenanú tradíciu, existovala aj ďalšia tradícia, Halacha. Halacha (cesta, putovanie) je obsažný pojem označujúci súbor tradícií a príkazov, pôvodne len ústne zachovaných. Halacha určuje život Židov až do podrobností. Život a konanie človeka má byť harmonickým celkom, a preto nemožno čakať, že Halacha sa bude zaoberať len niektorými jeho časťami. Bolo by chybné chápať pokyny Talmudu ako ohraničenie života do skamenených noriem. Takéto poňatie by protirečilo duchu Talmudu. Nové interpretácie Talmudu ukázali jeho zlučiteľnosť so životom v modernej spoločnosti. Pochopiteľne, všeličo sa zmenilo, napríklad civilné právo je už od stredoveku stále menej "vnútornou" židovskou záležitosťou, ale podlieha právu krajiny, v ktorej židia žijú. Pokyny pre chrámovú službu už nie sú aktuálne, ale Talmud ako celok ostáva obrovským rezervoárom poznania, v ktorom sa aj dnes hľadajú odpovede na najrozličnejšie otázky.¹⁸⁷

11.2 Základné črty náboženstva

Prvú najzákladnejšiu črtu vidíme v prvých prikázaniach Desatora. Židovská viera je prísne monoteistická. To znamená, že

¹⁸⁷ Porov.: www.chaverim.sk; www.uzzno.sk

uznáva len jediného Boha, tvorcu celého sveta, aj človeka. Človek je Bohom stvorený na obraz Boží. Človek má slobodnú vôľu, môže rozhodovať o svojom konaní, môže konať dobro alebo zlo. Ako návod na rozlíšenie dobra a zla slúži Tóra, ktorú Hospodin ponúkol všetkým národom. Prijal ju však len židovský národ (v tom spočíva často diskutovaná otázka vyvolenosti) a uzavrel s Hospodinom zmluvu. Zmluva vyžaduje od židov dodržiavanie zákonov, ktoré im Hospodin dal prostredníctvom Tóry a Hospodin sa zaviazal pomáhať židovskému národu, ktorý považuje za svoj vyvolený ľud. Odmena za dodržiavanie zákonov, aj trest za ich porušovanie, môže prísť na tomto svete, ale aj neskoršie.

Časť zákonov zjavených v Tóre má, podľa židovskej etiky, platnosť pre všetkých ľudí, teda aj pre nežidovské obyvateľstvo. Nežidia nemusia dodržiavať rituálnu časť zákona, ako napríklad svätenie židovských sviatkov, rituálny spôsob stravovania a podobne, ale mali by dodržiavať tzv. Noachove zákony. Je to sedem príkazov, jeden pozitívny a šesť negatívnych: konať spravodlivo, nezaprieť Boha, neslúžiť modlám, nevraždiť, nekradnúť, nesmilniť a netrapiť zvieratá. Náboženstvo má národný charakter. Misionárska činnosť, snaha obrátiť inovercov alebo ateistov na židovskú vieru neexistuje. Napriek tomu je možné dobrovoľné prestúpenie na židovstvo. Pôvodná židovská pospolitosť v biblických časoch bola prísne teokratická. Neexistoval rozdiel medzi náboženským a svetským životom. Tóra dávala odpoveď nielen na otázky, ktoré by sme dnes označovali ako "náboženské". Všetky zložky života jednotlivca mali byť v harmonickej rovnováhe. Život a konanie veriacich bolo a je riadené 613 príkazmi (micvot), ktoré sa delia na 248 pozitívnych príkazov a 365 zákazov.¹⁸⁸

Dejinným cieľom židovského národa je dosiahnutie lepšieho stavu sveta, ktorý bude zvestovaný príchodom Mesiáša.

Židovské náboženstvo nepozná cirkevnú hierarchiu obvyklú u iných veľkých svetových náboženstiev. Na čele náboženskej obce stojí predstavený (obvykle predseda) a popri predstavenom rabín. Rabín je znalcom Tóry a inej náboženskej literatúry. Okrem toho mu prislúcha sudcovská úloha vo veciach náboženských a v minulosti aj svetských. Veľmi často je aj kazateľom v židovskom kostole – synagóge. Rabína treba chápať ako učiteľa a znalca Tóry, nie ako kňaza. Nie je prostredníkom medzi Bohom a človekom. Povesť jednotlivých rabínov sa vytvárala na základe ich učnosti a písomných rozhodnutí presne takým spôsobom, ako sa

¹⁸⁸ Porov.: www.chaverim.sk; www.uzzno.sk

dnes vytvára povest' vedcov vo vedeckom svete. Autorita rabína je teda prirodzená, zodpovedá jeho vedomostiam a spôsobu života. Organizácia, ktorá by závažne kodifikovala (uzákoňovala) židovstvo, nebola vytvorená. Jednotlivé rabínske autority sa snažia odvodiť svoje názory z tradičných zdrojov. V dejinách židovstva sa vyskytlo veľa snáh o vytvorenie dogmatického zhrnutia náboženskej viery. Dôkazom je trinásť základných článkov viery (dogiem), známych ako ani maamin (pevne verím).

Autorstvo sa pripisuje významnému stredovekému učencovi Maimonidesovi.

- 1) Boh existuje, jeho bytie nie je ohraničené časom.
- 2) Boh je jediný.
- 3) Boh je netelesný.
- 4) Boh je pôvodcom všetkého.
- 5) Len k Bohu sa sluší modliť.
- 6) Boh sa zjavil.
- 7) Mojžiš je a ostane najväčším prorokom.
- 8) Tóra je Božie zjavenie.
- 9) Tóra je nezmeniteľná.
- 10) Boh je vševedúci.
- 11) Boh je nanajvýš spravodlivý.
- 12) Boh nám pošle Spasiteľa.
- 13) Boh vzkriesi mŕtvych.¹⁸⁹

Z predchádzajúceho odvodili židovskí teológovia, že bytie Božie má inú podstatu, ako ľudské. Preto je zakázané spodobňovanie Boha formou výtvarného diela, ktoré je vytvorené človekom. Ďalším dôsledkom existencie jedného Boha, ktorý sa zjavil ľuďom, je rovnosť ľudí bez ohľadu na pôvod, národnosť alebo rasu. Židovstvo kladie väčší dôraz na konanie, ako na samotnú abstraktnú vieru; aj človeka posudzuje podľa skutkov, nie podľa viery. Zbožnosť vyjadruje človek plnením príkazov a zákazov. Cieľom konania jednotlivca má byť dokonalosť v náboženských aj svetských veciach, ktoré spolu súvisia.

¹⁸⁹ Porov.: www.chaverim.sk; www.uzzno.sk

11.3 Krst, manželstvo, pohreb

Príslušnosť k židovskému národu je podľa náboženských predpisov určená Halachou. Predpis o príslušnosti hovorí, že za židovské je považované dieťa narodené židovskej matke. Teda židovstvo sa dedí podľa praslice, nie podľa meča. Tohto poňatia sa pridrižiava ortodoxné židovstvo, sú však uznávané aj iné riešenia tejto otázky. Základný obrad určujúci príslušnosť mužov k židovskému náboženstvu je obrad brit mila (zmluva obriezky). Obriezka sa má konať osem dní po narodení dieťaťa. Židia nie sú jediný národ, ktorý obriezku praktizujú. V antických dobách bola obriezka bežná aj u iných národov a dnes je niektorými lekármi doporučovaná z hygienických dôvodov. V Amerike sa praktizuje aj u značnej časti nežidovského obyvateľstva. Podľa židovských pravidiel je chlapec považovaný za dieťa do trinásteho roku života. Potom nasleduje obrad bar micva (syn zákona), po ktorom sa chlapec považuje za dospelého. Bar micva sa koná v synagóge, chlapec prednesie reč, v ktorej ďakuje svojim rodičom za výchovu, potom je predvolaný k Tóre ako dospelý.

Svadba nie je viazaná na synagógu, môže sa konať kdekoľvek. Podľa židovského ponímania je manželstvo rozlučiteľné. Rozvod je pomerne jednoduchý, proti rozvodu však hovoria mnohé miesta Talmudu, ktoré ho doporučujú len ako krajný prostriedok po zlyhaní pokusov o zmierenie sa medzi manželmi.

Židovský pohreb sa vyznačuje jednoduchosťou. Nepochováva sa vo sviatky a v sobotu. Intenzívny smútok sa dodržiava sedem dní, nasleduje ďalších 30 dní smútku. Všetky náležitosti židovského pohrebu má zvyčajne na starosti chevra kadisa (svätý spolok). Je to spolok s dobrovoľným členstvom. Jeho úlohou je starať sa o ťažko chorých a umierajúcich, organizovať pohreby a všemožne pomáhať rodinám nebohých. Členstvo v spolku sa považovalo za čestnú úlohu. Spolok chevra kadisa patril vždy k prvým spolkom, ktorý sa založil v sídle náboženskej obce.¹⁹⁰

¹⁹⁰ Porov.: www.chaverim.sk; www.uzzno.sk

11.4 Židovstvo počas dejín

Vznikom rôznych názorov v židovstve, podobne ako v iných náboženstvách, vznikali jednotlivé sekty, kultúrne a náboženské prúdy. Rôzne poňatia židovstva.

Predchádzajúci text charakterizuje starý alebo tradičný Judaizmus, dnes označovaný ako ortodoxný. Až do 19. storočia tvorila ortodoxia najvýznamnejší, aj keď nie celkom homogénny prúd židovstva. Mesiánske hnutia, samaritáni, karaiti alebo sekty, sa javili len ako okrajová záležitosť. Platí to aj o pseudomesiášskych hnutiach v stredoveku, ktoré silne zapôsobili na židovské masy, ale časom zanikli, prípadne stoja na okraji zániku.

Na Slovensko prišli v prvých storočiach nášho letopočtu s rímskymi légiami. Prvá zmienka je z 5. storočia o Židoch ako o obchodníkoch. V 16. až 18. storočí v zmysle feudálnych zákonov tvoria najnižšiu spoločenskú právnu vrstvu. S obyvateľmi sa mohli sýkať len obchodne.¹⁹¹ Koncom 18. storočia na základe emancipačných zákonov Jozefa II. sa začali rozvíjať. Neskôr dostali úplnú slobodu.

Najtragickejšie obdobie židovských dejín je zničenie európskeho židovstva v rokoch 1939 až 1945, známe pod menom "holokaust" alebo "soah".

Holokaustu padla za obeť približne tretina svetovej židovskej populácie, ktorá mala koncom tridsiatych rokov asi 17 miliónov ľudí.

Na Slovensku v roku 1930 bolo 138 000 Židov. Holokaust postihol 108 000. Väčšina zo zvyšku sa vysťahovala.¹⁹²

Vývoj po holokauste je charakterizovaný zánikom prevažnej časti európskeho židovstva, zánikom veľkých kultúrnych centier vo východnej Európe, ale aj zánikom židovského kultúrneho života, ktorý tvoril značnú, niekedy až dominantnú časť niektorých západoeurópskych miest. Holokaust zničil aj špecificky židovský fenomén, ktorým boli vysokovzdelané masy židovských proletárov a stredných vrstiev mnohých krajín a miest. Prakticky sa stratili

¹⁹¹ Porov.: BARKANY, E., DOJČ, Ľ.: *Židovské náboženské obce na Slovensku*. Bratislava : Vesna, 1991, s. 5.

¹⁹² Porov.: BARKANY, E., DOJČ, Ľ.: *Židovské náboženské obce na Slovensku*. 1991, s. 7.

komunity v Poľsku, Československu, NDR, ostali oslabené komunity v Maďarsku a Rumunsku. Stále klesá počet židovského obyvateľstva v ZSSR a jeho nástupníckych štátov. Zanikli alebo boli podstatne zredukované početné židovské komunity v Alžírsku, Maroku, Tunise, Líbyi, Egypte, Sýrii, Iráne, Iraku a iných arabských krajinách.

Holokaustu padla za obeť približne tretina svetovej židovskej populácie, ktorá mala koncom tridsiatych rokov asi 17 miliónov ľudí. Z 11 miliónov, ktoré prežili, sa najpočetnejšia komunita nachádzala v USA. Druhá najpočetnejšia komunita bola v ZSSR, kde žilo do štyroch miliónov Židov a až na treťom mieste sa nachádzala Palestína. Počet židovských obyvateľov Palestíny a neskoršieho štátu Izraela sústavne narastal, ale aj tak sa Izrael posunul z tretej priečky na druhú a až koncom osemdesiatych rokov sa USA stávajú aj dnes domovom najpočetnejšej židovskej komunity. Demograficky vývoj svetovej židovskej populácie je dnes (koncom 20. storočia) mierne záporný a maximum povojnového počtu Židov sa udáva okolo 13 až 14 miliónov, v posledných rokoch tento počet pomaly klesá. Je zaujímavé všimnúť si krivku relatívnej početnosti židovského obyvateľstva vzhľadom ku globálnej svetovej populácii. Podľa atlasu histórie od E. Barnavého [123] jestvovali v dejinách štyri lokálne maxima tejto krivky. Prvé okolo roku 1500 pred o. I. (Jozue), keď tvorili Židia 0,6 % svetovej populácie, druhé maximum bolo v období kráľa Dávida (1,7 %), tretie a najväčšie maximum na prelome letopočtu (1,8 %) a posledné maximum pred holokaustom (0,8 %), súčasný stav je okolo 0,2 až 0,3% svetovej populácie.¹⁹³

11.5 Slovenské židovské náboženské obce

Ústredný zväz židovských náboženských obcí v Slovenskej republike (UZ ZNO) je strešným orgánom slovenského židovstva. Zväz registruje v súčasnosti trinásť židovských náboženských obcí (ZNO) a ďalších pätnásť miest, kde žijú obyvatelia alebo aspoň praktizujúci židovský náboženský život (tzv. filiálne ZNO, FZNO). Pri sčítaní obyvateľstva na Slovensku sa k židovským obciam na Slovensku prihlásilo 2 310 obyvateľov.

¹⁹³ Porov.: www.chaverim.sk; www.uzzno.sk

ĽUBOMÍR STANČEK

V Západoslovenskom kraji sú to ZNO: Bratislava (registrovaných asi 800 osôb), Komárno, Galanta, Dunajská Streda, Nové Zámky, Trnava a Nitra.

FZNO sú: Bánovce nad Bebravou, Senica, Vrbové, Nové Mesto n. Váhom, Piešťany, Hlohovec, Trenčín a Levice.

V Stredoslovenskom kraji sú ZNO: Žilina, Banská Bystrica,¹⁹⁴ a Lučenec.

FZNO sú: Rimavská Sobota, Liptovský Mikuláš, Ružomberok a Šahy.

Vo Východoslovenskom kraji sú ZNO: Košice (približne 700 registrovaných osôb), Prešov a Michalovce.

FZNO sú: Humenné, Bardejov a Giraltovce.

Na dnešnom stave židovstva na Slovensku má primárny podiel genocída židovského obyvateľstva v rokoch 1939 – 1945 (zavraždených 70 tisíc slovenských Židov), emigračná vlna v rokoch 1948 a 1968, ako aj religiózna nesloboda a antisemitizmus.

Dnes žije na Slovensku väčšina starších ľudí. Židovská mládež je organizovaná v Československom zväze židovskej mládeže pod skratkou – CSZUM a vydáva svoj časopis pod názvom CHOCHMES.

Popri Bratislave existuje dnes na Slovensku len jedna obec, ktorá je svojou početnosťou, aktivitou a významom rovnocenná, alebo dokonca aktívnejšia ako bratislavská komunita, je to Židovská náboženská obec v Košiciach. V niektorých menších mestách, napríklad v Galante alebo Nových Zámkoch jestvujú agilné komunity snažiace sa o pekný náboženský a kultúrny život. Záujem veriacich z celého sveta priťahuje krypta s hrobom Chatama Sofera a ďalších rabínov nachádzajúca sa v Bratislave pri nábřeží Dunaja.

Náboženský servis je prevádzaný pravidelne. Pre porovnanie treba uviesť, že pred vojnou žili Židia vo viac ako 2 100 slovenských mestách a dedinách. Počet zachovaných synagóg na Slovensku nie je presne určený. Údaje kolidujú medzi 115 a 170, ale väčšina z objektov je v dezolátnom stave alebo prestavaná do takej miery, že pôvodné určenie objektu je nepoznateľné. Pri niektorých kultúrne významných stavbách je ešte malá nádej na záchranu v

¹⁹⁴ Židovská náboženská obec so sídlom v Banskej Bystrici: Janka Kráľa 6, 97400, znobb@isternet.sk <http://www.znobb.host.sk>

prípade včasnej rekonštrukcie. Niekoľko bývalých synagóg je opravených a použitých na kultúrne ciele, ako synagóga v Trenčíne či v Žiline. UZ ZNO registruje 620 cintorínov, od pomerne dobre udržiavaných až po celkom zdevastované, ktorých existencia už nie je fyzicky dokázateľná.

Podľa prevzatej správy v Národnej obrode z 31. mája 1995 je na svete 12,8 milióna Židov, čo predstavuje 0,24 % svetovej populácie. Iný údaj, ktorý pochádza z Nemecka (cituje ho Ros Chodes z júna 1995), hovorí o 13,9 milióna a rozdeľuje ich takto: USA – 5,8 mil., Izrael – 4,4 mil., Rusko – 600 tisíc, Francia – 600 tisíc, Ukrajina – 446 tisíc, Kanada – 360 tisíc, Veľká Británia – 300 tisíc, Argentína – 250 tisíc, Južná Afrika – 114 tisíc, Austrália – 100 tisíc, Brazília – 100 tisíc, Maďarsko – 70 tisíc, Nemecko – 60 tisíc, Uzbekistan – 45 tisíc, Moldavia – 40 tisíc, Mexiko – 40 tisíc, Belgicko – 35 tisíc, Taliansko – 31 tisíc, Bielorusko – 31 tisíc, Holandsko – 30 tisíc, Švajčiarsko – 19 tisíc, Španielsko – 15 tisíc, Rumunsko – 15 tisíc, Československo malo 6 až 8 tisíc.¹⁹⁵

Po skončení druhej svetovej vojny bola verejná mienka v Európe a USA priaznivo naklonená myšlienke vytvorenia židovského štátu. V tejto priaznivej atmosfére požiadal americký prezident Harry S. Truman vládu Veľkej Británie o prisťahovalecké povolenie do Palestíny pre 100 000 európskych Židov. Britská vláda prostredníctvom ministra zahraničia Ernesta Bevina tento návrh zamietla. Ďalšou fázou v riešení problému Palestíny bol plán Morrison-Gradyho, ktorý predpokladal rozdelenie Palestíny na viaceré arabské a židovské oblasti. Návrh bol zamietnutý XXII. sionistickým kongresom v Bazileji v decembri 1946. Kongres sa zaoberal rastúcim napätím medzi sionistickými organizáciami a britskou (mandátnou) správou. Za týchto okolností bol do čela sionistickej organizácie zvolený Dávid Ben Gurion, ktorý vystriedal miernejšieho Ch. Weizmanna. Okamžite po kongrese pozval minister Bevin členov sionistického vedenia na konzultácie do Londýna. Obdobné konzultácie viedla britská vláda aj s arabskými predstaviteľmi. Napriek 14 dní trvajúcim konzultáciám sa vláde nepodarilo vytvoriť dohodu, ktorá by bola prijateľná pre obe strany. Po stroskotaní pokusov o kompromis postúpila Veľká Británia problém do pozornosti OSN. Prvé zasadanie venované problému Palestíny sa konalo 28. 4. 1947.

¹⁹⁵ Porov.: www.chaverim.sk; www.uzzno.sk

11.6 Činnosť náboženských obcí

Ústredný zväz židovských náboženských obcí organizuje benefičné koncerty, prednášky, oslavy sviatkov, zájazdy na pozvanie sesterských náboženských obcí, kultúrne programy o Izraeli, diskusie s politikmi, umelcami a novinármi. Pripravili sa vydania kníh venovaných židovskej tematike. Naplánovala a previedla sa rekonštrukcia zastaralej a hygienicky nevyhovujúcej budovy rituálnej kuchyne na Zámockej ulici. V súčasnosti funguje ako verejne prístupná kóšer reštaurácia CHEZ DAVID s malou hotelovou časťou.

Kóšer strava je distribuovaná lokálne. Koncom roku 1998 sa dokončila rekonštrukcia budovy bývalého chlapčenského sirotinca na Svoradovej ulici, ktorá slúži ako Dom opatrovateľskej služby pre staršie osoby.

Fungujúce je židovské múzeum so stálou expozíciou a tematickými výstavami. V roku 1996 sa založil Inštitút judaistiky pôsobiaci na Komenského univerzite. V školskom roku 1998/99 sa predstavuje širokej verejnosti značným množstvom prednášok domácich aj renomovaných zahraničných odborníkov. Prednášky o židovskej kultúre, náboženstve a histórii sa dostali do učebných plánov slovenských univerzít. V kníhkupectvách je k dispozícii množstvo prekladových alebo pôvodných publikácií pokrývajúcich snád' celé spektrum otázok o židovstve. Aj v masových médiách sa objavujú informácie prezentujúce židovskú minulosť a prítomnosť. Spoluzitiu medzi kresťanmi a židmi napomáha Zväz kresťanov a židov na Slovensku, ako aj akcia symbolicky pomenovaná „Mosty - Gesarim“, pri ktorej každoročne strávia mladí ľudia oboch konfesíí pracovný týždeň na rekonštrukcii židovských a kresťanských pamiatok.

Ústredný zväz židovských náboženských obcí na Slovensku sa prezentuje na internete od júna 1997 a teší sa všeobecnej popularite.¹⁹⁶

¹⁹⁶ www.chaverim.sk; www.uzzno.sk Chaverim sa venuje otázkam judaizmu, jeho filozofie, kultúre, histórie, ako aj otázkam každodenného života Židov na Slovensku, v Čechách a vo svete. Snažíme sa vytvárať nielen virtuálny most na udržiavanie vzájomných kontaktov, ale vytvárať a podporovať vzdelávacie, náboženské a kultúrne potreby Židov bývalého Československa.

www.cuzm.cz - Česká únia židovskej mládeže.

www.kehilaprag.cz - Pražská židovská obec.

www.shmil.cz - Rabinát pražskej židovskej obce.

www.bejt-praha.cz - Bejt Praha, reformná komunita.

12 Bratská jednota baptistov

Pomenovanie „baptista“ je odvodený od gréckeho slova „baptizein“, čo znamená ponoriť. Baptistami sa nazývajú preto, že na vyznanie svojej viery pred Bohom i ľuďmi, na základe vedomého, osobného rozhodnutia, sa krstia v meno Otca, Syna i Ducha Svätého. Baptisti sa chápu ako časť pokračujúceho prúdu kresťanskej pravdy a vyznávačskej viery, ktorý siaha do biblických čias. Teologické zdroje a historický pôvod svojich zborov sledujú až do obdobia reformácie v Európe a sú vďační za to, že v tých časoch bol obnovený biblický princíp zvrchovanosti Písom a ospravedlnenia hriešnika iba z milosti Božej skrze vieru.

12.1 História baptistov

Prvé baptistické zbory v modernom slova zmysle boli založené v Amsterdame v r. 1609 a Londýne v r. 1611 ako malé skupiny veriacich pochádzajúce z anglických separatistov. Hoci baptistom už tradične nebola vlastná nijaká zásadná väzba na konfesijne štylizované vyznanie viery (nasledujúc heslo reformácie Sola Scriptura), vždy sa hlásili k takým vieroučným formuláciám ako Apoštolské a Nicejsko-chalcedonské vyznanie viery a chápali ich ako pravdivé svedectvo o kresťanskej viere. Baptisti veria v trojjediného Boha a majú s inými kresťanskými cirkvami spoločné základné presvedčenia, ktoré sú: Božie stvoriteľské dielo; hriešna prirodzenosť človeka; dokonalé človečenstvo a božstvo Ježiša Krista ako dokonalého božského sebazjavenia; vykúpenie životom, uzmierujúcou smrťou a vzkriesením Krista; premena osobného a sociálneho života mocou Ducha Svätého; a konečné naplnenie Božích zámerov. Predkovia baptistov našli v období protireformácie útočisko pred prenasledovaním na južnej Morave.

www.lauder.cz - Lauderove židovské školy v Prahe.
www.bejsimcha.cz - Bejt Simcha, reformná komunita.
www.jewishmuseum.cz - Židovské múzeum Praha.
www.kosher.cz - Kóšer reštaurácia King Salomon, kóšer catering.
www.franzkafka-soc.cz - Centrum Franze Kafky, Praha.
www.zob.cz - Židovská obec Brno.
www.k2001.cz - Židovská Morava a Brno.
www.verafilm.cz - Filmový projekt o židovskom odboji v SR.

Ako moravskí bratia, huteriti, habáni alebo anabaptisti (novokrstenci) vytvorili spoločenstvá s vysokou úrovňou remeselnej výroby (najmä keramiky), školstva a zdravotnej starostlivosti.

Po tridsaťročnej vojne (r. 1620) a krutom prenasledovaní sa zvyšky anabaptistov dostali najmä do Holandska. Niektorí z nich neskôr odišli do Ameriky. Pretože tam našli slobodu pre svoju vieru, veľmi sa rozšírili a položili základ slobody Spojených štátov. Baptisti dodnes tvoria jednu z najpočetnejších cirkví v USA.

Na Slovensku vznikol prvý baptistický zbor v roku 1876 na Spiši. Zbor v Lučenci vznikol 22. júna 1921.

12.2 Bratská jednota baptistov verí, vyznáva, učí

Baptisti veria, že každý kresťan potvrdzuje svoju vlastnú vieru v Ježiša Krista ako Spasiteľa a Pána osobným životom z viery a v neustálom pokaní voči Bohu zveruje obnovu svojho života pôsobeniu Ducha Svätého. Taká skúsenosť viery vedie k radikálnemu učeniu, ktoré odráža spôsob života Ježiša Krista a formuje etiku i konanie nielen v cirkvi, ale aj v spoločnosti.

Vyznávajú vládu Ježiša Krista, Syna Božieho, vzkrieseného z mŕtvych, reálne prítomného v spoločenstve veriacich, kedykoľvek sa spolu schádzajú v jeho mene. Kristova vláda má prednosť pred všetkými ostatnými autoritami. V záujme správneho rozsudzovania a interpretácie Kristovej autority v spoločenstve veriacich odvolávajú sa baptisti v prvom rade na Písmo a veria, že podľa neho sa majú hodnotiť a posudzovať všetky iné zdroje pravdy o Bohu.

Veria, že Boh prehovoril vo svojom Slove prostredníctvom ľudských bytostí skrze Písmo, ktoré je inšpirované jeho Duchom. Preto Písmo nazývajú Slovom Božím. "Slovom, ktoré sa stalo telom", je Ježiš Kristus. Všetko učenie, formulácia dogmatiky a vierovyznania, prístup k tradícii sa musí preto vždy preverovať z hľadiska súladu s Písmom. Baptisti veria, že cirkev žijúca pod váhou Svätého písma má byť neustále reformovaná citlivým počúvaním Božieho slova. Očakávajú, že z Písma skrze moc Ducha Svätého bude prúdiť do každej generácie svieža orientácia

ĽUBOMÍR STANČEK

pre existenciu v nových životných podmienkach. Jednotliví veriaci sú vedení k tomu, aby ich osobná sloboda čítať Písmo a vyrozumievať pre seba, čo Boh k nim hovorí skrze Slovo v Duchu Svätom, bola korigovaná pochopením jednoty širšieho kresťanského spoločenstva.

Chápu, že cirkev pozostáva z veriacich, ktorí sa zaviazali Bohu a jeden druhému spoločne oslavovať a pracovať pre Pána. Veria, že patria k vyvolenému Božiemu ľudu a že kdekoľvek sa zhromaždia v jeho mene, tvoria časť viditeľného tela Kristovho. K tomuto sa hlásia osobným a dobrovoľným vyznaním viery. Preto sa ako spoločenstvo veriacich zhromažďujú sláviť Večeru Pánovu, kde prijímajú pod obojím spôsobom chlieb i víno. Veria, že okolo stola Pánovho sú v spoločenstve s celým telom Ježiša Krista – cirkvou na celom svete.

Do širšieho zborového spoločenstva vítajú aj iných, ktorí sa ešte nestali členmi zboru, zvlášť deti. Narodenie detí chápu ako Boží dar, za ktorý Bohu ďakujú a prosia o jeho požehnanie pre ne. Sú presvedčení, že spasenie detí nie je viazané na krstný akt. Deti v zbore zverujú systematickému zborovému vyučovaniu a snažia sa ich viesť ku Kristovi. Robia tak v nádeji, že Pán má pre každého príhodný čas, aby v pokání prišiel k osobnej viere v Boha a znovuzrozením sa stal jeho dieťaťom. Krst je následným vyznaním tejto Božej premeny človeka a býva spravidla momentom vstupu do cirkvi.

Učia, že krst sa v Novej zmluve a prvotnej cirkvi praktizoval ponorením do vody a krstenc bol krstený v mene Boha Otca i Syna i Ducha Svätého. Viera predchádza krst. V krste ako akte poslušnosti Pánovi stretáva sa ľudská viera s milosťou Božou. Krst je následným a vonkajším prejavom tajomstva, že v znovuzrození sa človek zúčastňuje na Kristovej smrti a vzkriesení a vyjadruje to ponorením do vody. Z týchto dôvodov baptisti nekrstia nemluvniatka. Zbory trvajú na tom, že tí, ktorí sú prijímaní do cirkvi, musia byť najprv pokrstení ponorením ako veriaci. Veria, že novozmluvné praktizovanie krstu veriacich je dôležité pre správne chápanie podstaty viery, cirkvi a učeníctva.

Členovia Bratskej jednoty baptistov sa zhromažďujú v zborovom spoločenstve, aby pod autoritou Svätého písma riešili a zabezpečovali všetky duchovné aj praktické veci na Kristovu oslavu. Všetky zásadné rozhodnutia, týkajúce sa každej oblasti

zborového života, sa robia na základe všeobecného súhlasu. Zatiaľ najosvedčenejšia forma, ktorú baptisti praktizujú, je demokratické hlasovanie, ktorého cieľ a zmysel vnímajú nie ako víťazstvo tej či onej skupiny, ale ako proces poznávania Kristovho plánu pre zbor. Hoci miestny zbor je ekleziologicky samostatnou jednotkou, uvedomuje si svoju vnútornú spojitosť s ostatnými zbormi BJB, ktorej základným cieľom je nájsť Kristovu jednotu (v zmysle Ján 17). Preto každý zbor je otvorený k názorom iných zborov.

Od začiatku svojej histórie hľadali miestne baptistické zbory spoločenstvo s inými zbormi za účelom vzájomného povzbudenia, vedenia, zdieľania sa i obecnstva ako znamenie zmierenia pre svet. Baptistické zbory vytvárajú miestne či regionálne združenia a do jednoty zborov sa združujú na úrovni národného zväzu. Bratská jednota baptistov a jej členské zbory sa podieľajú na rôznorodých ekumenických partnerstvách, sú činní v ich výkonných grémiách a spolupracujú v národných i medzinárodných radách.

Všetci veriaci sú povolani k tomu, aby slúžili Kristovi v jeho cirkvi i vo svete. Pre túto úlohu Duch Svätý rozdeľuje dary všetkému ľudu Božiemu. Baptisti veria, že cirkvi Boh udeľuje plnosť svojich darov a veriacim sú zverené na vyučovanie, evanjelizáciu, pastoračnú činnosť, službu slovom, poznanie, modlitbu, uzdravovanie, pohostinnosť a iné. Uvedené dary slúžia na budovanie cirkvi, prinášajú uzdravenie a zmierenie do každej oblasti denného života a práce.

Baptisti veria, že Kristus povoláva niektorých k tomu, aby konali službu duchovného vodcovstva so zodpovednosťou kázaného slova (zvestovania), vyučovania a pastierskej starostlivosti. Vo všeobecnosti sa uplatňuje princíp dvojakeho úradu (Sk 6) – kazateľský a diakonský. Miestny zbor vyberá spomedzi svojich členov ľudí, ktorí sú určení k správe hmotných potrieb, k sociálnej starostlivosti, tiež k pastoračnej zodpovednosti a spolu s kazateľom slúžia v duchovnom spravovaní zboru. Zborové zhromaždenie, schádzajúce sa na pravidelnom zasadnutí, preveruje ich službu.

Baptisti ordinujú svojich služobníkov i niektorých iných pracovníkov na zborovom zhromaždení vkladáním rúk a modlitbou spravidla po ukončení ich teologického vzdelania.

Vyznávajú, že každý kresťan má byť misionárom. Je Kristom povolaný svedčiť iným o svojej viere a aktívne sa podieľať na šírení Kristovho evanjelia po celom svete. Misiu chápu ako evanjelizáciu spojenú so sociálnou starostlivosťou. Božiu lásku ľudstvu vyjadrujú aj záujmom o potreby ľudí. Každý člen zboru je nejakým spôsobom pozvaný do univerzálnej spasiteľnej akcie Božej lásky, ktorá v ceste za človekom presahuje i hranice samotnej cirkvi. Baptisti preto prijímajú akúkoľvek službu orientovanú na spravodlivosť, sociálnu starostlivosť, zmierenie, vzdelávanie a pokoj vo svete.

Počas celej svojej histórie vyzývali svetskú vrchnosť, aby zachovávala slobodu svedomia, vrátane slobody náboženského presvedčenia a zhromažďovania sa. Zároveň povzbudzujú k duchovnej slobode vo svojich zboroch. Základnú duchovnú jednotu nevidia v uniformite vonkajších prejavov života viery, ale v záväznej poslušnosti voči Ježišovi Kristovi. Radikálne poňatá viera v Kristovo panstvo vo svete a záujem o náboženskú slobodu viedli už v reformačných časoch baptistov k postoju, že štát by nemal mať žiadnu moc zákonne rozhodovať o záležitostiach náboženského presvedčenia, a rovnako by nemal mať žiadny podiel na spravovaní zboru. Sú za rovnosť všetkých náboženských spoločenstiev i všetkých občanov v štáte. Baptisti prejavujú zmysel pre zodpovednosť voči štátu a väčšina zborov povzbudzuje svojich členov k tomu, aby sa aktívne alebo sprostredkované zapájali do rôznych občianskych či spoločenských aktivít. Baptisti veria, že cirkev ako celok musí vyslovovať prorockým hlasom kritiku voči štátu, kdekoľvek rozpozna, že táto inštitúcia koná v rozpore so základnými ľudskými právami.

Nádej v Božiu budúcnosť, keď Kristovo panstvo bude definitívne a úplne zviditeľnené, keď všetky veci budú s konečnou platnosťou zmierené v Kristovi a keď všetko stvorenstvo bude obnovené, vedie baptistov k určitým postojom už v súčasnosti. Táto nádej ich neustále motivuje k tomu, aby sa zapojili do evanjelizácie národov, aby vyvinuli odpor k akýmkoľvek deštruktívnym a utláčateľským silám spoločnosti, aby pomáhali sociálnym reformám a všetkým hodnotám, ktoré sú výrazom prichádzajúceho Božieho kráľovstva. Na prelome druhého a tretieho tisícročia, tvárou v tvár znečisťovaniu a ničeniu životného prostredia si uvedomujú svoje povolanie k novej zodpovednosti za starostlivosť o celé stvorenie. Hriech a útek od Boha determinuje svet i celé stvorenstvo, ale

nezrušil pôsobenie Božej milosti na svet a neohrozí istotu nádeje v Božiu budúcnosť a definitívne víťazstvo Ježiša Krista.

12.3 Zásady baptistov

Baptisti sú kresťania, ktorí na základe svedectva Biblie a pôsobenia Ducha Svätého prijali do svojho srdca Ježiša Krista a úprimne v neho veria, vyznávajú ho ako svojho osobného Spasiteľa a Pána, ktorému zverili vládu nad svojím životom.

Vyznávajú, že všetci ľudia sú si pred Bohom navzájom rovní. Preto nemajú cirkevnú hierarchiu a nerobia zásadný rozdiel medzi kazateľmi (duchovnými) a laikmi. K Bohu má každý kresťan a každý človek slobodný prístup a jediným prostredníkom medzi ním a Bohom je Ježiš Kristus. Spravidla raz za mesiac si pripomínajú pamiatku Večere Pánovej. Všetci sa spoločne zúčastňujú požívania chleba a vína. Toto jedlo jedol Ježiš so svojimi učeníkmi v noci pred svojím ukrižovaním a požiadal ich, aby túto Večeru jedli na jeho pamiatku.

Z Biblie – Božieho slova prijímajú svedectvo o tom, že Boh sľubuje záchranu tým, ktorí uveria v Ježiša Krista ako Božieho Syna, vyznajú svoje hriechy, odvrátia sa od nich a na základe osobného, slobodného a vedomého vyznania svojej viery sa dajú pokrstiť.

12.4 Organizácia a ustanovenia baptistov

Baptisti tvoria cirkevné zbory, ktoré sú úplne samostatné. Združujú sa do zväzu, ktorý nesie názov Bratská jednota baptistov v Slovenskej republike.

Rada BJB na Slovensku.¹⁹⁷ Je členom Európskej federácie baptistov, ktorá je súčasťou Svetového zväzu baptistov. Ústava vyjadruje, že Bratská jednota baptistov je kresťanským spoločenstvom samostatných baptistických cirkevných zborov na

¹⁹⁷ Kancelária Rady BJB v SR: Súľovská 2, 821 05 Bratislava. Tel./fax: 02/43421145.
rada_bjb@mail.viapvt.sk

ĽUBOMÍR STANČEK

území Slovenskej republiky, ktoré sa dobrovoľne združili za účelom vzájomnej spolupráce. Záväzným vieroučným základom baptistov je Písmo sväté Starej a Novej zmluvy.

Členom spoločenstva zborov BJB sa stáva cirkevný zbor, ktorý prijme obsah Ústavy, písomne požiada o členstvo a je prijatý Konferenciou delegátov zborov. Členstvo môže byť zrušené rozhodnutím cirkevného zboru alebo Konferenciou delegátov zborov. Podmienky prijatia zboru a zrušenie jeho členstva v BJB rieši rokovací a hlasovací poriadok. Členom zboru sa stáva duchovne znovuzrodený človek, ktorý na základe osobného, slobodného vyznania viery v Pána Ježiša Krista bol pokrstený ponorením a bol na vlastnú žiadosť prijatý zborovým zhromaždením. Otázky členstva jednotlivca v zbore bližšie rieši Zborový poriadok.

Orgánmi BJB sú: Konferencia delegátov zborov, Rada BJB v SR, Kontrolno-rozhodcovská komisia a Revízna komisia.

Konferencia delegátov zborov (ďalej len KDZ) je najvyšším orgánom BJB. Koná sa spravidla raz za rok. Zvoláva ju predseda rady písomne najmenej 30 dní vopred. V naliehavých prípadoch môže rada zvolať mimoriadnu konferenciu. Na konferencii sa zúčastňujú s právom rokovacím a hlasovacím: delegáti zborov (na každých započatých 50 členov 1 delegát) podľa počtu k 31. 12. predošlého kalendárneho roku; členovia Rady BJB, ktorí nie sú súčasne kazateľmi zborov inštalovaní kazatelia, respektívne správcovia zborov s hlasom poradným (ak nie sú delegátmi zborov): pomocní kazatelia, misijní pracovníci, vedúci misijných staníc a pod.; členovia Kontrolno-rozhodcovskej komisie a Revíznej komisie; po jednom zástupcovi odborov, stálych komisií a účelových zariadení ako pozorovatelia majú na konferenciu prístup aj ďalší členovia zborov BJB a pozvaní hostia. Do právomocí KDZ patrí najmä rokovať o duchovnom stave cirkevných zborov, najmä v nadväznosti na uznesenia predchádzajúcich konferencií, prerokúvať správy o činnosti Rady BJB a jej hospodárení, schvaľovať Ústavu BJB v SR, jej prílohy, ako aj ich zmeny, voliť Radu BJB podľa volebného poriadku a schvaľovať nakladanie s majetkom.

Rada BJB je výkonným a koordinačným orgánom BJB. Schádza sa podľa potreby, najmenej 4 razy do roka. Tvoria ju volení predstavitelia. Do právomoci a náplne činnosti rady patrí

najmä zabezpečovať realizáciu uznesení KDZ; pomáhať zborom rozvíjať duchovný rast a ich činnosť; spravovať cirkevný majetok, fondy a riešiť majetkoprávne vzťahy; na základe návrhu jednotlivých zborov odporúča uchádzačov na štúdium na teologických školách a sleduje ich duchovný a osobnostný rast.

Kontrolno-rozhodcovská komisia (ďalej len KRK) podlieha priamo KDZ a schádza sa podľa potreby. Tvoria ju traja členovia, ktorí v rámci orgánov BJB nezastávajú žiadnu funkciu a sú zvolení podľa volebného poriadku a dohliada na časové a vecné plnenie úloh v zmysle prijatých uznesení. V prípade rozporov hľadá, na základe poverenia KDZ, východiská a navrhuje riešenia. O navrhovaných riešeniach informuje KDZ. Navrhované riešenia schvaľuje KDZ. Prešetruje a skúma písomne podané sťažnosti. Revízná komisia kontroluje hospodárenie rady a účelových zariadení BJB v súlade s platnými účtovnými predpismi. Schádza sa podľa potreby, najmenej raz do roka. Je priamo zodpovedná KDZ. Tvoria ju delegáti volení členovia s odbornými predpokladmi, volení podľa volebného poriadku.

Pre splnenie cieľov určených Ústavou BJB v SR zriaďuje KDZ odbory a komisie. Náplň ich práce, štatút, ako aj správu o činnosti predkladajú KDZ. O ich zániku rozhoduje KDZ. Spravidla sa zriaďujú odbory: výchovný, mládeže, sestier a misie; komisie: teologicko-vzdelávacia, historická, sociálna, finančná, nominačná, pre vonkajšie vzťahy a pod.

BJB pre zabezpečenie svojich potrieb a cieľov zriaďuje účelové zariadenia. Slúžia na: vzdelávanie a výchovu členov zborov BJB, zabezpečenie misijnej a sociálnej činnosti, rozvíjanie kresťanského spoločenstva, rekreáciu a edičnú činnosť. Ústava BJB v SR bola schválená KDZ a nadobudla účinnosť dňa 27. 10. 1995.

BJB zanikne, ak jej zánik požadujú dve tretiny počtu zborov združených v BJB a tento zánik schvália tri štvrtiny kvalifikovanej väčšiny delegátov KDZ.

12.5 Činnosť zborov

Stretávajú sa na nedeľných ranných bohoslužbách ku spoločnému spevu, modlitbám, svedectvám ľudí o živote s Bohom, služby hudobných zložiek zboru (spevokol, oktet, mládežnícky spevokol, hudobno-spevácka skupina), kázňam a 1-krát za mesiac

ĽUBOMÍR STANČEK

ku Eucharistii (pamiatke Večere Pánovej). Súčasne s bohoslužbami prebieha stretnutie starších a mladších detí. Mladšie deti sa učia biblické príbehy, verše, piesne, robia ručné práce a hrajú sa. Staršie deti študujú spolu Bibliu, spievajú, vypracovávajú kvízy a hrajú sa.

Nedeľné popoludňajšie bohoslužby spočívajú v speve súčasných spoločných piesní, službe spravidla laikov zboru a hudobných zložiek. Vo štvrtok prebiehajú priateľské diskusné stretnutia na biblickú tému. Mládež sa na svojich stretnutiach venuje rôznym témam (diskusnou formou vo viacerých 7 až 10-členných skupinkách), spevu, hrám, kvízom. Niekedy organizuje výlety do prírody a v období letných a zimných prázdnin tábory a lyžovačky.

V letnom období sa organizujú tábory mládeže. Taktiež sú organizované aj kurzy angličtiny, ktoré sú z roka na rok populárnejšie a zaujímajú stále viac detí a mladých. Vyučovanie je vedené lektormi z rôznych amerických a anglických kresťanských cirkevných zborov.

13 Reformovaná kresťanská cirkev na Slovensku¹⁹⁸

Dejiny reformácie sa uberali dvoma smermi. Nemecký reprezentoval Martin Luther a švajčiarsky smer Ján Kalvín.

Reformovaná kresťanská cirkev (ďalej RKC) sa konštituovala na prvej krajinskej synode v bývalom Uhorsku, v Debrecíne roku 1567. Táto synoda sa jednoznačne priznala k ženevskému reformačnému smeru reprezentovanom Jánom Kalvínom. Za najvyššiu autoritu života a učenia cirkvi uznáva svedectvo prorokov a apoštolov zahrnuté v Písme svätom. Spolu s ostatnými reformovanými cirkvami vyznáva dve historické konfesie: Heideberský katechizmus (1563) a Druhé helvétske vyznanie viery (1566). Život a rozvoj RKC bol oslabený protireformačným hnutím, ktoré bolo zastavené až Tolerančným patentom Jozefa II.

Po rozpade Rakúsko-Uhorska r. 1918 vznikla na území Slovenska samostatná Reformovaná kresťanská cirkev. V roku 1938 bola časť Slovenska, kde sa nachádzala väčšia časť zborov RKC, pričlenená k Maďarsku. V r. 1948 vláda ČSR uznala RKC, roku 1952 ratifikovala jej cirkevnú ústavu, ale život a práca boli v ateistickom štáte obmedzované a brzdené.

K novému rozvoju života a činnosti RKC došlo po „nežnej revolúcii“ roku 1989.

Najdôležitejšou úlohou je zvestovanie Božieho slova a prisluhovanie sviatostí (Krst Svätý a Večera Pánova). Po spoločenskej obrode v r. 1989 sa rozvíja práca s mládežou, vyučovanie náboženstva, konfirmačná príprava, obnovuje sa diakonská a charitatívna služba.

Popri pravidelnej výchovno-vzdelávacej činnosti má RKC študijné a misijné centrá v Jelke, Dolnom Štáli a v Drahňove.

Slávia tieto sviatky: Nový rok, Kvetnú nedeľu, Veľký piatok, Veľkonočnú nedeľu, Veľkonočný pondelok, Nanebovstúpenie Pána, Svätodušnú nedeľu, Svätodušný pondelok, Deň reformácie (31. október) – historický sviatok, Štedrý deň, 1. sviatok vianočný a 2. sviatok vianočný.

Svätú Večeru Pánovu vysluhujú na tieto sviatky: Pôstne obdobie pred Veľkou nocou, Veľký piatok, Veľkonočnú nedeľu,

¹⁹⁸ Porov.: KMEŤ, Ľ.: *Reformovaná kresťanská cirkev*. Seminárna práca z ekumenizmu. Spišská Kapitula, 1999.

Svätodušnú nedeľu, Vďakyvzdanie za nový chlieb (obdobie žatvy), Vďakyvzdanie za nové víno (obdobie vinobrania) a v 1. sviatok vianočný.¹⁹⁹

13.1 Život a pôsobenie U. Zwingliho

Narodil sa v roku 1484 vo Wildhause v Toggenburgu a vyrastal u strýka kňaza na fare vo Weesene. V rokoch 1494 – 98 navštevoval školy v Bazileji a Berne, potom študoval vo Viedni (1498 – 1502), kde sa vyučovala via antiqua a ukončil v humanistickej Bazileji (1502 – 1506). Zostal v priateľskom styku s bazilejskými humanistami a rovnako ako oni videl humanistický idol v Erazmovi. V roku 1506 bol v Kostnici vysvätený na kňaza, pôsobil ako farár v Glaruse (1506 – 1516) a ako kazateľ v Eisiedeln (1516 – 1518).²⁰⁰ V roku 1519 bol povolaný ako kazateľ pri hlavnom chráme v Zürichu a mestskou radou poverený, aby kázal v duchu biblicizmu iba podľa Písma. Od roku 1522 začal hlásať svoje reformy. Predovšetkým zaznával pôst a kňazský celibát. Povzbudený podporou mestskej rady sa v roku 1524 oženil.²⁰¹ V roku 1523 zvolala mestská rada v Zürichu verejnú dišputu, na ktorú zostavil Zwingli svojich 67 téz. V nich zavrhol viditeľnú cirkev, tradíciu, pápežstvo, omšu, zvláštny kňazský stav, rehoľné sľuby, očistec, pôsty, sviatky, a to ešte radikálnejšie ako Luther. Dišputa bola, hoci kostnický biskup proti nej protestoval. Podľa úsudku mestskej rady zvíťazil Zwingli a hneď začal svoje učenie prakticky uvádzať do života. Z povďačnosti za uznanie mestskej rady priznal Zwingli svetskej moci ďalekosiahle práva vo veciach viery. S niekoľkými podobne zmýšľajúcimi kňazmi a mestskými úradníkmi povyhadzovali z kostolov obrazy, oltáre a organ. Odôvodňovali to tým, že Bohu sa treba klaňať v duchu. V roku 1525 uviedol svoju reformovanú bohoslužbu.²⁰²

Došlo aj k rozkolu medzi ním a jeho stúpenkami a to v otázke krstu detí. Radikáli došli dôsledným domyslením reformátorskej myšlienky o ospravedlnení iba vierou k presvedčeniu, že krst detí, pokiaľ nemôžu mať vieru, je nesprávny a bezúčelný. Ich ideálom bolo úplné obnovenie prvokresťanskej „obce svätých,“ do ktorej sa

¹⁹⁹ <http://refzborke.szm.sk/klastorhtm.htm>

²⁰⁰ Porov.: FRANZEN, A.: *Malé cirkevní dějiny*. Praha : Zvon, České katolické nakladatelství, 1992, s. 204.

²⁰¹ Porov.: MRÁČEK, P.: *Stručná příručka církevních dějin*. Olomouc : Matice cyrilometodějská, s. r. o., 1996, s. 95.

²⁰² Porov.: ŠPIRKO, J.: *Cirkevní dějiny*. 1943, s. 162.

mohlo vstupovať iba dobrovoľným prijatím viery. Nedávali vlastných novorodencov pokrstiť, pokiaľ nedospejú k samostatnému mysleniu. Nakoniec upierali milosť všetkým, ktorí boli pokrstení a hlásali nutnosť nového krstu. Vytvorilo sa združenie stúpencov a vzniklo hnutie proti krstu detí. V Zollikone bola v kostole zničená krstiteľnica. Zwingliho napádali, pretože trval na krste detí.²⁰³

„Lesné kantóny“ s zürišskou reformáciou nesúhlasili. V pozadí bol iste i dôvodný strach pred narastajúcim rozporom medzi mestom a dedinami, medzi bohatými a chudobnými. Augsburský mier roku 1530 protizürišskú opozíciu vo Švajčiarsku zjednotil. Vojnový stret pri Kappele o rok neskôr rozhodol o porážke Zürichu. Zwingli – v tušení zlého konca – doprevádzal svojich verných do bitky. Keď padol z koňa a obkľúčený nepriateľmi odmietol sa spovedať a vzývať svätých, bol zabitý. Stalo sa tak 11. októbra 1531. Až budúci deň bol v mŕtvole poznaný zürišský reformátor. Rozbesnený nepriatelia jeho telo rozštvrtili a spálili.²⁰⁴

13.2 Učenie U. Zwingliho

Zwingli podal svoje učenie vo svojom hlavnom spise *De vera et falsa religione*. Jeho náuka je síce dôkladnejšia ako Lutherova, ale pritom racionalistická, panteistická a fatalistická. Je kombináciou humanizmu s luteranizmom. Jej stredom je s panteizmom hraničiaca idea Božia, z ktorej svetový poriadok vyplýva a závislý je úplne od Božej vôle. Cirkev sa skladá len z vyvolených. Sviatosť sú len znakmi príslušenstva k cirkvi. Sviatosť oltárna je chlebom a vínom a upomína len na zjednotenie s Kristom, ako snubný prsteň pripomína manželke neprítomného manžela. Zwingli pripúšťa viac ako Luther, že aj zlo je dielom Božím. Preto vlastne niet hriechu; hriech je len nedokonalosťou. Zwingliho cirkevná ústava je demokratická; náboženské a politické záujmy sú v nej úzko späté. Bohoslužba je jednoduchá; skladá sa z kázne a prijímania pod oboma spôsobmi. Pri Večeri Pána boli postavené na jednoduchom prikrytom stole koše s chlebom a kalichy s vínom. Duchovný prečítal niektoré state z listov sv. Pavla a z evanjelia sv. Jána a prítomní odrecitovali vierovyznanie a Otčenáš. Kým sa čítala stať zo Svätého písma o založení Sviatosťi

²⁰³ Porov.: FRANZEN, A.: *Malé cirkevní dějiny*. 1992, s. 206.

²⁰⁴ Porov.: MOLNÁR, A.: *Na rozhraní věku*. Praha : Vyšehrad, 1985, s. 191.

oltárnej, duchovný požehnal chlieb a víno a rozdelil prítomným. Bohoslužba sa zakončila slovami „idte v pokoji“.²⁰⁵

13.3 Ján Kalvín a reformácia v Ženeve

Vo francúzskom Švajčiarsku sa Zwingliho novoty šírili od roku 1530. V roku 1535 vypovedal ženevský magistrát poslušnosť biskupovi a vypudil ich z mesta. Vlastnú reformáciu tu previedol Ján Kalvín.²⁰⁶

Narodil 10. 7. 1509 v Noyon (Francúzsko) a rovnako pochádzal z vrstvy, ktorá bola blízka cirkvi. Jeho otec bol generálnym prokurátorom, t. j. hospodárskym vedúcim a správcom majetku dómskej kapituly v Noyon. Pre rozpory sa dostal s kapitulou a biskupom do súdneho sporu a bol r. 1528 daný neprávom do kľatby. Zomrel v roku 1531 bez toho, aby bol od kľatby oslobodený. Približne v tú istú dobu sa nepohodol s cirkvou jeho starší brat, ktorý bol kaplánom. Zrejme bol zasiahnutý novotami, zdráhal sa slúžiť omšu a zomrel bez toho, aby prijal sviatosti umierajúcich. Tieto zážitky nezostali bez vplyvu na Jána. Syn zdedil tvrdý, triezvo kritický a právnický otcov rozum. Na jeho povahu pôsobila aj zbožná a ušľachtilá matka, pochádzajúca z Flanderska. Skoro zomrela. Po nej mal hlbokú nábožnosť a zmysel pre cirkev.²⁰⁷ Meštiacky snaživý otec mu získal už ako dvanásťročnému chlapcovi kaplánstvo pri katedrále a neskôr dokonca i titulárnu faru.²⁰⁸

Študoval v Paríži, v Orleáne a Bourgese právo a teológiu. Oboznámil sa s protestantským hnutím a stal sa jeho oduševneným prívržencom. Pri návšteve Ženevy sa zoznámil s Farelom a na jeho žiadosť tam zostal ako kazateľ. Ale Ženevčania nezniesli jeho prílišnú prísnosť, preto odišiel do Štrasburgu, kde účinkoval ako kazateľ a profesor na univerzite spolu s Melanchtonom. V roku 1541 sa na všeobecnú žiadosť obyvateľstva vrátil do Ženevy a stal sa tam neobmedzeným duchovným a svetským diktátorom.²⁰⁹ Pod jeho rozhodujúcim vplyvom osvedčila Ženeva nápadnú príťažlivosť a rozrástla sa i čo do počtu obyvateľstva. Rysy starnúceho reformátora však neobyčajne stvrdli v zápase s opozíciou, ktorá odmietala

²⁰⁵ Porov.: ŠPIRKO, J.: *Cirkevné dejiny*. 1943, s. 163-164.

²⁰⁶ Porov.: MRÁČEK, P.: *Stručná příručka církevních dějin*. 1996, s. 95.

²⁰⁷ Porov.: FRANZEN, A.: *Malé církevní dějiny*. 1992, s. 209.

²⁰⁸ Porov.: MOLNÁR, A.: *Na rozhraní věku*. 1985, s. 200.

²⁰⁹ Porov.: ŠPIRKO, J.: *Cirkevné dejiny*. 1943, s. 165.

jednosmernosť jeho životného slohu. Kalvín sa v tomto zápase, podnecovaný i rastúcimi obavami pred katolíckou zahraničnou intervenciou, bránil bezohľadnými útokmi.²¹⁰ Korunoval svoje dielo roku 1559 založením Akadémie pre teologické štúdiá, ktorá mala veľký význam pre ďalšie šírenie kalvínskej náuky. Kalvín zomrel po neúnavnej činnosti roku 1564. Jeho prívrženci a zwingliáni sa nazvali reformovanými.²¹¹

13.3.1 Učenie Jána Kalvína

Trojité „sola“ mal Kalvín spoločné so všetkými reformátormi 16. storočia. Ešte radikálnejšie ako Luther urobil základom svojej biblickej teológie Božie slovo a vieru. Duch Svätý spôsobuje vieru sviatostne chápanú slovom v duši. Táto viera je slobodný Boží dar, znamenie vyvolenia. Kto verí Božiemu slovu, je teda aj vyvolený; podľa toho žije a má žiť; viera sa má dosvedčovať dobrým kresťanským životom; toto dosvedčenie v pozemskom živote je tak zároveň základom istoty o vyvolení pre večný život. Kto tak nežije, neverí správne a nemôže si byť istý svojím vyvolením. Ďalej hovorí aj o cirkvi a tvrdí, že je súčasne „viditeľná“ i „neviditeľná“. Nikto nemôže mať skutočnú vnútornú vieru, a teda prináležať k duchovnej, neviditeľnej cirkvi, ak ju navonok nevyznáva a úplne sa nezaradí do cirkevného spoločenstva.²¹² Nechce, aby cirkev bola služobnicou štátu a kniežat. O Oltárnej sviatosti sa vyjadruje v tom zmysle, že v nej nie je prítomný Kristus skutočne, ale len podľa sily, ktorá vychádza z jeho tela, jedine v nebesiach reálne prítomného.²¹³

O sviatostiach krstu a Večeri Pána hovorí:

Krst. Boh dal krst preto, aby po prvé slúžil našej viere v neho a po druhé k nášmu vyznaniu pred ľuďmi. Krst nám predstavuje menovite dve veci. Najprv očistu, ktorej sa nám dostáva v Kristovej krvi a umŕtvenie našej telesnosti, ktoré sme dosiahli jeho smrťou. Podobne slúži krst nášmu vyznaniu pred ľuďmi. Je znamením, ktorým sa verejne priznávame k tomu, že chceme byť pripočítaní k ľudu Božiemu a slúžiť a ctiť jedného Boha jedným jediným náboženstvom spolu so všetkými veriacimi. Pretože teda predovšetkým krstom s nami Boh takto utvrdzuje zmluvu, právom krstíme svoje deti ako účastníkov večnej zmluvy.

²¹⁰ Porov.: MOLNÁR, A.: *Na rozhraní věku. 1985*, s. 201.

²¹¹ Porov.: ŠPIRKO, J.: *Cirkevné dejiny. 1943*, s. 165.

²¹² Porov.: FRANZEN, A.: *Malé církevní dějiny. 1992*, s. 212.

²¹³ Porov.: ŠPIRKO, J.: *Cirkevné dejiny. 1943*, s. 167.

Večera Pána. Zaslúbenie uskutočnené pri tajomstve večere jasne vyhlasuje, k akému cieľu bola ustanovená a kam ukazuje. Dosvedčuje nám totiž, že telo Pána bolo za nás raz dané tak, že je teraz naším a zostane ním ustavične a že jeho krv bola za nás raz preliata tak, že je a zostane našou stále. Znameniami sú tu chlieb a víno. Nimi nám Pán sprítomňuje pravé, avšak duchovné spoločenstvo svojho tela a krvi. Toto spoločenstvo má účasť na zväzku jeho Ducha a nevyhľadáva priestorovú prítomnosť tela v chlebe alebo krvi vo víne. Lebo, hoci Kristus, keď bol vzatý do nebies, opustil pozemské prostredie, ktorým i my pútnicky prechádzame, predsa neexistuje žiadna vzdialenosť, ktorá by zoslabila jeho životnú silu, keď sa sám dáva svojim za pokrm. Je prítomný pôsobivosťou a účinnosťou tak veľkou, že nevnáša do nášho ducha len istú dôveru o večnom živote, ale nás tak isto uisťuje o nesmrteľnosti našich tiel. Tak ako chlieb živí, udržuje a zachováva život nášho tela, tak je Kristovo telo výživou a ochranou nášho duchovného života. Keď sa nám tak predkladá víno na znak krvi, musíme podobne pamätať, že taký istý úžitok, aký dáva víno telu, dostávame duchovne z Kristovej krvi.

Toto tajomstvo nás teda poučuje o veľkej Božej štedrosti k nám. Ďalej nás pobáda, aby sme sa spojili do takej jednoty, akou sú navzájom spojené údy jedného tela. Veru, žiadny osteň by nás nemohol bodavejšie a účinnejšie hnať a podnecovať medzi nami spoločnú lásku, ako skutočnosť, že Kristus tým, že sa za nás vydal, nás pobáda nielen svojím príkladom, aby sme sa navzájom jeden druhému dali a vydali, ale aj zjednotený s nami všetkými nás urobil v sebe všetkých jedno.²¹⁴

Rozdiely sú v zboroch, nielen v ich životaschopnosti, ale aj bohoslužbách. Nemajú jednotnú liturgiu. V liturgii sa veľa spieva, najmä žalmy a chvály. Liturgia sa koná aj v týždni. Všetko podľa okolností. Spoveď majú spoločnú pred Večerou Pána. K Večeri Pána môže pristúpiť každý, kto verí v Krista, bez rozdielu vyznania. Predpokladom je však krst. V štrnástom roku je tradíciou konfirmácia. V osemnástom roku by sa mal obnoviť záväzok spojenia s cirkvou. O financiách rozhoduje presbyterská rada. O väčších podujatiach na financie rozhodujú všetci pri valnom zhromaždení. Zbor znáša finančnú ťarchu. Pretože sú malé, zbory si navzájom pomáhajú. Neuznávajú rímskeho biskupa za prvého medzi biskupmi. V každom štáte má biskup najvyššiu hodnosť. Cirkev je členom SRC – Svetovej rady cirkví v Ženeve. Sú však nezávislé. V cirkvi je zakorenený individualizmus. Cirkev je

²¹⁴ Porov.: CALVIN, J.: *Vzdělání ve víře*. Praha : Kalich, 1953, s. 57-59.

ochotná požičať svoje kostoly aj iným cirkvám na ich liturgické úkony. Centrálnou časťou bohoslužby je čítanie a výklad Biblie. Večera Pána sa vysluhuje len niekoľkokrát v roku. Dôležité miesto zaujíma krst. Kňazi sa ženia a prístup k oltáru majú aj ženy. Nepoužívajú ako katolícki duchovní pri liturgii liturgický odev, hoci majú aj oni svoje odevy, podobne ako iné reformované cirkvi.

Z týchto výrokov sa určite dá nájsť vysvetlenie k pochopeniu ekumenizmu, prehodnoteniu a riešeniu postojov.

13.4 Štruktúra Reformovanej cirkvi na Slovensku

Reformovaná cirkev na Slovensku je charakteristická tým, že jej členovia sú slovenskej i maďarskej národnosti. Po druhej svetovej vojne mnohí s maďarskou národnosťou museli odísť do Maďarska, viaceré zbory zanikli. Pri sčítaní obyvateľov Slovenska v roku 2001 sa k Reformovanej cirkvi na Slovensku prihlásilo 109 735 veriacich a je štvrtou najväčšou cirkvou čo do počtu veriacich na Slovensku.

Asi v 80 % zborov je liturgický jazyk maďarský. Cirkev je rozdelená na deväť seniorátov, z ktorých sú dva so slovenskou liturgickou rečou a jedna miešaná. Zriadenie cirkvi je synodálno-presbyterské.²¹⁵

Senioráty: bratislavský, komárňanský, tekovský, gemerský, západokošický, východokošický, užský, michalovský a ondavsko-hornádske.

Základnou jednotkou je cirkevný zbor. Na čele zboru je farár. Farnosť je reprezentovaná laickým presbytériom s kurátorom. Farár a kurátor tvoria predsedníctvo zboru. Zbor má 4 až 40 presbytérov podľa veľkostí. Niekoľko cirkevných zborov sa združuje do seniorátu na čele so seniorom, seniorátnym kurátorom a seniorátnou radou. Zastupiteľské seniorátne zhromaždenie sa schádza raz v roku.²¹⁶ Najvyšší orgán je synoda. Synodálna rada zasadá, keď nezasadá synoda. Riadiacim orgánom je

²¹⁵ Porov.: JANOVIČEK, J.: Prednáška: *Ekumenické stretnutie*. Kňazský seminár biskupa Jána Vojaššáka, Spišská Kapitula 28. 10. 1999.

²¹⁶ Porov.: DRÁB, P.: *Ekumenizmus na Slovensku*. Prešov : Vydavateľstvo Michala Vaška, 1998, s. 129-130.

predsedníctvo synody. Tvorí ho biskup, ktorý je zároveň predsedom, generálny kurátor a dvaja zástupcovia.²¹⁷

Vzdelávanie farárov sa v minulosti uskutočňovalo na Karlovej univerzite v Prahe. Po roku 1990 sa na Slovensku vytvorila Akadémia Jána Kalvína v Komárne, ktorá ešte nie je akreditovaná. V cirkevných zboroch pracujú aj farárky. Pri katechizácii účinkujú aj laici. Vydávajú časopis Kalvínske hlasy, raz mesačne v slovenskej i maďarskej reči. Vydávajú aj časopis Duchovná obnova a Kalendár.

Reformovaná kresťanská cirkev na Slovensku je časťou všeobecnej cirkvi Ježiša Krista a zahrňuje v sebe všetky reformované kresťanské cirkevné zbory na Slovensku. Cirkev stojí na základe Písma svätého, vyznáva historické vierovyznania. V zmysle týchto uznáva Ježiša Krista za jedinú hlavu cirkvi a spravuje sa synodno-presbyteriálnymi zásadami. Tým cirkev s cirkvami reformovaného vierovyznania celého sveta spája spoločenstvo ducha. Cirkev ako inštitúcia je nezávislou náboženskou korporáciou, ktorá v zmysle cirkevnej ústavy a Písma svätého deklaruje úplnú náboženskú slobodu.

13.5 Ekumenizmus

Medzi predstaviteľmi Katolíckej cirkvi a Reformovanej kresťanskej cirkvi v rokoch 1968 – 1977 sa uskutočnilo viac stretnutí na témy: V roku 1979 na tému Spojenie Krista s Cirkvou, 1971 Učiteľský úrad Cirkvi, 1972 Prítomnosť Krista vo svete, 1974 Eucharistia, 1975 Služobný charakter hierarchie a 26. marca 1977 na tému Prítomnosť Krista v Cirkvi a vo svete.

V roku 1976 v Benátkach vyšla správa Teológia manželstva a interkonfesionálne problémy. Ovocím dialógu rokov 1984 – 1990 je dokument K spoločnému chápaniu cirkvi.²¹⁸

K ekumenickým gestám patrí aj ekumenická návšteva doc. ThDr. Gejzu Erdélyiho, biskupa Reformovanej kresťanskej cirkvi na Slovensku, ale aj návšteva zástupcu biskupa Jána Janovčíka.

²¹⁷ Porov.: <http://refzborke.szm.sk/klatorhtm.htm>

²¹⁸ Porov.: DRÁB, P.: *Ekumenizmus na Slovensku*. 1998, s. 129-130.

14 Ekumenická rada cirkví na Slovensku

Ekumenická rada cirkví v SR (ERC) bola oficiálne ustanovená v marci 1993. Spolu s Ekumenickou radou cirkví v ČR je rovnoprávnym následníkom Ekumenickej rady cirkví v ČSFR, ktorá po rozdelení spoločného štátu ukončila svoju činnosť. ERC je združením kresťanských cirkví pôsobiacich na území Slovenskej republiky a je dôležitým nástrojom na presadzovanie ich poslania v dnešnom svete. Svojou činnosťou chce v praxi uskutočňovať myšlienky kresťanskej vzájomnosti a spolupatričnosti. Jej primárnou úlohou je úsilie o koordináciu aktivít členských cirkví vo vzťahu k štátu a k medzinárodným cirkevným inštitúciám. ERC spolupracuje so svetovými kresťanskými a spoločenskými organizáciami, ako je Svetová rada cirkví, Konferencia európskych cirkví, Európska ekumenická komisia pre cirkev a spoločnosť a pod. Členskými cirkvami ERC sú: Evanjelická cirkev augsburského vyznania; Reformovaná kresťanská cirkev; Pravoslávna cirkev; Cirkev bratská; Bratská jednota baptistov; Evanjelická cirkev metodistická a Cirkev česko-slovenská husitská. Ako pozorovatelia sa na práci ERC podieľajú: Konferencia biskupov Slovenska; Cirkev apoštolská; Cirkev adventistov siedmeho dňa a Starokatolícka cirkev.

15 Pápežská rada pre napomáhanie jednoty kresťanov

Bola založená 5. júna 1960 pápežom Jánom XXIII. ako Sekretariát pre jednotu kresťanov. Jeho úlohou bolo vnieť ekumenické hľadiská do koncilu, ktorý pápež už ohlásil a mal sa začať v októbri 1962. Okrem toho dostal Sekretariát za úlohu pomáhať pozorovateľom Druhého vatikánskeho koncilu z iných cirkví, aby mohli lepšie sledovať zasadnutia. Vedenie Sekretariátu pre jednotu kresťanov zveril Ján XXIII. jezuitovi Augustínovi Bea, ktorého povýšil na kardinála.

Kardinál Bea sa vyznal výborne vo Svätom písme – bol rektorom Pápežského biblického inštitútu. Svojou skromnosťou a dobrotou si získal srdcia ľudí. Kardinál Bea mal početné prednášky o ekumenických otázkach na celom svete. Svoju činnosť na Sekretariáte pre jednotu kresťanov raz prirovnal k horčičnému semienku: „Tu sa z osvietenej iniciatívy pápeža Jána XXIII. stal mohutný strom ekumenizmu“. Pozorovatelia oddelených cirkví dostali nielen informácie, ale boli pozývaní aj na audiencie, mohli sami dávať návrhy, ktoré kardinál Bea predkladal na koncile, a ktoré sa touto cestou dostali do koncilových dokumentov. Dekrét o ekumenizme *Unitatis redintegratio* navrhol Sekretariát pre jednotu kresťanov rovnako ako Vyhlásenie o náboženskej slobode a Vyhlásenie o nekresťanských náboženstvách.

Sekretariát pre jednotu kresťanov začínal v malom. V roku 1960 mal kardinál Bea jedného sekretára, Mons. Jána Willebrandsa. Ten sa neskôr stal nástupcom kardinála. Čoskoro však boli menovaní stáli pracovníci Sekretariátu: kardináli, biskupi, teológovia ako členovia i ako poradcovia. Cieľ a úlohu Sekretariátu potvrdil po koncile 3. januára 1966 aj pápež Pavol VI. a rozšíril ho. V rámci reformy Rímskej kúrie dostal Sekretariát definitívne svoje právne postavenie. V roku 1988 ho pápež Ján Pavol II. premenil na Pápežskú radu pre napomáhanie jednoty kresťanov. Jej predsedom sa stal kardinál Edward Idris Cassidy. Sekretárom od roku 2001 je biskup Walter Kasper. Táto rada má za úlohu zaoberať sa ekumenickými iniciatívami v Cirkvi, uvádzať do života dekréty Druhého vatikánskeho koncilu a napomáhať ekumenického ducha v Cirkvi.

16 Ekumenizmus v Európe²¹⁹

V priebehu storočí bola európska kultúra poznačená kresťanstvom; avšak vplyv na Cirkev mali aj rôzne národné kultúry. Rozdelenia vnútri Cirkvi – keď sa v 11. storočí oddelilo kresťanstvo západného obradu od kresťanstva byzantského obradu vo východnej Európe, ako i rozdelenie medzi rímskokatolíckou cirkvou a protestantskými cirkvami v 16. storočí – mali svoje teologické, etické i kultúrne korene. V rôznych oblastiach svetadielu to malo za následok, že cirkevná situácia bola veľmi rozdielna a v niektorých štátoch sa isté cirkvi stali absolútne väčšinovými a iné ostali v nepatrnej menšine.

Od 16. storočia sa rozdelenie európskych cirkví ich misiami rozšírilo aj na iné svetadiely. Moderné ekumenické hnutie spôsobilo, že všetky európske cirkvi pocítili zodpovednosť za to, aby nastala zmena a napredovalo sa smerom k plnšiemu spoločenstvu.

Namiesto toho, aby sa zdôrazňovalo jednoduché spolužitie medzi cirkvami, alebo ich opačné pozície, kde rozdiely v oblasti viery vyvolávajú pochybnosti aj vzhľadom na spoločné prvky, dnes sa zdôrazňuje spoločenstvo, ktoré nám v Kristovi ponúka trojjediný Boh, a práve v jeho svetle sa objasňujú a posudzujú i dávne teologické nezhody.

Ekumenické skúsenosti

Spoločenstvo medzi východnými a západnými cirkvami sa prehĺbilo vďaka početným stretnutiam a dialógom medzi rímskokatolíckou cirkvou a pravoslávными cirkvami, ako aj medzi reformovanými cirkvami a východnými pravoslávными cirkvami.

Z ekumenického pohľadu je mimoriadne významné Vyhlásenie o kristologických odlišnostiach medzi pravoslávными a prechalcedonskými cirkvami (1993). Pravoslávne a evanjelické cirkvi, ktoré vzišli z reformy, založili roku 1959 Konferenciu

²¹⁹ Text o ekumenickej situácii v Európe pripravený miestnou ekumenickou skupinou a uverejnený na jej zodpovednosť. Edícia Pápežské listy a Vatikánske dokumenty 28, Trnava : SSV, 2001, s. 66.

európskych cirkví (KEK), ktorá má podporovať spoločné svedectvo a službu cirkví v európskej spoločnosti. Práve v Európe bola o 11 rokov skôr založená i Ekumenická rada cirkví.

V posledných rokoch sa katolícko-evanjelické vzťahy podstatne zmenili. Pri príležitosti jubilea, ktoré slávil Augsburgské vyznanie viery – od roku 1530 je to najvýznamnejšie luteránske vyznanie viery – sa vypracoval spoločný dokument: Všetci pod vládou jediného Krista. Takmer všade v Európe sa konajú pravidelné stretnutia na rozličných úrovniach pri ekumenických bohoslužbách a spolupráci. Krajiny strednej Európy, kde jestvuje veľká rôznorodosť vierovyznaní, zohrávajú v tomto prípade úlohu priekopníkov. Veľkú pozornosť si zasluhuje Spoločné vyhlásenie o ospravedlnení z viery, ktoré podpísal Svetový luteránsky zväz a Rímskokatolícka cirkev v roku 1999.

Protestantizmus, rozštiepený na rôzne cirkvi, čoraz väčšmi hľadá a nachádza v lone ekumenického hnutia svoje zjednotenie. Od Leuenberskej dohody podpísanej roku 1973 sa luteránske, reformované a zjednotené cirkvi Európy navzájom uznávajú a vyhlasujú, že tvoria „bratstvo kazateľnice a oltára“. Aj anglikánske cirkvi uzavreli dohody o vzájomnom uznávaní s nemeckou protestantskou cirkvou (Meisen 1988), so škandinávskymi a s baltskými luteránskymi cirkvami (Porvoo 1994) a s francúzskymi protestantskými cirkvami (Reuilly 1999).

Ekumenické štruktúry

Tieto ekumenické zblíženia, ktoré sú z pohľadu dejín Cirkvi veľmi významné, musí teraz prijať a prežiť celý Boží ľud. Preto je nevyhnutné, aby európske cirkevné inštitúcie viac spolupracovali na ekumenickej úrovni (v oblasti diakonie a sociálnej práce, v mierových snahách, v starostlivosti o ženy, mužov, mladých ľudí, atď.). Úzky vzťah s mimoeurópskymi cirkvami, ktorý jestvuje už od čias misií, ponúka európskym cirkvám podnety na zamyslenie. Družba medzi cirkvami a farnosťami je podnetom na rozvíjanie ekumenizmu.

Takmer vo všetkých európskych krajinách už jestvujú národné ekumenické rady cirkví, v ktorých vzrastá i účasť Rímskokatolíckej cirkvi. Na miestnej úrovni sú to predovšetkým početné ekumenické centrá, kde sú zastúpené rozličné vierovyznania, a duchovná skúsenosť, čo sa tam zažíva, povzbudzuje ekumenické hnutie.

No zjavne pôsobia i ekumenické brzdy. Často mnohí kresťania a mnohé cirkvi žijú v situáciách, kde môžu urobiť len

máločo. „Ekumenizmus je dobrý a pekný, ale je oveľa krajšie, keď sme sami – takéto svedectvo zachytené na záver jednej ekumenickej slávnosti ukazuje, že otvorenie sa a ekumenická spiritualita sú ešte potrebnéjšie ako v minulosti.

Cirkvi čelia novej úlohe

Európa musí čeliť dôležitým úlohám, čo si vyžaduje ešte horlivejšiu snahu o zmierenie medzi cirkvami.

Od roku 1989, keď európsky svetadiel prekonal politickú krízu, otvorila sa nová etapa vo vzťahoch medzi cirkvami Východu a Západu. Skutočnosť, že cirkvi v tom istom období prežívali rôzne dejiny, viedla na oboch stranách k veľkej neznalosti, nepochopeniu a nedôvere.

Európske cirkvi sú si vedomé, že majú novú zodpovednosť vzhľadom na aktuálne problémy, akými sú: spoločenský život zahŕňajúci rôznorodosť kultúr, národov a náboženstiev, osobitne stretnutie s islamom; zmysel života; stretnutie s novými skupinami a náboženskými hnutiami, ktoré vznikajú mimo cirkví; vzájomná výmena medzi svetovými náboženstvami; dôležité problémy týkajúce sa ľudských práv v dôsledku genetických objavov, ako je klonovanie; až po nové problémy súvisiace s podstatou rodinného zväzku, životným prostredím a pod.

Budovanie Európskej únie si vyžaduje, aby cirkvi boli bdelé, najmä pokiaľ ide o etiku a kultúru. Cirkvi sa musia postarať o to, aby vznik Európskej únie priniesol perspektívu vyváženej komunikácie i s ostatnými svetadielmi na zeme.

Týmto veľkým výzvam môžu európske cirkvi čeliť len spoločne.

DODATOK

Materiál pre ekumenizmus v praxi²²⁰

Texty k Týždňu modlitieb za jednotu kresťanov 2002.²²¹

BIBLICKÝ TEXT NA ROK 2002

U teba je zdroj života

(Ž 36, 6-10)

Pane, tvoje milosrdenstvo siaha po nebesia
a tvoja vernosť až k oblakom.

Tvoja spravodlivosť je ako Božie výšiny,
tvoje súdy ako morská hlbina:

ty, Pane, ľuďom i zveri pomáhaš.

Bože, aké vzácne je tvoje milosrdenstvo!

Ľudia sa utiekajú do tône tvojich krídel.

Opájajú sa blahobytom tvojho domu

a pijú z potoka tvojich rozkoší.

Veď u teba je zdroj života

a v tvojom svetle uvidíme svetlo.

RADY PRE TÝCH, ČO ORGANIZUJÚ TÝŽDEŇ MODLITIEB ZA JEDNOTU KREŠŤANOV

Prispôsobenie textu

Tento materiál ponúkame s vedomím, že sa môže podľa potreby upraviť na použitie na miestnej úrovni s ohľadom na tamojšie liturgické zvyklosti a danú spoločensko-kultúrnu a ekumenickú situáciu.

Niekde už jestvujú ekumenické štruktúry, ktoré môžu túto úpravu zrealizovať, no kde to tak nie je, vrúcne si želáme, aby táto potreba viedla k ich vzniku.

²²⁰ Edícia Pápežské listy a Vatikánske dokumenty 28. Trnava : SSV, 2001, s. 24-66.

²²¹ Každý rok od roku 1968 spoločne sú pripravené materiály v Komisii pre „Vieru a poriadok“ pri WCC a v Pápežskej rade na podporu jednoty kresťanov.

Používanie textu

– Cirkvám a kresťanským spoločenstvám, ktoré slávia Týždeň modlitieb prostredníctvom jednej spoločnej bohoslužby, ponúkame možnosť sláviť ekumenickú bohoslužbu slova.

– Cirkvi a kresťanské spoločenstvá si môžu zaradiť texty z Týždňa modlitieb aj do svojej vlastnej bohoslužby. Modlitby z ekumenickej bohoslužby slova na osem dní, ako aj piesne a dodatočné modlitby možno použiť podľa vlastného výberu.

– Spoločenstvá, ktoré slávia Týždeň modlitieb počas svojich bohoslužieb každý deň v týždni, môžu čerpať námety z modlitieb určených na osem dní.

– Tí, čo si želajú pustiť sa do štúdia Biblie, ktoré vychádza z témy Týždňa modlitieb, môžu na to použiť texty a úvahy navrhnuté na osem dní. Ich každodenné spoločné stretnutia môžu na záver viesť k formulácii spoločných prosieb.

– Tomu, kto si želá modliť sa za jednotu kresťanov v súkromí, môže tento materiál poslúžiť ako inšpirácia na výber úmyslov modlitby. Pripomíname, že každý z nás tvorí spoločenstvo s veriacimi, ktorí sa modlia v rozličných častiach sveta a tým prispieva k väčšej a viditeľnejšej jednote Kristovej cirkvi.

Hľadanie jednoty: úloha na celý rok

Tradičný termín slávenia Týždňa modlitieb za jednotu kresťanov je od 18. do 25. januára. Tento termín navrhol v roku 1908 p. Paul Wattson, lebo sa nachádzal medzi sviatkami Katedry sv. Petra a Obrátenia sv. Pavla, čo mu dodalo symbolický význam. Na južnej pologuli, kde je január mesiacom prázdnin, slávia cirkvi Týždeň modlitieb v inom termíne, napríklad počas Turíc (ako to navrhlo hnutie Viera a poriadok v roku 1926), ktoré sú taktiež symbolické, pokiaľ ide o jednotu Cirkvi.

Hľadanie jednoty sa však nemôže obmedziť na jeden týždeň v roku. Povzbudzujeme veriacich nielen do toho, aby si pružne prispôbili termín, ale aby počas celého roka hľadali príležitosti poukázať na už dosiahnuté spoločenstvo medzi cirkvami a spoločne sa modliť za dosiahnutie plnej jednoty podľa želania samého Krista.

Pre organizátorov Týždňa modlitieb

Tí, čo sú poverení organizovaním Týždňa modlitieb za jednotu kresťanov, musia zriadiť prípravnú skupinu zloženú z

predstaviť všetkých zúčastnených cirkví, aby mohli zorganizovať ekumenickú bohoslužbu, ktorá bude rešpektovať špecifické potreby miestnej situácie, no pritom nesmú pustiť zo zreteľa základnú tému tohto týždňa. Spevy možno zvoliť podľa miestnej obvyčaj, no počas zhromaždenia možno uviesť i hymny pochádzajúce zo všetkých cirkví. Úvodný a záverečný sprievod sú znakom účasti celého Božieho ľudu na oslave Boha a jednoty, na ktorú je zameraná bohoslužba.

Treba tiež určiť predsedajúcich jednotlivých častí bohoslužby, pričom je potrebné brať do úvahy rôznorodosť účastníkov, kňazov a laikov, mužov a žien, mladých i starých. Keďže sú zapojené viaceré osoby, treba starostlivo pripraviť rozličné prvky, z ktorých ekumenická bohoslužba pozostáva (na dosiahnutie potrebnej štruktúry a cieľov), ako sa to pri podobných stretnutiach pri osobitných príležitostiach odporúča.

PRÍPRAVA PODKLADOV NA TÝŽDEŇ MODLITIEB ZA JEDNOTU KREŠŤANOV 2002

Text na osem dní pripravila medzinárodná skupina vymenovaná na tento účel Komisiou pre vieru a poriadok Svetovej rady cirkví a Pápežskou radou na podporu jednoty kresťanov. Skupinu tvorilo 14 ľudí, ktorí sa zišli v Ekumenickom centre Ottmaring pri Augsburgu v Nemecku. Ottmaring je dedinka, kde spoločne žijú členovia Bratstva komunitného života, ktoré vzišlo z Evanjelickej cirkvi a. v. a členovia Hnutia fokoláre, ktoré sa zrodilo v lone Katolíckej cirkvi. Členovia komisie boli hosťami Rady biskupských konferencií Európy poverenej organizovaním tohto podujatia. Skupina vyjadruje svoju vďačnosť Ekumenickému centru Ottmaring za srdečné prijatie a cennú spoluprácu. Stretnutie sa začalo spísaním návrhu pripraveného ekumenickou skupinou zloženou z predstaviťov Rady biskupských konferencií Európy (CCEE), ktorá združuje 34 katolíckych biskupských konferencií Európy a z predstaviťov Konferencie európskych cirkví (KEK) zloženej zo 126 členských cirkví – pravoslávnych, starokatolíckych, anglikánskych a protestantských. Ekumenickú prácu koordinovali generálne sekretariáty týchto dvoch inštitúcií.

ÚVOD DO TÉMY

U teba je zdroj života
(Ž 36, 6-10)

Napriek ťažkostiam spôsobených mnohými dejinnými, kultúrnymi a psychologickými prekážkami, je tu veľká nádej, že nové tisícročie by už onedlho mohlo priniesť zmierenie medzi tými, čo veria v Krista. Zatiaľ sa však zdá, že sa nenašiel spôsob, ako zbúrať bariéry, ktoré nás rozdeľujú a zabraňujú jednotnému ohlasovaniu evanjelia vo svete.

Európske cirkvi dali celému ekumenickému hnutiu znamenie nádeje v podobe Ekumenickej charty (podpísanej na stretnutí v Štrasburgu 22. apríla 2001), ktorá vznikla po dvoch kontinentálnych ekumenických stretnutiach: v Bazileji (1989) a v Grazi (1997). Tieto stretnutia mali za cieľ zamyslieť sa nad vlastnou zodpovednosťou voči evanjeliu a voči dejinám. Dokument, ktorý vyjadruje záväzok cirkví navzájom o sebe premýšľať, svedčiť jedny pred druhými a spoločne konať v zjednotenej, hoci veľmi rozdielnej Európe, pripomína navigačnú mapu, podľa ktorej musia cirkvi postupovať, aby urýchlili svoju cestu do prístavu viditeľnej jednoty. Znova sa však musíme pýtať: Kde sa nachádza tajomstvo zmierenia a kľúč k správne mu používaniu nástroja, ktorým je táto charta? Téma Týždňa modlitieb za jednotu kresťanov 2002 *U teba je zdroj života (Ž 36,6-10)* naznačuje, že ak chceme nájsť kľúč k tomuto tajomstvu, musíme nájsť cestu, ktorá vedie k zdroju života. Obraz zdroja nám symbolizuje potrebu vracať sa k začiatkom, k pôvodu, ku koreňom, k podstate. Ak chcú kresťania spoločne pokračovať na ceste, musí kresťanstvo spočívať na Božom slove, na zjavení Božej tváre v Ježišovi Kristovi, na obnovujúcej sile Ducha, na odhalení lásky Boha – Otca i Syna, i Ducha Svätého. Bez svetla pochádzajúceho zo zdroja každého svetla ostanú problémy, s ktorými sa stretáme na ceste, zahalené temnotou a stanú sa neodstrániteľnými kamennými zátarasami. Zdroj nám pripomína obraz hojne vyvierajúcej vody. Vieme, aký bohatý symbolický a teologický význam má voda v Biblii, počnúc od Knihy Genezis až po Apokalypsu. Voda dáva život a očisťuje. Viera, modlitby a spoločné úsilie môžu spôsobiť, že voda začne vyvierať aj z vyprahnutých skál horkosti a dokáže zmyť hriech rozdelenia v kresťanstve.

Tohoročná prípravná skupina nám ponúkla možnosť pozitívne sa zamyslieť nad zmyslom života, na ktorom sa spoločne

podieľame. Všetci čerpáme život z jediného zdroja stvorenia – trojjediného Boha. V dejinách spásy Boh ukázal svoju nemennú lásku pri stvorení, udržiavaní pri živote, obnovovaní a vykúpení ľudstva. Ako zdroj života a svetla odhalil hĺbku svojej lásky v Ježišovi Kristovi, ktorý prišiel, aby svojou štedrou ponukou plnosti života, pravého Božieho života, všetkých pritiahol k sebe. Ježišova láska nepoznala hraníc, lebo vo svojej smrti na kríži objal celé hriešne stvorenie. Zo stromu života zmieril hriešnikov s Bohom. Ježišovým vzkriesením Boh potvrdil svoju ponuku hojného života pre všetkých, ktorí uznávajú Ježiša za Pána, sú pokrstení v Kristovi a Krista si obliekli. V ňom sme jedno a dedičmi Božích prisľúbení (porov. Gal 3, 27-29). V jednom krste sme spojení s Kristom vo viere a zároveň spolu s ostatnými tvoríme v Kristovom tele jedno spoločenstvo (porov. 1 Kor 12, 13). Na tejto základnej jednote sa podieľajú všetci kresťania; je to jednota, za ktorú sa modlil Kristus v predvečer svojej smrti. Pohoršenie, ktoré vzbudzuje rozdelenie kresťanov, nás nabáda vyznať to, na čom sa vďaka jednému krstu spoločne podieľame, a vydať o tom svetu viditeľné svedectvo. Texty na osem dní nám ponúkajú úvahy nad spoločným zdrojom života, na ktorom máme všetci podiel. Sme časťou Božieho stvorenia (1. deň), udržiavaní pri živote Trojicou a stvorení na jej obraz a na jej podobu. Verná Božia láska sa slobodne ponúka tým, ktorí ju prijímajú v Ježišovi, Spasiteľovi a Vykupiteľovi ľudstva. Pri Ježišovom krste Boh vyjavil, že všetci majú prístup k zdroju života v Ježišovi, lebo on je duchovnou skalou, z ktorej tento zdroj vyviera (2. deň). Avšak na našej ceste sa stretávame s mnohými náročnými osobnými i spoločenskými úlohami. To platí aj pre ekumenickú cestu cirkví. Napriek pokušeniu vzdať sa zoči-voči týmto úzkostiam a pochybnostiam, nás Boh uisťuje, že nás bude živiť vodou zo zdroja života (3. deň). Hriech vstúpil do sveta na základe slobodného rozhodnutia ľudských bytostí. Tá istá voda, ktorá vyviera zo zdroja života, musí teraz obnoviť život tam, kde zavládla smrť. Vďaka svojej nezmernej láske Boh obnovil stvorenie vo svojom Synovi Ježišovi, ktorý prišiel, aby nám ukázal cestu vedúcu do Božieho kráľovstva. Ježiš učil, že nikto nemôže doň vojsť, pokiaľ sa nenarodí z vody a z Ducha. Kresťania si musia byť vedomí, že krstom sa stávajú novým stvorením a všetci spolu členmi jediného Kristovho tela (4. deň). Stretnutie s Bohom, zdrojom života, v krste umožňuje nový pohľad na človeka a spoločenstvo, a nový spôsob pôsobenia a svedectva vo svete (5. deň). Ako Kristovi učeníci sme vyzvaní, aby sme pokračovali v poslaní prinášať svetu uzdravenie a život (6. deň). Plody nového života, neustále napájané Božím slovom,

zažiaria v živote každého kresťana a rovnako na ekumenickej ceste všetkých cirkví (7. deň). Boh, zdroj života, je aj prameňom nádeje. Ponuka nového života v Kristovi je darom. Ak ho prijmem, vstúpime do spoločenstva s tými, ktorí prijali Krista za Pána a spoločným krstom sa zaväzujú hľadať viditeľnú jednotu jeho tela (8. deň).

I. EKUMENICKÁ BOHOSLUŽBA SLOVA

Úvod

Navrhovaný priebeh ekumenickej bohoslužby je úmyselne jednoduchý: otvorenie bohoslužby, vzývanie Ducha Svätého, úkon kajúcnosti, biblické čítania, vyznanie viery, modlitba veriacich, znak pokoja, požehnanie a rozpustenie zhromaždenia. Každé spoločenstvo si môže prispôbiť ekumenickú bohoslužbu slova vlastnej tradícii a kultúre, čo sa na miestnej úrovni zabezpečí ekumenickou spoluprácou pri jej príprave, aby sa dosiahol čo najvyšší účinok.

Kresťania rozličných cirkví oslavujú svojho Pána, u ktorého je zdroj života. Tieto cirkvi tvoria spolu jediné telo v spoločnom krste, ktorý si tu pripomíname, a približujú sa k zdroju svojej viery. Spoločne sa modlia za dosiahnutie plného spoločenstva a potvrdzujú svoj záväzok urobiť ho viditeľným vo svete. Touto ekumenickou bohoslužbou sú spojené so všetkými kresťanmi vo svete, ktorí prostredníctvom Ducha chvália Boha za všetkých pokrstených.

„Potvrdzujeme a oslavujeme skutočnosť, že sa množí naše vzájomné uznávanie krstu ako jediného krstu v Kristovi“ (4. deň v knižke modlitieb z 5. svetovej konferencie komisie Viera a poriadok Svetovej rady cirkví v Santiagu de Compostela).

Otvorenie bohoslužby slova

Po liturgickom privítaní nasleduje predstavenie zúčastnených cirkevných spoločenstiev a ich predstaviteľov. Odporúča sa nechať časový priestor na obvyklé uvítacie prejavy. Spoločne sa spieva hymnus, lebo zjednotenie hlasov vedie k zjednoteniu srdc. Nasleduje krátke uvedenie do bohoslužby a jej témy.

Vzývanie Ducha Svätého

Duch Svätý otvorí naše srdcia úprimnej ľútosti, povzbudí nás k modlitbe a pripraví na opravdivé počúvanie Božieho slova. V

ĽUBOMÍR STANČEK

Duchu Svätom sa spoločná modlitba stane modlitbou samého Krista, ktorý prosí Otca spolu s nami. Modlí sa v nás, lebo my sme jeho súčasťou. Modlí sa za nás a za našu jednotu, ktorá je Božím darom.

Úkon kajúcnosti

Uznanie vlastných hriechov a prosba o odpustenie môžu byť sprevádzané krátkym tichom, lebo zranenia, ktoré si i dnes pripomíname, majú dávne korene a na ich vyliečenie je potrebné vstúpiť hlboko do seba. Z tohto ticha vytryskne modlitba na oslavu Najsvätejšej Trojice.

Biblické čítania

Témou Týždňa modlitieb za jednotu kresťanov roku 2002 je Ž 36, 6-10: U teba je zdroj života. Rozhovor Ježiša s Nikodémom (Jn 3,1-21) naznačuje tajomstvo nášho osobného znovuzrodenia k novému životu. Svätý Pavol v Liste Rimanom 6,3-11 potvrdzuje, že krst umožňuje, aby sa rozvinul veľkonočný a cirkevný rozmer nášho života v Kristovi.

Vyznanie viery

Je to vrcholný bod bohoslužby. Malo by sa prejsť k vode, umiestnenej vpredu alebo doprostred zhromaždenia, aby sme si pripomenuli naše krstné vyznanie viery. Po tomto pohybe smerom ku krstiteľnici môže nasledovať vzájomný znak pokoja.

Modlitba veriacich

V prosbách sa postupuje od všeobecných k čiastkovým. Ak sa napríklad spomenie Ekumenická charta, môže to byť výzva na pridanie prosieb za regionálne alebo miestne ekumenické projekty.

Znak pokoja

Už tradične je tento znak symbolický pre slávenie krstu dospelých. Znak pokoja, ktorý si navzájom pokrstení vymenia, predstavuje slávnostné potvrdenie ich spoločnej modlitby. Vyjadruje spoločnosť Božích detí, spojených v jedno vo viere a v novom živote. Je znakom jednoty v Kristovom pokoji, ktorá sa ešte musí dovrieť, a môže byť sprevádzané predsavzatím obnoviť si vzájomnú dôveru, či viac sa zasadzovať za jednotu kresťanov počas roku.

(Pokropenie vodou, znak kríža vodou, symbolické použitie vody.)

ĽUBOMÍR STANČEK

Aby sa nezabudlo na ďalšie symboly, ktoré predstavuje voda v Biblii, možno ju použiť rozličnými spôsobmi podľa miestnej situácie, podľa želania niektorého spoločenstva alebo podľa okamihu, do ktorého je v ekumenickej bohoslužbe zaradená. Napríklad:

– použitie vody pri úkone kajúcnosti je symbolom krstného kúpeľa, pri ktorom sme boli obnovení v Kristovi a odpustili sa nám hriechy;

– pri trojičnom vyznaní viery voda predstavuje plnú jednotu vo viere, po ktorej túžime – rovnako ako je len jeden krst. Zdôrazňuje myšlienku, že pri krste sa ako členovia jediného kresťanského spoločenstva stávame účastnými na spoločenstve Trojice a na tajomstve Cirkvi;

– keď sa spoločne delíme o čašu s vodou v záverečnej časti bohoslužby, pripomenie nám to naše poslanie voči svetu a ľudstvu, ktoré hľadá zdroj života, aby uspokojilo svoj smäd. Použitie týchto symbolických úkonov si vyžaduje, aby si ich skupina vopred dobre premyslela. Niekedy sa môžu ukázať ako nevhodné; v niektorých prípadoch však vyvolajú otázky, ktoré povedú k plodnému dialógu medzi členmi rôznych cirkví.

Rozličné časti tejto bohoslužby nám pomôžu lepšie si uvedomiť rôznorodosť kresťanskej rodiny, ktorú tvoríme. Hymny a piesne chvály, obnova našich srdc pokáním a radosťou v Duchu Svätom prispievajú k slávnostnej atmosfére. Rozličné časti tejto bohoslužby spolu so slávnostným čítaním Božieho slova a s niekoľkými vhodne umiestnenými chvíľami ticha zároveň zosilnia význam tajomstva.

PORIADOK EKUMENICKEJ BOHOSLUŽBY SLOVA

U teba je zdroj života
(Ž 36, 6-10)

P = predsedajúci
Z = zhromaždenie

1. Otvorenie bohoslužby

a) Slávnostný vstup, pri ktorom sa v sprievode nesie symbol Božieho daru života, čo je buď Biblia, alebo, ak je to vhodné, kríž –

strom života, či ikona alebo krstná voda. Sprievod sprevádza organová hudba alebo spev hymnu.

b) Liturgické uvítanie.

c) Úvod do bohoslužby. Privítanie zhromaždenia a krátke vysvetlenie bohoslužby vzhľadom na tému Týždňa modlitieb za jednotu kresťanov roku 2002. Nasleduje spev piesne alebo hymnu.

2. Vzývanie Ducha Svätého

Pane, obnov v nás dar tvojho Ducha, aby sme sa očistili vodou pokánia

a vo svojom srdci mohli oslavovať tvoje meno a hlásať tvoje milosrdenstvo.

Otvor nám myseľ, aby sme chápali Písma,
nech sa nám stanú slovom života a svetlom pre naše srdcia.

Daj, aby nás tvoj Duch naplnil tvojou láskou
a vnukol nám dnes modlitby za našich bratov a sestry
a za dosiahnutie jednoty tvojej Cirkvi.

O to ťa prosíme skrze Ježiša Krista, tvojho Syna,
ktorý s tebou žije a kraľuje v jednote s Duchom Svätým na
veky vekov.

Amen.

(Tento text sa môže aj spievať alebo sa ho môže zhromaždenie modliť striedavo ako litánie. Možno tiež použiť modlitby ako Ó, Svätý Kráľu alebo Príd', Duchu Svätý, a naplň srdcia svojich veriacich, Veni Sancte Spiritus alebo iné modlitby na vzývanie Ducha Svätého. Texty možno prevziať z niektorých ekumenických stretnutí, ako boli napr. v Bazileji, Grazi, či v Santiagu de Compostela).

3. Úkon kajúcnosti

a) vyznanie hriechov (v tichom sústredení)

P: Večný a všemohúci Bože, ty neodvrhuješ nič z toho, čo si stvoril, a ľutujúcim odpúšťaš hriechy. Stvor a prebuď v nás nové a kajúce srdce, schopné pociťovať bolesť nad svojimi hriechmi, uznať vlastnú slabosť a prijať od teba, Boha každého milosrdenstva, úplné odpustenie a pokoj. O to ťa prosíme skrze Krista, nášho Pána. Amen.

(Túto modlitbu možno nahradiť aj inou vhodnou modlitbou.)

ĽUBOMÍR STANČEK

P: Prosme Boha a blížnych o odpustenie za rozdelenie, ktoré je prekážkou kresťanského svedectva. Pane, zhrešili sme proti tebe a proti sebe navzájom.

Z: Pane, zmiluj sa.

P: Pane, naše rozdelenie protirečí tvojej vôli a bráni nám spoločne svedčiť o tebe.

Z: Kriste, zmiluj sa.

P: Pane, nemilovali sme ťa dostatočne v našich bratoch a sestrách, stvorených na tvoj obraz, no odlišných od nás.

Z: Pane, zmiluj sa.

P: Bože, Stvoriteľu, nedovoľ, aby sme žili jedni vedľa druhých ako cudzinci. Splň túžby našich srdc, vyhovej našej oprávnenej žiadosti a spoj nás čo najskôr do jednej, svätej Cirkvi, pre zásluhy Ježiša Krista, tvojho Syna, ktorý s tebou žije a kraľuje, v jednote s Duchom Svätým, na veky vekov. Amen.

(Z knižky modlitieb zo stretnutia v Grazi.)

Chvíľa ticha.

DOXOLÓGIA

b) Oslava Najsvätejšej Trojice

Jedným hlasom a s vierou v jeden krst vzdávajme chválu Otcovi i Synovi i Duchu Svätému:

Chválime ťa, Otče, Stvoriteľ neba i zeme, „lebo u teba je zdroj života“.

Silou tvojej lásky v tebe žijeme, hýbeme sa a sme.

Stvorenie je plné tvojej slávy a vyžaruje tvoju krásu.

S nežnosťou matky sa staráš o všetky svoje stvorenia.

Sláva ti, Otče, za tvojho jediného Syna, Ježiša Krista, nášho Pána,

v ktorom sa splnili všetky tvoje prísľuby týkajúce sa nášho života, pokoja a šťastia.

S ním a v ňom zmizol starý svet a obnovil sa vesmír.

S ním ťa chválime a oslavujeme.

Sláva ti skrze Ducha Svätého, ktorý je dychom života a objíma celý ľudský rod,

ĽUBOMÍR STANČEK

skrze Ducha Turíc, ktorý je silou a odvahou apoštolov
a večne živým, prúdiacim zdrojom života našich cirkví,
skrze Svätého Ducha mnohých darov,
ktorých plody rozmnožuješ v srdciach všetkých členov našich
spoločenstiev:

Lebo on je pokoj a jednota, múdrosť a radosť pre všetkých
veriacich.

V ňom ťa chválime a oslavujeme.

(Možno použiť aj iné tradičné hymny alebo modlitby chvály,
ako napr. Sláva Bohu na výsostiach.)

4. Biblické čítania

- a) Čítanie: List Rimanom 6, 3-11
- b) Žalm: Ž 36, 6-10
- c) Aleluja
- d) Evanjelium: Jn 3, 1-17
- e) Homília

5. Vyznanie viery

Jestvuje niekoľko možností:

- Nicejsko-carhradské vyznanie viery,
- Apoštolské vyznanie viery,
- vyznanie viery vo forme otázok a odpovedí, ktoré sa
používa pri krste dospelých.

Uprednostnili by sme to posledné, lebo súvisí s hlavnou
témou. (Veríš? Verím.)

6. Modlitba veriacich

P: Všemohúci Bože, zdroj života. Stojíme pred tebou s
túžbou vytvoriť spoločenstvo zmierenia medzi mladými a starými,
mužmi a ženami, a medzi rôznymi kultúrami.

Usilujeme sa odstrániť rozdelenie kresťanov. Zverujeme
seba i celý svet pod tvoju ochranu a prosíme:

P: Keď vidíme, že násilie víťazí a nenávisť degraduje mužov i
ženy, ničí budúcnosť detí a mladých vo svete, osmeľujeme sa
prosiť o príchod tvojho kráľovstva spravodlivosti a pokoja. „Svoju
milosť daj tým, čo ťa poznajú, a spravodlivosť tým, čo majú srdce

ĽUBOMÍR STANČEK

úprimné“ (Ž 36, 11). „Nech ma nezasiahne noha pyšného, nech mnou nepohne ruka hriešnika“ (Ž 36, 12).

Z: Lebo u teba je zdroj života.

P: Keď v uplynulom storočí cirkvi spoznali, že u teba je zdroj ekumenického hnutia, ich život sa zmenil. V srdciach všetkých kresťanov sveta znovu ožila vrúcna túžba po jednote.

Z: Lebo u teba je zdroj života.

P: Keď strácame odvahu zoči-voči bolesti a ťažkostiam, s ktorými sa stretávame v našom úsilí o dosiahnutie jednoty medzi kresťanmi, pomôž nám dôverovať tвоеj láske. Keď sme pre odpor zo strany cirkví zahalení temnotou pochybností, daruj nám nádej, že napriek tomu jedného dňa budeme môcť dosiahnuť jednotu.

Z: Lebo u teba je zdroj života.

P: Keď bojujeme proti prekážkam, ktoré sme si medzi sebou vytvorili v dôsledku svojej podozrievavosti, daj nám silu znovu prekonať a uznať dobré úmysly tých, s ktorými sa stretáme.

Z: Lebo u teba je zdroj života.

P: Keď strácame odvahu pred druhými v dôsledku vlastných obáv, zošli nám tvoje svetlo, aby sme ich prekonalí a dokázali utíšiť úzkosti aj tých druhých.

Z: Lebo u teba je zdroj života.

(Nasledujú modlitby, ktoré odrážajú miestnu situáciu a ďalšie spontánne modlitby.)

7. Znak pokoja

- a) Pozvanie k modlitbe Pána
- b) Znak pokoja

(Tohoročná téma Týždňa modlitieb za jednotu kresťanov a bohoslužba vyzývajú k tomu, aby sa znaku pokoja venovala zvláštna pozornosť a bol vykonaný tak, že sa zdôrazní jeho súvis s krstom.)

8. Požehnanie a rozpustenie zhromaždenia

(Slávnostná procesia sprevádzaná organovou hudbou alebo spevom hymnickej piesne.)

II. BIBLICKÉ ČÍTANIA A KOMENTÁRE NA KAŽDÝ DEŇ V TÝŽDNI

PRVÝ DEŇ

Trojediný Boh, zdroj života

U teba je zdroj života
(Ž 36, 6-10)

Gn 2, 4-1: Vtedy Pán, Boh, utvoril z hlíny človeka a vdýchol do jeho nozdier dych života.

Ž 36, 6-10: U teba je zdroj života.

Kol 1, 15-20: Lebo Boh chcel, aby v ňom prebývala všetka plnosť.

Mt 6, 25–33: Preto vám hovorím: Nebudte ustarostení o svoj život, čo budete jesť...

Komentár

Žalmista spieva chvály na Boha, ktorého láska objíma celé stvorenie – tak ľudí, ako i zvieratá – keďže v ňom sa odráža jeho stvoriteľský čin. Šírka a hĺbka jeho lásky prekračuje ľudskú predstavivosť, lebo je to láska, čo nás uvádza priamo do tajomstva Boha, „u ktorého je zdroj života“.

Dychom života, ktorý Boh vdýchol do ľudských bytostí, znázorňuje Biblia spôsob, akým Boh vložil do nás svoj obraz a svoju podobu. Kým ľudské bytosti nosia v sebe jeho obraz, všetky majú rovnakú dôstojnosť. To je i dôvod, prečo nás tak verne udržuje pri živote. Muži i ženy majú rovnaké miesto v Božom stvorení, lebo ho zveril do ich opatery.

Kresťania vyznávajú trojediného Boha ako zdroj a zmysel každého života, po ktorom celé ľudstvo dychtivo túži. Keďže všetko bolo stvorené v Ježišovi Kristovi, prvorodenom zo stvorenia, ku zdroju života sa môžeme dostať len prostredníctvom Ježiša, v ktorom „prebýva všetka plnosť“. V Ježišovi žijeme, hýbeme sa a sme. Inými slovami, Božia láska prebýva v Ježišovi – u ktorého je zdroj života – v ňom všetko zmieruje.

Ježiš nás učí, aby sme neboli ustarostení o svoj život, lebo Boh, zdroj všetkých dobier, dá každému podľa jeho potreby. Ako Božie deti, zodpovedné za stvorenie, spoločne obráťme pohľad na samotný zdroj života a svetla, a keď sa k nemu priblížime, priblížime sa aj sebe navzájom.

Modlitba

Pane, zdroj života a každého svetla, naplň srdcia svojich detí obdivom nad stvorenými darmi. Udržuj nás svojou nekonečnou láskou a prived' k sebe všetky svoje deti, ktoré Ježiš Kristus zmieril s tebou, aby mohli piť z potoka tvojich rozkoší. Tebe, Najsvätejšia Trojica, ktorá dávaš život, nech je česť a sláva na veky vekov. Amen.

DRUHÝ DEŇ

Ježiš nás vedie k zdroju života

Vtom, ako vystupoval z vody, videl otvorené nebo
(Mk 1, 10)

Ex 14, 30; 15, 13: Pán sa mi stal spásou.

Ž 36, 6–10: U teba je zdroj života.

1 Kor 10, 1–5: Tou skalou bol Kristus.

Mk 1, 9–11: Vtom, ako vystupoval z vody, videl otvorené nebo.

Komentár

Pri Ježišovom krste sa nám zjavuje ten, ktorého vyznávame v našej spoločnej viere: Boh – Otec i Syn i Duch Svätý – „u ktorého je zdroj života“ a ktorý nás prostredníctvom Ježiša vedie k tomuto zdroju. A všetko sa premenilo.

Ježiš pochádza z Nazareta, no napriek tomu ho Otec z neba nazýva svojím „milovaným Synom“.

Ježiš sa ponára do rieky Jordán, hoci sám je prameňom, ktorý utišuje náš smäd.

Ježiša ponára do vody Ján Krstiteľ, no zostupuje naň Duch Svätý.

Ježiš vystupuje z vody a nebo sa otvára pre celé ľudstvo. Odvtedy je prostredníctvom Krista, pravého Boha a pravého človeka, možné spoločenstvo medzi Bohom a ľuďmi.

Zdroj života prichádza, aby dal celej zemi živú vodu a aby tiekla v hojnosti až po smrť, ako hovorí svätý Ján vo svojom evanjeliu o umučení. Zjednotení rovnakou vierou môžeme sa radovať spoločne s vykúpeným ľudom, čo si Boh „viedol k svojmu svätému príbytku“, a spoločne hlásať radostnú zvesť. Spoločne môžeme počítat' so skalou, ktorou je Kristus, lebo z nej pramení zdroj života.

Modlitba

Pane, náš Bože, ty, ktorý si zdrojom každého života, dovoľ nám radostne Ťa chváliť. Buď pochválený za to, že si nám daroval svojho Syna Ježiša, ktorý prišiel na zem, aby pod otvoreným nebom mohla táto zem nasmerovať svoje nádeje a plány k tebe. Buď pochválený za spásu, ktorú daroval tvoj Syn celému ľudstvu. Vzdávame ti česť za to, že si nám dal Ducha, prostredníctvom ktorého obnovuješ celý vesmír. Buď pochválený vtedy, keď naše cirkvi, naše spoločenstvá a naše zhromaždenia čerpajú z teba silu na prekonanie prekážok smrti a rozdelenia. Buď pochválený, keď náš svet dokáže v tvojom zjednotenom ľude nájsť dôvody, aby dúfal v Krista, nášho Pána. Amen.

TRETÍ DEŇ

Nekonečná Božia láska

Daj nám vodu na pitie

(Ex 17, 2)

Ex 17, 1-7: Daj nám vodu na pitie.

Ž 36, 6-10: U teba je zdroj života.

Sk 17, 22-31: Boh od nikoho z nás nie je ďaleko.

Mk 10, 17-31: Učiteľ dobrý, čo mám robiť, aby som obsiahol večný život?

Komentár

Izraelský ľud začal svoju púť do prisľúbenej zeme plný nádeje. Veľmi skoro okúsil, čo je to púšť – čas krízy, pochybností a otázok. Stratil dôveru a začal Mojžišovi reptať: „Načo si nás len vyviedol z Egypta,... aby si nás umoril smädom?“ Hašterili sa a pokúšali Pána, a začali túžobne spomínať na svoju otrockú minulosť.

Hoci jeho ľud preukázal toľkú tvrdohlavosť a nevďačnosť, predsa mu Boh zostal vo svojej láske verný. Keď si žiadali vodu, dal jej v hojnosti vytrysknúť zo skaly. Tu sa znovu prejavuje ako zdroj života.

Počas nášho života okusujeme púšť vtedy, keď nás prepadne neistota a pochybnosti. Ako žijem svoj život? Je Boh pri nás vo chvíľach ťažkostí? Stará sa Boh o naše potreby? Čo si

vyžaduje nasledovanie Krista v dnešnom svete? Pokušenie vzdať sa a vrátiť sa späť je veľmi silné.

Niekedy sú naše otázky skôr provokačné, ale Boh zostáva verný. „Boh od nikoho z nás nie je ďaleko“. Aj v najhlbších temnotách, keď je ťažké vydržať, sa o nás stará a povzbudzuje nás, aby sme vydržali, zostali verní a pokračovali na ceste s ním. Aj ekumenická púť vedie cirkvi cez púšť. Vynárajú sa otázky a pochybnosti: Čo máme robiť? Napredujeme vôbec? Pokušenie vrátiť sa do obdobia izolácie a zajatia je stále aktuálne. No Boh nekonečnej lásky je s nami, volá nás, aby sme zanechali hriech rozdelenia a pili spoločne zo zdroja života.

Modlitba

Bože, náš Otče, daj novú odvahu svojmu putujúcemu ľudu na zemi. Ty si spôsobil, že sa na púšti zrodil život a zo skaly vytryskla voda. Zhliadni na naše pochybnosti a otázky a daj, nech prinesú ovocie. Nech sa naše cirkvi a my s nimi dokážeme navzájom posilňovať, aby sme ťa hľadali a túžili po tebe.

Sprevádzaj nás a ukáž nám svoju láskavú prítomnosť vtedy, keď je cesta ťažká a váhame. Pre zásluhy Ježiša Krista, tvojho Syna a nášho Pána, nás všetkých doved' k jednote, ktorú si pre svoj ľud želáš. Amen.

ŠTVRTÝ DEŇ

Pokrstení do nového života

Ak sa niekto nenarodí z vody a z Ducha, nemôže vojsť do Božieho kráľovstva.

(Jn 3, 1-7)

Gen 7, 15-23: Ostal iba Noe a to, čo bolo s ním v korábe.

Ž 36, 6-10: U teba je zdroj života.

Jn 3, 1-7: Ak sa niekto nenarodí z vody a z Ducha, nemôže vojsť do Božieho kráľovstva.

2 Kor 5, 16-19: Staré sa pomínulo a nastalo nové.

Komentár

Nikodém reprezentuje všetkých, ktorí pociťujú nedostatok niečoho, ktorí sú smädní po Božom kráľovstve. Pri hľadaní odpovede sa počas nočnej návštevy obracia na Ježiša. Spoznáva ho ako toho, ktorého poslal Boh, a s vierou ho ide nasledovať.

ĽUBOMÍR STANČEK

Kristus dáva Nikodémovi a všetkým ako on vzácny dar nového života. Pomocou vody a Ducha Svätého ich oslobodzuje z moci hriechu. Všetci pokrstení sa im stávajú bratmi a sestrami. Svojím životom – keď sa starajú o chorých, biednych, prenasledovaných a vydedených – svedčia o neoceniteľnom bohatstve, ktorým je spoznanie Krista.

Vďaka ekumenickej ceste posledných desaťročí si kresťania oveľa viac uvedomujú význam sviatosti krstu. Spoločným krstom sme sa stali členmi jediného Kristovho tela, a tak odvtedy viac už nikoho nehodnotíme len podľa ľudského tela. Veď všetci sme boli zmierení s Bohom a poverení službou zmierenia.

Zotrvávanie v hriechu rozdelenia nám bránilo uznať plný význam a všetky dôsledky nášho spoločného krstu. Kiež by sme mohli naplno čerpať zo zdroja života a byť voči sebe navzájom i voči svetu skutočnými služobníkmi Božieho zmierenia.

Modlitba

Otče, ty si nás v Kristovi, svojom Synovi, zmieril so sebou. Pôsobením Ducha Svätého sme sa spolu s ním ponorili do krstnej vody a znovuzrodili, aby sme mali účasť na jeho živote. V ňom sme sa stali novým stvorením. Pomôž nám, ktorí nosíme jeho meno, kajať sa za svoje hriechy, aby sme mohli spoločne čerpať z plnosti života. O to ťa prosíme v mene Ježiša Krista, nášho jediného Pána. Amen.

PIATY DEŇ

Boh, zdroj jednoty

Vyšli sme za bránu k rieke
(Sk 16, 11-15)

Ez 36, 24-28: Budete mojím ľudom a ja budem vaším Bohom.

Ž 36, 6-10: U teba je zdroj života.

Sk 16, 11-15: Vyšli sme za bránu k rieke.

Jn 17, 20-23: Aby všetci boli jedno.

Komentár

Dnes sa na mieste modlitby stretávame so ženou, ktorá sa volá Lýdia. Spolu s inými ženami sa zišli, aby sa modlili. Keď sme ju chceli nájsť, museli sme vyjsť za bránu, medzi neznámych ľudí.

Tam pri rieke sme zažili, čo je to opravdivé stretnutie. Pán otvoril Lýdiino srdce, aby počúvala Božie slovo. Potom sa spolu so svojou rodinou dala pokrstiť a čoskoro sa ich dom stáva útočiskom kresťanského spoločenstva.

Dnes sa zamýšľame nad dennodennou schopnosťou počúvať, ktorá je základom každého stretnutia kresťanov a spoločenstiev. Keďže pochádzame z rôznych spoločenstiev, z rozličných tradícií a kultúr, potrebujeme pri stretnutí pozorne počúvať svedectvá tých druhých. Sme povolaní počúvať, aby sme chápali a prejavovali jednotu Cirkvi. Toto povolanie nevyplýva z našej schopnosti prekonávať prekážky. Nevymysleli sme ho my, ale jeho korene spočívajú v krste, ktorým sme sa stali Božím ľuďom.

Často sme zlyhali, lebo sme netvorili jediný Boží ľud, ktorý bol pokrstený v Kristovi. Zlyhali sme vo vzájomnom trpezlivom a pozornom počúvaní svojich svedectiev. Preto sa stále modlíme za to, aby nám Boh ukázal nové miesta a spôsoby, kde a ako sa môžeme stretávať.

Neraz sa toto všetko môže udiat' dokonca vinou cudzích či vzájomných podozrievaní, ktoré nemajú nič spoločné s každodennou realitou. Treba mať odvahu a trpezlivosť najmä vtedy, keď kresťania z rôznych náboženských komunít žijú v spoločnom manželstve, s jeho radosťami i strasťami, keď sa dve rôzne náboženské spoločenstvá delia o jedno miesto modlitby, alebo keď kresťania žijú v menšine uprostred tých, čo neveria v Krista, a chcú sa s nimi podeliť o svoju radosť prameniacu z viery v neho.

Pri týchto bolestných i radosných príležitostiach nás povzbudzuje presvedčenie, že sme Boží ľud, povolaný deliť sa o Božie dary s celým stvorením.

Keď sa takto dokážeme stretnúť a navzájom sa počúvať, zmení sa aj naše konanie.

Musíme preto hľadať a vytvárať pre kresťanov priestor, kde by sa spoločne modlili a pracovali na zmierení, kde by našli útočisko. Takto nájdeme svoju pravú identitu ako Boží ľud.

Modlitba

Svätý Bože, zdroj jednoty, my, čo sme sa tu zišli, ti ďakujeme za krstnú vodu, ktorou z nás vytváraš jedno spoločenstvo. Daj, aby naše cirkvi a spoločenstvá rástli a prinášali ovocie jednej viery a jedného krstu. Povzbud' nás, aby sme pri každodenných

stretnutiach svedčili o Kristovi a viac prejavovali jednotu Cirkvi. Daj, aby sme boli tomuto povolaniu verní po celý život. Amen.

ŠIESTY DEŇ

Boh, zdroj milosrdnej lásky

Pane, nemám človeka, čo by ma spustil do rybníka
(Jn 5, 1-9)

Iz 42, 1-9: Utvoril som ťa a zmluvou s ľudom som ťa urobil svetlom pohanov.

Ž 36, 6-10: U teba je zdroj života.

Sk 5, 12-16: Rukami apoštolov sa dialo množstvo znamení a divov medzi ľudom.

Jn 5, 1–9: Pane, nemám človeka, čo by ma spustil do rybníka.

Komentár

Dnes sa stretáme s ochrnutým pri betsajdskom rybníku. Už 38 rokov leží na svojom ležadle v blízkosti rybníka. Ako mnohí v treťom tisícročí, ani on nevie s istotou, čo mu chýba, ale vie, že nápravu nedosiahne vlastnými silami. Nemá nikoho, kto by mu pomohol. Možno nechce poprosiť o pomoc cudzincov. Prichádza Ježiš a zdá sa, akoby nevedel, čo si tento človek želá. Pýta sa ho, no potom mu aj odpovedá tým, že ho uzdravuje. Uzdravuje ho ako cudzinec, lebo ten človek nevie, kto je Ježiš.

V Skutkoch apoštolov sa hovorí, ako Ježišovi učeníci uzdravujú a pomáhajú. Izaiáš hovorí o služobníkovi ako o tom, ktorý prináša spravodlivosť nenásilnou, miernou cestou. Hovorí aj o tom, že Boh nás povoláva, aby sme sa stali svetlom, ktoré navracia zrak a slobodu.

Môže sa stať, že jednotlivo i ako príslušníci kresťanských denominácií odmietame plnosť života, ktorý nám Boh pripravil. Možno nevieme, čo nám chýba. Naša cesta k skutočnej plnosti si vyžaduje, aby sme prosili o pomoc Boha a ostatných kresťanov – či už jednotlivcov, alebo celé denominácie – , hoci zatiaľ sú pre nás cudzí.

V našej snahe stať sa nositeľmi spravodlivosti, spásy a plnosti pre druhých sa pýtajme, či pristupujeme k druhým rovnako ako Ježiš:

- Pýtame sa tých, čo im chceme pomôcť, čo si želajú?
- Spolupracujeme s druhými srdečne a pokojne?

ĽUBOMÍR STANČEK

– Správame sa ku všetkým rovnako bez ohľadu na rasu, sociálne postavenie, vierovyznanie, pohlavie a prosíme pri tejto našej snahe o pomoc Kristovho Ducha?

Modlitba

Milosrdný Bože, daruj nám pokoru, aby sme hľadali to, čo potrebujeme na dosiahnutie plnosti života, a aby sme v druhých spoznali pôsobenie tvojho Ducha. Povolaj nás znova k solidárnej pomoci vo svete, ktorý si stvoril. Osobitne sa modlíme za menšinové denominácie vnútri aj mimo ekumenických štruktúr, za rasové a kultúrne menšiny v Európe a za tých, ktorí cítia, že nemajú nikoho, „kto by ich spustil do rybníka“. Daj, aby sme dokázali nasledovať príklad Ježiša, v ktorého mene ťa prosíme. Amen.

SIEDMY DEŇ

Plody nového života

Je ako strom zasadený pri vode, čo prináša ovocie v pravý čas
(Ž 1, 1-6)

Ž 1, 1-6: Je ako strom zasadený pri vode, čo prináša ovocie v pravý čas.

Ž 36, 5-9: U teba je zdroj života.

Mt 13, 3-9: Iné zrná padli do dobrej zeme a priniesli úrodu.

Ef 3, 14-21: Zakorenení a upevnení v láske.

Komentár

Obraz stromu zasadeného pri vode nám pripomína zrodenie nového života a jeho rozkvet. Pulzujúci život nemôže jestvovať bez zdroja života. Tak ako stromy potrebujú vodu a korene, tak podľa tohto žalmu je zdrojom života Božieho ľudu Tóra, Božie slovo. Božie slovo je ako čerstvá voda, je stálym zdrojom inšpirácie pre cirkvi a pre život kresťanov. Nie je to mŕtve, ale mocné a živé slovo, prinášajúce plody. Poskytuje nádej, stálosť, orientáciu, silu i slobodu.

Premieňa náš život a naše konanie v čase; je ako semeno, ktoré umožňuje zrod, a ako strom, ktorý kvitne a dáva plody.

Biblia je dar, s ktorým sa treba podeliť. Ako kresťania rôznych tradícií a kultúr sme povolání kráčať spoločne a učiť sa

čoraz lepšie počúvať, čo nám dnes Biblia hovorí. Takto urobíme prekvapujúce odhalenia a spoločne nájdeme inšpiráciu. Keď spoločenstvo veriacich počúva to isté Božie slovo, určite sa dostavia výsledky. Slovo nás spája a pobáda konať v jedinom Duchu. Čím hlbšie sme zakorenení v Kristovi, tým presvedčenejšie a cieľavedomejšie budeme pracovať napríklad v prospech vydedencov, ochrany a dôstojnosti života, záchrany všetkého stvoreného, solidarity s chudobnými a nenásilného zmierenia.

Tak vyrastú medzi nami v tomto rozdelenom svete plody nového života a staneme sa znamením nádeje, že Boh raz obnoví všetko svoje stvorenie.

Modlitba

Bože, zdroj života, ďakujeme ti za tvoje slovo, ktoré dáva život. Daj, aby sme našli príležitosť stretávať sa a prinášali dobré ovocie. Pri spoločnom čítaní Biblie nám daj okúsiť, že tvoje slová sú jednotiacim putom a zdrojom spoločného konania. Povzbudzuj tých, čo prekladajú a rozširujú Bibliu. Daj, nech sú v našich slovách a činoch viditeľné tvoje slová a tvoje činy. Urob nás schopnými čoraz väčšmi žiť podľa tvojej vôle. Amen.

ÔSMY DEŇ

Boh, zdroj nádeje

Z prameňa živej vody

(Zjv 21, 1-7)

Ez 47, 6-12: Ich ovocie bude na pokrm a ich lístie na liek.

Ž 36, 6-10: U teba je zdroj života.

Zjv 21, 1-7: Z prameňa živej vody.

Jn 4, 7-14: Voda, ktorú mu dám, stane sa v ňom prameňom vody prúdiacej do večného života.

Komentár

Toto je spoľahlivé a pravdivé: z Božej milosti sa nový život v Kristovi núka zadarmo všetkým. Živá voda, ktorú v týchto dňoch modlitieb za jednotu kresťanov oslavujeme, je darom, ktorý Boh ponúka všetkým. Spása nie je niečo, čo si môžeme zaslúžiť alebo čoho môžeme byť hodní, a nijaký jednotlivec, ani Cirkev nemá monopolný prístup k zdroju života, Ježišovi Kristovi, nášmu Pánovi. Za to vzdávajme Bohu chválu.

Ide o dar, ktorý má každý z nás prijať a osvojiť si. Každý sa musí sám rozhodnúť, ako odpovie na Božiu ponuku nového života v Kristovi. No neznamená to, že kresťanský život je záležitosťou len osamoteného jedinca. Keď sa približujeme ku Kristovi, približujeme sa čoraz viac aj jedni k druhým. Nadväzujeme priateľstvo so všetkými tými, ktorí vo svete a v čase uznali Krista za Pána vlastného života, Cirkvi a celého stvorenia. Spájame sa s tými, čo patria Kristovi, i keď nedorozumenia a odlišnosti rozdeľujú naše vierovyznania. Aj za to vzdajme Bohu chválu.

Kristus nám ponúka vodu, ktorá prúdi do večného života. Naša nádej sa zakladá na Božom príslube nového života spočívajúceho v obnove našich vlastných životov, obnove všetkých cirkví a obnove všetkého stvorenia.

Uvedomujeme si, že vďaka spoločnému krstu patríme navzájom jedni k druhým. Túžime po jednote v živote našich cirkví cez spoločné vyznanie viery, svedectvo, službu až po to, aby sme sa raz zišli pri jedinom Pánovom stole. Vieme, že musíme spoločne pracovať na tejto jednote. A hľadáme vpred s nádejou, lebo Duch Svätý má pre nás zaiste pripravené nejaké prekvapenia.

Modlitba

Chválime ťa, Bože, zdroj nádeje. Ďakujeme ti za dar spásy v Kristovi. Ďakujeme ti za všetkých, ktorí ako bratia a sestry vďaka jedinému krstu v Kristovi pozerajú na teba ako na zdroj a darcu života. Ďakujeme ti za nádej nového života v Kristovi, ktorý ponúkaš nám, našim cirkvám i celému tvorstvu. Ďakujeme ti, že si z nás spravil jedno. Túžime žiť v jednote.

Odpusť nám naše rozdelenia a posilňuj nás v našom úsilí o ich prekonanie. S radosťou zo vzkriesenia k večnému životu ťa o to prosíme. Amen.

III. DODATOK

Ďalšie ekumenické modlitby

(Tieto modlitby navrhla ekumenická skupina, ktorá pripravovala prvý návrh Týždňa modlitieb za jednotu kresťanov 2002 a zverejňujeme ich na jej zodpovednosť. Pochádzajú z knižky modlitieb zo stretnutia v Grazi (23. – 29. júna 1997) a preložené sú z nemčiny (vydavateľ W. Nausner, H. Beigelböck: Texty a spevy zmierenia a chvály, Graz 1997).

ĽUBOMÍR STANČEK

Publikujeme ich s láskavým zvolením Rady biskupských konferencií Európy a Konferencie európskych cirkví. Po prispôsobení na miestne podmienky ich možno použiť a vydať tlačou.

P: Zapáľ naše srdcia ohňom lásky k tebe, Kriste, náš Boh, aby sme ťa v jeho plameni milovali celým svojím srdcom, celou svojou myslou a celou svojou silou, aby sme milovali nášho blížneho ako seba samého a zachovávaním tvojich prikázaní oslavovali teba, darcu všetkých darov.

* * *

P: Teraz vám hovorím: nemyslíte viac na veci minulé, neobzerajte sa do minulosti. Čoskoro stvorím niečo nové; už to klíči, nebadáte?

Z: Bože, čakáme. Vytvor niečo nové medzi nami.

P: Stvorím cestu na pustatine a potoky na púšti. Každé údolie bude vyvýšené a vrchy i pahorky vyrovnané.

Z: Bože, čakáme. Vytvor niečo nové medzi nami.

P: Pripravte na pustatine Pánovi cestu. Vyrovnajte na púšti cestu nášmu Bohu. Hľa, môj služobník, ktorého som si vyvolil; naplnil som ho svojím Duchom, on nestratí nádej ani odvahu. On ustanoví spravodlivosť na celej zemi. Ďaleké krajiny naň túžobne čakajú.

Z: Bože, čakáme. Vytvor niečo nové medzi nami.

P: Spievaj Bohu pieseň novú, spievaj Bohu na chválu celá zem. Chváľ Pána, jeho ľud. Tí, čo bývajú v ďalekých krajinách, nech chvália a oslavujú Boha.

* * *

P: Prosme Boha a blížnych o odpustenie za rozdelenie, ktoré je prekážkou kresťanského svedectva: Bože, zhrešili sme proti tebe i proti sebe navzájom.

Z: Pane, zmiluj sa.

P: Kriste, naše rozdelenie protirečí tvojej vôli a bráni nám spoločne svedčiť o tebe.

Z: Pane, zmiluj sa.

ĽUBOMÍR STANČEK

P: Pane, nemilovali sme ťa dostatočne v našich sestrách a bratoch, stvorených na tvoj obraz, no odlišných od nás.

Z: Pane, zmiluj sa.

P: Bože, Stvoriteľu, nedovoľ, aby sme žili jedni vedľa druhých ako cudzinci. Splň túžby našich srdc, vyhovej našim spravodlivým žiadostiam a spoj nás čo najskôr do jednej svätej Cirkvi pre zásluhy Ježiša Krista, ktorý s tebou žije a kraľuje v jednote s Duchom Svätým.

Z: Amen.

* * *

P: Chválim ťa, Kriste, ty si s nami na tomto svete každý deň, pevný ako zem, po ktorej chodíme.

Ty si svetlom sveta a ja si odoberiem z tvojho svetla, aby bolo svetlom v mojej temnote.

Ty si hlas, ktorý ma volá po mene, ako ten prapôvodný hlas v zmätku stvorenia.

Ty si zdroj života, čerpám z teba, až kým sa sám nestanem zdrojom prúdiacim do večného života.

Krása sa šíri okolo mňa, ty, Boh krásy, si nado mnou i podo mnou a ja som tvojou súčasťou.

Ako dieťa si ma povolal a odvtedy ťa počúvam. V starobe kráčam po tvojich cestách s tichým srdcom.

Zanôtim si svoju pieseň, spievam ju vo vetre a nechám ju, aby sa stratila v tebe.

* * *

P: Trojjediný Bože, stojíme pred tebou s túžbou vytvoriť spoločenstvo zmierenia medzi mladými a starými, chudobnými a bohatými, medzi všetkými národmi. Túžobne si želáme odstrániť rozdelenie kresťanov. Pomôž nám prekonať mnohé bariéry, ktoré sami vytvárame. Pomôž nám rozptýliť našu nedôveru,

Z: aby sme boli schopní spoznať dobré úmysly tých, s ktorými sa stretávame.

P: Pomôž nám zbaviť sa vlastnej vnútornej neistoty,

Z: aby sme boli schopní uznať dôstojnosť tých druhých.

P: Pomôž nám zbaviť sa nášho strachu,

ĽUBOMÍR STANČEK

Z: aby sme boli schopní zahnať obavy tých druhých.

P: Pomôž nám premôcť našu pýchu,

Z: aby sme boli schopní milovať blížneho ako samého seba.

P: Udeľ nám dar pravého zmiereného spoločenstva.

Z: Amen.

* * *

P: Bože každého dobra, pred tvojou tvárou myslím na tých, čo sa pripravujú na noc. Prosím ťa, pomáhaj všetkým cestujúcim a pracujúcim. Stoj pri chorých a utláčaných, opustených a väznených.

Ty bdieš s bdejúcimi, oddychuješ s oddychujúcimi a zomierajúci majú v tebe život. Zostaň s nami, lebo sa zvečerieva a deň už sa schyľuje ku koncu.

Zostaň s nami všetkými. Zostaň s nami, keď sa deň schyľuje ku koncu, v podvečer nášho života, v noci sveta.

Zostaň s nami so svojou milosťou a dobrotou, so svojimi slovami a sviatosťami, so svojou posilou a svojím požehnaním.

Zostaň s nami, keď sa blíži noc a prepadáme strachu, zostaň s nami v noci pochybnosti a opustenosti, v noci smrti. Zostaň s nami, aj so všetkými svojimi deťmi, v čase i vo večnosti.

Bože, daj, aby sme nesklamali tvoju dôveru k nám. Pomôž nám prijať posolstvo odpustenia a v každodennom živote sa živiť tvojou láskou a tvojím nekonečným milosrdenstvom.

Kristus nás na kríži zmieril s tebou. Daj, aby sme dokázali žiť zmierení jedni s druhými, aby tvoja Cirkev mohla byť príkladom opravdivého pokojného spoluzitia. Daj nám silu, aby sme jeden druhému pomáhali pri budovaní nového života, ktorý si nám dal v Ježišovi Kristovi.

No predovšetkým daj, aby tí, čo trpia, sú opustení a prenasledovaní, mohli spoznať tvoju lásku. Buď im svojou pomocou nablízku, buď pre nich svetlom a nádejou.

Bože zmierenia, Bože pokoja, pre zásluhy Ježiša Krista vypočuj naše modlitby. Amen.

* * *

Ježišu Kriste, Boží Synu, ty, ktorý si nám zjavil nebeského Otca, urob nás svojimi učeníkmi. Daj nám silu, aby sme plnili tvoju vôľu a dodržiavali tvoje prikázania. Nech nám všetko dobré a

ĽUBOMÍR STANČEK

krásne na svete pripomína teba. Daj, nech v hriešnikoch vidíme odraz našich vlastných hriechov.

Nauč nás, aby sme všetkých, čo rozmýšľajú inak ako my, sú iného vierovyznania alebo nie sú veriaci, považovali za svojich bratov a sestry.

Daj, aby sme pamätali na krátkosť života a aby nás myšlienka na smrť podnietila konať a slúžiť blížnym.

Daj nám silu odpúšťať, milovať a dávať.

Nauč nás žiť v modlitbe. Daj, aby sme už teraz boli ohlasovateľmi tvojho kráľovstva.

Nauč nás nenávidieť hriech, ale nie hriešnikov. Daj nám silu stať sa tvojimi svedkami.

Nedovoľ, aby sme sa stali neužitočnými, bezvýznamnými a ľahostajnými.

Buď pre nás Alfou i Omegou, teraz i vo večnosti. Daj, aby sme sa stali tvojimi učeníkmi. Amen.

Smernice pre rozvoj spolupráce medzi cirkvami v Európe

„Sláva Otcu i Synu i Duchu Svätému!

My, Konferencia európskych cirkví (KEK) a Rada európskych biskupských konferencií (CCEE), sme sa v duchu posolstva ekumenických stretnutí v Bazileji 1989 a v Grazi 1997 pevne rozhodli naďalej chrániť a rozvíjať bratské spoločenstvo, ktoré medzi nami vyrástlo. Ďakujeme trojjedinému Bohu, ktorý prostredníctvom Ducha Svätého vedie naše kroky k čoraz tesnejšiemu spoločenstvu.

Už sa ujali rozličné formy ekumenickej spolupráce, no ak chceme zostať verní Kristovej modlitbe, „*aby všetci boli jedno, ako ty, Otče, vo mne a ja v tebe, aby aj oni boli v nás jedno, aby svet uveril, že si ma ty poslal*“ (Jn 17, 21), nemôžeme zostať stáť na súčasnej úrovni. Vedomí si svojej viny a pripravení obrátiť sa, musíme prekonávať rozdelenia, ktoré ešte existujú medzi nami, aby sme tak mohli spoločne presvedčivo hlásať evanjeliové posolstvo medzi národmi.

Keďže spolu počúvame Božie slovo, obsiahnuté vo Svätom písme, a sme povolani vyznávať našu spoločnú vieru a spoločne konať podľa spoznanej pravdy, chceme svedčiť o láske a nádeji pre všetkých ľudí.

Na našom európskom svetadieli – od Atlantiku po Ural, od severného pólu po Stredozemné more – ktorý dnes viac ako kedykoľvek predtým charakterizuje kultúrny pluralizmus, sa chceme pomocou evanjelia zasadzovať za dôstojnosť ľudskej bytosti, stvorenej na Boží obraz, a ako cirkvi spoločne prispievať k zmiereniu medzi národmi a kultúrami.

²²² Edícia Pápežské listy a Vatikánske dokumenty 28. Trnava : SSV, 2001, s. 5-21.

V tomto zmysle chápeme túto chartu ako spoločný záväzok na dialóg a spoluprácu. Charta opisuje základné ekumenické úlohy a z nich odvodzuje ďalšie smernice a povinnosti. Na všetkých úrovniach života Cirkvi chce podporovať ekumenickú kultúru dialógu a spolupráce, a predstavovať jej záväzné kritérium. Nemá však dogmaticko-magisteriálny ani cirkevnoprávny charakter. Jej záväznosť sa odvodzuje skôr od dobrovoľného záväzku zo strany cirkví a európskych ekumenických organizácií. Na základe tohto textu môžu potom tieto inštitúcie podľa svojej situácie formulovať vlastné dodatky a spoločné stanoviská, ktoré budú mať na zreteli ich vlastné špecifické ciele a z nich vyplývajúce povinnosti.

I.

Veríme „v jednu, svätú, všeobecnú, apoštolskú Cirkev

„A usilujte sa zachovať jednotu ducha vo zväzku pokoja. Jedno je telo a jeden Duch, ako ste aj povolání v jednej nádeji svojho povolania. Jeden je Pán, jedna viera, jeden krst. Jeden je Boh a Otec všetkých, ktorý je nad všetkými, preniká všetkých a je vo všetkých (Ef 4, 3–6).

1. Spolu sme povolání na jednotu vo viere

V súlade s evanjeliom Ježiša Krista, so svedectvom Svätého písma a s obsahom ekumenického Nicejsko-carhradského vyznania viery (z r. 381) veríme v trojjediného Boha: Otca i Syna i Ducha Svätého. Keďže v tomto Kréde vyznávame, že Cirkev je „jedna, svätá, všeobecná, apoštolská, naša nevyhnutná ekumenická úloha spočíva vo zviditeľňovaní tejto jednoty, ktorá je vždy darom Ducha.

Základné rozdiely vo viere ešte bránia tejto viditeľnej jednote. Jestvujú rozličné predstavy, najmä pokiaľ ide o Cirkev a jej jednotu, o sviatosti a úrade.

S tým sa nemožno zmieriť. Ježiš Kristus nám na kríži zjavil svoju lásku a tajomstvo zmierenia; ako jeho nasledovníci chceme urobiť všetko, aby sa prekonal problémy a prekážky, ktoré ešte rozdeľujú cirkvi.

Zaväzujeme sa:

– nasledovať apoštolovu výzvu v úryvku z *Listu Efezanom* (Ef 4, 3–6) a vytrvalo sa usilovať dosiahnuť spoločné chápanie spásneho Kristovho posolstva, obsiahnutého v evanjeliu;

- v Duchu Svätom sa snažiť o viditeľnú jednotu Cirkvi Ježiša Krista v jedinej viere, ktorá okrem spoločného svedectva a služby nachádza svoje vyjadrenie aj vo vzájomnom uznávaní krstu a v eucharistickom spoločenstve.

II.

Na ceste k viditeľnej jednote cirkví v Európe

„Podľa toho spoznajú všetci, že ste moji učeníci, ak sa budete navzájom milovať“ (Jn 13, 35).

2. Spoločne hlásať evanjelium

Najdôležitejšou úlohou cirkví v Európe je slovom a skutkom spoločne hlásať evanjelium pre spásu všetkých ľudí. Zoči-voči mnohým formám straty orientácie, vzdáľovaniu sa kresťanským hodnotám, no tiež rôznorodému hľadaniu zmyslu, sú kresťania vyzvaní svedčiť o svojej viere. Na to treba, aby sa miestne spoločenstvá viac angažovali v katechéze a pastorácii a vymieňali si skúsenosti. Zároveň je dôležité, aby celý Boží ľud sprostredkoval evanjelium vo verejnej oblasti a uvádzal ho do života aj prostredníctvom sociálneho angažovania sa a preberania politickej zodpovednosti.

Zaväzujeme sa:

– hovoriť s ostatnými cirkvami o našich evanjelizačných iniciatívach a navzájom sa v tomto dohodnúť, aby sa tak vyhlo škodlivej konkurencii a nebezpečenstvu nového delenia;

– uznávať, že každý človek si môže slobodne a podľa svojho svedomia vybrať vlastnú náboženskú a cirkevnú príslušnosť. Nikoho nemožno nútiť do konverzie pomocou morálneho nátlaku alebo materiálnej ponuky. Zároveň nikomu nemožno zabraňovať v konverzii, ktorá je dôsledkom jeho slobodnej voľby.

3. Ísť jeden druhému v ústrety

V duchu evanjelia musíme spoločne spracovať dejiny kresťanských cirkví, ktoré sú okrem mnohých dobrých skúseností poznačené aj rozdeleniami, nepriateľstvom, ba dokonca vojenskými konfliktmi. Ľudská vina, nedostatok lásky, časté zneužívanie viery a cirkví na politické záujmy vážne poškodili dôveryhodnosť kresťanského svedectva.

Ekumenizmus sa pre kresťanov začína obnovou srdca a ochotou robiť pokánie a obrátiť sa. V rámci ekumenického hnutia už toto zmierenie nastalo.

Dôležité je vzájomne uznávať duchovné dary rôznych kresťanských tradícií, učiť sa jedni od druhých a nechať sa navzájom obdarovať. Pre ďalší rozvoj ekumenizmu je mimoriadne potrebné, aby sa doň zahrnuli aj skúsenosti a očakávania mladých, a výrazne sa podporila ich účasť a spolupráca v tejto oblasti.

Zaväzujeme sa:

– prekonať sebestačnosť a odložiť nabok predsudky, snažiť sa o vzájomné stretnutia a byť tu jedni pre druhých;

– podporovať ekumenickú otvorenosť a spoluprácu na poli kresťanskej výchovy, v iniciačnom a permanentnom teologickom formovaní, ako aj

v oblasti výskumu.

4. Konat' spoločne

Ekumenizmus sa už prejavuje v mnohorakých formách spoločnej činnosti. Mnohí kresťania z rozličných cirkví žijú a pracujú spoločne ako priatelia, susedia, na pracoviskách a vo svojich rodinách. Najmä zmiešaným manželstvám však treba pomôcť, aby dokázali uplatňovať ekumenizmus v každodennom živote.

Odporúčame na miestnej, regionálnej, národnej a medzinárodnej úrovni utvárať a podporovať organizácie zamerané na ekumenickú spoluprácu bilaterálneho a multilaterálneho charakteru. Na európskej úrovni je potrebné posilniť spoluprácu medzi KEK a CCEE a uskutočniť ďalšie európske stretnutia.

V prípade konfliktov medzi cirkvami treba začať a podporiť sprostredkovateľské a mierové snahy.

Zaväzujeme sa:

- spolupracovať na všetkých úrovniach cirkevného života, kde sú na to predpoklady a kde tomu nebránia dôvody viery alebo dôležitejšie ciele;
- obhajovať práva menšín a pomáhať odstraňovať nedorozumenia a predsudky medzi majoritnými a minoritnými cirkvami v našich krajinách.

5. Modliť sa spolu

Ducha Svätého nechať pôsobiť medzi nami. V sile takto prijatej milosti dnes jestvujú mnohé snahy modlitbami a bohoslužbami napomôcť prehĺbenie duchovného spoločenstva medzi cirkvami a prosieť za viditeľnú jednotu

Kristovej cirkvi. Zvlášť bolestným znamením rozdelenia je ešte u mnohých kresťanských cirkví chýbajúce eucharistické spoločenstvo.

Rerezervy. Avšak početné ekumenické bohoslužby, spoločné spevy a modlitby, najmä modlitba Otče náš, predstavujú charakteristickú črtu našej kresťanskej spirituality.

Zaväzujeme sa:

- modliť sa jedni za druhých a za jednotu kresťanov;
- učiť sa spoznávať a vážiť si bohoslužby a iné formy duchovného života druhých cirkví;
- postupovať smerom k cieľu, ktorým je eucharistické spoločenstvo.

6. Pokračovať v dialógoch

Naša spolupatričnosť založená na Kristovi má väčší význam ako naše rozdiely v oblasti teológie a etiky. Jestvuje pluralita, ktorá je darom a obohatením, no existujú aj protiklady v učení, v etických otázkach a v cirkevnoprávných normách, ktoré viedli k deleniu cirkví; rozhodujúcu úlohu pritom hrajú aj špecifické dejinné okolnosti a rôzne kultúrne tradície. Treba nevyhnutne pokračovať v úsilí dosiahnuť konsenzus vo viere, s cieľom prehĺbiť eucharistické spoločenstvo. Bez jednoty vo viere nejestvuje plnohodnotné cirkevné spoločenstvo. Iná možnosť ako dialóg neexistuje.

Zaväzujeme sa:

- svedomito a intenzívne pokračovať v dialógu medzi našimi cirkvami na rôznych cirkevných úrovniach, aby sa overilo, aké závery môžu a majú byť vyhlásené cirkevnými autoritami v záväznej podobe;
- opätovne sa snažiť o dialóg na kontroverzné témy, najmä v otázkach viery a etiky, kde hrozí nebezpečenstvo rozdelenia, a spoločne diskutovať o týchto problémoch vo svetle evanjelia.

III.

Naša spoločná zodpovednosť v Európe

„Blažení tí, čo šíria pokoj, lebo ich budú volať Božími synmi.“

(Mt 5, 9)

7. Prispieť k formovaniu Európy

Počas storočí sa vyvinula Európa, ktorú v náboženskej i kultúrnej rovine poznačilo kresťanstvo. Súčasne sa však v dôsledku zlyhania kresťanov veľmi rozšírilo zlo v Európe i za jej hranicami. Vyznávame, že sme za túto vinu spoluzodpovední, a prosíme o odpustenie Boha i ľudí.

Naša viera nám pomáha poučiť sa z minulosti a usilovať sa o to, aby kresťanská viera a láska k blížnemu vyžarovali nádej do oblasti morálky a etiky, výchovy a kultúry, pre politiku a ekonomiku v Európe a v celom svete.

Cirkvi podporujú zjednotenie európskeho svetadiela. Nemožno dosiahnuť jednotu v trvalej podobe bez spoločných hodnôt. Sme presvedčení, že duchovné dedičstvo kresťanstva predstavuje pre Európu obohacujúcu a inšpirujúcu silu. Na základe našej kresťanskej viery sa zasadzujeme za humánnu a sociálne uvedomelú Európu, v ktorej sa budú dodržiavať ľudské práva a základné hodnoty, ako sú mier, spravodlivosť, sloboda, tolerancia, spoluúčasť a solidarita. Trváme na rešpektovaní života, hodnoty manželstva a rodiny, na prvoradom zasadzovaní sa za chudobných, na ochote odpúšťať a rozhodne na milosrdenstve.

Ako cirkvi a medzinárodné spoločenstvá, musíme sa snažiť, aby sa v Európe nevyvinul zjednotený západ a rozdelený juh. Taktiež rozdiely sever-juh treba brať do úvahy. Zároveň je potrebné vyhýbať sa každej forme eurocentrizmu a posilniť zodpovednosť Európy za celé ľudstvo, najmä za chudobných celého sveta.

Zaväzujeme sa:

- navzájom sa informovať o obsahu a cieľoch našej sociálnej zodpovednosti, a pokiaľ možno spoločne obhajovať záujmy a koncepcie cirkví pred svetskými európskymi inštitúciami;
- brániť základné hodnoty proti všetkým útokom;
- odolávať akémukoľvek pokušeniu zneužiť Cirkev na etnické alebo nacionalistické ciele.

8. Zmierovať národy a kultúry

Mnohorakosť miestnych, národných, kultúrnych a náboženských tradícií považujeme za bohatstvo Európy. Zoči-voči početným konfliktom je úlohou cirkví prijať aj službu zmierenia medzi národmi a kultúrami. Vieme, že mier medzi cirkvami je na to nadovšetko dôležitým predpokladom.

Naše spoločné snahy sú zamerané na zhodnotenie a vyriešenie politických a sociálnych problémov v duchu evanjelia. Keďže človeka a dôstojnosť každého jedinca hodnotíme podľa toho, že je obrazom Boha, obhajujeme absolútne rovnakú hodnotu každej ľudskej bytosti.

Ako cirkvi chceme spoločne podporovať proces demokratizácie v Európe. Zasadzujeme sa za mierové usporiadanie založené na nenásilnom riešení konfliktov. Preto odsudzujeme každú formu násilia proti ľudským bytostiam, najmä proti ženám a deťom.

K zmiereniu patrí aj podporovať sociálnu spravodlivosť v rámci jedného národa i medzi všetkými národmi a najmä prekonávať priepasť medzi bohatými a chudobnými, ako aj odstraňovať nezamestnanosť. Chceme spoločne prispieť k tomu, aby boli migranti, utečenci a tí, čo hľadajú azyl v Európe, ľudsky a dôstojne prijatí.

Zaväzujeme sa:

- postaviť sa proti každej forme nacionalizmu, ktorá vedie k útlaku iných národov i národnostných menšín a usilovať sa o nenásilné riešenie konfliktov;
- posilovať postavenie a zrovnoprávnenie žien vo všetkých oblastiach života a podporovať spravodlivé partnerstvo medzi mužmi a ženami v Cirkvi i v spoločnosti.

9. Chrániť stvorenie

Keďže veríme v lásku Boha Stvoriteľa, s vďačnosťou uznávame dar stvorenia, ako i hodnotu a krásu prírody. Avšak s obavou hľadáme na skutočnosť, že dobrá Zeme sa využívajú bez toho, aby sa pamätalo na ich vnútornú hodnotu, neberie sa do úvahy ich obmedzenosť, ani dobro ďalších pokolení.

Chceme sa spoločne zasadzovať za vytvorenie trvalo udržateľných životných podmienok pre celé stvorenie. Vedomí si svojej zodpovednosti pred Bohom, musíme uvádzať do platnosti a následne rozvíjať spoločné kritériá na rozlíšenie toho, čo je z vedeckého a technologického hľadiska možné, no z etického hľadiska neprípustné. V každom prípade musí mať jedinečná hodnota každej ľudskej bytosti prednosť pred tým, čo je technicky realizovateľné.

Odporúčame, aby európske cirkvi zaviedli ekumenický deň modlitieb za zachovanie stvorenia.

Zaväzujeme sa:

- ďalej rozvíjať spôsob života, ktorý kladie dôraz na zodpovedajúcu a trvalú kvalitu života, v protiklade k nadvláde ekonomických a konzumných tlakov;
- podporovať cirkevné organizácie zaoberajúce sa životným prostredím a siete ekumenických inštitúcií v ich úsilí o zachovanie stvorenia.

10. Prehľbovať spoločnosť so židovstvom

Jedinečným zväzkom sme spojení s ľudom Izraela, s ktorým Boh uzavrel večnú zmluvu. Vo viere vieme, že naše židovské sestry a bratia *„sú milovaní kvôli otcom. Lebo Božie dary a povolanie sú neodvolateľné“* (Rim 11, 28–29). Oni majú *„adoptívne synovstvo, slávu, zmluvy, zákonodarstvo, bohoslužbu, prisľúbenia. Ich sú praotcovia a z nich podľa tela pochádza Kristus...“* (Rim 9, 4–5).

Považujeme za poľutovaniahodné a odsudzujeme všetky protižidovské manifestácie, pogromy, prenasledovania. Za protižidovské postoje v rámci kresťanstva prosíme Boha o odpustenie a naše židovské sestry a bratov o zmierenie.

Je naliehavo potrebné si pri ohlasovaní a vyučovaní, v náuke a v živote našich cirkví uvedomiť, že jestvuje hlboké prepojenie medzi kresťanskou vierou a židovstvom a že treba podporovať spoluprácu medzi kresťanmi a židmi.

Zaväzujeme sa:

- postaviť sa proti všetkým formám antisemitizmu a antijudaizmu v Cirkvi a v spoločnosti;
- na všetkých úrovniach sa snažiť o dialóg s našimi židovskými sestrami a bratmi a podporovať ho.

11. Pestovať vzťahy s islamom

Už stáročia žijú v Európe moslimovia. V niektorých krajinách predstavujú silné menšiny. Z tohto dôvodu boli a sú mnohé kladné kontakty a dobré susedské vzťahy medzi moslimami a kresťanmi, avšak na oboch stranách jestvujú aj obrovské výhrady a predsudky, ktoré pochádzajú z bolestných skúseností

ĽUBOMÍR STANČEK

prežitých počas dejín i v nedávnej minulosti. Na všetkých úrovniach chceme zintenzívniť stretávanie sa medzi kresťanmi a moslimami, ako aj kresťansko-islamský dialóg. Odporúčame najmä spoločné zamyslenia na tému viery v jediného Boha a vyjasnenie si chápania ľudských práv.

Zaväzujeme sa:

- správať sa k moslimom s úctou;
- spolupracovať s moslimami v otázkach spoločného záujmu.

12. Stretnutie s inými náboženstvami a svetonázormi

Pluralita náboženských presvedčení, svetonázorov a životných štýlov sa stáva charakteristickou črtou európskej kultúry. Šíria sa východné náboženstvá a nové náboženské spoločenstvá priťahujú aj záujem mnohých kresťanov. Stále jestvujú, mnohí muži a ženy, ktorí odmietajú kresťanskú vieru, stavajú sa k nej ľahostajne alebo nasledujú iné svetonázory. Chceme brať vážne kritické otázky, s ktorými sa na nás obracajú, a spoločne sa usilovať viesť s nimi poctivý dialóg. Pritom treba rozlišovať, s ktorými spoločenstvami sa máme snažiť viesť dialóg a stretávať sa, a voči ktorým treba byť z kresťanského pohľadu obozretní.

Zaväzujeme sa:

- uznávať náboženskú slobodu a slobodu svedomia ľudí a spoločenstiev a konať tak, aby mohli individuálne alebo spoločne, súkromne alebo verejne praktizovať svoju vieru a svoj pohľad na svet pri rešpektovaní platného práva;
- byť otvorení pre dialóg so všetkými ľuďmi dobrej vôle, sledovať s nimi spoločné ciele a svedčiť pred nimi o kresťanskej viere.

Ježiš Kristus, Pán „jednej Cirkvi,

EVANJELIZACIA.EU
Omnia Tibi

ĽUBOMÍR STANČEK

je našou najväčšou nádejou na zmierenie a pokoj.
V jeho mene chceme pokračovať na našej spoločnej ceste v Európe.
Nech nám Boh pomáha svojím Duchom Svätým!

„Boh nádeje nech vás naplní všetkou radosťou a pokojom vo viere, aby ste v sile Ducha Svätého oplývali nádejou“ (Rim 15, 13) .

Ako predsedovia Európskej konferencie cirkví a Rady európskych biskupských konferencií odporúčame všetkým cirkvám a biskupským konferenciám Európy, aby prijali túto *Ekumenickú chartu* ako základný text a prispôbili ju svojej špecifickej situácii.

S týmto odporúčením podpisujeme *Ekumenickú chartu* v rámci Ekumenického európskeho stretnutia, ktoré sa koná v prvú nedeľu po spoločnej Veľkej noci roku 2001.

Štrasburg 22. apríla 2001²²³

metropolita Jeremiáš, predseda KEK

kardinál Miloslav Vlk, predseda CCEE

²²³ Edícia Pápežské listy a Vatikánske dokumenty 28. Trnava : SSV, 2001, s. 5-21.

Zoznam bibliografických odkazov

- BABJAK, J.: *Cesta k vzájomnej úcte, láske a jednote*. Slovo 4, 1992.
- BARKANY, E., DOJČ, L.: *Židovské náboženské obce na Slovensku*. Bratislava : Vesna, 1991.
- BIRNSTEIN, U.: *Kronika kresťanství*. Praha : Fortuna Print, 1998.
- CALVIN, J.: *Vzdělání ve víře*, Praha : Kalich, 1953.
- CASSIDY, E. I.: *Zásady a normy ekumenizmu*. Prednáška na stretnutí s kňazmi počas návštevy ČR a SR v decembri 1993, Trnava : SSV, Duchovný pastier č. 5, 1994, roč. 85. ISSN 0139-861X.
- Codex canorum ecclesiarum orientalium*. (Auctoritate Ioannis Pauli PP. II promulgatus. Roma: Typis Polyglottis Vaticanis, 1990.
- Codex iuris canonici*. (Latinsko-slovenské vydanie). Bratislava Konferencia biskupov Slovenska, SSV, 1996. ISBN 80-7162-061-0.
- DOBOŠOVÁ, M.: *Nová štepnicia svetového i domáceho luteranizmu*. Trnava : SSV, Katolícke noviny 41, roč. 114, 1999. ISSN 0139-8512.
- DOKUMENTY DRUHÉHO Vatikánskeho koncilu – I., II.*, Rím : SÚCM, 1970.
- DRÁB, P.: *Ekumenizmus na Slovensku*. Prešov : Vydavateľstvo Michala Vaška, 1998. ISBN 80-7165-116-8.
- DUDA, J.: *Úvod do štúdia kánonického práva*. Spišská Kapitula, 1995.
- ELSER, M.: *Encyklopédie náboženství*. Kostelní Vydří : Karmelitánské nakladatelství, 1997. ISBN 80-7192-2.
- FILO, J.: *Ekumenický dialóg*. Prešov : Vydavateľstvo Michala Vaška, 1997. ISBN 80-7165-080-3.
- FRANZEN, A.: *Malé církevní dějiny*. Praha : Zvon, České Katolícké nakladatelství, 1992. ISBN 80-7113-008-7.
- GAJDOŠ, M.: *Ku ktorému katolíckemu obradu patrím?*
<http://grkat.nfo.sk>
- HEJBALOVÁ, M.: *Návraty ke kořenům křesťanství*. Praha : Starokatolícka cirkev, 1996.
- HEJL, V.: *Zpráva o organizovaném násilí*. Praha : Univerzum, 1990.
- HLAVÁČ, T.: *Evanjelický kláštor*. Katolícke noviny č. 11, 17. 3. 2002, roč. 117, Trnava : SSV, 2002. ISSN 0139-8512.
- JÁN PAVOL II.: *Ut unum sint*. Trnava : SSV, 1996. ISBN 80-7162-148-X.
- JÁN PAVOL II.: *Ex corde Ecclesiae*. Trnava : SSV, 1998. ISBN 80-7162-244-3.

- JANOVČÍK, J.: Prednáška *Ekumenické stretnutie*. Spišská Kapitula : Kňazský seminár biskupa Jána Vojtášáka, dňa 28. 10. 1999.
- JUDÁK, V., ČEKOVSKÁ, E.: *Prehľadné cirkevné dejiny*. Bratislava : LÚČ, 1996. ISBN 80-7114-187-9.
- KATECHIZMUS KATOLÍCKEJ CIRKVI: Trnava : SSV, 1998. ISBN 80-7162-253-2.
- KOMÁRIK, E.: audiokazeta: *Prednáška o Cirkvi bratskej*. Spišská Kapitula 27. 10. 1999.
- KMEŤ, Ľ.: *Reformovaná kresťanská cirkev*. Seminárna práca z ekumenizmu. Spišská Kapitula, 1999.
- KRAJŇÁK, P.: *Byť mostom ekumenizmu*. Slovo 1, 1994.
- LEHOTSKÝ, Ľ.: *Július Filo ml.: Duch tlačí k spolupráci*. Zrno č. 37, 1999.
- LENCZ, L.: *Ekumenické minimum*. Duchovný pastier č. 1, roč. 75, Trnava : SSV, 1994. ISSN 0139-861X.
- LENCZOVÁ, T.: *Z rozhovoru s kardinálom Cassidym*. Duchovný pastier č. 5, roč. 75, Trnava : SSV, 1994. ISSN 0139-861X.
- LUTHER, M.: *Výber zo spisov*. Liptovský Mikuláš : Tranoscus, 1983.
- MARITAIN, J.: *Traja reformátori: Luther, Descartes a Rousseau*. Trnava : SSV, 1947.
- MARLENGA, M.: *Evanjelická cirkev metodistická*. Seminárna práca, Spišská Kapitula 1999.
- MRÁČEK, P.: *Stručná príručka cirkevných dejín*. Olomouc : Matice cyrilometodějská s. r. o., 1996.
- MOLNÁR, A.: *Na rozhraní věku*, Praha : Vyšehrad, 1985.
- MULÍK, P.: *Správa o vytvorení databázy neregistrovaných cirkví a náboženských spoločenských zväzov v Slovenskej republike a formách ich pôsobenia*. Spišská Kapitula : Obežník, 1998.
- PÁPEŽSKÁ RADA PRE NAPOMÁHANIE JEDNOTY KREŠŤANOV: *Direktórium na vykonávanie princípov a noriem o ekumenizme*. Trnava: SSV 1994, ISBN 80-7162-076-9.
- PÁPEŽSKÁ RADA PRE NAPOMÁHANIE JEDNOTY KREŠŤANOV: *Ekumenický rozmer formovania pastoračných pracovníkov*. Trnava : SSV, 1998. ISBN 80-7162-241-9.
- PASTORAČNÝ A EVANJELIZAČNÝ PLÁN KATOLÍCKEJ CIRKVI NA SLOVENSKU 2001-2006. Bratislava : KBS, 2001. ISBN 80-7165-305-5.
- POLÁČEK, V.: *Sme rodina Božích dětí. Řeckokatolická církev – člen této rodiny – z pohledu nového církevního práva*. Spišská Kapitula : Brázda č. 2, 1994.
- POSVÄTNÁ KONGREGÁCIA PRE KATOLÍCKU VÝCHOVU: *Základný poriadok pre kňazskú výchovu*. Pracovný text, nová verzia,

ĽUBOMÍR STANČEK

- dokončená v IX. 1999. Vydaná v Ríme 29. marca 1985, vytlačená pre potreby Spišskej Kapituly 2001.
- SPUCHLÁK, J.: *Služba a úloha Katolíckej cirkvi v spoločenských komunikačných prostriedkoch*. Spišské Podhradie : Kňazský seminár, 2000. ISBN 80-7142-094-8.
- ŠPIRKO, J.: *Cirkevné dejiny*. Turčiansky sv. Martin : Neografia, 1943.
- TOMEK, P.: *Ekumenický rozmer Cirkvi*. Vrícko : 1998. ISBN 80-967862-2-9.
- TÓTH, J.: *Jednota ako záchrana cirkvi a sveta*. Slovo 18, 1992.
- VASIL, C.: *Problematika súčasného ekumenizmu*. (Zborník: Nová evanjelizácia), Bratislava : Lúč, 1992. ISBN 80-7114-072-4.
- VESELÝ, D.: *Martin Luther–reformátor*. Liptovský Mikuláš : Tranoscius, 1994. ISBN 80-7140-040-8.
- VRABLEC, J., JARAB, J., STANČEK, Ľ.: *Chod'te aj vy do mojej vinice I.* Trnava : SSV, 1997. ISBN 80-7162-165-X.
- VYSTRČIL, J.: *Kresťanský východ*. Olomouc : Matice cyrilometodějská, 1992.
- SENČÍK, Š.: *Pohľady katolíckych historikov na Martina Luthera*. Duchovný pastier č. 1, roč. 78, Trnava : SSV, 1997. ISSN 0139-861X.
- ZIEGERT, A.: *So bunt ist unsere Glaube*. Leipzig : St. Benno, 1985.
- ŽUFA, J.: *Židovské obce na Slovensku*. Spišská Kapitula : Seminárna práca, 1999.

Citačný a bibliografický odkaz z internetu:

http://mujweb.cz/www/ecm_lochotin
www.orthodox.sk/academy
<http://acs-net.sk>. zo dňa 14. 2. 2002.
<http://www.cb.sk/cb-index.html>
<http://refzborke.szm.sk/klastorhtm.htm>
http://mujweb.cz/www/ecm_lochotin
www.chaverim.sk; www.uzzno.sk

Doporučená literatúra k štúdiu ekumenizmu

- Agenda českobratské cirkve evangelické* (Díl první a díl druhý). První vydání. Praha : Synodální rada českobratské cirkve evangelické, 1983, 1988.
- AMBROS, P.: *Kam směřuje katolícka cirkve?* Vydání první. Velehrad : Refugium Velehrad – Roma, 1999. ISBN 80-86045-38-2.
- AVICHAIL, E.: *Judaizmus*. (Úvod do základov židovskej viery a zákonov). Bratislava : Uniapress, 1997. ISBN 80-85313-34-0.
- BABJAK, J.: *Zostali verní*. (Osudy gréckokatolíckych kňazov). Košice : Byzant, 1997. ISBN 80-85581-16-7.
- BALÁŽ, R.: *Ekumenizmus mojimi očami*. In : POLÁČIK, Š.: (editor) *Atlas cirkví, náboženských spoločností a religiozity Slovenska*. Bratislava: Chronos, 2000. ISBN 80-967860-8-3.
- Ročenka Ústavu pre vzťahy štátu a cirkví 1997*. Bratislava : Ústav pre vzťahy štátu a cirkví, 1998. ISBN 80-968072-5-0.
- BALTA, P.: *Svetové náboženstvá*. Bratislava : Mladé letá, 1993. ISBN 80-06-00542-7.
- BELEJKANIČ, I.: *Katolícky katechizmus z pohľadu pravoslávnej teológie*. Prešov : Eparchiálna rada pravoslávnej cirkvi, 1998. ISBN 80-967801-6-6.
- BREYÁK, J.: *Prehľad vývoja náboženskej príslušnosti obyvateľov Slovenska vo svetle štatistických čísel*. Bratislava : Pax Christi Slovakia, 1996. ISBN 80-88780-18-7.
- CERETI, G.: *Ecumenismo* (Conversione della Chiesa). Milano : Rditioni san Paolo, 1995. ISBN 88-215-3042-6.
- CESARETO, V.: *La religiosità in Italia*. II edizione. Milano : Arnoldo Mondadori editore, 1995. ISBN 88-04-41060-4.
- CLÉMENT, O.: *Pohledy do budoucna*. Velehrad : Refugium Velehrad – Roma, 1998. ISBN 80-86045-20-X.
- CUHRA, J.: *Strana, stát a cirkve (1969-1989)*. Perspektívy (příloha Katolíckeho týdeníku). Září 1999, č. 9, In : Katolícky týdeník 1999, roč. 10, č. 39, Praha : Katolícky týdeník. ISSN 0862-5557.
- ČARNOGURSKÝ, J.: *Vážnili ich za vieru*. Bratislava : Pramene, 1990. ISBN 80-85139-00-0.
- DIEŠKA, J.: *Pravoslávie v ekumenickom pohľade*. Duchovný pastier č. 8, roč. 59, Trnava : SSV, 1968. ISSN 0139-861X.
- Ekumenický katechizmus*. Praha : Vyšehrad, 1999. ISBN 80-7021-267-5.
- ELIADE, M.: *Dejiny náboženských predstáv a ideí II*. Bratislava : Agora, 1997. ISBN 80-967210-2-X.

- FEDOR, M.: *Z dejín Gréckokatolíckej cirkvi v Československu 1945 – máj 1950*. Košice : Byzant, 1993. ISBN 80-85581-03-5.
- FERRARA, D. M.: *Sväcení žen: tradice a smysl*. Teologické texty, roč. 8, č. 2, s. 17-27, Praha : Zvon, 1997. ISSN 0862-6944.
- FILIPI, P.: *Církev a cirkve* (Kapitoly z ekumenické eklesiologie). Brno : Centrum pro studium demokracie a kultury, 2000. ISBN 80-85959-58-5.
- GRIGORIČ, V.: *Pravoslávna cirkve v Republice Československé* (Historicko – kanonické pojednání). Druhé opravené vydání, Praha : Vladislav Čerych, 1928.
- HERTLING, L.: *Dejiny katolíckej cirkvi*. Printed in Canada : Dobrá kniha, 1983. ISBN 0-92150-98-5.
- HNILICKÝ, P. R.: *Budúcnosť cirkvi*. (Čo by pre nás mal znamenať luteránsko – katolícky dialóg.) Vydanie prvé. Liptovský Mikuláš : Transcius, 1999. ISBN 80-7140-172-2.
- HORYNA, B.: *Úvod do religionistiky*. Vydání první. Praha : ISE, edice OIKÚMENÉ, 1994. ISBN 80-85241-64-1.
- HRYNIEWICZ, W., GAJEK, J. S., KOZA, S. J.: *Ku chrześcijaństwu jutra* (Wprowadzenie do ekumenizmu). Lublin : Towarzystwo naukowe KUL, 1997. ISBN 83-86668-31-8.
- HRYNIEWICZ, W.: *Na drodze pojednania*. (Medytacje ekumeniczne). Vydanie prvé. Warszawa : Werbum, 1998. ISBN 83-7192-030-X.
- HUNTINGTON, S. B.: *The clash of civilisations and the remarkung of world order*. New York : Simon and Schuster, 1969. ISBN 0-684-81164-2.
- JUKL, V.: *Ekumenizmus na Slovensku*. Teologické texty, roč. 8, č. 1, s. 26, Praha : Zvon, 1997. ISSN 0862-6944.
- JURINA, J.: *Súčasný vzťah štátu a cirkví v Slovenskej republike*. In : Ročenka Ústavu pre vzťahy štátu a cirkví 1998. Bratislava : Ústav pre vzťahy štátu a cirkví, 1999, s. 115-118. ISBN 80-968175-6-6.
- JURKO, J.: *Druhý vatikánsky koncil a Slovensko*. Bardejov : Bens, 1999. ISBN 80-968225-2-7.
- KIŠŠ, I.: *Svedectvo reformácie na konci 2. tisícročia*. In : Tranovský evanjelický kalendár na rok 2000, Liptovský Mikuláš : Transcius, 1999. ISBN 80-7140-183-8.
- KOMOROVSKÝ, J. a kol.: *Religionistika a náboženská výchova* (Terminologický a výkladový slovník). Vydanie prvé, Bratislava : F. R. & G., 1997. ISBN 80-85508-36-2.
- KONEČNÝ, A.: *Liturgia a ekumenizmus*. In : Aktuálne otázky pastorácie (Zborník). Spišská Kapitula : Kňazský seminár, 1998. ISBN 80-7142-062-X.
- MORAVČÍKOVÁ, M., CIPÁR, M.: *Religiozita na Slovensku*. (Demografická štúdia). In : Ročenka Ústavu pre vzťahy štátu a cirkví

ĽUBOMÍR STANČEK

1997. Bratislava : Ústav pre vzťahy štátu a cirkví, 1998, s. 124-139. ISBN 80-968072-5-0.
- NEWMAN, J., SIVAN, G.: *Judaizmus od A do Z*. (Slovník pojmu a termínu). Dotisk prvého vydání z r. 1992, Praha : Sefer, 1998. ISBN 80-900895-3-4.
- NIŽŇANSKÝ, E.: (editor) *Židovská komunita na Slovensku*. Bratislava : Inštitút judaistiky UK, 2000. ISBN 80-88997-03-8.
- OPATRŇÝ, A.: *Život rozvedených v cirkví*. Teologické texty, roč. 5, č. 5, s. 170-171, Praha : Zvon, 1994. ISSN 0862-6944.
- PEŠEK, J., BARNOVSKÝ, M.: *Štátna moc a cirkvi na Slovensku 1948-1953*. Prvé vydanie, Bratislava : Veda, 1997. ISBN 80-224-0528-0.
- POLÁČIK, Š.: (editor) *Atlas cirkví, náboženských spoločností a religiozity Slovenska*. Bratislava : Chronos, 2000. ISBN 80-967860-8-3.
- RICHTER, K.: *Liturgie a život*. (Co bychom měli vědět o mši, o církevním roku a smyslu liturgie.) Praha : Vyšehrad, 1996. ISBN 80-7021-140-7.
- Ročenka Ústavu pre vzťahy štátu a cirkví 1997*. Bratislava : Ústav pre vzťahy štátu a cirkví, 1998. ISBN 80-968072-5-0.
- Ročenka Ústavu pre vzťahy štátu a cirkví 1998*. Bratislava : Ústav pre vzťahy štátu a cirkví, 1999. ISBN 80-968175-6-6.
- SEBERÍNI, D.: *Dialóg o ekuemnií – 120 odpovedí na zvyčajné otázky*. Banská Bystrica : Dobré slovo, 1998. ISBN 80-85760-01-2.
- SKALICKÝ, K.: *Ekumenizmus-NaDruhém vatikánském koncilu*. Kostelní Vydří : Karmelitánské nakladatelství, 1997. ISBN 80-7192-164-5.
- STANČEK, Ľ.: *Homiletika v novej evanjelizácii*. Spišská Kapitula : Kňazský seminár, 1997. ISBN 80-7142-048-4.
- STRICKER, G.: *Ökumene im Wartestand*. Herder Korrespondenz, 1997, roč. 51, č. 4, s. 182-186. Freiburg : Herder Verlag. ISSN 0018-0645.
- STRIŽENEC, M.: *Aktuálne problémy psychológie náboženstva*. Bratislava : Ústav experimentálnej psychológie SAV, 1999. ISBN 80-88910-02-1.
- TOMKA, M., ZÜLEHNER, P.: *Gott nach dem Kommunismus* (Religion in den Reformländern Ost (Mittel) Europas). Wien : Pastorales Forum, Scgwabenverlag, 1999. ISBN 3-7966-0939-2.
- TOMKO, J.: *Ekumenizmus*. Rím : SÚCM, 1977.
- UHORSÁI, P.: *Ako to bolo*. Liptovský Mikuláš : Tranoscius, 1992. ISBN 80-7140-013-0.
- VAVROVIČ, J.: *Ján Palárik. Jeho ekumenizmus a panslavizmus*. Martin : Matica slovenská, 1993. ISBN 80-7090-244-2.
- VESELÝ, D.: *Dejiny kresťanstva na Slovensku*. Liptovský Mikuláš : Tranoscius, 1994. ISBN 80-7140-040-8.

RESUMÉ

Dejiny Slovenska sú poznačené náboženským delení. Nové storočie má byť poznačené snahou o zjednotenie. Práca poukazuje, že ekumenizmus má zintenzívniť bratské vzťahy medzi cirkvami a cirkevnými spoločenstvami. Je čas cesty dialógu medzi cirkvami. Ekumenizmus na Slovensku si vyžaduje solídnu prácu, poznávania, hľadania toho, čo máme spoločné, čo nás spája, čo môžeme využiť pri stretnutiach. Ekumenická práca na Slovensku zo strany Rímskokatolíckej cirkvi sa chce uberať v súlade s jednotou viery a nariadení, ktoré navzájom spájajú katolíkov. Pravý ekumenizmus sa musí vyhýbať nesprávnym, nejasným a nepravým hodnotám, ktoré by mohli viesť k zhoršeniu vzťahov, spolužitia medzi vierovyznaniami. Je potrebné rešpektovať smernice Cirkvi, a tak hľadať jednotu kresťanov. Ekumenizmus si vyžaduje angažovanosť tak hierarchie, ako aj každého člena Cirkvi. Cieľ, rámec a metódy formovania sa majú vovádzať do praktického života. Pätnásť cirkví a náboženských spoločností na Slovensku, ktoré sú registrované, majú v budúcnosti možnosť dokázať to, čo učia, veria a hlásajú o láske, viere i nádeji.

Resümee

Auch die Geschichte der Slowakei sind mit der religiösen Teilungen gekennzeichnet. Das neue Jahrhundert soll mit der Bemühung um die Einheit gekennzeichnet werden. Diese Behandlung zeigt, dass die ökumenische Bewegung die brüderliche Beziehungen zwischen den christlichen Gemeinschaften vertiefen soll. Es ist die Zeit des Dialogs da. Die ökumenische Bewegung auf der Slowakei befördert eine solide Arbeit des gegenseitigen Kennlernens, des Suchens der gemeinsamen Werten und alles was uns gegenseitig vereint ausnutzen bei den gemeinsamen Zusammentreffungen.

Die ökumenische Arbeit auf der Slowakei aus der Seite der katholische Kirche muss sich entwickeln in den Intentionen mit der Einheit des Glaubens und mit den Einordnungen, die für alle

Katholiken verbindlich sind. Das richtige Ekumenismus muss meiden jeder Praxis, die zur Verschelchtung der gegenseitigen Beziehungen zwischen der Andersgläubigen. Man muss dabei auch die Hinweise der Kirche respektieren und so suchen die Einheit.

Ekumenismus verlangt die Engagierung allen Christen, wie die Mitglieder Hierarchie, so auch die einfachen Christen. Ziel, Rahmen und die Methoden der Formation sollen ins praktischen Leben eingeführt werden. Fünfzehn registrierten Kirchen und religiösen Gemeinschaften sollen in der Zukunft zeigen, was sie über die Liebe, den Glauben und die Hoffnung lehren und glauben

Résumé

L'histoire de la Slovaquie est marquée aussi de la division religieuse. Le nouveaux siècle dois être caractérisé par l'effort de l'unité. L'oeuvre presente fait comprendre que l'Ecumenisme doit accelerer relations fraternelles parmi èglises différentes et comunautés différentes. L'epoque de dialogue ecumenique est parvenue. L'ecumenisme à la Slovaquie exige l'effort solide que cherche et aprende, pendant les incontres, ce que nous avons en commun, ce que nous unit et lie. Mouvement ecumenique de l'Église catolique à la Slovaquie veut marcher d'accord avec les instructions que unissent tous les catoliques. L'ecumenisme authentique doit eviter les valeurs incorrectes, peu claires et fausees, que pourraient aggraver les relations parmi les confession diverses. Il est nécessaire respecter les instructions de l'église et ainsi chercher l'unité des chrétiens. L'ecumenisme exige si l'activité de hiérarchie que de chaque membre de l'église. Le but, le cadre et les méthodes de formation doivent introduir dans la vie pratique. Les quinze èglises et confessions enregistrée à la Slovaquie ont la possibilité de demontrer ce qu'ils enseignent, croient et énoncent de l'amour, de la foi et de l'espoir.

ĽUBOMÍR STANČEK

Ľubomír STANČEK

Cirkvi na Slovensku a ekumenizmus

Prvé vydanie

Tlač: Tlačiareň J. Kušnír, združenie podnikateľov

Vydal Kňazský seminár biskupa Jána Vojtaššáka
Spišská Kapitula – Spišské Podhradie

2002

ISBN 80-7142-102-2

EAN 9788071421023

Knižnica autora

Homílie:

Nedeľa s Božím slovom – A
Boh žije vo svojom slove
Nedeľa s Božím slovom – Sviatosti
Nedeľa s Božím slovom – Desatoro
Nedeľa s Božím slovom – B
Nedeľa s Božím slovom. – O modlitbe
Nad Božím slovom I., II., III.
Ja som pravda I., II.
Ja som Cesta
Ja som Soľ
Ja som Láska
Ja som Slovo
Ja som Život
Ja som Sviatosti
Všedné dni s Božím slovom I., II., III.
Ponúknuté slovo
Otvorené srdce
S Máriou ku Kristovi
Návrat k Otcovi
Neumlčané slovo
Slovo kvasom
On je Slovo
S Ježišom k Otcovi
Ohlásit' evanjelium Kráľovstva
Evanjelium slovom

Vedecké práce:

Malá metóda a najplnšia forma kázne
Homiletika Jozefa Vrableca
Homiletika v novej evanjelizácii
Kňaz rétor
Choďte aj vy do mojej vinice I., II.
Človek v spektre pohľadu
Znaky časov I.
Aktuálne otázky pastorácie
V mene Božom
Misiológia
Misijný fenomén
Fenomén ekumenizmu
Cirkvi na Slovensku a ekumenizmus